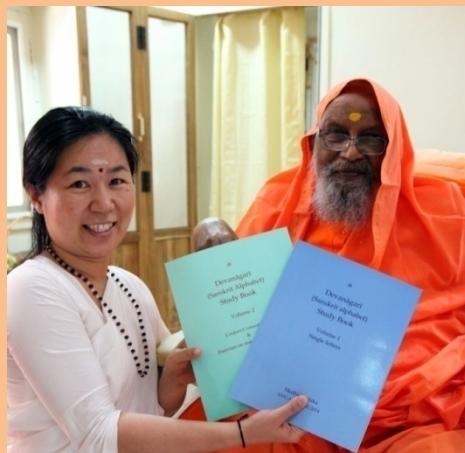

Pāṇini Sutras

Study Guide to Laghu Siddhanta Kaumudi Part 5 – Tinada Prakaranam 2ND CONJUGATION TO 5TH CONJUGATION

Editor : Medhā Michika, AVG, Anaikatti

E-Published by:

Arsha Avinash Foundation

104 Third Street, Tatabad, Coimbatore 641012, India

Phone: + 91 9487373635

E mail: arshaavinash@gmail.com

www.arshaavinash.in

ॐ

The Study Guide to
Pāṇini-Sūtra
through Laghusiddhāntakaumudī

Volume 5

तिङ्गन्ते अदादयः

Medhā Michika
AVG Anaikkatti, 2017

Copyright © 2017 by Medhā Michika
All rights reserved.

The contents of this work may not in any shape or form be reproduced without permission of Medhā Michika.

All profit from the sales of this book goes towards the activities initiated by Śrī Pūjya Svamī Dayānanda Sarasvatī.

Electronic version of this book is available at:

Arsha Avinash Foundation

www.arshaavinash.in

Printed version of this book is available at:

Arsha Vidya Gurukulam, Coimbatore, TN, India

www.arshavidya.in

Swami Dayananda Ashram, Rishikesh, UK, India

www.dayananda.org

Arsha Vidya Gurukulam, Saylorsburg, PA, USA

www.arshavidya.org

CreateSpace

www.createspace.com (Search by “Medha Michika”)

Amazon of your country

www.amazon.com etc. (Search by “Medha Michika”)

ओम्

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

This book is the fifth volume in a series titled
“The Study Guide to Pāṇini-Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī”
As a traditional entry book into Pāṇinian Sanskrit grammar,
the Laghusiddhāntakaumudī of Varadarāja is studied widely, especially in India.
The “Study Guide to Pāṇini-Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī” series of books
makes Laghusiddhāntakaumudī easily accessible to students and teachers alike who
desire to gain a good grasp of Pāṇinian Sanskrit grammar in a proper traditional manner.
In this series, each Pāṇinian sūtra is clearly explained in Laghusiddhāntakaumudī
sequence with a diagram, word by word translation,
and translation of the vṛtti (the short commentary on the sūtra).
This series of books has been developed as study material in 39-month Vedanta and
Sanskrit courses conducted under Sri Puṣṭi Swami Dayananda Sarasvati
at Arsha Vidya Gurukulam, Anaikkatti, Tamil Nadu, India.

Study Guide to Pāṇini Sūtra through Laghusiddhāntakaumudī Series

- Volume 1. संज्ञाप्रकरणम्, सन्धिप्रकरणम्
- Volume 2. षड्जाः 1 अजन्तशब्दाः
- Volume 3. षड्जाः 2 हलन्तशब्दाः
- Volume 4. तिङ्गन्तप्रकरणम् 1 भवादयः
- Volume 5. तिङ्गन्तप्रकरणम् 2 अदादयः ~ जुहोत्यादयः
- Volume 6. तिङ्गन्तप्रकरणम् 3 दिवादयः ~ ब्र्यादयः
- Volume 7. तिङ्गन्तप्रकरणम् 4 चुरादयः ~ लकारार्थप्रक्रियाः with complete सनादिप्रत्ययसूत्राणि
- Volume 8. कृदन्तप्रकरणम्
- Volume 9. विभक्त्यर्थप्रकरणम् with complete कारक-विभक्तिसूत्राणि
- Volume 10. समासप्रकरणम्
- Volume 11. तद्वितप्रकरणम्
- Volume 12. स्त्रीप्रत्ययाः ~ लिङ्गानुशासनम्

Abbreviations:

- AK – अव्ययकोशः Avyaya Kosa, a dictionary of indeclinables – Sri V. Srivatsankacharya – Samskrit Education Society
- Bh1 – भैमीव्याख्या प्रथम भाग – भीमसेन शास्त्री
- SK – सिद्धान्तकौमुदी
- B – बालमनोरमा

(KT) कर्मधारय-तत्पुरुष-समासः

(2-7T) तत्पुरुष-समासः

(NT) नञ्ज-तत्पुरुष-समासः

(UT)उपपद-तत्पुरुष-समासः

(116B) बहुव्रीहि-समासः

(ID)इतरेतर-द्वन्द्व-समासः

(SD) समाहार-द्वन्द्व-समासः

Table of Contents

अथादाद्यः	7
1. अँड़॑ भक्षणे (2PA).....	7
Summary of the modification of हि.....	17
2. हन्त्वं हिंसागत्योः (2PA)	24
3. यु मिश्रणामिश्रणयोः (2PS)	41
4. या प्रापणे (2PA)	49
5. वा गतिगन्धनयोः (2PA)	56
6. भा दीसौ (2PA).....	57
7. ष्णा शौचे (2PA).....	58
8. श्रा पाके (2PA)	59
9. द्रा कृत्सायां गतौ (2PA).....	60
10. प्सा भक्षणे (2PA)	61
11. रा दाने (2PA)	62
12. ला आदाने (2PA).....	63
13. दाप् लवने (2PA)	64
14. पा रक्षणे (2PA)	65
15. ख्या प्रकथने (2PA).....	66
16. विद्धि ज्ञाने (2PS).....	67
17. अस्ति भुवि (2PS)	82
18. इण् गतौ (2PA)	91
19. शीङ् शयने (2AS).....	103
20. इङ् अध्ययने (2AA).....	113
Summary of इङ्-आदेश.....	127
21. दुह॑ प्रपूरणे (2UA)	128
22. दिह॑ उपचये (2UA)	147

23. लिहै आस्वादने (2UA)	149
24. ब्रूज् व्यक्तायां वाचि (2US)	160
25. ऊर्णुज् आच्छेदने (2US)	174
अथ जुहोत्यादयः:	188
1. हु दानादनयोः (3PA).....	188
2. जिभी भये (3PA).....	201
3. हीं लज्जायाम् (3PA).....	208
4. पृ पालनपूरणयोः (3PS).....	214
5. आँहृक् त्यागे (3PA).....	228
6. माङ् माने शब्दे च (3AA)	239
7. आँहृङ् गतौ (3AA)	246
8. डुभृज् धारणपषणयोः (3UA).....	251
9. डुदाज् दाने (3UA).....	261
10. डुधाज् धारणपूषणयोः (3UA).....	271
11. णिञ्जिर् शौचपोषणयोः (3UA)	278
अथ दिवादयः:	288
1. दिवुँ कीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्रकान्तिगतिषु (4PS)	288
2. षिवुँ तन्तुसन्ताने (4PS)	294
3. नृतीं गात्रविक्षेपे (4PS)	295
4. त्रसि उद्गेगे (4PS)	301
5. शो तन्तूरणे (4PA)	307
6. छो छेदने (4PA)	315
7. षो अन्तकर्मणि (4PA)	316
8. दो अवखण्डने (4PA)	317
9. व्यंधै ताडने (4PA)	318
10. पुष्ठं पुष्टौ (4PS)	325

11. शुष्ठि शोषणे (4PA)	329
12. णश्च अदर्शने (4PS)	330
13. षड् प्राणिप्रसवे (4AV).....	337
14. दूङ् परितापे (4AS)	344
15. दीड् क्षये (4AA)	345
16. डीड् विहायसा गतौ (4AS)	353
17. पीड् पाने (4AA)	354
18. माड् पाने (4AA)	355
19. जर्नीं प्रादुर्भावे (4AS).....	356
20. दीपीं दीसौ (4AS).....	364
21. पद्धं गतौ (4AA)	365
22. विद्धं सत्तायाम् (4AA)	370
23. बुधं अवगमने (4AA)	371
24. युधं संप्रहारे (4AA)	372
25. सृजं विसर्गे (4AA)	373
26. मृष्टि तितिक्षायाम् (4US)	379
27. णहं बन्धने (4UA)	384
अथ स्वाद्यः	390
1. षुज् अभिष्ववे (5UA).....	390
2. चिज् चयने (5UA)	400
3. स्तुज् आच्छादने (5UA).....	406
4. धूज् कम्पने (5UA)	415

अथादादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातुs commencing with अद्.

1. अदं भक्षणे (2PA)

[LSK] अदं भक्षणे ^{7/1} ॥१॥ to eat

This धातु अद् is used in the sense of eating.

This धातु is found in the second section of धातुपाठ, starting with this धातु अद् itself. The content of the धातु is अद् and अँ is an इत् letter. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात् ।.

== लट् ==

अद् + लट्/कर्तरि/III/1

धातु-संज्ञा for अद्	1.3.1 भूवादयो धातवः ।
अद् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
	1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्वेक्योर्द्विवचनैकवचने ।
अद् + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

Note that शप् is enjoined by default, regardless of which गण the धातु belongs to, or even the धातु does not belong to any गण.

By the next sūtra, the शप् is elided.

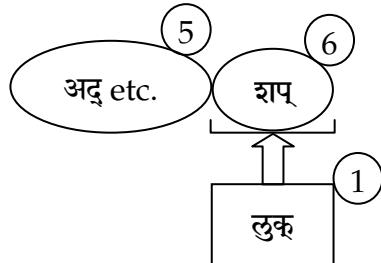
Conjugation of अद् (2PA) in लट्/कर्तरि

शप् is elided by 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्ति 8.4.55	अत्तः 8.4.55	अदन्ति
मध्यमपुरुषः	अत्तिस 8.4.55	अत्थः 8.4.55	अत्थ 8.4.55
उत्तमपुरुषः	अद्वि	अद्वः	अद्वाः

[विधिसूत्रम्] 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

After धातुs of अदादिगण, शप् gets लुक् elision.

अदि-प्रभृतिभ्यः ^{5/3} शपः ^{6/1} । ~ लुक् ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- अदि-प्रभृतिभ्यः 5/3 – After धातुs of अदादिगण; अदि: प्रभृतिः = आदि: येषां ते अदिप्रभृतयः (116B), तेभ्यः ।; the इ of अदि is इक् धातुनिर्देशो.
- शपः 6/1 – गणविकरण-प्रत्यय enjoined after धातु when the धातु is followed by सार्वधातुक by 3.1.68 कर्तरि शप् ।.
- लुक् 1/1 – This is आदेश; from 2.4.58 ष्यक्षत्रियार्त्वजितो यूनि लुगणिजोः ।.

[LSK] लुक् ^{1/1} स्यात् ^{III/1} ।

There is लुक् elision in the place of शप् after धातुs in the 2nd group of धातुपाठ, starting with अद्.

[LSK] अति ^{III/1} । अत्तः ^{III/2} ।

अद् + शप् + ति

अद् + ति 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अत् + ति 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अदन्ति ^{III/3} ।

अद् + द्वि 3.4.78 तिस्तिस्तिप्थस्थमिवस्मस्तातांद्वथासाथांध्वमिद्वहिडः । ~ लस्य

अद् + अन्त् + इ 7.1.3 झोऽन्तः । ~ प्रत्ययस्य

अद् + शप् + अन्ति 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

अद् + अन्ति 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] अत्सि ^{II/1} । अत्थः ^{II/2} । अत्थ ^{II/3} ।

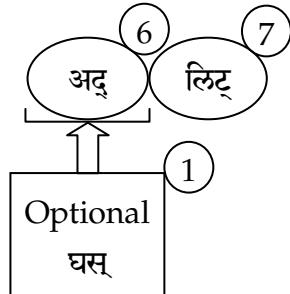
By 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्, द् is substituted by त.

[LSK] अद्वि ^{I/1} । अद्वः ^{I/2} । अद्वः ^{I/3} ॥

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.40 लिट्यन्यतरस्याम् । ~ अदः घसूँ

अद् is optionally replaced by घस् when लिट् follows.

लिटि^{7/1} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ अदः^{6/1} घसूँ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- लिटि 7/1 – In परसप्तमी.
- अन्यतरस्याम् 0 – The आदेश घसूँ is optional.
- अदः 6/1 – From 2.4.36 अदो जग्धर्त्यसि किति ।; अद्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- घसूँ^{1/1} – This is आदेश. The क्वं is इति by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इति।. The content of आदेश is घस्.
By being अनेकाल्, the whole धातु is replaced by 1.1.55 अनेकाल् शित् सर्वस्य।.

[LSK] अदः^{6/1} घसूँ^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} लिटि^{7/1} ।

घस् is optionally the substitute in the place of अद्-धातु when लिट् follows.

[LSK] जघास^{III/1} ।

अद् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
घस् + लिट्	2.4.40 लिट्यन्यतरस्याम् । ~ अदः घसूँ
घस् + तिप्	3.4.78 तिसस्तिष्ठसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
घस् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
घस् घस् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
घ घस् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
झ घस् + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज घस् + अ	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलग्म जश्
ज घास् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः ज्ञिणति

[LSK] उपधा-लोपः^{1/1} ।

ज घस् + अतुस्

ज घ् स् + अतुस्   6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्कृत्यनडि। ~ अचि उपधायाः

[विधिसूत्रम्] 8.3.60 शासिवसिघसीनां च । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

स् of शास्/वस्/घस् is replaced by ष् when preceded by इण्/कु.

शासि-वसि-घसीनाम्^{6/3} च⁰ । ~ इण्कोः^{5/1} सः^{6/1} मूर्धन्यः^{1/1}

4 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- शासि-वसि-घसीनाम्^{6/3} – Three धातुः: शास्, वस्, घस्, with इक् धातुनिर्देश are compounded in ID. घस् is घस्-आदेश for अद्; in सम्बन्धे षष्ठी to सः.
- च⁰ – This brings the context of मूर्धन्य-आदेश for स् when इण्/कु precedes.
- इण्कोः^{5/1} – प्रत्याहारः इण् and कर्वग्; in पूर्वपञ्चमी.
- सः^{6/1} – स् in स्थानेयोगा षष्ठी.
- मूर्धन्यः^{1/1} – This is आदेश. By 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, मूर्धन्य of घ् is द्.

[LSK] इण्-कुभ्याम्^{5/2} परस्य^{6/1} एषाम्^{6/3} सस्य^{6/1} षः^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

मूर्धन्य-ष् is the substitute in the place of स् of these: शास्, वस्, and घस्, after इण् or कर्वग्.

[LSK] घस्य^{6/1} चर्त्वम्^{1/1} । जक्षतुः^{III/2} । जक्षुः^{III/3} ।

ज घस् + अतुस्

ज घ् स् + अतुस्   6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्कृत्यनडि। ~ अचि उपधायाः

ज घ् ष् + अतुस्   8.3.60 शासिवसिघसीनां च । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

ज क् ष् + अतुस्   8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] जघसिथ II/1 |

Since घस् is not seen with तास्, 7.2.62 उपदेशेऽत्वतः | ~ तास्वत् थलि अनिटः नित्यम् is not applicable.

घस् + थल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ~ लिटः
घस् + इट् + थ	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः
घस् घस् + इथ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
घ घस् + इथ	7.4.60 हलादिः शेषः ~ अभ्यासस्य
झ घस् + इथ	7.4.62 कुहोश्चुः ~ अभ्यासस्य
ज घस् + इथ	8.4.54 अभ्यासे चर्च ~ झलाम् जश्

[LSK] जघसथुः II/2 | जघस II/3 | जघास, जघस I/1 | जघसिव I/2 | जघसिम I/3 |

Now, घस्-आदेश-अभाव-पक्षे –

[LSK] आद III/1 | आदतुः III/2 | आदुः III/3 ||

It conjugates in the same manner as in अत् (1P).

अद् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् ~ अनयतने भूते धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्गसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांङ्गाथासाथांध्वमिङ्गहिङ् ~ लस्य
अद् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ~ लिटः
अद् अद् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
अ अद् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः ~ अभ्यासस्य
आ अद् + अ	7.4.70 अत आदेः ~ अभ्यासस्य दीर्घः
आ आद् + अ	7.2.116 अत उपधायाः ~ वृद्धिः ज्ञिणति
आद् + अ	6.1.101 अकः सर्वर्णे दीर्घः ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Being अनुदात्तधातु and thus अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् | ~ न इट्, अद् does not take इट्-आगम for आर्धधातुक enjoined by 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः |.

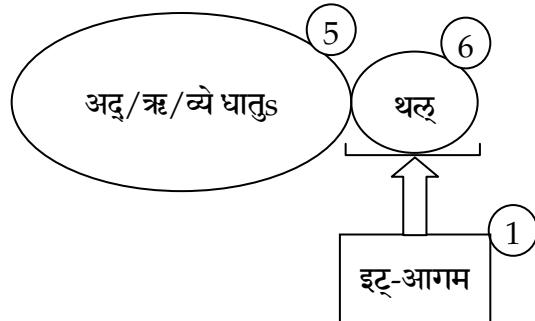
However, there is a special arrangement for लिट्. As अद् धातु is not listed in क्रादिनियम 7.2.13 कृसृभृवस्तुद्रसुध्रुवो लिटि | ~ इट् न, there will be इट्-आगम for वलादि लिट्.

As for थल्, इट्-आगम is negated by 7.2.62 उपदेशेऽत्वतः | ~ नित्यम् उपदेशे तासि इट् न in Pāṇini's opinion. In भारद्वाज's opinion, इट्-आगम should come by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य |. Thus two forms have to be made.

However, the next sūtra teaches that इट्-आगम is नित्य for अद्.

[विधिसूत्रम्] 7.2.66 इडत्यर्तिव्ययतीनाम् । ~ थलः

After अद्/ऋ/च्चे-धातु_s, there will be इट् for थल्.

इट्^{1/1} अत्ति-अर्ति-व्ययतीनाम्^{6/3} । ~ थलः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- इट् 1/1 – इट् is again told after the अनुवृत्ति of न (इट्) from 7.2.58 ended at 7.2.65.
- अत्ति-अर्ति-व्ययतीनाम् 6/3 – अत्तिः च अर्तिः च व्ययतिः च अत्यर्तिव्ययतयः (ID), तेषाम् । ; after अद् भक्षणे, ऋगतौ, and च्चेज् संवरणे, धातुनिर्देशे शितप् is applied; to adjust to the context, the 6th case should be understood as 5th case.
- थलः 6/1 – From 7.2.61 अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम् । , to adjust to the context, विभक्तिविपरिणाम from 7th case to 6th case is done.
- थलि 7/1 – This has to be taken as 6th case ending. इट्-आगम is augmented to थल्-प्रत्यय.

[LSK] अद् ऋ च्चेज् एभ्यः^{5/3} थलः^{6/1} नित्यम्⁰ इट्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

After अद्, ऋ, च्चेज् धातु_s, इट्-आगम is always attached to थल्.

[LSK] आदिथ^{II/1} ।

अद् + थल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
अद् + इट् + थ	7.2.66 इडत्यर्तिव्ययतीनाम् । ~ थलः
अद् अद् + इथ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
अ अद् + इथ	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
आ अद् + इथ	7.4.70 अत आदेः । ~ अभ्यासस्य दीर्घः
आद् + इथ	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of अद् (2P) in लिट्/कर्तरि

घसू-आदेश-पक्षे

When अजादि-कित्-प्रत्यय follows, उपधा-लोप by 6.4.98 and मूर्धन्य by 8.3.60 with 8.4.55

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जघास	जक्षतुः 6.4.98, 8.3.60	जक्षुः
मध्यमपुरुषः	जघसिथ	जक्षथुः	जक्ष
उत्तमपुरुषः	जघास/जघस	जक्षिव	जक्षिम

घसू-आदेश-अभाव-पक्षे

आद् + तिङ् for लिट्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आद्	आदतुः	आदुः
मध्यमपुरुषः	आदिथ 7.2.66	आदथुः	आद्
उत्तमपुरुषः	आद्	आदिव	आदिम

== लुट् ==

[LSK] अत्ता^{III/1} ।

अद् + लुट् 3.3.15 अनयतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः

अद् + तिप् 3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिष्वहिङ् । ~ लस्य

अद् + तास् + ति 3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

अद् + तास् + डा 2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।

अद् + त् + आ (प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लैपः ।

अत् + त् + आ 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of अद् (2P) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्ता	अत्तारौ 7.4.51 रि च ।	अत्तारः 7.4.51 रि च ।
मध्यमपुरुषः	अत्तासि 7.4.50 तासस्त्योर्लैपः ।	अत्तास्थः	अत्तास्थ
उत्तमपुरुषः	अत्तास्मि	अत्तास्वः	अत्तास्मः

== लृट् ==

[LSK] अत्स्यति^{III/1} ।

अद् + लृट्	3.3.13 लृट् शेषे च । ~ भविष्यति धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिंश्चासिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्टहिङ् । ~ लस्य
अद् + स्य + ति	3.1.33 स्यतासी लृंलृंटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
अत् + स्य + ति	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of अद् (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्स्यति	अत्स्यतः	अत्स्यन्ति
मध्यमपुरुषः	अत्स्यसि	अत्स्यथः	अत्स्यथ
उत्तमपुरुषः	अत्स्यामि	अत्स्यावः	अत्स्यामः

== लोट् ==

[LSK] अत्तु^{III/1} ।

अद् + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिंश्चासिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्टहिङ् । ~ लस्य
अद् + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
अद् + शप् + तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + तु	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अत् + तु	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अत्तात्^{III/1} ।

अद् + लोट्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ । ~ धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिंश्चासिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्टहिङ् । ~ लस्य
अद् + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
अद् + तातङ्	7.1.35 तुद्योस्तातङ्ङ-डाशिष्यन्यतरस्याम् । ~ लोटः
अद् + शप् + तात्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + तात्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अत् + तात्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अत्ताम्^{III/2} ।

अद् + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
अद् + तस्	3.4.78 तिसस्त्विंश्चसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
अद् + ताम्	3.4.101 तस्थस्थमिपां तान्तन्तामः । ~ डितः with 3.4.85 लोटो लड्वत् ।

The rest is the same operation.

[LSK] अदन्तु^{III/3} ।

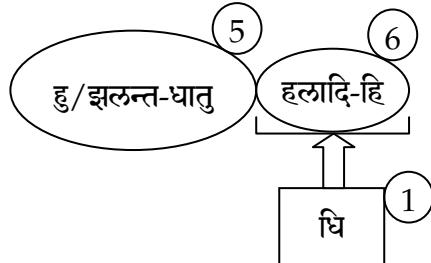
अद् + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
अद् + द्वि	3.4.78 तिसस्त्विंश्चसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
अद् + अन्त् इ	7.1.3 द्वोऽन्तः ।
अद् + अन्तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
अद् + शप् + अन्तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + अन्तु	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अद् + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
अद् + सिप्	3.4.78 तिसस्त्विंश्चसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
अद् + हि	3.4.87 सेह्यपिच्च । ~ लोटः
अद् + शप् + हि	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + हि	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Continue to the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.101 हुङ्गल्म्यो हेर्धिः । ~ अङ्गेभ्यः हलि

After हु-धातु or इल्-ending धातु, हि is replaced by धि.

हु-इल्म्यः ५/३ हे: ६/१ धि: १/१ । ~ अङ्गेभ्यः ५/३ हलि ७/१

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- हु-इल्म्यः ५/३ – हुः च इलः च हु-इलः (ID), तेभ्यः ।, by तदन्तविधि for इल, “इलन्तेभ्यः अङ्गेभ्यः” is understood. हु (3P) to offer; जुहुधि.
- हे: ६/१ – प्रातिपदिक is हि, लोट्-लकार/II/१ in परस्मैपद; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- धि: १/१ – This is आदेश; being अनेकाल, 1.1.55 अनेकालिशत्सर्वस्या is applied.
- अङ्गेभ्यः ५/३ – From अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य। with विभक्ति-वचन-विपरिणाम to match with इल्म्यः.
- हलि ७/१ – From 6.4.100 घसिभसोहलि च।; this is to exclude हि with इट्-आगम in the case of रुदिहि, with धातु which takes इट्-आगम for सार्वधातुक.

[LSK] होः ५/१ इलन्तेभ्यः ५/३ च ० हे: ६/१ धि: १/१ स्यात् ३/१ ।

धि is the substitute in the place of हि after हु or इल्-ending अङ्ग.

[LSK] अद्धि २/१ ।

अद् + हि 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक

अद् + धि 6.4.101 हुइल्म्यो हेर्धिः । ~ अङ्गेभ्यः

Side note: The form अद्धि can be achieved by 8.4.62 इयो होऽन्यतरस्याम् ।. However, this sūtra gives optional पूर्वसर्वण. And it is good only for तवर्ग. Thus, this sūtra 6.4.101 हुइल्म्यो हेर्धिः । ~ अङ्गेभ्यः is required.

[LSK] अत्तात्^{II/1} ।

This is the optional form in आशिष्. The रूपसिद्धि is the exactly the same for III/1.

[LSK] अत्तम्^{II/2} । अत्त^{II/3} ।

[LSK] अदानि^{I/1} । अदाव^{I/2} । अदाम^{I/3} ॥

Conjugation of अद् (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्तु/अत्तात्	अत्ताम्	अदन्तु
मध्यमपुरुषः	अद्धि/अत्तात्	अत्तम्	अत्त
उत्तमपुरुषः	अदानि	अदाव	अदाम

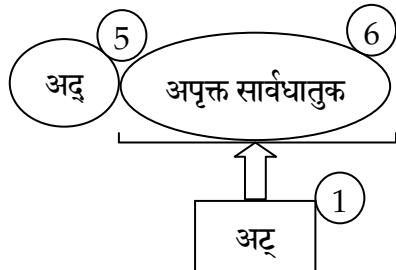
Summary of the modification of हि

Ending letter अञ्ज for हि	हि becomes...	Examples	Sūtra
Short अ	लुक्	भव, दीव्य, तुद्, चोरय	6.4.105 अतो हे: । ~ लुक्
Other अच् and हम् (ह् य् व् र् ल् and nasal)	हि (remains as it is.)	पाहि, युहि.	
Exception of अच्-ending	उ of प्रत्यय	लुक्	शृणु, तनु
	हु-धातु	धि	जुहुधि
झल्	धि	अद्धि, विद्धि	6.4.101 हुझल्ल्यो हेर्धिः ।

== लङ् ==

[विधिसूत्रम्] 7.3.100 अदः सर्वेषाम् । ~ अपृक्तस्य सार्वधातुकस्य अट्

According to all the teachers, अट् आगम is attached to अपृक्त सार्वधातुक when अद्-धातु precedes it.

अदः^{5/1} सर्वेषाम्^{6/3} । ~ अपृक्तस्य^{6/1} सार्वधातुकस्य^{6/1} अट्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- अदः 5/1 – अद्-धातु; in पूर्वपञ्चमी.
- सर्वेषाम् 6/3 – सर्वेषाम् आचार्याणां मतेन ।; in the opinion of all grammarians.
- अपृक्तस्य 6/1 – From 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते ।; with विभक्तिविपरिणाम.
- सार्वधातुकस्य 6/1 – From 7.3.95 तुरुस्तुशम्यमः सार्वधातुके ।; with विभक्तिविपरिणाम.
- अट् 1/1 – From 7.3.99 अट् गार्यगालवयोः ।; this is आगम; आदि-अवयव for सार्वधातुक अपृक्त by 1.1.46 आद्यन्तौ टकितौ।. Here in this sūtra, there is no word in स्थानेयोगा षष्ठी. In this case, पूर्वपञ्चमी being पर, and that is said by “उभयनिर्देशो पञ्चमीनिर्देशो बलीयान्”, the आगम becomes a part of that which is after अद्-धातु.

[LSK] अदः^{5/1} परस्य^{6/1} अपृक्तस्य^{6/1} सार्वधातुकस्य^{6/1} अट्^{1/1} स्यात्^{III/1} सर्व-मतेन^{6/1} ।

अट् is the augment to the beginning of single-consonant suffix which is सार्वधातुक after अद्-धातु, according to all the teachers.

[LSK] आदत्^{III/1} ।

अद् + लङ् 3.2.111 अनयतने लङ् । ~ अनयतने भूते धातोः

अद् + तिप् 3.4.78 तिसिद्धिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिद्विहमहिङ् । ~ लस्य

अद् + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

अद् + शप् + त् 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

अद् + त् 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, त् is अपृक्त सार्वधातुक, which is preceded by अद्-धातु.

अद् + अट् त्	7.3.100 अदः सर्वेषाम् । ~ अपृक्तस्य सार्वधातुकस्य अट्
आट् + अद् + अत्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृक्षु उदात्तः अङ्गानाम्
आद् + अत्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
आदत्	

[LSK] आत्ताम्^{III/2} ।

आट् + अद् + ताम्

[LSK] आदन्^{III/3} ।

आट् + अद् + अन्

[LSK] आदः^{II/1} ।

आट् + अद् + अट् + स् 7.3.100 अदः सर्वेषाम् । ~ अपृक्तस्य सार्वधातुकस्य अट्

[LSK] आत्तम्^{II/2} । आत्त^{II/3} ।

[LSK] आदम्^{I/1} ।

आट् + अद् + अम्

[LSK] आद्व^{I/2} । आद्व^{I/3} ॥

आट् + अद् + व

Conjugation of अद् (2P) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आदत्	आत्ताम्	आदन्
मध्यमपुरुषः	आदः	आत्तम्	आत्त
उत्तमपुरुषः	आदम्	आद्व	आद्व

== विधिलिङ् ==

[LSK] अद्यात्^{III/1} |

अद् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणार्थीष्टसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
अद् + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
अद् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
अद् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङः
अद् + शप् + यास् त्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + यास् त्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अद् + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

[LSK] अद्याताम्^{III/2} |

- अद् + या + ताम्

[LSK] अद्युः^{III/3} |

अद् + जुस्	3.4.108 ज्ञेर्जुस् । ~ लिङः
अद् + यास् उस्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङः
अद् + शप् + यास् उस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
अद् + यास् उस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अद् + या उस्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
अद् + युस्	6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of अद् (2P) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः 6.1.96
मध्यमपुरुषः	अद्या:	अद्यातम्	अद्यात
उत्तमपुरुषः	अद्याम्	अद्याव	अद्याम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] अद्यात्^{III/1} ।

अद् + लिङ्   3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

By 3.4.116 लिङ्गाशिषि । ~ आर्धधातुकम्, this लिङ् is आर्धधातुक. Thus शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके will not come.

अद् + तिप्   3.4.78 तिस्तिंशिष्ठस्थमिवस्मस्तातांशथासाथांविष्वहिङ् । ~ लस्य

अद् + त्   3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

अद् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

अद् + या त्   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

[LSK] अद्यास्ताम्^{III/2} ।

अद् + यास् + ताम्

स-लोप by 7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य is not applicable here.

[LSK] अद्यासुः^{III/3} ॥

अद् + जुस्   3.4.108 झेर्जुस् । ~ लिङः

अद् + यास् उस्   3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च्च । ~ लिङः

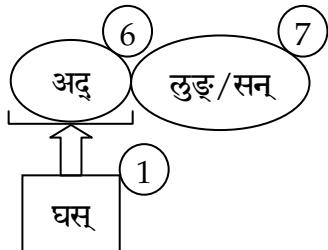
Conjugation of अद् (2P) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अद्यात्	अद्यास्ताम्	अद्यासुः
मध्यमपुरुषः	अद्या:	अद्यास्तम्	अद्यास्त
उत्तमपुरुषः	अद्यासम्	अद्यास्व	अद्यास्म

== लुड़ ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.37 लुड़सनोर्धसू। ~ अदः

अदः is replaced by घस् when लुड़/सन् follows.

लुड़-सनोः^{7/2} घसूँ^{1/1} | ~ अदः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word a अनुवृत्ति

- लुड़-सनोः 7/2 – In परसप्तमी.
- घसूँ^{1/1} – This is आदेश. The क्लृ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्। The content of आदेश is घस्. By being अनेकाल्, the whole धातु is replaced by 1.1.55 अनेकाल् शित् सर्वस्या।
- अदः 6/1 – From 2.4.36 अदो जग्मित्यसि किति ।; अद्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] अदः^{6/1} घसूँ^{1/1} स्यात्^{III/1} लुड़ि^{7/1} सनि^{7/1} च⁰ |

घस् is the substitute in the place of अद्-धातु when लुड़/सन् follows.

[LSK] ल्यदित्वात्^{5/1} अड़ु^{1/1} |

Being ल्यदित्, अड़ु is the substitute for च्छिल् by 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छ्लेः अड़ु.

[LSK] अघसत्^{III/1} |

अदः + लुड़ 3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः

घस् + लुड़ 2.4.37 लुड़सनोर्धसू । ~ अदः

घस् + तिप् 3.4.78 तिससिद्धिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिड़ । ~ लस्य

घस् + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डित्तः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

घस् + च्छिल् + त् 3.1.43 च्छिल् लुड़ि । ~ धातोः

घस् + अड़ु + त् 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छ्लेः अड़ु

अट् + घस् + अ + त् 6.4.71 लुड़लड़लुड़क्ष्वदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of अद् (2P) in लृङ्/कर्तरि

अघस, अदन्त-अङ् + डिंत् standard form of तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अघसत्	अघसताम्	अघसन्
मध्यमपुरुषः	अघसः	अघसतम्	अघसत
उत्तमपुरुषः	अघसम्	अघसाव	अघसाम

== लृङ् ==

[LSK] आत्स्यत्^{III/1} |

- अद् + लृङ् 3.3.139 लिङ्गिमित्ते लृङ् क्रियातिपत्तौ । ~ भविष्यति धातोः प्रत्ययः परश्च
- अद् + तिप् 3.4.78 तिस्तिङ्... । ~ लस्य
- अद् + त् 3.4.100 इतश्च । ~ लस्य डिंतः परस्मैपदस्य लोपः
- अद् + स्य + त् 3.1.33 स्यतासी लुलुटोः । (अपवाद of 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके)
- आट् + अद् + स्य + त् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्लुङ्लुङ्क्षु उदात्तः अङ्गनाम्
- आद् + स्यत् 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
- आत् + स्यत् 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of अद् (2P) in लृङ्/कर्तरि

आत्स्य, अदन्त-अङ् + डिंत् standard form of तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आत्स्यत्	आत्स्यताम्	आत्स्यन् 6.1.97
मध्यमपुरुषः	आत्स्यः	आत्स्यतम्	आत्स्यत
उत्तमपुरुषः	आत्स्यम् 6.1.97/6.1.107	आत्स्याव 7.3.101	आत्स्याम् 7.3.101

2. हन्ँ हिंसागत्योः (2PA)

[LSK] हन्ँ हिंसागत्योः ॥२॥ to kill, to go

The content of the धातु is हन् and the इत् letter is अँ by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत् । Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु and thus अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] हन्ति^{III/1} ॥

हन् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
हन् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
हन् + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
हन् + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
हं + ति	8.3.24 नश्चापदान्तस्य झालि । ~ अनुस्वारः
हन् + ति	8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परस्वर्णः ।

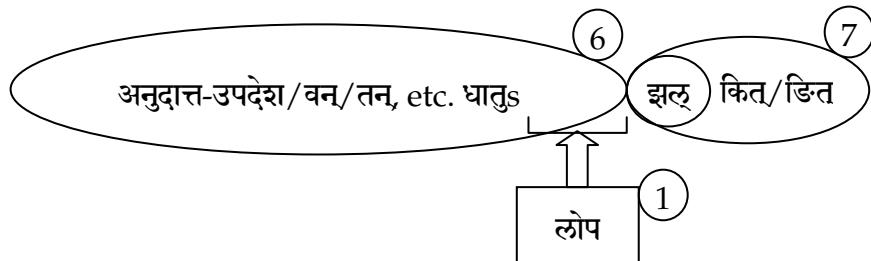
In dual,

हन् + तस्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
हन् + शप् + तस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
हन् + तस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि किङ्गति ।

Suffixes starting with आय are optional when आर्यधातुक is intended.

अनुदात्त-उपदेश-वनति-तनोति-आदीनाम्^{6/3} अनुनासिक^{6/1} लोपः^{1/1} झलि^{7/1} किङ्गति^{7/1} ।

4 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- अनुदात्त-उपदेश-वनति-तनोति-आदीनाम् 6/3 – अनुदात्तः उपदेशे येषां ते अनुदात्तोपदेशाः (176B) धातवः । तनोतिः आदिः येषां ते तनोत्यादयः (116B) धातवः । अनुदात्तोपदेशाः च वनतिः च तनोत्यादयः च अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादयः (ID), तेषाम् ।
  - a. अनुदात्त-उपदेश with अनुनासिक at the end
  - b. वन् शब्दे (1P) to sound; वत
  - c. धातुः in तनोति-गण with अनुनासिक at the end
- अनुनासिक 6/1 – लुप्त-षष्ठी-एकवचन-अन्त; this word is a विशेषण to अनुदात्तोपदेश and तनोति-आदि with which तदन्तविधि is applied.
- लोपः 1/1 – This is आदेश; 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is applied.
- झलि 7/1 – By तदादिविधि, झलादि-किङ्गति प्रत्यये परे is understood.
- किङ्गति 7/1 – Being under अङ्गस्य अधिकार, प्रत्यये is understood. This is an adjective to प्रत्यये.

[LSK] अनुनासिक-अन्ताम्^{6/3} एषाम्^{6/3} वनते:^{6/1} च⁰ लोपः^{1/1} स्यात्^{III/1} झलि^{7/1} किति^{7/1} डिंति^{7/1} परे^{7/1} ।

लोप is the substitute in the place of the last letter of these धातुः ending with अनुनासिक and वन्-धातु, when कित् or डिंत् प्रत्यय starting with झलि follows.

[LSK] यमि-रमि-नमि-गमि-हनि-मन्यतयः^{1/3} अनुदात्त-उपदेशाः^{1/3} ।

These six धातुः are अनुदात्त-उपदेश with अनुनासिक at the end.

- 1) युम् उपरमे (1P) to check; यत
- 2) रुम् क्रीडायाम् (1A) to play; रत
- 3) णम् प्रहृत्वे शब्दे च (1P) to salute; नत

- 4) गमूँ गतौ (1P) to go; गत
- 5) हनैं हिंसायाम् (2P) to injure; हत
- 6) मनैं ज्ञाने (4P) to know; मत

[LSK] तनु क्षणु क्षिणु ऋणु तृणु घृणु वनु मनु तनोति-आदयः ^{1/3} ।

These eight धातुs are अनुनासिक-ending धातुs in the 8th गण, starting with तन्.

- 1) तनैं विस्तारे (8U) to ; तत
- 2) क्षणैं हिंसायाम् (8U) to ; क्षत
- 3) क्षिणैं हिंसायाम् (8U) to ; क्षित
- 4) ऋणैं गतौ (8U) to ; ऋत
- 5) तृणैं अदने (8U) to ; तृत
- 6) घृणैं दीप्तौ (8U) to ; घृत
- 7) वनैं याचने (8A) to beg; वत;
- 8) मनैं अवबोधने (8A) to know; मत

[LSK] हतः ^{III/2} ।

हन् + तस्	3.4.78 तिसस्तिं... । ~ लस्य
हन् + शप् + तस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
हन् + तस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
तस् is डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । ~ डित्.	
ह + तस्	6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि विकडन्ति ।

[LSK] घन्ति ^{III/3} ।

हन् + झि	3.4.78 तिसस्तिं... । ~ लस्य
हन् + अन्ति	7.1.3 झोऽन्तः ।
हन् + शप् + अन्ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
हन् + अन्ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
हन् + अन्ति	6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः विडत्यनडिः । ~ अन्ति उपधायाः
घन् + अन्ति	7.3.54 हो हन्तेजिर्जन्मेषु । ~ कु

[LSK] हंसि ^{II/1} ।

हन् + सिप्	
ह + सि	8.3.24 नश्चापदान्तस्य झालि । ~ अनुस्वारः

[LSK] हथः II/2 | हथ II/3 |

लोप of the last letter of हन् by 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि विकडति ।

[LSK] हन्मि I/1 | हन्वः I/2 | हन्मः I/3 |

No अनुस्वार takes place as झल् does not follow.

Conjugation of अद् (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हन्ति 8.3.24. 8.4.58	हतः 6.4.37	ग्रन्ति 6.4.98, 7.3.54
मध्यमपुरुषः	हंसि 8.3.24	हथः 6.4.37	हन्थ 6.4.37
उत्तमपुरुषः	हन्मि	हन्वः	हन्मः

== लिट् ==

[LSK] जघान III/1 |

हन् + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

हन् + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य

हन् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

हन् हन् + अ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

ह हन् + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

झ हन् + अ 7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य

ज हन् + अ 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्

ज घन् + अ 7.3.54 हो हन्तोजिर्णन्नेषु । ~ कु

ज घान् + अ 7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः जिणति

[LSK] जग्न्तुः III/2 | जग्न्तुः III/3 ||

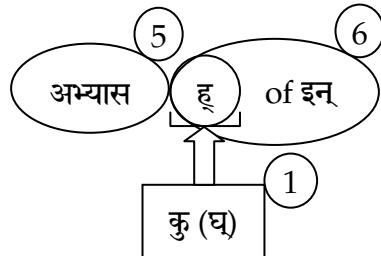
ज हन् + अतुस्

ज ह् न् + अतुस् 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः विडत्यनङ्गि । ~ अचि उपधायाः

ज घ् न् + अतुस् 7.3.54 हो हन्तोजिर्णन्नेषु । ~ कु

[विधिसूत्रम्] 7.3.55 अभ्यासाच्च। ~ हन्ते: हः कु

After अभ्यास also, ह् of हन्-धातु is replaced by घ् (its कर्ग).

अभ्यासात्^{5/1} च⁰ । ~ हन्ते:^{6/1} हः^{6/1} कु^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- अभ्यासात् 5/1 – अभ्यास is a संज्ञा defined as 6.1.4 पूर्वोऽभ्यासः ।; in पूर्वपञ्चमी.
- च 0 – This bring the context from the previous sūtra.
- हन्ते: 6/1 – From 7.3.54 हो हन्तेऽर्जिण्नेषु ।; प्रातिपदिक is हन्ति; धातु हन् हिंसायाम् (2P) to kill with शितप् प्रत्यय by (वा०) इक्-शितपौ धातुनिर्देशो ।; in सम्बन्धे षष्ठी to हः.
- हः 6/1 – From 7.3.54 हो हन्तेऽर्जिण्नेषु ।; प्रातिपदिक is ह्; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- कु 1/1 – From 7.3.52 चजोः कु घिण्णयतोः ।; this is आदेश. By the help of 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, the nearest of ह् out of five letters of कु is decided as घ.

[LSK] अभ्यासात्^{5/1} परस्य^{6/1} हन्ते:^{6/1} हस्य^{6/1} कुत्वम्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

कर्ग is the substitute in the place of ह् of हन्-धातु after अभ्यास.

[LSK] जघनिथ^{II/1} ।

By क्रादिनियम्, इट् is to be augmented to लिट्. As for थल्, there are both forms by 7.2.62 and 7.2.63.

ज हन् + इथ

ज घन् + इथ   7.3.55 अभ्यासाच्च। ~ हन्ते: हः कु

[LSK] जघन्थ^{II/1} ।

ज हन् + थ

ज घन् + थ   7.3.55 अभ्यासाच्च। ~ हन्ते: हः कु

ज घन्थ   8.3.24 नश्चापदान्तस्य इलि । ~ अनुस्वारः, 8.4.58 अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ।

[LSK] जघन्थुः^{II/2} । जघन^{II/3} ।

[LSK] जघान, जघन^{I/1} ।

In णित्व-अभाव-पक्ष by 7.1.91 णलुत्तमो वा । ~ णित्, कुत्व is by 7.3.55 अभ्यासाच्च।.

[LSK] जग्निव^{1/2} । जग्निम^{1/3} ।

Conjugation of अद् (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जघान	जग्नतुः	जग्नुः
मध्यमपुरुषः	जघनिथ/जघन्थ	जग्नथुः	जग्न
उत्तमपुरुषः	जघान/जघन	जग्निव	जग्निम

== लृट् ==

[LSK] हन्ता^{III/1} ।

Conjugation of अत् (1P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हन्ता	हन्तारौ	हन्तारः
मध्यमपुरुषः	हन्तासि	हन्तास्थः	हन्तास्थ
उत्तमपुरुषः	हन्तास्मि	हन्तास्वः	हन्तास्मः

== लृट् ==

[LSK] हनिष्यति^{III/1} ।

हन् + लृट्   3.3.13 लृट् शेषे च । ~ भविष्यति धातोः

हन् + तिप्   3.4.78 तिसस्तिष्ठस्थिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चाथासाथांश्चमिष्ठहिष्ठ । ~ लस्य

हन् + स्य + ति   3.1.33 स्यतासी लृङ्गुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

हन् + इट् स्य + ति   7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट्

हन् + इष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of हन् (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हनिष्यति	हनिष्यतः	हनिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	हनिष्यसि	हनिष्यथः	हनिष्यथ
उत्तमपुरुषः	हनिष्यामि	हनिष्यावः	हनिष्यामः

== लोट ==

[LSK] हन्तु^{III/1} |

हन् + लोट	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रार्थनेषु धातोः
हन् + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
हन् + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
हन् + शप् + तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हन् + तु	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] हतात्^{III/1} |

हन् + तु	
हन् + तातङ्	7.1.35 तुद्योस्तातङ्ङ्डाशिष्यन्यतरस्याम् । ~ लोटः
तातङ्	is डित्.

ह + तात् 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपे झालि किङ्गति ।

[LSK] हताम्^{III/2} |

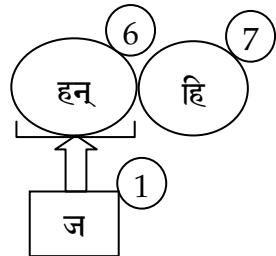
हन् + अन्तु	
ह् न् + अन्तु	6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्गत्यनडिः । ~ अचि उपधायाः
घ् न् + अन्तु	7.3.54 हो हन्तेज्जिर्णन्नेषु । ~ कु

हन् + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रार्थनेषु धातोः
हन् + सिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
हन् + हि	3.4.87 सेद्यपिच्च । ~ लोटः
हन् + शप् + हि	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हन् + हि	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.36 हन्तेर्जः । ~ हौ

हन् is replaced by ज when हि follows.

हन्ते: ^{6/1} जः ^{1/1} । ~ हौ ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- हन्ते: 6/1 – प्रातिपदिक is हन्ति; धातु हन् हिंसायाम् (2P) to kill with शितप् प्रत्यय by (वा०) इक्-शितपै धातुनिर्देशो । ; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- जः 1/1 – प्रातिपदिक is ज; अ-ending; 1.1.55 अनेकालिशात्सर्वस्य । is applied.
- हौ 7/1 – प्रातिपदिक is हि; in परस्परमी.

[LSK] हौ ^{7/1} परे ^{7/1} ।

ज is the substitute in the place of हन् धातु when हि follows.

हन् + हि

ज + हि   6.4.36 हन्तेर्जः । ~ हौ

Now, the अञ्ज becomes अ-ending. 6.4.105 अतो हेः । ~ लुक् becomes applicable.

However, because both 6.4.36 हन्तेर्जः । and 6.4.105 अतो हेः । are आभीय, which is explained in the next sūtra, in the stand point of 6.4.105 अतो हेः ।, the ज-आदेश, कार्य of another आभीय, is as good as असिद्ध. Thus the लुक् elision of हि does not happen.

[अधिकारसूत्रम्] 6.4.22 असिद्धवदत्राभात् ।

कार्यs taught by sūtras from here (6.4.22) up to the end of भस्य अधिकार (6.4.175) are called आभीय-कार्य¹. When one आभीयकार्य is done, from another आभीयकार्य which is applicable, if they have the same आश्रय, the first आभीय-कार्य is असिद्ध.

असिद्धवत्⁰ अत्र⁰ आ⁰ भात्^{5/1} ।

4 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- असिद्धवत्⁰ – As good as असिद्ध.
- अत्र⁰ – In निमित्तसप्तमी; “when there is another कार्य which is समानाश्रय, depending on the same cause”. समानः आश्रयः यस्य तत् समानाश्रयम् (116B) ।
- आ⁰ – आङ् in the sense of अभिविधि; “up to”.
- भात्^{5/1} – भ-अधिकार; in दिग्योगे पञ्चमी.

[LSK] इतः⁰ ऊर्ध्वम्⁰ आ-पाद-समासे^{5/1} आभीयम्^{1/1}, समान-आश्रये^{7/1} तस्मिन्^{7/1} (द्वितीये^{7/1} आभीये^{7/1}) कर्तव्ये^{7/1} तत्^{1/1} (प्रथमम्^{1/1} आभीयम्^{1/1}) असिद्धम्^{1/1} ।

From here onwards, up to the end of पाद (the 4th पाद of the 6th chapter), कार्य is called आभीय. When the second आभीय-कार्य which is समान-आश्रय is to be done, the first आभीय-कार्य is असिद्ध.

[LSK] इति⁰ जस्य^{6/1} असिद्धत्वात्^{5/1} न⁰ हेः^{6/1} लुक्^{5/1} ।

हन् + हि

ज + हि   6.4.36 हन्तेर्जः । ~ हौ

In the view of the second आभीय-कार्य, the elision of हि by 6.4.105 अतो हेः । ~ लुक्, the first आभीय-कार्य, ज-आदेश by 6.4.36 हन्तेर्जः ।, is असिद्ध. Thus the लुक् elision of हि does not happen.

---

¹ आङ् + भ + छ 4.3.53 तत्र भवः । आभ + ईय 7.1.2 आयनेयीनीयियः फटखच्छघां प्रत्ययादीनाम् । आभ + ईय 6.4.148 यस्येति च ।; that which exists in the section up to भ-अधिकार.

[LSK] हतात्^{II/1} |

हन् + हि

हन् + तातङ् 7.1.35 तुद्योस्तातङ्ङ्डाशिष्यन्यतरस्याम् । ~ लोटः

ह + तात् 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि विकडति ।

6.4.37 is पर to 6.4.36 हन्तेर्जः । ~ हौ.

[LSK] हतम्^{II/2} | हत^{II/3} | हनानि^{I/1} | हनाव^{I/2} | हनाम^{I/3} |

Conjugation of हन् (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	हन्तु/हतात्	हताम्	ग्रन्तु
मध्यमपुरुषः:	जहि/हतात्	हतम्	हत
उत्तमपुरुषः:	हनानि	हनाव	हनाव

== लङ् ==

[LSK] अहन्^{III/1} |

हन् + लङ् 3.2.111 अनन्यतने लङ् । ~ अनन्यतने भूते धातोः

हन् + तिप् 3.4.78 तिसस्तिर्जसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांघमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

हन् + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

हन् + शप् + त् 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

हन् + त् 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अट् हन् + त् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अहन् 6.1.68 हलञ्च्याव्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः

[LSK] अहताम्^{III/2} |

हन् + ताम्

ह + ताम् 6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि विकडति ।

अट् हताम् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अग्नन्^{III/3} |

हन् + अन्

घन् + अन् 7.3.54 हो हन्तेऽर्जिञ्चेषु । ~ कु

[LSK] अहन्^{II/1} ।

The same process as III/1.

अट् हन् + स्

अहन् 6.1.68 हल्ब्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः

[LSK] अहतम्^{II/2} । अहत^{II/3} ।

6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो इलि किङ्गति ।

[LSK] अहनम्^{I/1} ।

अट् हन् + अम्

[LSK] अहन्व^{I/2} । अहन्म^{I/3} ।

अट् हन् + व

Conjugation of हन् (2P) in लङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहन्	अहताम्	अग्नन्
मध्यमपुरुषः	अहन्	अहतम्	अहत
उत्तमपुरुषः	अहनम्	अहन्व	अहन्म

== विधिलिङ् ==

[LSK] हन्यात्^{III/1}।

हन् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणार्थीष्टसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
हन् + तिप्	3.4.78 तिस्तिंज्ञसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांज्ञथासाथांध्वमिद्वहिङ् । ~ लस्य
हन् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
हन् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङ्गः
हन् + या त्	7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
हन् + शप् + यात्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हन् + यात्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] हन्याताम्^{III/2} । हन्युः^{III/3} ।

In the same manner.

Conjugation of हन्(2P) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः
मध्यमपुरुषः	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात्
उत्तमपुरुषः	हन्याम्	हन्याव	हन्याम

== आशीर्लिङ्ग ==

[अधिकारसूत्रम्] 2.4.35 आर्धातुके ।

When आर्धातुक-प्रत्यय is to come; this is the topic of this section.

आर्धातुके^{7/1} ।

1 word in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- आर्धातुके 7/1 – This is in विषयसप्तमी. In the situation where आर्धातुक-प्रत्यय is to come.

The point is that the आदेश should come before आर्धातुक-प्रत्यय is enjoined. Thus, this is not परस्परमी. Example is: to achieve the form भव्यम् from अस्-धातु, भू-आदेश by 2.4.52 अस्तेर्भः। should come first before suffixing यत् which is आर्धातुक-प्रत्यय by 3.1.97 अचो यत्।.

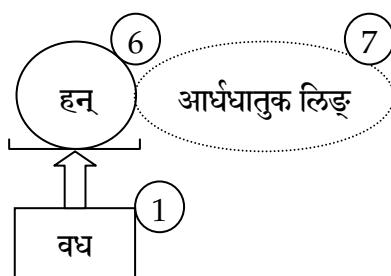
Otherwise, एवत् by 3.1.124 ऋहलोण्यत्। would come. ब्रू becoming to वाच्यम् is in similar case.

[LSK] इति⁰ अधिकृत्य⁰ ॥

Having made this as topic,

[विधिसूत्रम्] 2.4.42 हनो वध लिङ्गे । ~ आर्धातुके

When आर्धातुक लिङ्गः is to come, हन्-धातु is replaced by वध.

हनः^{6/1} वध^{1/1} लिङ्गः^{7/1} । ~ आर्धातुके^{7/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- हनः 6/1 – हन्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- वध 1/1 – This is अ-ending आदेश.
- लिङ्गः 7/1 – This indicates आशीर्लिङ्ग because it is qualified by आर्धातुके; in विषयसप्तमी.
- आर्धातुके 7/1 – From अधिकारसूत्र 2.4.35 आर्धातुके।; in विषयसप्तमी.

[LSK] वध-आदेशः ^{1/1} अदन्तः ^{1/1} ।

The substitute वद is अ-ending.

[LSK] आर्धघातुके ^{7/1} इति ^० विषयसप्तमी ^{1/1}, तेन ^{3/1} आर्धघातुक-उपदेशे ^{7/1} अकारान्तत्वात् ^{5/1} अतः ^{6/1} लोपः ^{1/1} ।

The अनुवृत्ति आर्धघातुके of 2.4.42 हनो वध लिङ्गे । is in विषयसप्तमी. By this, because the अङ्ग “वध” is ending with अ at the time of enjoining the आर्धघातुक, such as आशीर्लिङ्ग, 6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धघातुके becomes applicable.

Note that आर्धघातुके of 6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धघातुके is 1. काल-अधिकरणे connecting with उपदेशे, resulting in आर्धघातुक-उपदेशे काले, at the time of arrival of आर्धघातुक-प्रत्यय; 2. परसप्तमी.

[LSK] वध्यात् ^{III/1} ।

हन्

वध 2.4.42 हनो वध लिङ्गे । ~ आर्धघातुके

वध + लिङ्गं 3.3.173 आशिषि लिङ्ग-लोटौ ।

वध + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांघमिद्विहिङ्गः । ~ लस्य

वध + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

वध + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

वध् + यास् त् 6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धघातुके

At the time of आर्धघातुक-उपदेश, which is लिङ्गं in आशिषि by 3.4.115 लिङ्गाशिषि, वध was अदन्त, thus 6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धघातुके is applied.

वध् + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः

वध्यात्

[LSK] वध्यास्ताम् ^{III/2} ।

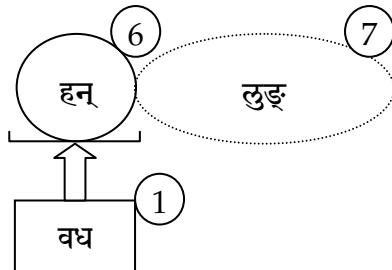
Conjugation of हन् (2P) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वध्यात्	वध्यास्ताम्	वध्यासुः
मध्यमपुरुषः	वध्या:	वध्यास्तम्	वध्यास्त
उत्तमपुरुषः	वध्यासम्	वध्यास्व	वध्यास्म

== लुड़ ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.43 लुडि च । ~ हनः वध आर्धधातुके

When लुड़ is to come also, हन्-धातु is replaced by वध.

लुडि^{7/1} च⁰ । ~ हनः^{6/1} वध^{1/1} आर्धधातुके^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- लुडि 7/1 – In विषयसप्तमी.
- च 0 – This is to connect with the previous sūtra.
- हनः 6/1 – From 2.4.42 हनो वध लिडि ।; हन्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- वध 1/1 – From 2.4.42 हनो वध लिडि ।; this is अ-ending आदेश. The purpose of being अ-ending is: 1) to bring इट् to सिच्च; 2) to avoid वृद्धि. Details follow.
- आर्धधातुके 7/1 – From अधिकारसूत्र 2.4.35 आर्धधातुके।; in विषयसप्तमी.

[LSK] आदेशस्य^{6/1} अनेकाच्चत्वात्^{5/1} “एकाच्चः (7.2.10)” इति⁰ इट्-निषेध-अभावात्^{5/1} इट्^{1/1} ।

Because the substitute is अनेकाच्च, 7.2.10 एकाच्च उपदेशोऽनुदात्तात् । ~ न इट् is not applicable.

Thus, after वध-आदेश, इट्-आगम is augmented to वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय.

हन्

वध 2.4.43 लुडि च । ~ हनः वध आर्धधातुके

वध + लुड़ 3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः

वध + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिष्टसिप्थस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिड़ । ~ लस्य

वध + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

वध + च्छि + त् 3.1.43 च्छि लुडि । ~ धातोः

वध + सिच्च + त् 3.1.44 च्छ्लेः सिंच् ।

वध + सिच्च + त् 6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धधातुके

वध + सिच्च + इट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि इट्

वध + इ स् + इट् 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

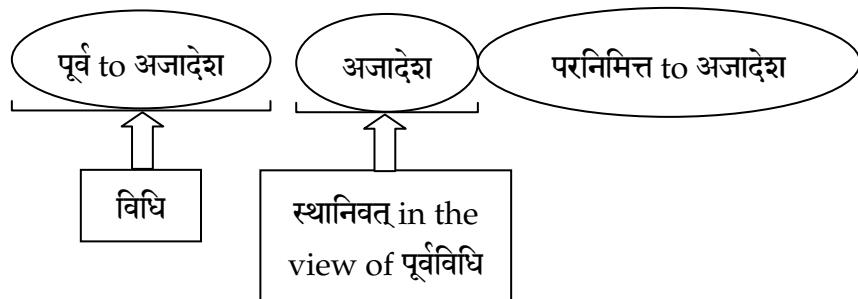
वधू + इस् + ईत्   6.4.64 अतो लोपः । ~ आर्धधातुके

[LSK] “अतो हलादेः (7.2.7)” इति^० वृद्धौ^{७/१} प्राप्तायाम्^{७/१} ।

Since सिच् is with इट्, when the optional वृद्धि by 7.2.7 अतो हलादेल्घोः । is applicable, the next sūtra gives स्थानिवद्धाव to the लोप of अ by 6.4.64 अतो लोपः । ~ आर्धधातुके.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.1.57 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ । ~ स्थानिवत् आदेशः

आदेश for अच् whose निमित्त is पर is like स्थानि in the view of a विधि which is for पूर्व of that अजादेश.

अचः^{६/१} परस्मिन्^{७/१} पूर्वविधौ^{७/१} । ~ स्थानिवत्^० आदेशः^{१/१}

3 words in the सूत्र, 2 words as अनुवृत्ति

- अचः 6/1 – अच् in सम्बन्धषष्ठी to आदेशः.
- परस्मिन् ७/१ – In निमित्तसप्तमी.
- पूर्वविधौ ७/१ – पूर्वस्य विधिः पूर्वविधिः (6T), तस्मिन् कर्तव्ये ।; in विषयसप्तमी.
- स्थानिवत् ० – From 1.1.56 स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ ।; स्थानिना तुल्यम् ।; like स्थानिनः by 5.1.115 तेन तुल्यं क्रिया चेद् वतिः ।.
- आदेशः १/१ – From 1.1.56 स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ ।; a substitute for अच्.

As अल्विधि was excluded from the previous sūtr. This sūtra gives स्थानिवद्धाव to अल्विधि, but under three conditions:

- 1) अचः आदेश is स्थानिवत्
- 2) परस्मिन् = पर is निमित्त for the अजादेश
- 3) पूर्वविधौ = When a विधि for a पूर्व of the अजादेश is to be done.

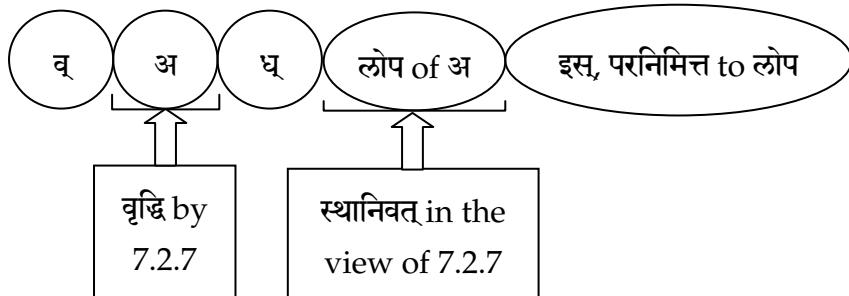
[LSK] परनिमित्तः^{१/१} अच्-आदेशः^{१/१} स्थानिवत्^०, स्थानिभूतात्^{५/१} अचः^{५/१} पूर्वत्वेन^{३/१} दृष्टस्य^{६/१} विधौ^{७/१} कर्तव्ये^{७/१} ।

अच्-आदेश, which has निमित्त on its पर, is like स्थानिन् when a विधि for the one which is seen as पूर्व to स्थानिन् अच् is to be done.

[LSK] इति^० अत्-लोपस्य^{६/१} स्थनिवत्त्वात्^{५/१} न^० वृद्धिः^{१/१} ।

Because of this, the लोप of अत् is like the स्थानि, अ in the view of 7.2.7 अतो हलादेल्घोः ।

Then, the extra अ intervenes the अ after व्. Thus वृद्धि does not take place.

[LSK] अवधीत्^{III/१} ।

वध् + इस् + ईत्   Because of 1.1.57 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ । ~ स्थानिवत्,

no वृद्धि by 7.2.7 अतो हलादेल्घोः ।

वध् + इ + ईत्   8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः

वध् + ईत्   6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्जलोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः ।

अट् वधीत्   6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of हन्(2P) in लुङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अवधीत्	अवधिष्टाम्	अवधिषुः
मध्यमपुरुषः:	अवधीः	अवधिष्टम्	अवधिष्ट
उत्तमपुरुषः:	अवधिष्म	अवधिष्व	अवधिष्म

== लुङ्गः ==

[LSK] अहनिष्यत्^{III/१} ॥

हन् + इट् स्य + ति   7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट्

Conjugation of हन्(2P) in लृङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अहनिष्यत्	अहनिष्यताम्	अहनिष्यन्
मध्यमपुरुषः:	अहनिष्यः	अहनिष्यतम्	अहनिष्यत
उत्तमपुरुषः:	अहनिष्यम्	अहनिष्याव	अहनिष्याम्

3. यु मिश्रणामिश्रणयोः (2PS)

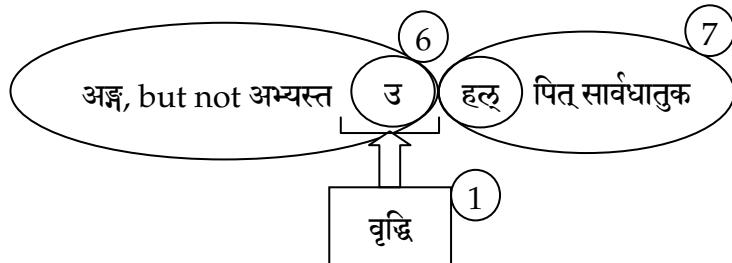
[LSK] यु मिश्रणामिश्रणयोः ॥३॥ to mix, to separate

The content of the धातु is यु. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.3.89 उतो वृद्धिरुक्ति हलि । ~ अङ्गस्य पिति सार्वधातुक अभ्यस्तस्य न

When लुक् is to be done, उ-ending अङ्ग takes वृद्धि when हल्-beginning पित् सार्वधातुक follows, but not for अभ्यस्त.

उतः^{6/1} वृद्धिः^{1/1} लुकि^{7/1} हलि^{7/1} । ~ अङ्गस्य^{6/1} पिति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1} अभ्यस्तस्य^{6/1} न⁰

4 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- उतः 6/1 – उत्, a short उ; this is विशेषण to अङ्ग; by तदन्तविधि, उदन्त-अङ्गस्य is understood.
- वृद्धिः 1/1 – This is आदेश. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is applied.
- लुकि 7/1 – In विषयसप्तमी; “when लुक् is involved in the process”.
- हलि 7/1 – With सार्वधातुक, तदादिविधि is applied, resulting in हलादि-सार्वधातुके.
- अङ्गस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य।.
- पिति 7/1 – From 7.3.87 नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके।; this is विशेषण to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 7.3.87 नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके।; in परसप्तमी.
- अभ्यस्तस्य 6/1 – From 7.3.87 नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके।; this is connected to न.
- न 0 – वृद्धि does not take place for अभ्यस्त.

[LSK] लुक्-विषये^{7/1} उतः^{6/1} वृद्धिः^{1/1} पिति^{7/1} हल्-आदौ^{7/1} सार्वधातुके^{7/1} न⁰ तु⁰ अभ्यस्तस्य^{6/1} ।

When लुक् is to be done, वृद्धि is the substitute in the place of the last letter of उ-ending अङ्ग when हल्-beginning पित् सार्वधातुक follows, but not for अभ्यस्त.

[LSK] यौति III/3 ।

यु + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
यु + तिप्	3.4.78 तिस्तस्त्वा... । ~ लस्य
यु + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
यु + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, उदन्त-अङ्ग is followed by पित्-सार्वधातुक which begins with हल्.

यौ + ति	7.3.89 उतो वृद्धिरुक्ति हलि । ~ अङ्गस्य पिति सार्वधातुक अभ्यस्तस्य न
[LSK] युतः ^{III/2} ।	

यु + तस्

Here, तस् is not पित्. Thus वृद्धि does not take place. Being अपित् and सार्वधातुक, it is डित्. Thus गुण does not take place by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः ।.

[LSK] युवन्ति ^{III/3} ।

यु + अन्ति

युव + अन्ति 6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां च्वोरियदुवडौ । ~ अङ्गस्य

[LSK] यौषि ^{II/1} ।

यौ + सि

7.3.89 उतो वृद्धिरुक्ति हलि । ~ अङ्गस्य पिति सार्वधातुक अभ्यस्तस्य न

यौ + शप् + सि

3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

यौ + सि

2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

यौ + षि

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

[LSK] युथः ^{II/2} । युथ ^{II/3} ।

[LSK] यौमि ^{I/1} । युवः ^{I/2} । युमः ^{I/3} ।

Conjugation of यु (2P) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यौति	युतः	युवन्ति
मध्यमपुरुषः	यौषि	युथः	युथः
उत्तमपुरुषः	यौमि	युवः	युमः

== लिट् ==

[LSK] युयाव^{III/1} |

यु + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
यु + तिप्	3.4.78 तिस्तिन्द्रिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
यु + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः
यु यु + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
यु यौ + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः ज्ञिनति
यु याव् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

For II/1, यु-धातु is नित्य सेट् when तास् follows. Thus, there is only one form with इट्.

Conjugation of यु (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	युयाव	युयुवतुः 6.4.77	युयुवुः 6.4.77
मध्यमपुरुषः	युयविथ 7.3.84, 6.1.78	युयुवथुः 6.4.77	युयुव 6.4.77
उत्तमपुरुषः	युयाव/युयव	युयुविव 6.4.77	युयुविम 6.4.77

== लुट् ==

[LSK] यविता^{III/1} |

यु + इट् तास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
यो + इतास् + डा	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य
यव् + इतास् + डा	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of यु (1P) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यविता	यवितारौ	यवितारः
मध्यमपुरुषः	यवितासि	यवितास्थः	यवितास्थ
उत्तमपुरुषः	यवितास्मि	यवितास्वः	यवितास्मः

== लृट् ==

[LSK] यविष्यति^{III/1} ।

यु + इट् स्य + ति	7.2.35 आर्धधातुकस्येड्वलादेः ।
यो + इ स्य + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
यव् + इ स्य + ति	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्ति संहितायाम्
यव् + इष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

Conjugation of यु (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यविष्यति	यविष्यतः	यविष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	यविष्यसि	यविष्यथः	यविष्यथ
उत्तमपुरुषः	यविष्यामि	यविष्यावः	यविष्यामः

== लोट् ==

[LSK] यौतु^{III/1} ।

यु + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
यु + तिप्	3.4.78 तिसस्त्विष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिष्वहिष्व । ~ लस्य
यु + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
यु + शप् + तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
यु + तु	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, उदन्त-अङ्ग is followed by पित्-सार्वधातुक which begins with हल्.

यौ + तु 7.3.89 उतो वृद्धिरुक्ति हलि । ~ अङ्गस्य पिति सार्वधातुक अभ्यस्तस्य न

[LSK] युतात्^{III/1} ।

यु + तु	
यु + तातङ्	7.1.35 तुह्योस्तातङ्ङङ्गशिष्यन्यतरस्याम् । ~ लोटः
यु + तात्	6.4.37 अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झालि विकडगति ।

यु + अन्तु^{III/3}

य उव + अन्तु	6.4.77 अन्ति श्वधातुभ्रवां खोरियेडुवडौ । ~ अङ्गस्य

यु + हि^{II/1}

3.4.87 सेर्व्यपिच्च । ~ लोटः

Here, हि is not पित्. Thus 7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । is not applicable.

यु + नि

3.4.89 मेर्निः । ~ लोटः

यु + आट् नि

3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः

यु + शप् + आनि

3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

यु + आनि

2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, आनि is not हलादि. Thus 7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । is not applicable.

यो + आनि

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य

यव् + आनि

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of यु (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यौतु/युतात्	युताम्	युवन्तु
मध्यमपुरुषः	युहि/युतात्	युतम्	युत
उत्तमपुरुषः	यवानि	यवाव	यवाम

== लङ् ==

[LSK] अयौत्^{III/1} ।

यु + लङ्

3.2.111 अनन्यतने लङ् । ~ अनन्यतने भूते धातोः

यु + तिप्

3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांज्ञथासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

यु + त्

3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

यौ + त्

7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । ~ अज्ञस्य पिति सार्वधातुक अभ्यस्तस्य न

यौ + शप् + त्

3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

यौ + त्

2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अट् यौ + त्

6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अज्ञस्य

[LSK] अयुताम्^{III/2} ।

अट् यु + ताम्

Here, ताम् is not पित्. Thus 7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । is not applicable.

[LSK] अयुवन्^{III/3} ।

यु + अन्

यू उव् + अन् 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियङ्गवडौ । ~ अङ्गस्य

Conjugation of यु (2P) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयौत्	अयुताम्	अयुवन्
मध्यमपुरुषः	अयौः	अयुतम्	अयुत
उत्तमपुरुषः	अयवम्	अयुव	अयुम्

== विधिलिङ् ==

[LSK] युयात्^{III/1} ।

यु + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
यु + तिप्	3.4.78 तिस्तिस्तिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिङ्ग्विमहिङ् । ~ लस्य
यु + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
यु + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेष्वदात्तो डिच्च । ~ लिङः
यु + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
यु + शप् + यात्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
यु + यात्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] इह⁰ उतः^{6/1} वृद्धिः^{1/1} न⁰, भाष्ये^{7/1} – “पित्^{1/1} च⁰ डित्^{1/1} न⁰; डित्^{1/1} च⁰ पित्^{1/1} न⁰” इति⁰ व्याख्यानात्^{5/1} ।

Here, वृद्धि for उ by 7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । ~ अङ्गस्य पिति सार्वधातुक does not take place because “यात्” is not पित् as stated in महाभाष्य – “पित् is not डित्, and डित् is not पित्”. The status of डित् by लकार (लङ्, लिङ्, etc.) is given up by the पित् status by तिङ् (तिप्, सिप्, and मिप्), that is again given by the डित् status (by 3.4.103 यासुट् परस्मैपदेष्वदात्तो डिच्च ।, etc.) for तिप्, etc.

Note that 7.3.89 उतो वृद्धिर्लुकि हलि । does not require परिभाषा 1.1.3 इको गुणवृद्धी ।, thus 1.1.5 विक्षेपति च ।, which works only upon injunction using that परिभाषा, is not applicable.

[LSK] युयाताम्^{III/2} ।

यु + या ताम् 7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

[LSK] युयुः III/3 ।

यु + जुस्	3.4.108 इज्जुस् । ~ लिङ्गः
यु + यास् उस्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च । ~ लिङ्गः
यु + शप् + यास् उस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
यु + यास् उस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
यु + या उस्	7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
यु + युस्	6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of यु (2P) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	युयात्	युयाताम्	युयुः
मध्यमपुरुषः	युयाः	युयातम्	युयात्
उत्तमपुरुषः	युयाम्	युयाव	युयाम्

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] यूयात् III/1 ।

यु + लिङ्गः	3.3.173 आशिषि लिङ्ग-लोटौ ।
यु + तिप्	3.4.78 तिस्सिञ्चासिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांज्ञथासाथांव्वमिङ्ग्वहिङ्गः । ~ लस्य
यु + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
यु + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्
यू + यास् त्	7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि विडति
यू + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

[LSK] यूयास्ताम् III/2 । यूयासुः III/3 ।

Conjugation of यु (2P) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यूयात्	यूयास्ताम्	यूयासुः
मध्यमपुरुषः	यूयाः	यूयास्तम्	यूयास्त
उत्तमपुरुषः	यूयासम्	यूयास्व	यूयास्म

== लुड़ ==

[LSK] अयावीत्^{III/1} ।

यु + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
यु + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिष्टस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिड़ । ~ लस्य
यु + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
यु + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुड़ि । ~ धातोः
यु + सिच् + त्	3.1.44 च्छेः सिंच् ।
यु + सिच् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हालि ईट्
यु + ई स् + ईत्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
यु + ई + ई त्	8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः
यु + ई त्	6.1.101 अकः सर्वे दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्जोप एकादेशे सिद्धो वाच्यः ।
यौ + ई त्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।
याव् + ई त्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
अट् यावीत्	6.4.71 लुड़लुड़लुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of यु (2P) in लुड़/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयावीत्	अयाविष्टाम्	अयाविषुः
मध्यमपुरुषः	अयावीः	अयाविष्टम्	अयाविष्ट
उत्तमपुरुषः	अयाविष्म्	अयाविष्व	अयाविष्म

== लृड़ ==

[LSK] अयविष्यत्^{III/1} ॥

Conjugation of यु (2P) in लृड़/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयविष्यत्	अयविष्यताम्	अयविष्यन्
मध्यमपुरुषः	अयविष्यः	अयविष्यतम्	अयविष्यत
उत्तमपुरुषः	अयविष्यम्	अयविष्याव	अयविष्याम्

4. या प्रापणे (2PA)

[LSK] या प्रापणे ॥४॥ to reach

The content of the धातु is या. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

== लट् ==

[LSK] याति^{III/1} ।

या + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
या + तिप्	3.4.78 तिस्तिञ्च... । ~ लस्य
या + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
या + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] यातः^{III/2} ।

या + तस्

[LSK] यान्ति^{III/3} ।

या + अन्ति

यान्ति 6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ संहितायाम्

Conjugation of या (2P) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	याति	यातः	यान्ति
मध्यमपुरुषः	यासि	याथः	याथ
उत्तमपुरुषः	यामि	यावः	यामः

== लिट् ==

[LSK] ययौ^{III/1} ।

Process is the same as पा धातु.

या + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
या + औ	7.1.34 आत औ णलः । ~ अज्ञात्

या या + औ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
य या + औ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
ययौ	6.1.88 वृद्धिरेचि । ~ आत् संहितायाम्

For II/1, या-धातु is नित्य अनिट् when तास् follows. Not being ऋदन्त्, there are two forms.

Conjugation of या (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ययौ	ययतुः 6.4.64	ययुः 6.4.64
मध्यमपुरुषः	ययिथ 6.4.64 /ययाथ	ययथुः 6.4.64	यय 6.4.64
उत्तमपुरुषः	ययौ	ययिव 6.4.64	ययिम 6.4.64

== लुट् ==

[LSK] याता^{III/1} ।

Conjugation of या (2P) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	याता	यातारौ	यातारः
मध्यमपुरुषः	यातासि	यातास्थः	यातास्थ
उत्तमपुरुषः	यातास्मि	यातास्वः	यातास्मः

== लुट् ==

[LSK] यास्यति^{III/1} ।

Conjugation of या (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यास्यति	यास्यतः	यास्यन्ति
मध्यमपुरुषः	यास्यसि	यास्यथः	यास्यथ
उत्तमपुरुषः	यास्यामि	यास्यावः	यास्यामः

== लोट ==

[LSK] यातु^{III/1} ।

- या + लोट 3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्प्रार्थनेषु धातोः
- या + तिप् 3.4.78 तिस्तिस्तिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
- या + तु 3.4.86 एरुः । ~ लोटः
- या + शप् + तु 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
- या + तु 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Conjugation of या (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यातु/यातात्	याताम्	यान्तु 6.1.101
मध्यमपुरुषः	याहि/यातात्	यातम्	यात
उत्तमपुरुषः	यानि 6.1.101	याव 6.1.101	याम 6.1.101

== लङ् ==

[LSK] अयात्^{III/1} ।

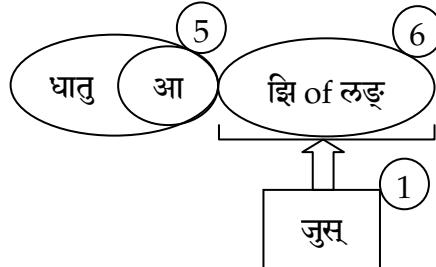
- या + लङ् 3.2.111 अनद्यतने लङ् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
- या + तिप् 3.4.78 तिस्तिस्तिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
- या + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
- या + शप् + त् 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
- या + त् 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
- अट् या + त् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अयाताम्^{III/2} ।

अट् या + ताम्

[नियमसूत्रम्] 3.4.111 लङ्घः शाकटायनस्यैव । ~ आतः झेः जुस्

After आदन्त-धातु, झि of लङ्घः is replaced by जुस्, according only to शाकटायन's opinion.

लङ्घः^{6/1} शाकटायनस्य^{6/1} एव⁰ । ~ आतः^{5/1} झेः^{6/1} जुस्^{1/1}

3s word in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- लङ्घः 6/1 – In सम्बन्धषष्ठी to झेः.
- शाकटायनस्य 6/1 – According to the grammarian शाकटायन. This means that the जुस्-आदेश is optional.
- एव 0 – Only; qualifying शाकटायनस्य.
- आतः 5/1 – From 3.4.110 आतः ।; प्रातिपदिक is आतः; तपरकरण for कालनियम; in पूर्वपञ्चमी.
- झेः 6/1 – From 3.4.108 झेर्जुस् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- जुस् 1/1 – From 3.4.108 झेर्जुस् ।; this is आदेश. Being अनेकाल, it replaces all the letters of स्थानिन् by 1.1.55 अनेकालिशत् सर्वस्य ।. ज् is इत् by 1.3.7 चृटू ।. The content is उस्.

[LSK] आदन्तात्^{5/1} परस्य^{6/1} लङ्घः^{6/1} झेः^{6/1} जुस्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ।

जुस् is optionally the substitute in the place of झि of लङ्घः according only to शाकटायन's opinion.

[LSK] अयुः^{III/3} ।

This is optional form according to शाकटायन.

या + लङ्घः	3.2.111 अनन्यतने लङ्घः । ~ अनन्यतने भूते धातोः
या + झि	3.4.78 तिसस्तिझसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांझथासाथांघमिष्ठिमहिङ् । ~ लस्य
या + जुस्	3.4.111 लङ्घः शाकटायनस्यैव । ~ आतः झेः जुस्
युस्	6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अ + युस्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अयान्^{III/3}।

या + द्वि	3.4.78 तिस्मिन्द्विसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
या + अन्त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
या + शप् + अन्त्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
या + अन्त्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अट् या + अन्त्	6.4.71 लुड्लुड्लुडुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अयान्	8.2.23 संयोगान्तस्य लोपः ।

Conjugation of या (2P) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयात्	अयाताम्	अयुः/अयान्
मध्यमपुरुषः	अया:	अयातम्	अयात
उत्तमपुरुषः	अयाम् 6.1.102	अयाव 6.1.101	अयाम् 6.1.101

== विधिलिङ् ==

[LSK] यायात्^{III/1}।

या + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
------------	---

[LSK] यायाताम्^{III/2}।[LSK] यायुः^{III/3}।

या + युस्	6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
-----------	--

Conjugation of या (2P) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यायात्	यायाताम्	यायुः
मध्यमपुरुषः	याया:	यायातम्	यायात
उत्तमपुरुषः	यायाम्	यायाव	यायाम

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] यायात्^{III/1}।

या + या त्   8.2.29 स्कोः संयोगाच्यारन्ते च । ~ लोपः

[LSK] यायास्ताम्^{III/2}। यायासुः^{III/3}।

Conjugation of या (2P) in आशीर्लिङ्ग / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	यायात्	यायास्ताम्	यायासुः
मध्यमपुरुषः	यायाः	यायास्तम्	यायास्त
उत्तमपुरुषः	यायासम्	यायास्व	यायास्म

== लुड़ ==

[LSK] अयासीत्^{III/1}।

For आदन्त-धातु, regardless of being अनिट् by 7.2.10, इट्-आगम for सिंच् and सक् for धातु are enjoined by 7.2.73 यमरमनमातां सक् च ।

या + स् + ईट् त्

या + इट् स् + ईट् त्

7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्

या सक् + इट् स् + ईट् त्

7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्

या स् + इट् + ईट् त्

8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः

यास् + ईत्

6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । with the help of वार्त्तिक.

अट् + यासीत्

6.4.71 लुडलुडलुडक्ष्वदुदात्तः । ~ अज्ञस्य

या + स् + ताम्

या + इट् स् + ताम्

7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्

या सक् + इस् + ताम्

7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु इट्

या स् + इष् + ताम्

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

या स् + इष् + टाम्

8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् + यासिष्टाम्

6.4.71 लुडलुडलुडक्ष्वदुदात्तः । ~ अज्ञस्य

Conjugation of या (2P) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयासीत्	अयासिष्टाम्	अयासिषुः
मध्यमपुरुषः	अयासीः	अयासिष्टम्	अयासिष्ट
उत्तमपुरुषः	अयासिष्म्	अयासिष्व	अयासिष्म

== लृङ् ==

[LSK] अयास्यत्^{III/1} ॥

Conjugation of या (2P) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अयास्यत्	अयास्यताम्	अयास्यन्
मध्यमपुरुषः	अयास्यः	अयास्यतम्	अयास्यत
उत्तमपुरुषः	अयास्यम्	अयास्याव	अयास्याम

5. वा गतिगन्धनयोः: (2PA)

[LSK] वा गतिगन्धनयोः ॥५॥ to blow, to hurt

गति here meas “to blow”, not to go. गन्धन has meaning such as injuring, indicating, and making effort.

The content of the धातु is वा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच्च उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of वा is identical to of या

लट्		
वाति	वातः	वान्ति
वासि	वाथः	वाथ
वामि	वावः	वामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विक्डति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
ववौ	ववतुः	ववुः
वविथ्/ववाथ	ववथुः	वव
ववौ	वविव	वविम
लुट्		
वाता	वातारौ	वातारः
वातासि	वातास्थः	वातास्थ
वातास्मि	वातास्वः	वातास्मः
लृट्		
वास्यति	वास्यतः	वास्यन्ति
वास्यसि	वास्यथः	वास्यथ
वास्यामि	वास्यावः	वास्यामः
लोट्		
वातु/वातात्	वाताम्	वान्तु
वाहि/वातात्	वातम्	वात
वानि	वाव	वाम

लङ्		
अवात्	अवाताम्	अवुः/अवान् 3.4.111, 6.1.96
अवायः	अवातम्	अवात
अवाम्	अवाव	अवाम
विधिलिङ्		
वायात्	वायाताम्	वायुः 6.1.96
वायाः	वायातम्	वायात
वायाम्	वायाव	वायाम
आशीर्लिङ्		
वायात्	वायास्ताम्	वायासुः
वायाः	वायास्तम्	वायास्त
वायासम्	वायास्व	वायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अवासीत्	अवासिष्टाम्	अवासिषुः
अवासीः	अवासिष्टम्	अवासिष्ट
अवासिष्टम्	अवासिष्व	अवासिष्व
लृङ्		
अवास्यत्	अवास्यताम्	अवास्यन्
अवाष्यः	अवास्यतम्	अवास्यत
अवास्यम्	अवास्याव	अवास्याम

6. भा दीप्तौ (2PA)

[LSK] भा दीप्तौ ॥६॥ to shine

The content of the धातु is भा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of भा is identical to of या

लट्		
भाति	भातः	भान्ति
भासि	भाथः	भाथ
भामि	भावः	भामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्थधातुके अचि विक्डति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
बभौ	बभतुः	बभुः
बभिथ्/बभाथ	बभथुः	बभ
बभौ	बभिब	बभिम
लट्		
भाता	भातारौ	भातारः
भातासि	भातास्थः	भातास्थ
भातास्मि	भातास्वः	भातास्मः
लृट्		
भास्यति	भास्यतः	भास्यन्ति
भास्यसि	भास्यथः	भास्यथ
भास्यामि	भास्यावः	भास्यामः
लोट्		
भातु/भातात्	भाताम्	भान्तु
भाहि/भातात्	भातम्	भात
भानि	भाव	भाम

लङ्		
अभात्	अभाताम्	अभुः/अभान् 3.4.111, 6.1.96
अभायः	अभातम्	अभात
अभाम्	अभाव	अभाम
विधिलिङ्		
भायात्	भायाताम्	भायुः 6.1.96
भायाः	भायातम्	भायात
भायाम्	भायाव	भायाम
आशीर्लिङ्		
भायात्	भायास्ताम्	भायासुः
भायाः	भायास्तम्	भायास्त
भायास्म्	भायास्व	भायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अभासीत्	अभासिष्ठाम्	अभासिषुः
अभासीः	अभासिष्ठम्	अभासिष्ट
अभासिष्म्	अभासिष्व	अभासिष्म
लृङ्		
अभास्यत्	अभास्यताम्	अभास्यन्
अभाष्यः	अभास्यतम्	अभास्यत
अभास्यम्	अभास्याव	अभास्याम

7. ष्णा शौचे (2PA)

[LSK] ष्णा शौचे ॥७॥ to clean

The content of the धातु is ष्णा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

By 6.1.64 धात्वादेः षः सः ।, the first letter ष is replaced by स. The second letter ण becomes न् by निमित्तापाये नैमित्तिकस्याप्यपायः ।.

Since it is संयोगादि-धातु, एत्व by 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः । in आशीर्लिङ्ग takes place.

लट्		
स्नाति	स्नातः	स्नान्ति
स्नासि	स्नाथः	स्नाथ
स्नामि	स्नावः	स्नामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विकडति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
सस्तौ	सस्तुः	सस्तुः
सस्तिथ्/बस्ताथ	सस्तथुः	सस्त
सस्तौ	सस्तिब	सस्तिम
लुट्		
स्नाता	स्नातारौ	स्नातारः
स्नातासि	स्नातास्थः	स्नातास्थ
स्नातास्मि	स्नातास्वः	स्नातास्मः
लृट्		
स्नास्यति	स्नास्यतः	स्नास्यन्ति
स्नास्यसि	स्नास्यथः	स्नास्यथ
स्नास्यामि	स्नास्यावः	स्नास्यामः
लोट्		
स्नातु/स्नातात्	स्नाताम्	स्नान्तु
स्नाहि/स्नातात्	स्नातम्	स्नात
स्नानि	स्नाव	स्नाम

लङ्		
अस्नात्	अस्नाताम्	अस्नुः/अस्नान् 3.4.111, 6.1.96
अस्नायः	अस्नातम्	अस्नात
अस्नाम्	अस्नाव	अस्नाम
विधिलिङ्गः		
स्नायात्	स्नायाताम्	स्नायुः 6.1.96
स्नायाः	स्नायातम्	स्नायात
स्नायाम्	स्नायाव	स्नायाम
आशीर्लिङ्गः 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः ।		
स्नेयात्/स्नायात्	स्नेयास्ताम्/स्नायास्ताम्	स्नेयासुः/स्नायासुः
स्नेयाः/स्नायाः	स्नेयास्तम्/स्नायास्तम्	स्नेयास्त/स्नायास्त
स्नेयासम्/स्नायासम्	स्नेयास्व/स्नायास्व	स्नेयासम्/स्नायासम्
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अस्नासीत्	अस्नासिष्ठाम्	अस्नासिषुः
अस्नासीः	अस्नासिष्ठम्	अस्नासिष्ठ
अस्नासिष्ठम्	अस्नासिष्ठ	अस्नासिष्ठम्
लृङ्		
अस्नास्यत्	अस्नास्यताम्	अस्नास्यन्
अस्नाष्यः	अस्नास्यतम्	अस्नास्यत
अस्नास्यम्	अस्नास्याव	अस्नास्याम

8. शा पाके (2PA)

[LSK] शा पाके ॥८॥ to cook

The meaning of पाक here is only in अकर्मक.

The content of the धातु is शा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of शा is identical to of स्ता.

लट्		
श्राति	श्रातः	श्रान्ति
श्रासि	श्राथः	श्राथ
श्रामि	श्रावः	श्रामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विभूति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
शश्रौ	शश्रतुः	शश्रुः
शश्रिथ्/शश्राथ	शश्रथुः	शश्र
शश्रौ	शश्रिब	शश्रिम
लुट्		
श्राता	श्रातारौ	श्रातारः
श्रातासि	श्रातास्थः	श्रातास्थ
श्रातास्मि	श्रातास्वः	श्रातास्मः
लृट्		
श्रास्यति	श्रास्यतः	श्रास्यन्ति
श्रास्यसि	श्रास्यथः	श्रास्यथ
श्रास्यामि	श्रास्यावः	श्रास्यामः
लोट्		
श्रातु/श्रातात्	श्राताम्	श्रान्तु
श्राहि/श्रातात्	श्रातम्	श्रात
श्राणि	श्राब	श्राम

लङ्		
अश्रात्	अश्राताम्	अश्रुः/अश्रान् 3.4.111, 6.1.96
अश्रायः	अश्रातम्	अश्रात
अश्राम्	अश्राव	अश्राम
विधिलिङ्		
श्रायात्	श्रायाताम्	श्रायुः 6.1.96
श्रायाः	श्रायातम्	श्रायात
श्रायाम्	श्रायाव	श्रायाम
आशीर्लिङ् 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः ।		
श्रेयात्/श्रायात्	श्रेयास्ताम्/श्रायास्ताम्	श्रेयासुः/श्रायासुः
श्रेयाः/श्रायाः	श्रेयास्तम्/श्रायास्तम्	श्रेयस्त्/श्रायास्त
श्रेयासम्/श्रायासम्	श्रेयास्व/श्रायास्व	श्रेयस्म्/श्रायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अश्रासीत्	अश्रासिष्ठाम्	अश्रासिषुः
अश्रासीः	अश्रासिष्ठम्	अश्रासिष्ठ
अश्रासिष्म्	अश्रासिष्व	अश्रासिष्म
लृङ्		
अश्रास्यत्	अश्रास्यताम्	अश्रास्यन्
अश्रास्यः	अश्रास्यतम्	अश्रास्यत
अश्रास्यम्	अश्रास्याव	अश्रास्याम

9. द्रा कुत्सायां गतौ (2PA)

[LSK] द्रा कुत्सायां गतौ ॥९॥ to run, to sleep

The content of the धातु is द्रा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of द्रा is identical to of स्ना.

लट्		
द्राति	द्रातः	द्रान्ति
द्रासि	द्राथः	द्राथ
द्रामि	द्रावः	द्रामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~		
आर्थधातुके अचि विक्डगति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
दद्रौ	दद्रतुः	दद्वुः
दद्रिथ्/दद्राथ्	दद्रथुः	दद्र
दद्रौ	दद्रिब्	दद्रिम्
लृट्		
द्राता	द्रातारौ	द्रातारः
द्रातासि	द्रातास्थः	द्रातास्थ
द्रातास्मि	द्रातास्वः	द्रातास्मः
लृट्		
द्रास्यति	द्रास्यतः	द्रास्यन्ति
द्रास्यसि	द्रास्यथः	द्रास्यथ
द्रास्यामि	द्रास्यावः	द्रास्यामः
लोट्		
द्रातु/द्रातात्	द्राताम्	द्रान्तु
द्राहि/द्रातात्	द्रातम्	द्रात
द्रानि	द्राब	द्राम

लङ्		
अद्रात्	अद्राताम्	अदुः/अद्रान् 3.4.111, 6.1.96
अद्रायः	अद्रातम्	अद्रात
अद्राम्	अद्राब	अद्राम
विधिलिङ्		
द्रायात्	द्रायाताम्	द्रायुः 6.1.96
द्रायाः	द्रायातम्	द्रायात
द्रायाम्	द्रायाब	द्रायाम
आशीर्लिङ् 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः ।		
द्रेयात्/द्रायात्	द्रेयास्ताम्/द्रायास्ताम्	द्रेयासुः/द्रायासुः
द्रेयाः/द्रायाः	द्रेयास्तम्/द्रायास्तम्	द्रेयास्त/द्रायास्त
द्रेयासम्/द्रायासम्	द्रेयास्व/द्रायास्व	द्रेयास्म/द्रायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अद्रासीत्	अद्रासिष्ठाम्	अद्रासिषुः
अद्रासीः	अद्रासिष्म्	अद्रासिष्ठ
अद्रासिष्म्	अद्रासिष्व	अद्रासिष्म
लृङ्		
अद्रास्यत्	अद्रास्यताम्	अद्रास्यन्
अद्राष्यः	अद्रास्यतम्	अद्रास्यत
अद्रास्यम्	अद्रास्याब	अद्रास्याम

10. प्सा भक्षणे (2PA)

[LSK] प्सा भक्षणे ॥ १० ॥ to eat

The content of the धातु is प्सा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of प्सा is identical to of स्ता.

लट्		
प्साति	प्सातः	प्सान्ति
प्सासि	प्साथः	प्साथ
प्सामि	प्सावः	प्सामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्यधातुके अचि विक्डति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
पप्सौ	पप्सतुः	पप्सुः
पप्सिथ्/दप्साथ	पप्सथुः	पप्स
पप्सौ	पप्सिब	पप्सिम
लृट्		
प्साता	प्सातारौ	प्सातारः
प्सातासि	प्सातास्थः	प्सातास्थ
प्सातास्मि	प्सातास्वः	प्सातास्मः
लृट्		
प्सास्यति	प्सास्यतः	प्सास्यन्ति
प्सास्यसि	प्सास्यथः	प्सास्यथ
प्सास्यामि	प्सास्यावः	प्सास्यामः
लोट्		
प्सातु/प्सातात्	प्साताम्	प्सान्तु
प्साहि/प्सातात्	प्सातम्	प्सात
प्सानि	प्साव	प्साम

लङ्		
अप्सात्	अप्साताम्	अप्सुः/अप्सान् 3.4.111, 6.1.96
अप्सायः	अप्सातम्	अप्सात
अप्साम्	अप्साव	अप्साम
विधिलिङ्		
प्सायात्	प्सायाताम्	प्सायुः 6.1.96
प्सायाः	प्सायातम्	प्सायात
प्सायाम्	प्सायाव	प्सायाम
आशीर्लिङ् 6.4.68 वाऽन्यस्य संयोगादेः ।		
प्सेयात्/प्सायात्	प्सेयास्ताम्/प्सायास्ताम्	प्सेयासुः/प्सायासुः
प्सेयाः/प्सायाः	प्सेयास्तम्/प्सायास्तम्	प्सेयास्त/प्सायास्त
प्सेयास्म्/प्सायास्म्	प्सेयास्व/प्सायास्व	प्सेयास्म/प्सायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अप्सासीत्	अप्सासिष्टाम्	अप्सासिषुः
अप्सासीः	अप्सासिष्टम्	अप्सासिष्ट
अप्सासिष्टम्	अप्सासिष्व	अप्सासिष्व
लुङ्		
अप्सास्यत्	अप्सास्यताम्	अप्सास्यन्
अप्साष्यः	अप्सास्यतम्	अप्सास्यत
अप्सास्यम्	अप्सास्याव	अप्सास्याम

11. रा दाने (2PA)

[LSK] रा दाने ॥११॥ to give

The content of the धातु is रा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

Since it is not संयोग-आदि-धातु, एत्व does not take place in आशीर्लिङ्ग. The conjugation of रा is identical to of या

लट्		
राति	रातः	रान्ति
रासि	राथः	राथ
रामि	रावः	रामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विक्षिति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
ररौ	ररतुः	ररुः
ररिथ्/रराथ	ररथुः	रर
ररो	ररिव	ररिम
लुट्		
राता	रातारौ	रातारः
रातासि	रातास्थः	रातास्थ
रातास्मि	रातास्वः	रातास्मः
लृट्		
रास्यति	रास्यतः	रास्यन्ति
रास्यसि	रास्यथः	रास्यथ
रास्यामि	रास्यावः	रास्यामः
लोट्		
रातु/रातात्	राताम्	रान्तु
राहि/रातात्	रातम्	रात
रानि	राव	राम

लङ्		
अरात्	अराताम्	अरुः/अरान् 3.4.111, 6.1.96
अरायः	अरातम्	अरात
अराम्	अराव	अराम
विधिलिङ्ग		
रायात्	रायाताम्	रायुः 6.1.96
रायाः	रायातम्	रायात
रायाम्	रायाव	रायाम
आशीर्लिङ्ग		
रायात्	रायास्ताम्	रायासुः
रायाः	रायास्तम्	रायास्त
रायास्म्	रायास्व	रायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिन्चि परस्मैपदेषु इट्		
अरासीत्	अरासिष्टाम्	अरासिषुः
अरासीः	अरासिष्टम्	अरासिष्ट
अरासिष्म्	अरासिष्व	अरासिष्म
लृङ्		
अरास्यत्	अरास्यताम्	अरास्यन्
अराष्यः	अरास्यतम्	अरास्यत
अरास्यम्	अरास्याव	अरास्याम

12. ला आदाने (2PA)

[LSK] ला आदाने ॥१२॥ to take

The content of the धातु is ला. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of ला is identical to of या

लट्		
लाति	लातः	लान्ति
लासि	लाथः	लाथ
लामि	लावः	लामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विक्षिति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
ललौ	ललतुः	ललुः
ललिथ/ललाथ	ललथुः	लल
ललौ	ललिव	ललिम
लुट्		
लाता	लातारौ	लातारः
लातासि	लातास्थः	लातास्थ
लातास्मि	लातास्वः	लातास्मः
लृट्		
लास्यति	लास्यतः	लास्यन्ति
लास्यसि	लास्यथः	लास्यथ
लास्यामि	लास्यावः	लास्यामः
लोट्		
लातु/लातात्	लाताम्	लान्तु
लाहि/लातात्	लातम्	लात
लानि	लाव	लाम

लङ्		
अलात्	अलाताम्	अलुः/अलान् 3.4.111, 6.1.96
अलायः	अलातम्	अलात
अलाम्	अलाव	अलाम
विधिलिङ्		
लायात्	लायाताम्	लायुः 6.1.96
लाया:	लायातम्	लायात
लायाम्	लायाव	लायाम
आशीर्लिङ्		
लायात्	लायास्ताम्	लायासुः
लाया:	लायास्तम्	लायास्त
लायास्म्	लायास्व	लायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अलासीत्	अलासिष्ठाम्	अलासिषुः
अलासीः	अलासिष्ठम्	अलासिष्ठ
अलासिष्म्	अलासिष्व	अलासिष्म
लृङ्		
अलास्यत्	अलास्यताम्	अलास्यन्
अलाष्यः	अलास्यतम्	अलास्यत
अलास्यम्	अलास्याव	अलास्याम

13. दाप लवने (2PA)

[LSK] दाप लवने ॥ १२ ॥ to cut

The content of the धातु is दा. प् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। It is to exclude the धातु from घु-संज्ञा by 1.1.20 दाधाघदाप्। Thus any modification depending on घु does not take place.

Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The conjugation of दाप् is identical to of या

लट्		
दाति	दातः	दान्ति
दासि	दाथः	दाथ
दामि	दावः	दामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि विक्षिति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
ददौ	ददतुः	ददुः
ददिथ्/लदाथ	ददथुः	दद
ददौ	ददिव	ददिम्
लुट्		
दाता	दातारौ	दातारः
दातासि	दातास्थः	दातास्थ
दातास्मि	दातास्वः	दातास्मः
लृट्		
दास्यति	दास्यतः	दास्यन्ति
दास्यसि	दास्यथः	दास्यथ
दास्यामि	दास्यावः	दास्यामः
लोट्		
दातु/दातात्	दाताम्	दान्तु
दाहि/दातात्	दातम्	दात
दानि	दाव	दाम

लङ्		
अदात्	अदाताम्	अदुः/अदान् 3.4.111, 6.1.96
अदायः	अदातम्	अदात
अदाम्	अदाव	अदाम
विधिलिङ्		
दायात्	दायाताम्	दायुः 6.1.96
दायाः	दायातम्	दायात
दायाम्	दायाव	दायाम
आशीर्लिङ्		
दायात्	दायास्ताम्	दायासुः
दायाः	दायास्तम्	दायास्त
दायास्म्	दायास्व	दायास्म
लुङ् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिन्चि परस्मैपदेषु इट्		
अदासीत्	अदासिष्ठाम्	अदासिषुः
अदासीः	अदासिष्ठम्	अदासिष्ठ
अदासिष्म्	अदासिष्व	अदासिष्म
लृङ्		
अदास्यत्	अदास्यताम्	अदास्यन्
अदास्यः	अदास्यतम्	अदास्यत
अदास्यम्	अदास्याव	अदास्याम

14. पा रक्षणे (2PA)

[LSK] पा रक्षणे ॥१४॥ to protect

The content of the धातु is पा. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच्च उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

पा in the sūtra 2.4.77 गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु । ~ लुक् and 6.4.67 एर्लिङ्गि । ~ घुमास्थागापाजहातिसाम् आर्यधातुके किति are पा पाने (1P) to drink, and not this पा रक्षणे. Thus, the conjugation of पा रक्षणे is identical to of या

लट्		
पाति	पातः	पान्ति
पासि	पाथः	पाथ
पामि	पावः	पामः
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्यधातुके अचि विक्षिति when अजादिकित् or इट्-आदि-प्रत्यय follows.		
पपौ	पपतुः	पपुः
पपिथ्/लपाथ	पपथुः	पप
पपौ	पपिव	पपिम
लुट्		
पाता	पातारौ	पातारः
पातासि	पातास्थः	पातास्थ
पातास्मि	पातास्वः	पातास्मः
लृट्		
पास्यति	पास्यतः	पास्यन्ति
पास्यसि	पास्यथः	पास्यथ
पास्यामि	पास्यावः	पास्यामः
लोट्		
पातु/पातात्	पाताम्	पान्तु
पाहि/पातात्	पातम्	पात
पानि	पाव	पाम

लुट्		
अपात्	अपाताम्	अपुः/अपान् 3.4.111, 6.1.96
अपायः	अपातम्	अपात
अपाम्	अपाव	अपाम
विधिलिङ्गः		
पायात्	पायाताम्	पायुः 6.1.96
पायाः	पायातम्	पायात
पायाम्	पायाव	पायाम
आशीर्लिङ्गः		
पायात्	पायास्ताम्	पायासुः
पायाः	पायास्तम्	पायास्त
पायासम्	पायास्व	पायास्म
लुट् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्		
अपासीत्	अपासिष्टाम्	अपासिषुः
अपासीः	अपासिष्टम्	अपासिष्ट
अपासिष्टम्	अपासिष्व	अपासिष्व
लुट्		
अपास्यत्	अपास्यताम्	अपास्यन्
अपाष्यः	अपास्यतम्	अपास्यत
अपास्यम्	अपास्याव	अपास्याम

15. ख्या प्रकथने (2PA)

[LSK] ख्या प्रकथने ॥ १५ ॥ to tell

The content of the धातु is ख्या. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Being अनुदात्तधातु, it is a अनिट्-धातु because of 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

[LSK] अयम्^{1/1} सार्वधातुके^{7/1} एव⁰ प्रयोक्तव्यः^{1/1} ॥

This धातु is seen only when सार्वधातुक-प्रत्यय is immediately following.²

लट्		
ख्याति	ख्यातः	ख्यान्ति
ख्यासि	ख्याथः	ख्याथ
ख्यामि	ख्यावः	ख्यामः
लोट्		
ख्यातु/ख्यातात्	ख्याताम्	ख्यान्तु
ख्याहि/ख्यातात्	ख्यातम्	ख्यात
ख्यानि	ख्याव	ख्याम

लङ्		
अख्यात्	अख्याताम्	अख्युः/अख्यान् 3.4.111, 6.1.96
अख्यायः	अख्यातम्	अख्यात
अख्याम्	अख्याव	अख्याम
विधिलिङ्		
ख्यायात्	ख्यायाताम्	ख्यायुः 6.1.96
ख्याया:	ख्यायातम्	ख्यायात
ख्यायाम्	ख्यायाव	ख्यायाम

² चक्षिङ् व्यक्तायां वाचि (2A) to speak – gets ख्याज् आदेश when आर्घ्यधातुक follows by 2.4.54 चक्षिङः ख्याज् । and 2.4.55 वा लिटि ।. Being जित्, the ख्याज्-आदेश conjugates in both पदs. Forms of ख्या in आर्घ्यधातुक are seen in this. Thus, ख्या प्रकथने (2P) is introduced as limited to सार्वधातुक.

16. विद् ज्ञाने (2PS)

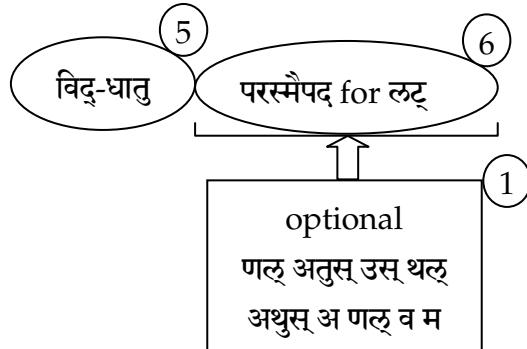
[LSK] विद् ज्ञाने ॥ १६ ॥ to know

The content of the धातु is विद्. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 3.4.83 विदो लटो वा । ~ परस्मैपदानाम् णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः

After विद्-धातु, णल् अतुस् उस् थल् अथुस् अ णल् व and म are optionally substitutes for परस्मैपद suffixes for लट्.

विदः^{5/1} लटः^{6/1} वा⁰ । ~ परस्मैमदानाम्^{6/3} णल्-अतुस्-उस्-थल्-अथुस्-अ-णल्-व-माः^{1/3}

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- विदः 5/1 – विद्-धातु in the 2nd गण; in पूर्वपञ्चमी, by which विद्-धातु should immediately precedes लट्. This is not in 6th case because that would allow विद्-धातु in other गण to be in the scope.
- लटः 6/1 – In सम्बन्धषष्ठी to परस्मैमदानाम्.
- वा 0 – Optional.
- परस्मैमदानाम् 6/3 – From 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ।.
- णल्-अतुस्-उस्-थल्-अथुस्-अ-णल्-व-माः 1/3 – From 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ।.

[LSK] वेत्ते^{5/1} लटः^{6/1} परस्मैमदानाम्^{6/3} णल्-आदयः^{1/3} वा⁰ स्युः^{III/3} ।

णल् etc. are optionally the substitutes in the place of परस्मैपद suffixes for लट् after वेत्ति (विद्-धातु in the 2nd conjugation).

[LSK] वेद^{III/1} ।

Because णल्-आदि here is लट्, not लिट्, द्वित्व does not take place. Being सार्वधातुक, शप् is suffixed.

विद् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
विद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
विद् + णल्	3.4.83 विदो लटो वा । ~ परस्मैपदानाम् णलतुसुस्थलथुसण्त्वमाः
विद् + शप् + अ	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
विद् + अ	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
वेद् + अ	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
[LSK] विद्तुः ^{III/2} । विदुः ^{III/3} ।	

विद् + तस्	
विद् + अतुस्	3.4.83 विदो लटो वा । ~ परस्मैपदानाम् णलतुसुस्थलथुसण्त्वमाः

Here, अतुस् is डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् ।, not by 1.2.5 असंयोगालिट् कित् । since the लकार is लट्. गुण is prohibited by 1.1.5 विक्षिप्ति च ।

[LSK] वेत्थ ^{II/1} ।	
-------------------------------	--

विद् + सिप्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
विद् + थल्	3.4.83 विदो लटो वा । ~ परस्मैपदानाम् णलतुसुस्थलथुसण्त्वमाः

Not being लिट्, थल् is not आर्धधातुक. Thus इट्-आगम will not come.

विद् + शप् + थ	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
विद् + थ	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
वेद् + थ	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
[LSK] विद्थुः ^{II/2} । विद् ^{II/3} ।	

[LSK] वेद् ^{I/1} । विद् ^{I/2} । विद्म् ^{I/3} ।	
---	--

[LSK] पक्षे ^{7/1} - वेत्ति ^{III/1} ।	
--	--

On the other side, without णल् etc.

विद् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
विद् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
विद् + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
विद् + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
वेद् + ति	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
वेत् + ति	8.4.55 खलि च । ~ चरू झलाम्

[LSK] वित्तः^{III/2} ।

विद् + तस्

गुण-निषेध by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् । and 1.1.5 विक्डंति च ।

[LSK] विदन्ति^{III/3} ।

विद् + अन्ति

Conjugation of विद् (2P) in लट्/कर्तरि

1. णल्-आदि-पक्षे

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वेद्	विदतुः	विदुः
मध्यमपुरुषः	वेत्थ	विदथुः	विद्
उत्तमपुरुषः	वेद्	विद्व	विद्वा

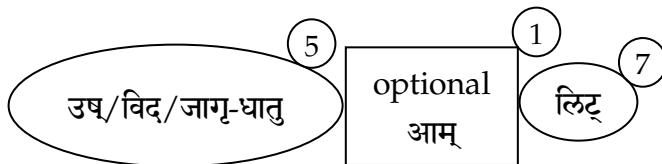
2. णल्-आदि-अभाव-पक्षे

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वेत्ति	वित्तः	विदन्ति
मध्यमपुरुषः	वेत्सि	वित्थः	वित्थ
उत्तमपुरुषः	वेद्वि	विद्वः	विद्वः

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.38 उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ आम् लिटि प्रत्ययः

After उष्/विद्/जागृ-धातु, आम् is suffixed when लिट् follows.

उष-विद-जागृभ्यः ^{5/3} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ आम्^{1/1} लिटि^{7/1} प्रत्ययः^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- उष-विद-जागृभ्यः 5/3 – उष्(1P) to burn (ओषांचकार); विद् (2P) to know³; विद् comes with अ at the end to achieve the form without गुण – विदांचकार; जागृ (2P) to be awake (जागरांचकार);
- अन्यतरस्याम् 0 – Optional.
- आम् 1/1 – From 3.1.35 कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि ।; this is प्रत्ययः, in apposition to 3.1.1 प्रत्ययः ।
- लिटि 7/1 – From 3.1.35 कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि ।; in परसप्तमी.
- प्रत्ययः 1/1 – From अधिकारसूत्र 3.1.1 प्रत्ययः ।; समानाधिकरण to आम्.

[LSK] एभ्यः ^{5/3} लिटि^{7/1} आम्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ।

आम् is optionally the प्रत्यय after उष्/विद्/जागृ-धातु when लिट् follows.

[LSK] विदेः^{6/1} अदन्तत्व-प्रतिज्ञानात्^{5/1} आमि^{7/1} न⁰ गुणः^{1/1} ।

Because विद् is told as अदन्त in the sūtra, when आम् comes, गुण does not take place.

[LSK] विदाच्चकार^{III/1} ।

विद् + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनयतने भूते धातोः

विद् + आम् + लिट्   3.1.38 उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम् ।

विद् + आम् + लिट्   6.4.48 अतो लोपः । ~ आर्धधातुके अङ्गस्य

Here, the लोप of अ is स्थानिवद् by 1.1.57 अचः परस्मिन् पूर्वविधौ ।. Thus 7.3.86 पुगन्तलघूपद्यस्य च। does not take place.

विद् + आम्   2.4.81 आमः । ~ लुक्

प्रातिपदिक-संज्ञा   1.2.46 कृत्तद्वितसमासाश्च । ~ प्रातिपदिकम्

³ There are five विद्-धातुः: विद् ज्ञाने (2P); विद् सत्तायाम् (4A); विद् विचरणे (7A) विद् चेतनारब्याननिवासेषु (10A); विद् लाभे (6U). Since both उष् and जागृ are परस्मैपदी, विद् is understood as of 2P, the only परस्मैपदी.

विदाम् + सुँ	4.1.2 स्वौजस्...। ~ ज्याप्रातिपदिकात्
विदाम्	2.4.81 आमः । ~ लुक्
पदसंज्ञा	1.4.13 सुमिडन्नं पदम् ।
विदाम् + कृ + लिट्	3.1.40 कृञ् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः
विदाम् + कृ + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
विदाम् + कृ कृ + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
विदाम् + कर् कृ + अ	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।
विदाम् + क कृ + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
विदाम् + च कृ + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
विदाम् + च कार् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः ज्ञिणाति अङ्गस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।
विदां + चकार	8.3.23 मोऽनुस्वारः । ~ पदस्य
विदाञ्चकार	8.4.59 वा पदान्तस्य । ~ अनुस्वारस्य यय् परस्वर्णः
/विदांचकार	

Conjugation of विद् (2P) in लिट्/कर्तरि

1. with आम् with कृ + लिट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विदाञ्चकार/विदांचकार	विदाञ्चकतुः/विदांचकतुः
मध्यमपुरुषः	विदाञ्चकर्थ/विदांचकर्थ	विदाञ्चकथुः/विदांचकथुः
उत्तमपुरुषः	विदाञ्चकार/विदांचकार /विदाञ्चकर/विदांचकर	विदाञ्चकृव/विदांचकृव

2. आम्-अभाव-पक्षे

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विवेद	विविदतुः
मध्यमपुरुषः	विवेदिथ	विविदथुः
उत्तमपुरुषः	विवेद	विविदिव

== लृट ==

[LSK] वेदिता^{III/1} |

Conjugation of विद् (2P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वेदिता	वेदितारौ	वेदितारः
मध्यमपुरुषः	वेदितासि	वेदितास्थः	वेदितास्थ
उत्तमपुरुषः	वेदितास्मि	वेदितास्वः	वेदितास्मः

== लृट ==

[LSK] वेदिष्यति^{III/1} |

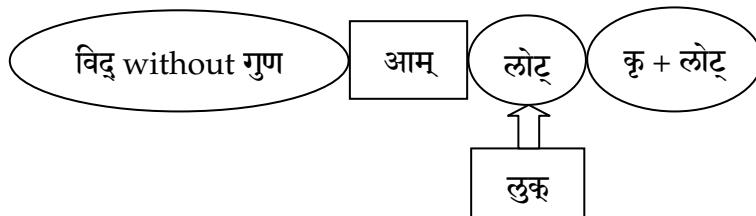
Conjugation of विद् (2P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वेदिष्यति	वेदिष्यतः	वेदिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	वेदिष्यसि	वेदिष्यथः	वेदिष्यथ
उत्तमपुरुषः	वेदिष्यामि	वेदिष्यावः	वेदिष्यामः

== लोट् ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।

विद् in लोट् optionally becomes like विदाङ्कुर्वन्तु.

विदाङ्कुर्वन्तु^{III/3} इति⁰ अन्यतरस्याम्⁰ ।

3 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- विदाङ्कुर्वन्तु III/3 – This indicates four things to be done: 1. आम् suffix; 2. Absence of गुण on विद् even though followed by आम्, an आर्थधातुक-प्रत्यय; 3. लुक्-elision of लोट्; 4. लोट्-ending कृ-धातु is attached. The 3rd person singular form is used because it is well known but is not intended.
- इति 0 – “In this manner”
- अन्यतरस्याम् 0 – Optional. The other option is normal लोट्.

[LSK] वेत्ते: ^{5/1} लोटि^{7/1} आम्^{1/1} गुण-अभावः: ^{1/1} लोटः ^{6/1} लुक् ^{1/1} लोट्-अन्त-करोति-अनुप्रयोगः: ^{1/1} च⁰ वा⁰ निपात्यते ^{III/1} पुरुष-वचने ^{1/2} न⁰ विवक्षिते ^{1/2} ।

आम् is suffixed after विद्-धातु when लोट् follows. The absence of गुण, लुक्-elision of लोट्, and an additional लोट्-ending कृ are to be done without normal grammatical steps. Person and number are not intended.

विद् + लोट्   3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्पश्चप्रार्थनेषु धातोः

विद् + आम् + लोट्   3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।

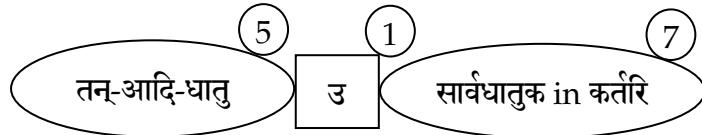
विद् + आम्   3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।

विदाम् + कृ + लोट्   3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।

Now, शप् is प्राप्त after कृ by 3.1.68 कर्तरि शप् । The next sūtra gives अपवाद.

[विधिसूत्रम्] 3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ धातोः सार्वधातुके कर्तरि

After धातु in the group starting with तन्, उ is suffixed.

तन्-आदि-कृज्यः ५/३ उः १/१ । ~ धातोः ५/१ सार्वधातुके ७/१ कर्तरि ७/१

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- तन्-आदि-कृज्यः ५/३ – This is an adjective to धातुभ्यः. धातुs in 8th conjugation, starting with तन्, कृज् is also in the 8th conjugation only.⁴
- उः १/१ – This is the गणविकरण-प्रत्यय. Not being तिङ् or शित्, this is आर्धधातुकप्रत्यय.
- धातोः ५/१ – From अधिकारसूत्र 3.1.91 धातोः ।, in दिग्योगे पञ्चमी connected to परः.
- कर्तरि ७/१ – कर्तृ as defined in कारक section; in विषयसप्तमी. This qualifies सार्वधातुके.
- सार्वधातुके ७/१ – As defined by 3.4.113 तिङ्गशित्सार्वधातुकम् ।; in परसप्तमी.

[LSK] तनादेः ५/१ कृजः ५/१ च ० उः १/१ प्रत्ययः १/१ स्यात् ३/१ । शपः ६/१ अपवादः १/१ ।

After धातु in तनादि-गण, उ is the गणविकरण suffix. This is the अपवाद for शपः

[LSK] गुणौ १/२ ।

गुण is caused on ऋ by आर्धधातुक उ, and on उ by सार्वधातुक तु.

विदाम् + कृ + लोट्

विदाम् + कृ + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

विदाम् + कृ + तु 3.4.86 एरुः । ~ लोटः

विदाम् + कृ + उ + तु 3.1.79 तनादिकृज्य उः । ~ धातोः सार्वधातुके कर्तरि

विदाम् + कर् + उ + तु 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

विदाम् + कर् + ओ + तु 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

विदां + करोतु 8.3.23 मोऽनुस्वारः । ~ पदस्य

विदाङ् + करोतु 8.4.59 वा पदान्तस्य । ~ अनुस्वारस्य यय् परस्वर्णः

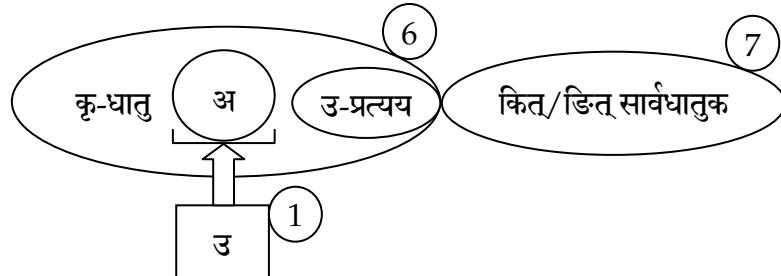
⁴ According to सिद्धान्तकौमुदी, कृज् is for showing अनित्यत्व for गणकार्य, such as स्तुन्वन्ति, where नु is suffixed after स्तु in the 2nd conjugation. काशिका says this is because कृज् in other place is not treated as तनादिगणितधातु.

विद् + लोट्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ । ~ धातोः
विद् + आम् + लोट्	3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।
विद् + आम्	3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।
विदाम् + कृ + लोट्	3.1.41 विदाङ्कुर्वन्त्वत्यन्यतरस्याम् ।
विदाम् + कृ + तिप्	3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांज्ञाथासाथांघमिङ्गहिमहिङ् । ~ लस्य
विदाम् + कृ + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
विदाम् + कृ + तातङ्	7.1.35 तुद्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम् । ~ लोटः
विदाम् + कृ + उ + तात्	3.1.79 तनादिकुञ्जभ्य उः । ~ धातोः सार्वधातुके कर्तारि
विदाम् + कर् + उ + तात्	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्यधातुकयोः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

Now, तातङ् being डित्, it does not cause गुण on उ. Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ प्रत्ययस्य उतः करोते: विडंति

अ of कृ-धातु ending with उ-प्रत्यय is replaced by उ when कित्/डिंत् सार्वधातुक follows.

अतः^{6/1} उत्^{1/1} सार्वधातुके^{7/1} । ~ प्रत्ययात्^{5/1} उतः^{5/1} करोते:^{6/1} विडंति^{7/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- अतः 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.
- उत् 1/1 – This is आदेश. The तपरकरण is for preventing गुण change later.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.
- प्रत्ययस्य 5/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । with विभक्ति-विपरिणाम.
- उतः 5/1 – From 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । with विभक्ति-विपरिणाम.
- करोते: 6/1 – From 6.4.108 नित्यं करोते: ।.
- विडंति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः विडत्यनङ्गः ।; this is an adjective to सार्वधातुके.

[LSK] उ-प्रत्यय-अन्तस्य^{6/1} कृजः^{6/1} अतः^{6/1} उत्^{1/1} सार्वधातुके^{7/1} विडंति^{7/1} ।

उ is the substitute in the place of अ of कृ-धातु which ends with उ-प्रत्यय, when कित्/डिंत् सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] विदाङ्कुरुतात्^{III/1} ।

विदाम् + कर् + उ + तात्

विदाम् + कुर् + उ + तात्

6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ प्रत्ययस्य उतः करोते: विडंति

[LSK] विदाङ्कुरुताम्^{III/2} ।

[LSK] विदाङ्कुर्वन्तु^{III/3} ।⁵

विदाम् + कुर् + उ + अन्तु

6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ प्रत्ययस्य उतः करोते: विडंति

विदाम् + कुर् + उ + अन्तु

6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

⁵ Here, 8.2.77 हलि च । (उपया इक् of र्/व्-ending धातु becomes दीर्घ when followed by हल्.) is applicable.

However, 8.2.79 न भकुर्छुराम् । (Prohibition of दीर्घ for “कुर्” etc.) debars it.

[LSK] विदाङ्कुरु^{II/1} ।

विदाम् + कर् + उ + हि

Here, both 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । and 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । are applicable. Among the two sūtras, 6.4.106 is नित्य and 6.4.110 is अनित्य because after the लुक्-elision of 6.4.106, 6.4.110 is not applicable because of 1.1.63 न लुमताङ्गस्य ।, while 6.4.106 is applicable after applying 6.4.110. Thus, 6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । is to be applied now.

विदाम् + कर् + उ

6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । ~ हैः लुक्

Now, as both 6.4.106 and 6.4.110 are आभीय and they are समानाश्रय on उ-प्रत्यय-अन्त-अङ्ग and हि, the लुक्-elision by 6.4.106 is असिद्धवत् in the view of 6.4.110. Thus, हि becomes the निमित्त for उत्त्व by 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।.

विदाम् + कुर् + उ

6.4.110 अत उत्सार्वधातुके । ~ प्रत्ययस्य उतः करोते: विडति

[LSK] विदाङ्करवाणि^{I/1} ।

विदाम् + कृ + उ + आनि

3.1.79 तनादिकृञ्ज्य उः । ~ धातोः सार्वधातुके कर्तरि

विदाम् + कर् + उ + आनि

7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

विदाम् + कर् + ओ + आनि

7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

विदाम् + कर् + अव् + आनि

6.1.78 एचोऽयवायावः ।

विदाम् + कर् + अव् + आणि

8.4.2 अङ्कपचाङ्कम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

Conjugation of विद् (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	विदाङ्करोतु/विदाङ्कुरुतात्	विदाङ्कुरुताम्	विदाङ्कुर्वन्तु
मध्यमपुरुषः:	विदाङ्कुरु/विदाङ्कुरुतात्	विदाङ्कुरुतम्	विदाङ्कुरुत
उत्तमपुरुषः:	विदाङ्करवाणि	विदाङ्करवाव	विदाङ्करवाम

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	वेत्तु/वित्तात्	वित्ताम्	विदन्तु
मध्यमपुरुषः:	विद्धि/वित्तात्	वित्तम्	वित्त
उत्तमपुरुषः:	वेदानि	वेदाव	वेदाम्

== लङ् ==

[LSK] अवेत^{III/1} ।

विद् + लङ्	3.2.111 अनद्यतने लङ् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
विद् + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिष्टहिङ् । ~ लस्य
विद् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
विद् + शप् + त्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
विद् + त्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
वेद् + त्	7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
वेद्	6.1.68 हल्ज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः
अट् वेद्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदातः । ~ अङ्गस्य
अवेत्	8.4.56 वाऽवसाने । ~ झलाम् चर्

the last द् becomes optional चर्त्व by 8.4.56 वाऽवसाने ।.

[LSK] अवित्ताम्^{III/2} ।

अट् विद् + ताम्	
अवित् + ताम्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] अविदुः^{III/3} ॥

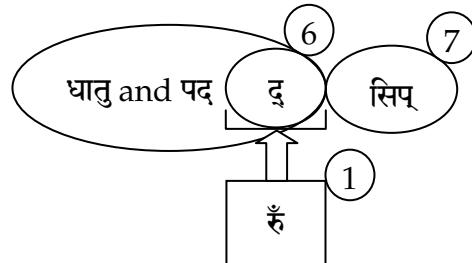
अट् विद् + द्वि	
अविद् + उस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेर्जुस् डितः

अट् + वेद् + स्^{II/1}

अट् + वेद्	6.1.68 हल्ज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः
------------	--

[विधिसूत्रम्] 8.2.75 दश्च । ~ सिपि धातोः रुः वा पदस्य

द्-ending धातु which is also पद takes रुत्व when followed by सिप्.

दः^{6/1} च⁰ । ~ सिपि^{7/1} धातोः^{6/1} रुः^{1/1} वा⁰ पदस्य^{6/1}

1 word in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- दः 6/1 – द् which is विशेषण to धातोः; with तदन्तविधि, “द्-अन्त-धातोः” is understood.
- च 0 – This brings रुत्व.
- सिपि 7/1 – From 8.2.74 सिपि धातो रुवा ।; even though सिप् is elided, it is निमित्त by 1.1.62 प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षणम् ।
- धातोः 6/1 – From 8.2.74 सिपि धातो रुवा ।.
- रुः 1/1 – From 8.2.74 सिपि धातो रुवा ।; 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.
- वा 0 – From 8.2.74 सिपि धातो रुवा ।; this is optional; the other option is रुत्व-अभाव.
- पदस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 8.1.16 पदस्य ।; this is an adjective to धातोः..

[LSK] धातोः^{6/1} दस्य^{6/1} पदान्तस्य^{6/1} सिपि^{7/1} रुः^{1/1} वा⁰ ।

रुः is the substitute in the place of the last letter of द्-ending धातु which is also पद, when सिप् follows.

[LSK] अवेः II/1

अट् + वेद् + स् II/1

अट् + वेद् 6.1.68 हल्ल्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

अट् + वेरुः 8.2.75 दश्च । ~ सिपि धातोः रुः वा पदस्य

अवेः 8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

[LSK] अवेद्, अवेद् II/1

रुत्व-अभाव-पक्षे, the last द् becomes optional चर्त्व by 8.4.56 वाऽवसाने ।.

Conjugation of विद् (2P) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवेत्/अवेद्	अवित्ताम्	अविदुः
मध्यमपुरुषः	अवे:/अवेत्/अवेद्	अवित्तम्	अवित्त
उत्तमपुरुषः	अवेदम्	अविद्व	अविद्व

== विधिलिङ् ==

[LSK] विद्यात्^{III/1}।

विद् + या त्   7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

[LSK] विद्याताम्^{III/2}।

[LSK] विद्युः^{III/3}।

विद् + युस्   6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अन्चि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of विद् (2P) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विद्यात्	विद्याताम्	विद्युः
मध्यमपुरुषः	विद्या:	विद्यातम्	विद्यात्
उत्तमपुरुषः	विद्याम्	विद्याव	विद्याम्

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] विद्यात्^{III/1}।

विद् + या त्   8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

[LSK] विद्यास्ताम्^{III/2}।

Conjugation of विद् (2P) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विद्यात्	विद्यास्ताम्	विद्यासुः
मध्यमपुरुषः	विद्या:	विद्यास्तम्	विद्यास्त्
उत्तमपुरुषः	विद्यासम्	विद्यास्व	विद्यास्म

== लुड् ==

[LSK] अवेदीत्^{III/1} ।

विद् + लुड्	3.2.110 लुड् । ~ भूते धातोः
विद् + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्वहिमहिड् । ~ लस्य
विद् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
विद् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुडिः । ~ धातोः
विद् + सिच् + त्	3.1.44 च्छेः सिच् ।
विद् + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हल्लि ईट्
विद् + इ स् + ईत्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
वेद् + इ स् + ईत्	7.3.86 पुग्न्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
वृद्धि does not take place because of 7.2.4 नेटि । ~ हलन्तस्य सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु	
वेद् + ईट् + ईट् त्	8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः
वेद् + ईत्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । with the help of वार्तिक.
अट् + वेदीत्	6.4.71 लुडलङ्गलृङ्गक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of विद् (2P) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवेदीत्	अवेदिष्टाम्	अवेदिषुः
मध्यमपुरुषः	अवेदीः	अवेदिष्टम्	अवेदिष्ट
उत्तमपुरुषः	अवेदिष्म्	अवेदिष्व	अवेदिष्म

== लृड् ==

[LSK] अवेदिष्यत्^{III/1} ॥

अट् + विद् + ईट् स्य + त्

Conjugation of विद् (2P) in लृड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवेदिष्यत्	अवेदिष्यताम्	अवेदिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अवेदिष्यः	अवेदिष्यतम्	अवेदिष्यत
उत्तमपुरुषः	अवेदिष्यम्	अवेदिष्याव	अवेदिष्याम

17. असं भुवि (2PS)

[LSK] असं भुवि ॥ १७॥ to be

The content of the धातु is अस्. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम्. When आर्घधातुक-प्रत्यय is to follow, the धातु is replaced by भू by 2.4.52 अस्तेर्भूः।. Because the आदेश भू does not have any indication for अनिट्, as the original धातु is उदाच्चधातु, it is treated as सेट्-धातु.

== लट् ==

[LSK] अस्ति III/1॥

अस् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
अस् + तिप्	3.4.78 तिस्तस्त्वा... । ~ लस्य
अस् + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
अस् + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अस् + तस्

अस् + शप् + तस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
अस् + तस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

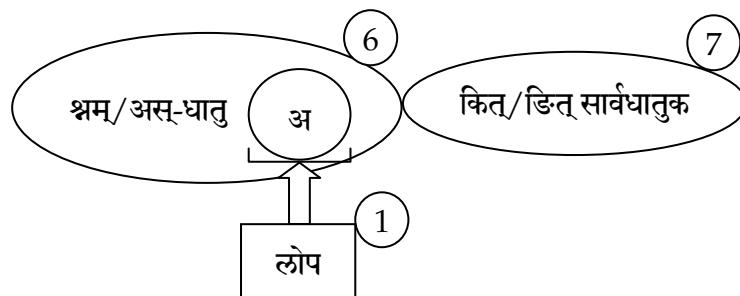
Continue with the next sūtra.

Conjugation of अस् (2P) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अस्ति	स्तः 6.4.111	सन्ति 6.4.111
मध्यमपुरुषः:	असि 7.4.50	स्थः 6.4.111	स्थ 6.4.111
उत्तमपुरुषः:	अस्मि	स्वः 6.4.111	स्मः 6.4.111

[विधिसूत्रम्] 6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ किङ्गति सार्वधातुके

अ of श्वम्/अस्-धातु is elided when कित्/डित् सार्वधातुक follows.

श्वसोः^{6/2} अत्^{6/1} लोपः^{1/1} । ~ किङ्गति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1}

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- श्वसोः 6/2 – श्वः च अस् च श्वसौ (ID), तयोः; श्व + अस् becomes श्वस् because of पररूपम् being in शकन्वादि-गण.
- अत् 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी which is लुप्त.
- लोपः 1/1 – This is आदेश.
- किङ्गति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्गत्यनडि ।; this is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।; in परस्परमी.

[LSK] श्वस्य^{6/1} अस्ते^{6/1} च⁰ अतः^{6/1} लोपः^{1/1} सार्वधातुके^{7/1} किङ्गति^{7/1} ।

लोप is the substitute in the place of अ of श्वम्-प्रत्यय and अस्-धातु when कित्/डित् सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] स्तः^{III/2} । सन्ति^{III/3} ।

अस् + तस्

स् + तस्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके किङ्गति

[LSK] असि^{II/1} ।

अस् + सि

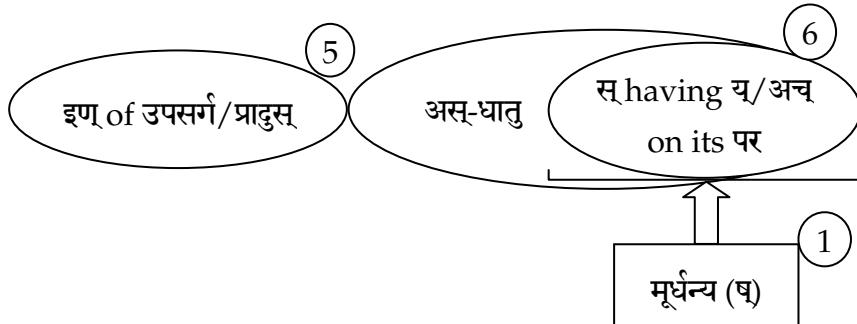
अ + सि   7.4.50 तासस्तियोर्लोपः । ~ सस्य

[LSK] स्थः^{II/2} । स्थ^{II/3} ।

[LSK] अस्मि^{I/1} । स्वः^{I/2} । स्मः^{I/3} ।

[विधिसूत्रम्] 8.3.87 उपसर्गप्रादुभ्यामस्तिर्यच्चरः । ~ इणः सः मूर्धन्यः

After इण् of उपसर्ग or अव्यय word प्रादुस्, स् of अस्-धातु becomes मूर्धन्य when य्/अच् follows.

उपसर्ग-प्रादुभ्याम्^{5/2} अस्ति: ^{1/1} यच्चरः ^{1/1} । ~ इणः ^{5/1} सः ^{6/1} मूर्धन्यः ^{1/1}

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- उपसर्ग-प्रादुभ्याम् 5/2 – In पूर्वपञ्चमी.
- अस्ति: 1/1 – This has to be understood as in 6th case. The धातु अस्.
- यच्चरः 1/1 – This has to be understood as in 6th case. य् च अच् च यचौ (ID)। यचौ परौ यस्मात् सः यच्चरः (115B)।
- इणः 5/1 – From 8.3.57 इणकोः।; being connected to उपसर्ग, only इण् part is relevant here.
- सः 6/1 – From 8.3.56 सहे: साडः सः।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- मूर्धन्यः 1/1 – This is आदेश; from अधिकारसूत्र 8.3.55 अपदान्तस्य मूर्धन्यः।

[LSK] उपसर्ग-इणः ^{5/1} प्रादुसः ^{5/1} च ⁰ अस्ते: ^{6/1} सस्य ^{6/1} षः ^{1/1} यकारे ^{7/1} अचि ^{7/1} च ⁰ परे ^{7/1} ।

मूर्धन्य is the substitute in the place of स् of अस्-धातु when इण् of उपसर्ग or अव्यय प्रादुस् immediately precedes, and य् or अच् immediately follows the स्.

[LSK] निष्यात्^{III/1} ।

इ् of उपसर्ग नि is immediately preceding the स् of अस्-धातु which is immediately followed by य्.

नि + स्यात् (अस् + विधिलिङ्/कर्तरि/III/1)

[LSK] प्रनिषन्ति^{III/1} । प्रादुषन्ति^{III/1} ।

प्र + नि + सन्ति । प्रादुस् + सन्ति ।

[LSK] यच्चरः ^{1/1} किम् ^{1/1?} अभिस्तः^{III/2} ॥

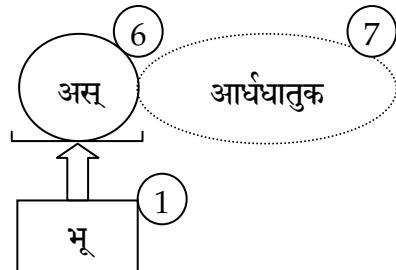
When the स् is not immediately followed by य् or अच्, the मूर्धन्यत्व does not happen.

अभि + स्तः

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.52 अस्तेर्भूः । ~ आर्धधातुके

When आर्धधातुक is to come, अस्-धातु is replaced by भू.

अस्ते: ^{6/1} भूः ^{1/1} । ~ आर्धधातुके ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- अस्ते: 6/1 – अस्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- भूः 1/1 – This is the आदेश.
- आर्धधातुके 7/1 – From अधिकारसूत्र 2.4.35 आर्धधातुके।; in विषयसक्तमी.

[LSK] आर्धधातुके ^{7/1} ।

[LSK] बभूव ^{III/1} ।

अस्

भू �   2.4.52 अस्तेर्भूः । ~ आर्धधातुके

भू + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

From here, the process is the same as of भू-धातु in लिट्.

Conjugation of अस् (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	बभूव	बभूवतुः	बभूवुः
मध्यमपुरुषः	बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
उत्तमपुरुषः	बभूव	बभूविव	बभूविम

== लृट ==

[LSK] भविता^{III/1} ।

The विकरण तास् being आर्धातुक, 2.4.52 अस्तेर्भः । ~ आर्धातुके is applied. The आदेश भू does not have any indication for अनिट्, thus इट् आगम is attached to तास्.

Conjugation of अस् (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भविता	भवितारौ	भवितारः
मध्यमपुरुषः	भवितासि	भवितास्थः	भवितास्थ
उत्तमपुरुषः	भवितास्मि	भवितास्वः	भवितास्मः

== लृट् ==

[LSK] भविष्यति^{III/1} ।

The विकरण स्य being आर्धातुक, 2.4.52 अस्तेर्भः । ~ आर्धातुके is applied. The आदेश भू does not have any indication for अनिट्, thus इट् आगम is attached to स्य.

Conjugation of अस् (2P) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भविष्यति	भविष्यतः	भविष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	भविष्यसि	भविष्यथः	भविष्यथ
उत्तमपुरुषः	भविष्यामि	भविष्यावः	भविष्यामः

== लोट् ==

[LSK] अस्तु, स्तात्^{III/1} । स्ताम्^{III/2} । सन्तु^{III/3} ।

अस् + तात्

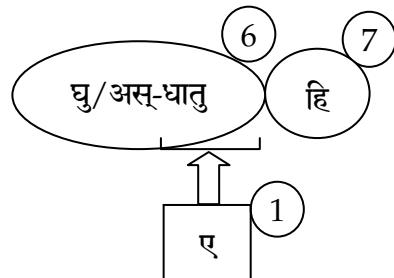
स् + तात्   6.4.111 श्वसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके क्रिडःति

अस् + हि^{II/1}

Being पर, the next sūtra is applied before applying 6.4.101 हुङ्गल्म्यो हेर्धिः ।.,

[विधिसूत्रम्] 6.4.119 घ्वसोरेद्वावभ्यासलोपश्च ।

When हि follows, the last letter of घु-संज्ञक-धातु and अस् is replaced by ए.

घु-असोः 6/2 एत् 1/1 हौ 7/1 अभ्यास-लोपः 1/1 च 0 ।

5 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- घु-असोः 6/2 – घुः च अस् च घ्वसौ (ID), तयोः ।; घु is a संज्ञा for 6 धातुs i.e. दुदाज् (3U), दाण् (1P), देड् (1A), दो (4P), दुधाज् (3U), and धेट् (1P). They end in देहि/धेहि.
- एत् 1/1 – This is आदेश. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is used.
- हौ 7/1 – हि, the II/1 of परस्मैपद in लोट्; in परस्परमी.
- अभ्यास-लोपः 1/1 – This is only for दुदाज् (3U) and दुधाज् (3U). Here, the entire अभ्यास is to be elided. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is not used.
- च 0 – This is to connect these two कार्यs.

[LSK] घोः 6/1 अस्तेः 6/1 च 0 एत्त्वम् 1/1 स्यात् III/1 हौ 7/1 परे 7/1 अभ्यास-लोपः 1/1 च 0 ।

ए is the substitute in the place of the last letter of घु-संज्ञक-धातु and अस्-धातु when हि follows. अभ्यास is also elided.

[LSK] एत्त्वस्य 6/1 असिद्धत्वात् 5/1 हे: 6/1 धिः 1/1 (6.4.101)।

The ए-आदेश by this sūtra (6.4.119) is आभीयकार्य. हि becoming धि by 6.4.101 हुङ्गल्म्यो हेर्धिः । is another आभीयकार्य having the same आश्रय, which is हि.

अस् + हि

अ ए + हि   6.4.119 घ्वसोरेद्वावभ्यासलोपश्च ।

अ ए + धि   6.4.101 हुङ्गल्म्यो हेर्धिः ।⁶

[LSK] “श्वसोः (6.4.111)” इति⁰ अत्-लोपः 1/1 ।

⁶ Even though धि is once negated by 1.4.2 विप्रतिषेधे परं कार्यम्, it can still come back because the परकार्य एत्व is असिद्धत्वत्.

ए + धि

6.4.111 श्रसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके किंडति

[LSK] एधि^{II/1} ।

[LSK] तातङ्-पक्षे^{7/1} एत्वम्^{1/1} न⁰, परेण^{3/1} तातङ्^{3/1} बाधात्^{5/1} । स्तात्^{II/1} ।

In आशीर्वाद्, तातङ् by 7.1.35 तुद्योस्तातङ्-डाशिष्यन्यतरस्याम् । and 6.4.119 घसोरेद्वावभ्यासलोपश्च । are in विप्रतिषेध. By 1.4.2 विप्रतिषेधे परं कार्यम् ।, तातङ् by 7.1.35 negates एत्व by 6.4.119. Once एत्व is negated by विप्रतिषेध, it does not come back again even after तातङ् by the परिभाषा “सकृद्धतौ विप्रतिषेधे यद् बाधितं तद् बाधितमेव”.

अस् + हि

अस् + तातङ् 7.1.35 तुद्योस्तातङ्-डाशिष्यन्यतरस्याम् ।

स् + तात् 6.4.111 श्रसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके किंडति

[LSK] स्तम्^{II/2} । स्त^{II/3} ।

[LSK] असानि^{I/1} । असाव^{I/2} । असाम^{I/3} ।

अस् + आट् + नि

Conjugation of अस्(2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तु/स्तात्	स्ताम्	सन्तु
मध्यमपुरुषः	एधि/स्तात्	स्तम्	स्त
उत्तमपुरुषः	असानि	असाव	असाम

== लङ्घ ==

[LSK] आसीत्^{III/1} ।

आट् + अस् + ईट् + त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हालि ईट्

[LSK] आस्ताम्^{III/2} ।

[LSK] आसन्^{III/3} ।

आट् + अस् + अन्

Conjugation of अस्(2P) in लङ्घ/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आसीत् 7.3.96	आस्ताम्	आसन्
मध्यमपुरुषः	आसीः 7.3.96	आस्तम्	आस्त
उत्तमपुरुषः	आसम्	आस्व	आस्म

== विधिलिङ्ग ==

[LSK] स्यात्^{III/1} ।

अस् + या त् 7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

स् + या त् 6.4.111 श्रसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके किङ्गति

[LSK] स्याताम्^{III/2} ।

[LSK] स्युः^{III/3} ।

अस् + उस् 3.4.108 झेर्जुस् । ~ लिङ्गः

अस् + यास् उस् 3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च्च । ~ लिङ्गः

अस् + या उस् 7.2.79 लिङ्गः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

स् + या उस् 6.4.111 श्रसोरल्लोपः । ~ सार्वधातुके किङ्गति

स् + युस् 6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ पररूपम् आत् अन्चि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of अस्(2P) in विधिलिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्यात्	स्याताम्	स्युः
मध्यमपुरुषः	स्या:	स्यातम्	स्यात्
उत्तमपुरुषः	स्याम्	स्याव	स्याम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] भूयात्^{III/1}।

तिङ् in आशीर्लिङ् is आर्धातुक by 3.4.116 लिङ्गाशिषि । 2.4.52 अस्तेभूः । ~ आर्धातुके is applied.

Conjugation of अस्(2P) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भूयात्	भूयास्ताम्	भूयासुः
मध्यमपुरुषः	भूया:	भूयास्तम्	भूयास्त
उत्तमपुरुषः	भूयासम्	भूयास्व	भूयासम्

== लुङ् ==

[LSK] अभूत्^{III/1}।

The विकरण सिच् being आर्धातुक, 2.4.52 अस्तेभूः । ~ आर्धातुके is applied.

Conjugation of अस्(2P) in लुङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभूत्	अभूताम्	अभूवन् 6.4.88
मध्यमपुरुषः	अभूः	अभूतम्	अभूत्
उत्तमपुरुषः	अभूवम् 6.4.88	अभूव	अभूम्

== लृङ् ==

[LSK] अभविष्यत्^{III/1}॥

The विकरण स्य being आर्धातुक, 2.4.52 अस्तेभूः । ~ आर्धातुके is applied.

Conjugation of अस्(2P) in लृङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्
मध्यमपुरुषः	अभविष्यः	अभविष्यतम्	अभविष्यत्
उत्तमपुरुषः	अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम्

18. इण् गतौ (2PA)

[LSK] इण् गतौ ॥ १८ ॥ to go

The content of the धातु is इ. Since there are no indications for आत्मनेपद, it is परस्मैपदी धातु by 1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् एव is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। and its purpose is for mentioning in the sūtras such as 6.4.81 इणो यण्। and 2.4.45 इणो गा लुडि। This is to differentiate from another धातु इड् अध्ययने. Being अनुदात्तधातु, the धातु is अनिट् by 7.2.10 एकाच्च उपदेशोऽनुदात्तात्।.

== लट् ==

[LSK] षति^{III/1}।

इ + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
इ + तिप्	3.4.78 तिस्तस्त्वा... । ~ लस्य
इ + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
इ + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
ए + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

[LSK] इतः^{III/2}।

इ + तस्	
इ + शप् + तस्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
इ + तस्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

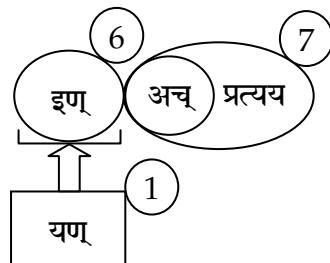
गुण is prohibited by 1.1.5 विकर्त्ति च। as तस् is डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित्।.

इ + द्वि	
इ + अन्ति	7.1.3 झोऽन्तः।
इ + शप् + अन्ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
इ + अन्ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, इयड् by 6.4.77 अच्च श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुःवडौ। is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद for that.

[विधिसूत्रम्] 6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अङ्गस्य

When अच्-beginning suffix follows, इण्-धातु is replaced by यण्.

इणः^{6/1} यण्^{1/1} । ~ अचि^{7/1} अङ्गस्य^{6/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- इणः 6/1 – इण् indicates the धातु इण्; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- यण् 1/1 – This is आदेश. By 1.1.52 स्थानेऽन्तरतमः ।, य् is chosen.
- अचि 7/1 – From 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवाम् च्वोरियडुवडौ ।; by तदादिविधि with प्रत्यये, which is implied by अङ्गस्य, “अजादि-प्रत्यये” is understood.⁷
- अङ्गस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य।.

[LSK] अजादौ^{7/1} प्रत्यये^{7/1} परे^{7/1} ।

यण् is the substitute in the place of इण् when अच्-beginning suffix follows.

[LSK] यन्ति^{III/3} ॥

इ + अन्ति   6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अङ्गस्य

Conjugation of इण् (2P) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एति	इतः	यन्ति 6.4.81
मध्यमपुरुषः	एषि 8.3.59	इथः	इथ
उत्तमपुरुषः	एमि	इवः	इमः

⁷ In the case of इण् + ल्पुट् (अन) and इण् + एवुल् (अक), गुण (7.3.84) and वृद्धि (7.2.115) will happen, in stead of यण्, because यण् is अपवाद to 6.4.77. This is said by “मध्येऽपवादः पूर्वान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्।”.

== लिट् ==

इण् + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

इ + तिप्   3.4.78 तिसस्त्रिसिप्थस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांघमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

इ + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुरथलयुसणल्वमा: । ~ लिटः

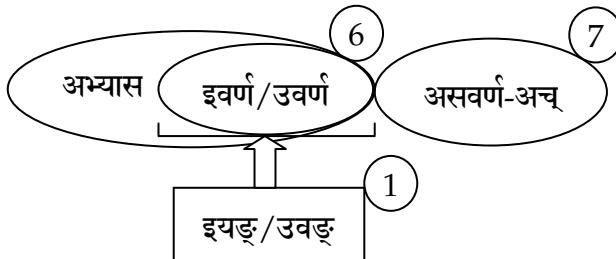
Here, वृद्धि by 7.2.115 अचो ज्ञिणति । and is द्वित्व by 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। are applicable at the same time. Even though it is पूर्व, द्वित्व is to take place first because of 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।.

इ + इ + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।

इ + ऐ + अ   7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः

[विधिसूत्रम्] 6.4.78 अभ्यासस्यऽसवर्णे । ~ अचि य्वोः इयडुङ्वडौ

When असवर्ण-अच् follows, इवर्ण/उवर्ण of अभ्यास is replaced by इयड्/उवड्, respectively.

अभ्यासस्य^{6/1} असवर्ण^{7/1} । ~ अचि^{7/1} य्वोः^{6/2} इयड्-उवडौ^{1/2}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- अभ्यासस्य 6/1 – In सम्बन्धे षष्ठी to य्वोः.
- असवर्ण 7/1 – This is an adjective to अचि.
- अचि 7/1 – From 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवाम् य्वोरियडुङ्वडौ ।.
- य्वोः 6/2 – From 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवाम् य्वोरियडुङ्वडौ ।. इः च उः च य्वौ (ID), तयोः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- इयड्-उवडौ 1/2 – From 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवाम् य्वोरियडुङ्वडौ ।.

[LSK] अभ्यासस्य^{6/1} इवर्ण-उवर्णयोः^{6/2} इयड्-उवडौ^{1/2} स्तः^{III/2} असवर्ण^{7/1} अचि^{7/1} ।

यण् is the substitute in the place of इण् when अच्-beginning suffix follows.

[LSK] इयाय^{III/1} ॥

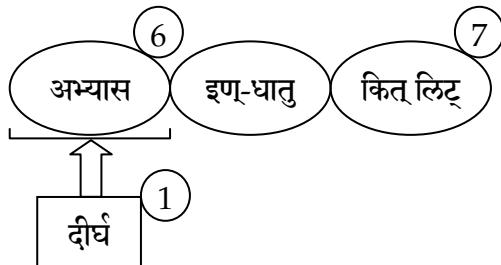
इ + ऐ + अ

इय् + ऐ + अ   6.4.78 अभ्यासस्यऽसवर्णे । ~ अचि य्वोः इयडुङ्वडौ

इय् + आय् + अ   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

[विधिसूत्रम्] 7.4.69 दीर्घ इणः किति । ~ अभ्यासस्य लिटि

अभ्यास of इण्-धातु is elongated when कित् लिट् follows.

दीर्घः^{1/1} इणः^{6/1} किति^{7/1} । ~ अभ्यासस्य^{6/1} लिटि^{7/1}

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- दीर्घः 1/1 – This is आदेश. परिभाषासूत्र 1.2.28 अचश्च । is not required as .
- इणः 6/1 – धातु इण् in सम्बन्धषष्ठी to अभ्यासस्य.
- किति 7/1 – This is an adjective to लिटि.
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपेऽभ्यासस्य ।.
- लिटि 7/1 – From 7.4.68 व्यथो लिटि ।.

[LSK] इणः^{6/1} अभ्यासस्य^{6/1} दीर्घः^{1/1} स्तात्^{III/1} किति^{7/1} लिटि^{7/1} ।

दीर्घः is the substitute in the place of अभ्यास of इण्-धातु when कित् लिट् follows.

[LSK] ईयतुः^{III/2} । ईयुः^{III/3} ।

इण् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
इ + तस्	3.4.78 तिसस्तिसिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्वहिङ् । ~ लस्य
इ + अतुस्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
इ + इ + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।
ई + इ + अतुस्	7.4.69 दीर्घ इणः किति । ~ अभ्यासस्य लिटि

Here, सर्वर्णदीर्घ between ई and इ by 6.1.101 अकः सर्वर्णे दीर्घः । and यण् between इ and अ by 6.4.81 इणो यण् । are applicable at the same time. Because of being पर and also परिभाषा “वार्णादाङ्गं बलीयः (अङ्गकार्य is stronger than वर्णकार्य)”, यण् takes place.

ई + य् + अतुस् 6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अङ्गस्य

[LSK] इयिथ/इयेथ II/1 ।

By not being listed in क्रादिनियम, इण् in लिट् takes इट्-आगम. As for थल्, it is वेट् by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य।

इ + इथ	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
इ + इ + इथ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
इ + ए + इथ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
इय् + ए + इथ	6.4.78 अभ्यासस्यऽसवर्णे । ~ अचि य्वोः इयुङ्वडौ
इय् + अय् + इथ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

इट्-अभावपक्षे –

इ + थल्	
इ + इ + थ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
इ + ए + थ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
इय् + ए + थ	6.4.78 अभ्यासस्यऽसवर्णे । ~ अचि य्वोः इयुङ्वडौ

Conjugation of इण् (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इयाय 6.4.78	ईयतुः 7.4.69, 6.4.81	ईयुः 7.4.69, 6.4.81
मध्यमपुरुषः	इयिथ/इयेथ 6.4.78	ईयथुः 7.4.69, 6.4.81	ईय 7.4.69, 6.4.81
उत्तमपुरुषः	इयाय/इयय 6.4.78	ईयिव 7.4.69, 6.4.81	ईयिम 7.4.69, 6.4.81

== लुट् ==

[LSK] एता III/1 ।

इ + तास् + डा

Conjugation of इण् (2P) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एता	एतारौ	एतारः
मध्यमपुरुषः	एतासि	एतास्थः	एतास्थ
उत्तमपुरुषः	एतास्मि	एतास्वः	एतास्मः

== लृट ==

[LSK] एष्यति^{III/1} ।

Conjugation of इण् (2P) in लृट/कर्तेरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एष्यति	एष्यतः	एष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	एष्यसि	एष्यथः	एष्यथ
उत्तमपुरुषः	एष्यामि	एष्यावः	एष्यामः

== लोट ==

[LSK] एतु^{III/1} ।

ए + तु 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य

इ + तात्^{III/1}

Being डित्, no गुण takes place.

इ + अन्तु^{III/3}

य् + अन्तु 6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अज्ञस्य

इ + हि^{II/1}

Being अपित्, thus डित्, no गुण takes place.

इ + आनि^{I/1} 3.4.89 मेर्निः । ~ लोटः; 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः

ए + आनि 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अज्ञस्य

अय् + आनि 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of इण् (2P) in लोट/कर्तेरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एतु/इतात्	इताम्	यन्तु 6.4.81
मध्यमपुरुषः	इहि/इतात्	इतम्	इत
उत्तमपुरुषः	अयानि	अयाव	अयाम

== लङ् ==

[LSK] एत्^{III/1} ।

आट् + ए + त्

ए + त्   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

[LSK] एताम्^{III/2} ।

[LSK] आयन्^{III/3} ।

इण् + अन्

य् + अन्   6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अङ्गस्य

आट् + य् + अन्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षु उदात्तः अङ्गनाम्

Even though the अङ्ग is not अजादि after यण्-आदेश, because both 6.4.81 इणो यण् । and 6.4.72 आडजादीनाम् । are आभीय-कार्यs depending on the same अजादिघातु, the यण्-आदेश is असिद्धवत् for 6.4.72 आडजादीनाम् ।.

इण् + अम्^{I/1}

य् + अम्   6.4.81 इणो यण् । ~ अचि अङ्गस्य

आट् + य् + अम्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षु उदात्तः अङ्गनाम्

Conjugation of इण् (2P) in लङ्/कर्तेरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	एत्	एताम्	आयन्
मध्यमपुरुषः	ऐः	ऐतम्	ऐत
उत्तमपुरुषः	आयम्	ऐव	ऐम्

== विधिलिङ् ==

[LSK] इयात्^{III/1}।

इण् + या त्

7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

Conjugation of इण् (2P) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	इयात्	इयाताम्	इयुः
मध्यमपुरुषः	इयाः	इयातम्	इयात
उत्तमपुरुषः	इयाम्	इयाव	इयाम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] ईयात्^{III/1}।

ई + यास् त्

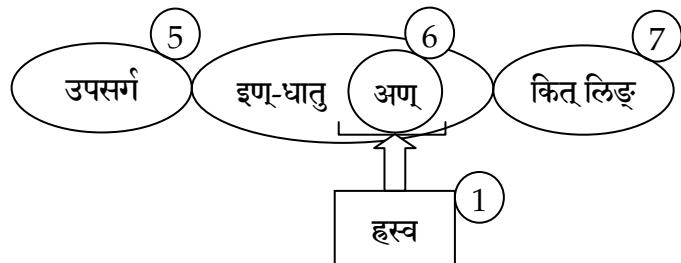
ई + यास् त् 7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि किङ्गति

Conjugation of इण् (2P) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ईयात्	ईयास्ताम्	ईयासुः
मध्यमपुरुषः	ईयाः	ईयास्तम्	ईयास्त
उत्तमपुरुषः	ईयासम्	ईयास्व	ईयास्म

[विधिसूत्रम्] 7.4.24 एतेर्लिङ्गं । ~ अणः उपसर्गात् हस्वः किति

After उपसर्ग, the अण् of इण् becomes हस्व when कित् लिङ् follows.

एते: ^{6/1} लिङ्गं ^{7/1} । ~ अणः ^{6/1} उपसर्गात् ^{5/1} हस्वः ^{1/1} किति ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- एते: 6/1 – इण् गतौ धातुः in सम्बन्धे षष्ठी to अणः.
- लिङ्गं 7/1 – In परस्परमी.
- अणः 6/1 – From 7.4.13 केऽणः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- उपसर्गात् 5/1 – From 7.2.23 उपसर्गाद्वस्वज्ञहतेः ।; in पूर्वपञ्चमी.
- हस्वः 1/1 – From 7.2.23 उपसर्गाद्वस्वज्ञहतेः ।; this is आदेश.
- किति 7/1 – From 7.2.22 अयङ् यि किङ्गतिः ।; only कित् is taken; this is an adjective to लिङ्गं.

[LSK] उपसर्गात् ^{5/1} परस्य ^{6/1} इणः ^{6/1} अणः ^{6/1} हस्वः ^{1/1} आर्धधातुके ^{7/1} किति ^{7/1} लिङ्गं ^{7/1} ।

हस्व is the substitute in the place of अण् of इण्-धातु after उपसर्ग when कित् लिङ् follows.

[LSK] निरियात् ^{III/1} ।

निर् + ईयात्

निर् + इयात्

7.4.24 एतेर्लिङ्गं । ~ अणः उपसर्गात् हस्वः किति

[LSK] (प.) उभयतः^० आश्रयणे^{७/१} न^० अन्तादिवत्^० | अभीयात्^{३/१} |

अभि + ईयात्

अभ् + ई + यात्   6.1.101 अकः सर्वर्ण दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः

The अतिदेशसूत्र 6.1.85 अन्तादिवच्च। under the एकादेश-अधिकार, starting from 6.1.84 एकः

पूर्वपरयोः ।, allows एकादेश to be looked upon as the अन्त of पूर्व, and as the आदि of पर, only at one at a time, not at the same time. With this background, the एकादेश which is सर्वर्णदीर्घ ई can be looked upon as the अन्त of उपसर्ग अभि or as the इण्-धातु, but not the both at the same time.

[LSK टिप्पणी 3] उपसर्गत्वस्य^{६/१} इण्-धातुत्वस्य^{६/१} उभयस्य^{६/१} आश्रयणम्^{१/१} अत्र^० अभीष्टम्^{१/१} इति^० न^० अन्तादिवत्^०
(6.1.85 अन्तादिवच्च।) इति^० हस्तः^{१/१} न^० इति^० भावः^{१/१} ।

Since 7.4.24 एतेर्लिङ्गि । requires both उपसर्ग and अण् of इण् at the same time, 6.1.85 अन्तादिवच्च। cannot be applied in this case.^८

[LSK] अणः^{६/१} किम्^{१/१}? समेयात्^{३/१} ॥

सम् + आड़ + ईयात्

सम् + आड़ + इयात्   7.4.24 एतेर्लिङ्गि ।

सम् + एयात्   6.1.87 आदूणः । ~ अचि संहितायाम्

[LSK टिप्पणी 3] “सम् + आड़ + इयात्” इति^० स्थितौ^{७/१} आडा^{३/१} सह^० गुणे^{७/१} पर-आदिवद्वावेन^{३/१} एकारे^{७/१} इप्त्वात्^{५/१} प्राप्तः^{१/१} हस्तः^{१/१} अण्-ग्रहण-अनुवर्तनात्^{५/१} न^० ।

After applying हस्त and गुण with आड़, the ए is considered to be इण्-धातु by being आदिवत् of पर by 6.1.85 अन्तादिवच्च।, but हस्त is not applied because of the mentioning of अणः.^९

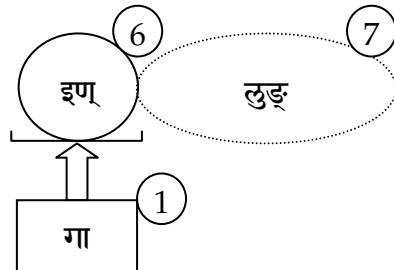
^८ This is a compromised version of explanation. As अङ्गकार्य is to be done before वर्णकार्य, the हस्त by 7.4.24 एतेर्लिङ्गि । has to be taken place first, then सर्वर्णदीर्घ takes place. After that, 7.4.24 एतेर्लिङ्गि । does not come again because of this logic: लक्ष्ये लक्षणस्य सकृदेव प्रवृत्तिः ।, in one place, a modification by a sūtra is applied only once.

^९ Because of the same reason as above, अण् is not required here.

== लुड़ ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.45 इणो गा लुडिः ।

When लुड़ is to come, इण्-धातु is replaced by गा.

इणः^{6/1} गा^{1/1} लुडिः^{7/1} ।

3 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- इणः 6/1 – From 2.4.42 हनो वध लिडिः ।; हन्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- गा 1/1 – From 2.4.42 हनो वध लिडिः ।; this is अ-ending आदेश. The purpose of being अ-लुडिः 7/1 – In विषयसप्तमी.

[LSK] “गातिस्था. (2.4.77)” इति^० सिचः^{६/१} लुकः^{१/१} । अगात् ।

इण्

गा   2.4.45 इणो गा लुडिः ।

गा + लुड़   3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः

गा + तिप्   3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांज्ञाथासाथांच्चमिद्विमहिडः । ~ लस्य

गा + त्   3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

गा + च्छिल + त्   3.1.43 च्छिल लुडिः । ~ धातोः

गा + सिच् + त्   3.1.44 च्छ्लः सिंच् ।

गा + त्   2.4.77 गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु । ~ लुकः

अट् + गात्   6.4.71 लुडलुडलृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अट् गा + द्वि

अट् गा + उस्   3.4.110 आतः । ~ सिचः द्वेः जुस्

After सिच्-लुकः, द्वि is replaced by जुस्, only after आदन्त-धातु.

अट् गुस्   6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ परस्रूपम् आत् अन्ति एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

Conjugation of इण् (2P) in लृङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अगात्	अगाताम्	अगुः 3.4.110, 6.1.96
मध्यमपुरुषः	अगा:	अगातम्	अगात
उत्तमपुरुषः	अगाम्	अगाव	अगाम

== लृङ् ==

[LSK] ऐष्यत्^{III/1} ॥

आट् + ए + ष्य + त्

Conjugation of इण् (2P) in लृङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ऐष्यत्	ऐष्यताम्	ऐष्यन्
मध्यमपुरुषः	ऐष्यः	ऐष्यतम्	ऐष्यत
उत्तमपुरुषः	ऐष्यम्	ऐष्याव	ऐष्याम

19. शीङ् शयने (2AS)

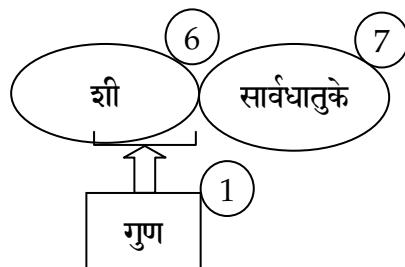
[LSK] शीङ् शयने ॥१९॥ to sleep

The content of the धातु is शी. ङ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being डित्, the धातु is आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् । Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।

शीङ् takes गुण when immediately followed by सार्वधातुकप्रत्यय.

शीङः^{6/1} सार्वधातुके^{7/1} गुणः^{1/1} ।

3 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- शीङः 6/1 – Of शीङ्-धातु. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is required.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.
- गुणः 1/1 – This is आदेश.

[LSK] “किञ्चति च (1.1.5)” इति^० अस्य^{6/1} अपवादः^{1/1} ।

This is an अपवाद for 1.1.5 किञ्चति च।

[LSK] शेते^{III/1} ।

शी + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
शी + त	3.4.78 तिस्तिष्ठ... । ~ लस्य
शी + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
शी + शप् + ते	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
शी + ते	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Here, ते is डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित् ।, thus गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । is prohibited by 1.1.5 किञ्चति च। 7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः । gives अपवाद.

शे + ते   7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।

[LSK] शयाते III/2।

शी + आताम्

शी + आते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

शी + शप् + आते 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

शी + आते 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

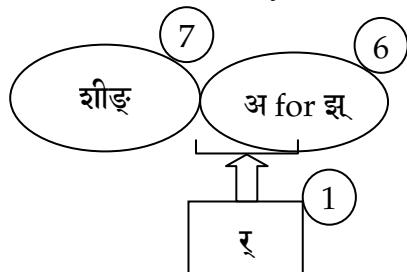
शे + आते 7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।

शप् + आते 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

For III/1,

[विधिसूत्रम्] 7.1.6 शीङो रुट् । ~ झः अतः

शीङः takes गुण when immediately followed by सार्वधातुकप्रत्यय.

शीङः 5/1 रुट् 1/1 । ~ झः 6/1 अतः 6/1

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- शीङः 5/1 – In पूर्वपञ्चमी.
- रुट् 1/1 – This is आगम.
- झः 6/1 – In सम्बन्धे षष्ठी to अतः.
- अतः 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] शीङः 5/1 परस्य 6/1 झ-आदेशस्य 6/1 अतः 6/1 रुट्-आगमः 1/1 स्यात् III/1 ।

रुट् is attached to अ which is a part of आदेश for झ् after शीङ्-धातु.

[LSK] शेरते III/3 ।

शीङः + झ

शी + अत 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः

शी + अते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

शी + शप् + अते 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

शी + अते	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शापः । ~ लुक्
शे + अते	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शे + ए अते	7.1.6 शीडो रुट् । ~ झः अतः
[LSK] शेषे ^{II/1} ।	
शे + से	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शे + षे	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।
[LSK] शयाथे ^{II/2} । शेष्वे ^{II/3} ।	
[LSK] शये ^{I/1} ।	
शी + ए ^{1/1}	
शे + ए	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + ए	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
[LSK] शेवहे ^{I/2} । शेमहे ^{I/3} ।	

Conjugation of शीड् (2A) in लट्/कर्तरि

7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः । is applied in every form.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शते	शयाते	शेरते
मध्यमपुरुषः	शेषे 8.3.59	शयाथे	शेष्वे
उत्तमपुरुषः	शये	शेवहे	शेमहे

== लिट् ==

[LSK] शिश्ये^{III/1} |

शी + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
शी + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
शी + एश्	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
शी + शी + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।
शि + शी + ए	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
शि + श्य् + ए	6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगान्तस्य । ~ यण्

[LSK] शिश्याते^{III/2} |

शि + श्य् + आते	6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगान्तस्य । ~ यण्

[LSK] शिश्यरे^{III/3} |

शि + शी + इरे	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
शि + श्य् + इरे	6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगान्तस्य । ~ यण्

[LSK] शिश्यद्वे/शिष्यिवे^{II/3} |

By 8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीध्वंलुडिलटाम् धः अज्ञात, मूर्धन्य (द्वे) for धः is optional for लिट् which is preceded by इट्-आगम, which is again preceded by इण्-ending अज्ञ.

Conjugation of शीड् (2A) in लिट्/कर्तरि

6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगान्तस्य । is applied in every form.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शिश्ये	शिश्याते	शिश्यरे
मध्यमपुरुषः	शिश्यषे	शिश्याथे	शिश्यद्वे/शिष्यिवे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	शिश्ये	शिश्यवहे	शिश्यमहे

== लुट ==

[LSK] शयिता^{III/1} ।

- शी + इट् तास् + डा   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः।
 शे + इतास् + डा   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
 शय् + इतास् + डा   6.1.78 एचोऽयवायावः।

Conjugation of शीङ् (2A) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शयिता	शयितारौ	शयितारः
मध्यमपुरुषः	शयितासे	शयितासाथाम्	शयिताध्वम्
उत्तमपुरुषः	शयिताहे	शयितास्वहे	शयितास्महे

== लृट् ==

[LSK] शयिष्यते^{III/1} ।

Conjugation of शीङ् (2A) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शयिष्यते	शयिष्येते	शयिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	शयिष्यसे	शयिष्येथे	शयिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	शयिष्ये	शयिष्यावहे	शयिष्यामहे

== लोट ==

[LSK] शेताम्^{III/1} |

शी + त् आम्	3.4.90 आमेतः । ~ लोटः
शी + शप् + ताम्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
शी + ताम्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शे + ताम्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।

[LSK] शयाताम्^{III/1} |

शे + आताम्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + आताम्	6.1.78 एचोऽयवायावः ।

शीड् + झ^{III/3}

शी + अत्	7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः
शी + अते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
शी + अत् आम्	3.4.90 आमेतः । ~ लोटः
शी + शप् + अताम्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
शी + अताम्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शे + अताम्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शे + र् अताम्	7.1.6 शीडो रुट् । ~ झः अतः

Conjugation of शीड् (2A) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शेताम्	शयाताम्	शेरताम्
मध्यमपुरुषः	शेष्व 8.3.59	शयाथाम्	शेष्वम्
उत्तमपुरुषः	शयै	शयावहै	शयामहै

== लङ् ==

[LSK] अशेत^{III/1} |

शी + शप् + त	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
शी + त	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शे + त	7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।
अट् + शे + त	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अशयाताम्^{III/2} |

शे + आताम्	7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + आताम्	6.1.78 एचोऽयवायावः ।
अट् + शयाताम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अशेरत^{III/3} |

शीङ् + झ	
शी + अत	7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः
शी + शप् + अत	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
शी + अत	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शे + अत	7.4.21 शीङः सार्वधातुके गुणः ।
शे + र् अत	7.1.6 शीङो रुट् । ~ झः अतः
अट् + शेरत	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्घुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of शीङ् (2A) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशेत	अशयाताम्	अशेरत
मध्यमपुरुषः	अशेथाः	अशयाथाम्	अशेष्वम्
उत्तमपुरुषः	अशयि	अशेवहि	अशेमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] शयीत^{III/1} |

शी + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
शी + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विहिङ् । ~ लस्य
शी + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
शी + ईय् त	7.2.79 लिङः सलोपेऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
शी + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
शी + शप् + ईत्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
शी + ईत्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शो + ईत्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + ईत्	6.1.78 एचोऽयवायावः ।

[LSK] शयीयाताम्^{III/2} |

शो + ईय् आताम्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + ईयाताम्	6.1.78 एचोऽयवायावः ।

[LSK] शयीरन्^{III/3} |

शी + ईरन्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
शी + शप् + ईरन्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
शी + ईरन्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
शो + ईरन्	7.4.21 शीडः सार्वधातुके गुणः ।
शय् + ईरन्	6.1.78 एचोऽयवायावः ।

Conjugation of शीड़ (2A) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्
मध्यमपुरुषः	शयीथाः	शयीयाथाम्	शयीध्वम्
उत्तमपुरुषः	शयीय	शयीवहि	शयीमहि

== आशीर्लिंग ==

[LSK] शयिषीष्ट^{III/1}।

शीङ् + त

शी + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

शी + सीय् सुट् त 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः

शी + इट् सीय् स् त 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

शी + इसी स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

शे + इसी स् त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

शय् + इसी स् त 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ आत् संहितायाम्

शय् + इषी स् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

शय् + इषी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

श्रय् + इषी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of शीङ् (2A) in आशीर्लिंग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शयिषीष्ट	शयिषीयास्ताम्	शयिषीरन्
मध्यमपुरुषः	शयिषीष्टाः	शयिषीयास्थाम्	शयिषीद्वम्/शयिषीच्चम् 8.3.79
उत्तमपुरुषः	शयिषीय	शयिषीवहि	शयिषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अशयिष्ट^{III/1}।

शीङ् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
शी + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
शी + च्छ + त	3.1.43 च्छल लुङि । ~ धातोः
शी + सिच् + त	3.1.44 च्छ्लेः सिंच् ।
शी + इ स् + त	7.2.35 आर्धधातुकस्येड्वलादेः ।
शे + इ स् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
शय् + इ स् + त	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ आत् संहितायाम्
अट् + शयिस् + त	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुङुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अशयिष्ट त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
अशयिष्ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of शीङ् (2A) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशयिष्ट	अशयिषाताम्	अशयिषत
मध्यमपुरुषः	अशयिष्टाः	अशयिषाथाम्	अशयिष्टवम्/अशयिष्वम् 8.3.79
उत्तमपुरुषः	अशयिषि	अशयिष्वहि	अशयिष्महि

== लृङ् ==

[LSK] अशयिष्वत^{III/1}।

अट् + शयि + ष्व + त

Conjugation of शीङ् (2A) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशयिष्वत	अशयिष्वेताम्	अशयिष्वन्त
मध्यमपुरुषः	अशयिष्वथाः	अशयिष्वेथाम्	अशयिष्वच्वम्
उत्तमपुरुषः	अशयिष्वे	अशयिष्वावहि	अशयिष्वामहि

20. इङ् अध्ययने (2AA)

[LSK] इङ् अध्ययने ॥२०॥ to study

The content of the धातु is इ. इङ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being डित्, the धातु is आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् । Since the स्वर of धातु is अनुदात्त, the धातु is अनिट् by 7.2.10 एकच उपदेशोऽनुदात्तात्। This धातु is always used with अधि उपसर्गं.

[LSK] इङ्-इकौ^{1/2} अधि-उपसर्गतः^० न^० व्यभिचरतः^{III/2} ।

धातु इङ् and इक् do not deviate from अधि-उपसर्गं.

== लट् ==

[LSK] अधीते^{III/1} ।

इङ् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
इ + त	3.4.78 तिस्तस्त्वा... । ~ लस्य
इ + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
इ + शप् + ते	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
इ + ते	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
अधि + इते	
अधीते	6.1.101 अकः सर्वर्णे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

[LSK] अधीयाते^{III/2} ।

इ + आते

Here, धातु-अवयव-इवर्ण is followed by अजादि-प्रत्यय. Because

इय् + आते 6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां च्योरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

Since the अङ्ग is not अनेकाच्, 6.4.82 एरनेकचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् is not applied here.

अधि + इयाते

[LSK] अधीयते^{III/3} ।

इ + अत् ए 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः

इय् + अते 6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां च्योरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

अधि + इयते

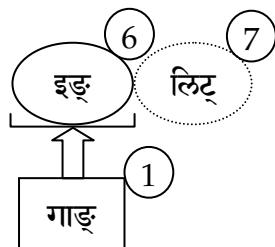
Conjugation of इङ् (2P) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधीते	अधीयाते	अधीयते
मध्यमपुरुषः	अधीषे 8.3.59	अधीयाथे	अधीष्वे
उत्तमपुरुषः	अधीये	अधीवहे	अधीमहे

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.49 गाड् लिटि । ~ इडः:

इड्-धातु is replaced by गाड् when लिट् is intended.

गाड्^{1/1} लिटि^{7/1} । ~ इडः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- गाड् 1/1 – This is आदेश. The ड् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। The content of आदेश is गा. By being डित्, the धातु आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदातडित् आत्मनेपदम्।
- लिटि 7/1 – In विषयसम्मी.
- इडः 6/1 – From 2.4.48 इडश्च ।; इड्-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] इडः^{6/1} गाड्^{1/1} स्यात्^{III/1} लिटि^{7/1} ।

गाड् is the substitute in the place of इड्-धातु when लिट् is intended.

[LSK] अधिजगे III/1 |

गाड्	2.4.49 गाड् लिटि । ~ इडः
गा + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनव्यतने भूते धातोः
गा + लिट्	2.4.40 लिट्यन्यतरस्याम् । ~ अदः घसूँ
गा + त	3.4.78 तिसस्त्विसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिड् । ~ लस्य
गा + एश्	3.4.81 लिट्स्त्वायोरेशिरेच् ।
गा गा + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
ग गा + ए	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
ज गा + ए	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज ग् + ए	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति
अधि + जगे	

[LSK] अधिजगाते III/2 |

अधि + ज ग् + आते	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति
------------------	------------------------------------

[LSK] अधिजगिरे III/3 |

अधि + ज ग् + इरे	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति
------------------	------------------------------------

Conjugation of इड् (2P) in लिट्/कर्तरि

2.4.49 गाड् लिटि । and 6.4.64 आतो लोप इटि च । are applied in every form.

इट्-आगम will come for वलादि-प्रत्यय.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधिजगे	अधिजगाते	अधिजगिरे
मध्यमपुरुषः	अधिजगिषे	अधिजगाथे	अधिजगिष्वे
उत्तमपुरुषः	अधिजगे	अधिजगिवहे	अधिजगिमहे

== लृट ==

[LSK] अध्येता^{III/1} |

इङ् + तास् + डा

ए + तास् + डा   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

अधि + एता

Conjugation of इङ् (2P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्येता	अध्येतारौ	अध्येतारः
मध्यमपुरुषः	अध्येतासे	अध्येतासाथाम्	अध्येताध्वम्
उत्तमपुरुषः	अध्येताहे	अध्येतास्वहे	अध्येतास्महे

== लृट ==

[LSK] अध्येष्यते^{III/1} |

Conjugation of इङ् (2P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्येष्यते	अध्येष्येते	अध्येष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	अध्येष्यसे	अध्येष्येथे	अध्येष्यच्चे
उत्तमपुरुषः	अध्येष्ये	अध्येष्यावहे	अध्येष्यामहे

== लोट ==

[LSK] अधीताम्^{III/1} |

इङ् + त् आम्

3.4.90 आमेतः । ~ लोटः

इ + शप् + ताम्

3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

इ + ताम्

2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

अधि + इताम्

[LSK] अधीयाताम्^{III/2} |

इ + आत् आम्

3.4.90 आमेतः । ~ लोटः

इय् + आताम्

6.4.77 अचि श्वधातुभ्रवां योरियुद्धवडौ । ~ अङ्गस्य

अधि + इयाताम्

[LSK] अधीयताम्^{III/3} ।

- इ + अत् ए 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः
 इ + अत् आम् 3.4.90 आमेतः । ~ लोटः
 इय् + अताम् 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्योरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
 अधि + इयताम्

[LSK] अधीष्व^{II/1} । अधीयाथाम्^{II/2} । अधीघ्वम्^{II/3} ।

- [LSK] अध्ययै^{I/1} ।
 इ + ऐ 3.4.93 एत ऐ । ~ उत्तमस्य लोटः
 इ + आट् ऐ 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च ।
 इ + ऐ 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
 ए + ऐ 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
 अय् + ऐ 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
 अधि + अयै
 अध्ययै 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

[LSK] अध्ययावहै^{I/2} । अध्ययामहै^{I/1} ।

- इ + आट् वह् ऐ 3.4.93 एत ऐ । ~ उत्तमस्य लोटः, 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च ।
 ए + आवहै 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
 अय् + आवहै 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
 अधि + अयावहै
 अध्ययावहै 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of इड्ड (2P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्
मध्यमपुरुषः	अधीष्व 8.3.59	अधीयाथाम्	अधीघ्वम्
उत्तमपुरुषः	अध्ययै	अध्ययावहै	अध्ययामहै

== लङ् ==

[LSK] अध्यैत^{III/1} |

इङ् + लङ्	3.2.111 अनद्यतने लङ् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
इ + त	3.4.78 तिससिद्धसिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
इ + शप् + त	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
इ + त	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
आट् एत्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षु अङ्गस्य
ऐत्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अधि + ऐत्	
अध्यैत	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

[LSK] अध्यैयाताम्^{III/2} |

इ + आताम्	
इय् + आताम्	6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
आट् + इयाताम्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षु अङ्गस्य
ऐयाताम्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अधि + ऐयाताम्	

[LSK] अध्यैयेत^{III/3} |

इ + अत् अ	7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः
इय् + अत्	6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
आट् + इयत्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षु अङ्गस्य
ऐयत्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अधि + ऐयत्	

[LSK] अध्यैथा:^{II/1} |

आट् + इ + थास्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षु अङ्गस्य
ऐथास्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अधि + ऐथास्	

[LSK] अध्यैयाथाम्^{II/2} | अध्यैच्वम्^{II/3} |

[LSK] अध्यैषि^{I/1} |

इ + इट्	
इय् + इट्	6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

आट् + इयि 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्क्षु अङ्गस्य

ऐयि 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

अधि + ऐयि

[LSK] अध्यैवहि^{I/2} । अध्यैमहि^{I/1} ।

इ + वहि

आट् + इवहि 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलङ्गलृङ्क्षु अङ्गस्य

ऐवहि 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

अधि + ऐवहि

Conjugation of इड् (2P) in लङ्/कर्तेरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत
मध्यमपुरुषः	अध्यैथा:	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
उत्तमपुरुषः	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] अधीयीत^{III/1} |

इङ् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
इ + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
इ + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
इ + ईय् त	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
इ + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
इ + शप् + ईत्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
इ + ईत्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
ईय् + ईत्	6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्चोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
अधि + इयीत्	
अधीयीत	6.1.101 अकः सर्वे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

[LSK] अधीयीयाताम्^{III/2} |

इ + ईय् आताम्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
ईय् + ईय् आताम्	6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्चोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
अधि + इयीयाताम्	

[LSK] अधीयीरन्^{III/3} |

इ + ईय् रन्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
इ + ई रन्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
ईय् + ई रन्	6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्चोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
अधि + इयीरन्	

Conjugation of इङ् (2P) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्
मध्यमपुरुषः	अधीयीथाः	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
उत्तमपुरुषः	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] अध्येषीष्ट III/1 ॥

इड् + त

इ + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्ः सीयुट् ।

इ + सीय् सुट् त 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्ः

इ + सी स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

ए + सी स् त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

ए + षी स् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

ए + षी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

ए + षी षट् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अधि + एषीष्ट

अध्येषीष्ट 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

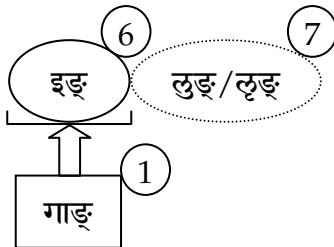
Conjugation of इड् (2P) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्येषीष्ट	अध्येषीयास्ताम्	अध्येषीरन्
मध्यमपुरुषः	अध्येषीष्टाः	अध्येषीयास्थाम्	अध्येषीद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अध्येषीय	अध्येषीवहि	अध्येषीमहि

== लुड़ ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.50 विभाषा लुड़-लृडोः । ~ गाड़ इडः

इड़-धातु is replaced by गाड़ when लुड़ and लृड़ are intended.

विभाषा⁰ लुड़-लृडोः^{7/2} । ~ गाड़^{1/1} इडः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- विभाषा 0 – गाड़ is optional. The other option is इड़ without change.
- लुड़-लृडोः 7/2 – In विषयसप्तमी.
- गाड़ 1/1 – From the previous sūtra. परिभाषा 1.1.55 अनेकाल् शित् सर्वस्य । is required.
- इडः 6/1 – From 2.4.48 इडश्च ।; इड़-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] इडः^{6/1} गाड़^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ।

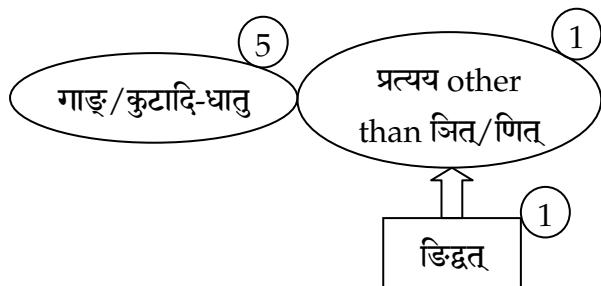
गाड़ is optionally the substitute in the place of इड़-धातु when लुड़/लृड़ follows.

गाड़	2.4.50 विभाषा लुड़-लृडोः । ~ गाड़ इडः with 1.1.55 अनेकाल् शित् सर्वस्य ।
गा + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
गा + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांद्वथासाथांध्वमिद्विमहिड़ । ~ लस्य
गा + च्छ + त	3.1.43 च्छ लुड़ि । ~ धातोः
गा + सिंच + त	3.1.44 च्छे: सिंच ।

Continue with the next sūtra.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.2.1 गाड्कुटादिभ्योऽजिणन् डित् ।

After गाड्-आदेश and कुटादि-धातु, प्रत्यय other than जित्/णित् gains the status of डित्.

गाड्-कुट-आदिभ्यः ^{5/3} अजिणत् ^{1/1} डित् ^{1/1} ।

3 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- गाड्-कुट-आदिभ्यः 5/3 – गाड् is the आदेश for इड्-धातु. कुट-आदि-गण is found in 6th conjugation.
- अजिणत् 1/1 – A प्रत्यय other than जित् or णित्.
- डित् 1/1 – ड् इत् यस्य सः डित् ।

[LSK] गाड्-आदेशात् ^{5/1} कुट-आदिभ्यः ^{5/3} च ⁰ परे ^{7/1} अजिणतः ^{1/3} प्रत्ययाः ^{1/3} डितः ^{1/3} स्युः III/3 ॥

Suffixes other than जित् or णित् which are after गाड्-आदेश or धातुs in कुटादिगण are treated like डित्.

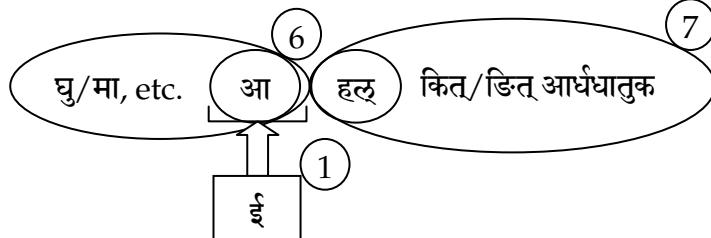
By this sūtra, the सिच् is like डित्.

गा + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.66 घुमास्थागापाजहातिसां हलि । ~ ईत् आतः किङ्ति आर्धधातुके

The आ of these six types of धातुs is replaced by ई when हल्-beginning कित्/डिंत् आर्धधातुक follows.

घु-मा-स्था-गा-पा-जहाति-साम्^{6/3} हलि^{7/1} । ~ ईत्^{1/1} आतः^{6/1} किङ्ति^{7/1} आर्धधातुके^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- घु-मा-स्था-गा-पा-जहाति-साम् 6/3 – Seven types of धातुs in ID; सम्बन्धे षष्ठी to आतः.
  - 1) घु-संज्ञक-धातुs – दीयते, धीयते
  - 2) मा – any kind of मा (मा माने (2P), माड् माने शब्दे च (3A), माड् माने (4A)) is taken by the परिभाषा “मा-गा-दा-ग्रहणेष्वविशेषः”.
  - 3) षष्ठा गतिनिवृत्तौ – स्थीयते
  - 4) गाड् – any kind of गा, including गै शब्दे (1P) and गाड्-आदेश, is taken by the परिभाषा “मा-गा-दा-ग्रहणेष्वविशेषः”.
  - 5) पा पाने – पीयते; Here, पा रक्षणे is not taken.
  - 6) ओहाक् त्यागे – हीयते
  - 7) षो अन्तकर्मणि – अवसीयते
- हलि 7/1 – By तदादिविधि, “हलादि-आर्धधातुके” is understood.
- ईत् 1/1 – This is आदेश; from 6.4.65 ईद्यति ।
- आतः 6/1 – From 6.4.64 आतो लोप इटि च।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- किङ्ति 7/1 – This is विशेषण for आर्धधातुके.
- आर्धधातुके 7/1 – From अधिकारसूत्र 6.4.46 आर्धधातुके।.

[LSK] एषाम्^{6/3} ईत्^{1/1} स्यात्^{III/1} हल्-आदौ^{7/1} किङ्ति^{7/1} आर्धधातुके^{7/1} ।

ई is the substitute in the place of आ of these six types of धातुs when हल्-beginning कित्/डिंत् आर्धधातुक suffix follows.

[LSK] अव्यगीष्ट^{III/1} ।

गा + सिच् + त 3.1.44 च्छ्ले: सिँच् ।

सिच्.is डिद्वत्	1.2.1 गाङ्कुरटादिभ्योऽजिणन् डित् ।
गी + सिच् + त	6.4.66 घुमास्थागापाजहातिसां हलि । ~ किंति आर्धधातुके आतः ईत्
अट् + गी स् + त	6.4.71 लुङ्ललृङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अगीष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
अगीष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अधि + अगीष्	
अध्यगीष्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

[LSK] अथ्यैष् ^{III/1} ।

इड् + लुड्	3.2.110 लुड् । ~ भूते धातोः
इ + त	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांविद्विहिड् । ~ लस्य
इ + च्छि + त	3.1.43 च्छि लुडि । ~ धातोः
इ + सिच् + त	3.1.44 च्छ्लः सिंच् ।

Here, 8.2.27 हस्तादज्ञात् । ~ सस्य लोपः ज्ञालि does not apply because of being असिद्ध.

ए + स् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
आट् + एस् त	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्ललृङ्लुङ्लुक्षु अङ्गस्य
ऐस् त	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
ऐष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
ऐष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अधि + ऐष्	
अध्यैष्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of इड् (2P) in लुड्/कर्तेरि

With गाङ्कु-आदेश

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्यगीष्	अध्यगीषाताम्	अध्यगीषत
मध्यमपुरुषः	अध्यगीष्ठाः	अध्यगीषाथाम्	अध्यगीढवम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अध्यगीषि	अध्यगीष्वहि	अध्यगीष्वहि

Without गाड़-आदेश

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्यैष	अध्यैषाताम्	अध्यैषत
मध्यमपुरुषः	अध्यैषाः	अध्यैषाथाम्	अध्यैद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अध्यैषि	अध्यैष्वहि	अध्यैष्वहि

== लृड़ ==

[LSK] अध्यगीष्यत, अध्यैष्यत III/1 ।

गाड़:

गा + लृड़	3.3.139 लिङ्गिमित्ते लृड़ कियातिपत्तौ । ~ भविष्यति धातोः प्रत्ययः परश्च
गा + त	3.4.78 तिसस्तिं... । ~ लस्य
गा + स्य + त्	3.1.33 स्यतासी लृलुटोः । (अपवाद of 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके)
स्य is डिव्हत्	1.2.1 गाड़ुरटादिभ्योऽज्जिन् डिन् ।
गी + स्य + त	6.4.66 घुमास्थागापाजहातिसां हलि । ~ विडति आर्धधातुके आतः ईत्
अट् + गी स्य + त	6.4.71 लुड़लृड़लृङ्कुदुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अगीष्यत	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
अधि + अगीष्यत	
अध्यगीष्यत	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

इड़ + लृड़	3.3.139 लिङ्गिमित्ते लृड़ कियातिपत्तौ । ~ भविष्यति धातोः प्रत्ययः परश्च
इ + त	3.4.78 तिसस्तिं... । ~ लस्य
इ + स्य + त्	3.1.33 स्यतासी लृलुटोः । (अपवाद of 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके)
ए + स्य + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
आट् + एस्यत	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुड़लृड़लृङ्कु अङ्गस्य
ऐस्यत	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
ऐष्यत	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
अधि + ऐष्यत	
अध्यैष्यत	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of इड् (2P) in लृड्/कर्तरि

With गाड्-आदेश

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधिगीष्यत	अधिगीष्येताम्	अधिगीष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अधिगीष्यथा:	अधिगीष्येथाम्	अधिगीष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अधिगीष्ये	अधिगीष्यावहि	अधिगीष्यामहि

Without गाड्-आदेश

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अध्यैष्यत	अध्यैष्येताम्	अध्यैष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अध्यैष्यथा:	अध्यैष्येथाम्	अध्यैष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अध्यैष्ये	अध्यैष्यावहि	अध्यैष्यामहि

Summary of इड्-आदेश

आदेश	परानिमित्त	सूत्र
गम्	सन्	2.4.48 इडंश्च । ~ सनि गमिः
गाड्	लिट्	2.4.49 गाड् लिटि । ~ इडः
Optional गाड्	लुड्, लृड्	2.4.50 विभाषा लुड्-लृडोः । ~ इडः गाड्

21. दुहूँ प्रपूरणे (2UA)

[LSK] दुहूँ प्रपूरणे ॥२१॥ to milk

The content of the धातु is दुहूँ. अै is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. Being स्वरितेत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Since the स्वर of धातु is अनुदात्त, the धातु is अनिट् by 7.2.10 एकच उपदेशोऽनुदात्तात् ।.

== लट् ==

[LSK] दोग्धि III/1 ।

दुहूँ + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
दुहूँ + तिप्	3.4.78 तिसरिङ्ग... । ~ लस्य
दुहूँ + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
दुहूँ + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
दोहूँ + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
दोघ् + ति	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
दोघ् + धि	8.2.40 झषस्तथोर्घोऽघः ।
दोग् + धि	8.4.53 झलां जश् झाशि ।

[LSK] दुग्धः III/2 ।

दुहूँ + तस्	
दुघ् + तस्	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
दुघ् + धस्	8.2.40 झषस्तथोर्घोऽघः ।
दुग् + धस्	8.4.53 झलां जश् झाशि ।

[LSK] दुहन्ति III/3 ।

दुहूँ + अन्ति

[LSK] धोक्षि II/1 ।

दुहूँ + सि	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
दोहूँ + सि	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
दोघ् + सि	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
धोघ् + सि	8.2.37 एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धोघ् + षि	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
धोक् + षि	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

- दुहू + मि^{I/1} 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
- दोहू + मि 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

Conjugation of दुहू (2U) in लट्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दोग्धि 8.2.32, 8.2.40	दुग्धः 8.2.32, 8.2.40	दुहन्ति
मध्यमपुरुषः	दोक्षि 8.2.32, 8.3.59, 8.4.55	दुग्धः 8.2.32, 8.2.40	दुग्ध 8.2.32, 8.2.40
उत्तमपुरुषः	दोह्नि	दुह्नः	दुह्नः

With आत्मनेपद –

[LSK] दुग्धे^{III/1} ।

- दुहू + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
- दुहू + त 3.4.78 तिसस्त्विज्ञ... । ~ लस्य
- दुहू + ते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
- दुहू + शप् + ते 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
- दुहू + ते 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
- दुघ् + ते 8.2.32 दादेर्धातोर्धः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
- दुघ् + धे 8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽधः ।
- दुग् + धे 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

[LSK] दुहाते^{III/2} ।

- दुहू + आताम्
- दुहू + आते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

[LSK] दुहते^{III/3} ।

- दुहू + अत् अ 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः
- दुहू + अत् ए 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

[LSK] धुक्षे^{II/1} ।

- दुहू + से 3.4.80 थासः से । ~ टितः
- दुघ् + से 8.2.32 दादेर्धातोर्धः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

धुघ् + से	8.2.37 एकाचो वशो भष् ज्ञाषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुघ् + षे	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
धुक् + षे	8.4.55 खरि च । ~ ज्ञलाम् चर्
[LSK] दुहाथे ^{II/2} ।	
[LSK] धुग्घ्वे ^{II/3} ।	
दुह् + ध्वे	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
दुघ् + ध्वे	8.2.32 दादेर्धातोर्धः । ~ ज्ञालि पदस्य अन्ते च
धुघ् + ध्वे	8.2.37 एकाचो वशो भष् ज्ञाषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुग् + ध्वे	8.4.53 ज्ञलां जश् ज्ञाशि ।
[LSK] दुहे ^{I/1} ।	
दुह् + ए	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

Conjugation of दुह् (2U) in लट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुग्घे	दुहाते	दुहते
मध्यमपुरुषः	धुक्षे	दुहाथे	धुग्घ्वे
उत्तमपुरुषः	दुहे	दुह्वहे	दुह्वहे

== लिट् ==

[LSK] दुदोह ^{III/1} ।	
दुह् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलयुसणल्वमाः । ~ लिटः
दुह् दुह् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
दु दुह् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
दु दोह् + अ	7.3.86 पुग्न्तलघूपथस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

दु + दुह् + अतुस्^{III/2}

For वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय of लिट्, दुहू is not in कादिनियम nor अजन्ता/अत्वत्. Thus there will be always इट्-आगम.

दु + दुहू + इट् थल्^{III/2}

दु + दोहू + इथ 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
दुदोहिथ

Conjugation of दुहू (2U) in लिट्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययस

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुदोह	दुदुहतुः	दुदुहः
मध्यमपुरुषः	दुदोहिथ	दुदुहथुः	दुदुह
उत्तमपुरुषः	दुदोह	दुदुहिव	दुदुहिम

With आत्मनेपद -

[LSK] दुदुहे^{III/1} ।

दुहू + ए 3.4.81 लिटस्तज्जयोरोशिरेच् ।

दुहू दुहू + ए 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

दु दुहू + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

In II/3, since the letter before इट् is इण्, optional मूर्धन्यत्व for ध् by 8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीच्वंलुडिलटाम् धः अङ्गात् is applied.

Conjugation of दुहू (2U) in लिट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययस

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुदुहे	दुदुहाते	दुदुहिरे
मध्यमपुरुषः	दुदुहिषे	दुदुहाथे	दुदुहिद्वे/दुदुहिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	दुदुहे	दुदुहिवहे	दुदुहिमहे

== लुट ==

[LSK] दोग्धासि, दोग्धासे II/1 ।

दुह् + तास् + सि

दोह् + तास् + सि   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

दोह् + ता + सि   7.4.50 तासस्त्योर्लोपः । ~ सः सि

दोघ् + ता + सि   8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ इति पदस्य अन्ते च

दोघ् + धा + सि   8.2.40 इषस्तथोर्घोऽघः ।

दोग् + धा + सि   8.4.53 इलां जश् इशि ।

Conjugation of दुह् (2U) in लुट/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दोग्धा	दोग्धारौ	दोग्धारः
मध्यमपुरुषः	दोग्धासि	दोग्धास्थः	दोग्धास्थ
उत्तमपुरुषः	दोग्धास्मि	दोग्धास्वः	दोग्धास्मः

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दोग्धा	दोग्धारौ	दोग्धारः
मध्यमपुरुषः	दोग्धासे	दोग्धासाथाम्	दोग्धाध्वम्
उत्तमपुरुषः	दोग्धाहे	दोग्धास्वहे	दोग्धास्महे

== लृट ==

[LSK] धोक्ष्यति, धोक्ष्यते III/1 ।

दुहू + स्य + ति	3.1.33 स्यतासी लृ-लुटः ।
दोहू + स्य + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
दोघू + स्य + ति	8.2.32 दादेर्धातोर्धः । ~ इलि पदस्य अन्ते च
धोघू + स्य + ति	8.2.37 एकाचो बशो भष॑ इषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धोघू + ष्य + ति	8.2.40 इषस्तथोर्धोऽधः ।
धोक्ष॒ + ष्य + ति	8.4.55 खरि च । ~ इलाम् चर्

Conjugation of दुहू (2U) in लृट/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	धोक्ष्यति	धोक्ष्यतः	धोक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	धोक्ष्यसि	धोक्ष्यथः	धोक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	धोक्ष्यामि	धोक्ष्यावः	धोक्ष्यामः

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	धोक्ष्यते	धोक्ष्येते	धोक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	धोक्ष्यसे	धोक्ष्येथे	धोक्ष्यच्वे
उत्तमपुरुषः	धोक्ष्ये	धोक्ष्यावहे	धोक्ष्यामहे

== लोट ==

[LSK] दोग्धु, दुग्धात्^{III/1} | दुग्धम्^{III/2} | दुहन्तु^{III/3} |

The same as लट्.

[LSK] दोग्धि, दुग्धात्^{II/1} | दुग्धम्^{II/2} | दुग्ध^{II/3} |

दुह् + हि   3.4.87 सेद्यपिच्च | ~ लोटः

दुघ् + हि   8.2.32 दादेर्घातोर्घः | ~ झालि पदस्य अन्ते च

दुघ् + धि   6.4.101 हुझल्ल्यो हेर्धिः | ~ अङ्गेभ्यः

दुग् + धि   8.4.53 झलां जश् झाशि |

[LSK] दोहानि^{I/1} | दोहाव^{I/2} | दोहाम^{I/3} |

Conjugation of दुह् (2U) in लोट/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दोग्धु/दुग्धात्	दुग्धम्	दुहन्तु
मध्यमपुरुषः	दोग्धि/दुग्धात्	दुग्धम्	दुग्ध
उत्तमपुरुषः	दोहानि	दोहाव	दोहाम

[LSK] दुग्धाम^{III/1} | दुहाताम्^{III/2} | दुहताम्^{III/3} |

The same as लट्.

[LSK] धुक्ष्व^{II/1} |

दुह् + स् व   3.4.91 सवाभ्यां वामौ | ~ एतः लोटः

दुघ् + स्व   8.2.32 दादेर्घातोर्घः | ~ झालि पदस्य अन्ते च

धुघ् + स्व   8.2.37 एकाचो बशो भष् झाषन्तस्य स्थ्वोः | ~ पदस्य अन्ते च

धुघ् + ष्व   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः | ~ मूर्धन्यः

धुक् + ष्व   8.4.55 खरि च | ~ झलाम् चर्

दुहाथाम्^{II/2} | धुग्धम्^{II/3} |

In the same manner.

[LSK] दोहै^{I/1} ।

दुहू + ए 3.4.93 एत ए । ~ उत्तमस्य लोटः

दुहू + आट् ए 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च ।

दुहू + ए 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

दोहै + ए 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

[LSK] दोहावहै^{I/2} । दोहामहै^{I/3} ।

दुहू + वहै 3.4.93 एत ए । ~ उत्तमस्य लोटः

दुहू + आट् वहै 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च ।

दोहै + आवहै 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

Conjugation of दुहू (2U) in लोट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्
मध्यमपुरुषः	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्ध्वम्
उत्तमपुरुषः	दोहै	दोहावहै	दोहामहै

== लङ् ==

[LSK] अधोक्^{III/1} |

दोह् + त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
अट् दोह् + त्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अ दोह्	6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः
अ दोघ्	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
अ धोघ्	8.2.37 एकाचो बशो भष् झाषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
अ धोग्	8.2.39 झलां जशोऽन्ते ।
अ धोक्	8.2.56 वाऽवसाने । ~ चर् झलाम्

[LSK] अदुग्धाम्^{III/2} |

अट् दुह् + ताम्	
अ दुघ् + ताम्	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
अ दुघ् + धाम्	8.2.40 झाषस्तथोर्घोऽधः ।
अ दुग् + धाम्	8.4.53 झलां जश् झाशि ।

[LSK] अदुहन्^{III/3} |

अट् दुह् अन्

[LSK] अदोहन्^{I/1} |

दुह् अम्	
दोह् अम्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
अट् दोह् अम्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of दुह् (2U) in लङ्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधोक्/अधोग्	अधुग्धाम्	अदुहन्
मध्यमपुरुषः	अधोक्/अधोग्	अधुग्धम्	अधुग्ध
उत्तमपुरुषः	अदोहम्	अदुह	अदुहा

[LSK] अदुग्ध^{III/1} |

अट् दुहू + त

अ दुग्ध + त 8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

अ दुग्ध + ध 8.2.40 झाषस्तथोर्घोऽधः ।

अ दुग् + ध 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

[LSK] अदुहाताम्^{III/2} |

अट् दुहू + आताम्

[LSK] अदुहत^{III/3} |

अट् दुहू अत 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः

[LSK] अधुग्वम्^{II/3} |

अट् दुहू + ध्वम्

अ दुग्ध + ध्वम् 8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

अ धुग्ध + ध्वम् 8.2.37 एकाचो बशो भष् झाषन्तस्य स्धवोः । ~ पदस्य अन्ते च

अ धुग् + ध्वम् 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

Conjugation of दुहू (2U) in लङ्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदुग्ध	अदुग्धाम्	अदुहत
मध्यमपुरुषः	अदुग्धाः	अदुग्धाम्	अधुग्वम्
उत्तमपुरुषः	अदुहि	अदुह्वहि	अदुह्वमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] दुह्यात्^{III/1} |

दुह् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
दुह् + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य
दुह् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दुह् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङः
दुह् + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
दुह् + शप् + यात्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
दुह् + यात्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

[LSK] दुहीत^{III/1} |

दुह् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
दुह् + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य
दुह् + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
दुह् + ईय् त	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
दुह् + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
दुह् + शप् + ईत्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
दुह् + ईत्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

Conjugation of दुह् (2U) in विधिलिङ् / कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्यः
मध्यमपुरुषः	दुह्याः	दुह्यातम्	दुह्यात्
उत्तमपुरुषः	दुह्याम्	दुह्यावहि	दुह्यामहि

With आत्मनेपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्
मध्यमपुरुषः	दुहीथाः	दुहीयाथाम्	दुहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि

== आशीर्लिङ् ==

दुहू + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ । ~ धातोः
दुहू + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
दुहू + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दुहू + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
दुहू + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
दुहू + शप् + यात्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
दुहू + यात्	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
दुह्यत्	

Conjugation of दुहू (2U) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययैः

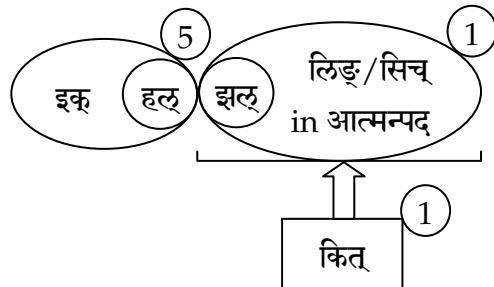
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दुह्यात्	दुह्यास्ताम्	दुह्यासुः
मध्यमपुरुषः	दुह्या:	दुह्यास्तम्	दुह्यास्त
उत्तमपुरुषः	दुह्यासम्	दुह्यास्वहि	दुह्यास्महि

दुहू + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ । ~ धातोः
दुहू + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
दुहू + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
दुहू + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
दुहू + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

Here, गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । is applicable. However the next sūtra gives किद्वत् status to the suffix.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः ज्ञल् हलन्तात् कित्

ज्ञल्-beginning लिङ्ग and सिच् in आत्मनेपद is treated like कित्, when preceded by हल्.

लिङ्गिसचौ 1/2 आत्मनेपदेषु 7/3 । ~ इकः 5/1 ज्ञल् 1/1 हलन्तात् 5/1 कित् 1/1

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- लिङ्गिसचौ 1/2 – लिङ्ग and सिच्.
- आत्मनेपदेषु 7/3 – When आत्मनेपद follows.
- इकः 5/1 – From 1.2.9 इको ज्ञल् । In the वृत्ति, इक्-समीप is told. This is to say that इक् should precede the अन्त्य हल्.
- ज्ञल् 1/1 – From 1.2.9 इको ज्ञल् ।
- हलन्तात् 5/1 – From 1.2.10 हलन्ताच्च ।.
- कित् 1/1 – From 1.2.5 असंयोगाल्पित् कित् ।.

[LSK] इक्-समीपात् 5/1 हलः 5/1 परौ 1/2 ज्ञल्-आदी 1/2 लिङ्गिसचौ 1/2 कितौ 1/2 स्तः III/2 तडि 7/1 ।

After हल् which is near इक्, ज्ञल्-beginning लिङ्ग and सिच् are like कित्, in आत्मनेपद.

[LSK] धुक्षीष्ट III/1 ॥

दुह् + सी स् त

लिङ्गः is किद्वत्

This लिङ्गः is after हल्, the हकार which is near इक्. Thus the लिङ्गः is like कित्.

दुघ् + सी स् त

8.2.32 दादेर्घातोर्धः । ~ ज्ञालि पदस्य अन्ते च

धुघ् + सी स् त

8.2.37 एकाचो बशो भष् ज्ञापन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च

धुघ् + षी स् त

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इणकोः सः मूर्धन्यः इणकोः

धुघ् + षी ष् त

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इणकोः सः मूर्धन्यः इणकोः

धुक् + षी ष् त

8.4.55 खरि च । ~ ज्ञलाम् चर्

Conjugation of दुह् (2U) in आशीर्विद्/कर्तरि

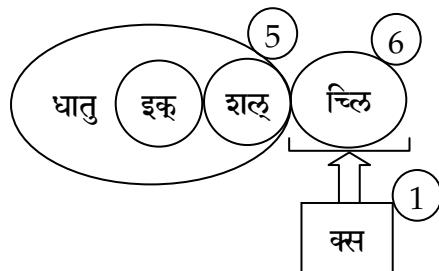
With आत्मनेपद-प्रत्ययस्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	धुक्षीष्ट	धुक्षीयास्ताम्	धुक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	धुक्षीष्टाः	धुक्षीयास्थाम्	धुक्षीघ्वम्
उत्तमपुरुषः	धुक्षीय	धुक्षीवहि	धुक्षीमहि

== लुड् ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.45 शल् इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः धातोः

After शल्-ending धातु which has इक् in its उपधा takes क्स for च्ल.

शलः 5/1 इगुपधात् 5/1 अनिटः 6/1 क्सः 1/1 । ~ च्लेः 6/1 धातोः 5/1

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- शलः 5/1 – This is an adjective to धातोः, resulting in “शल्-अन्त-धातोः”.
- इगुपधात् 5/1 – इक् उपधा यस्य सः इगुपधः (116B), तस्मात्। that which as इक् as its उपधा. This is an adjective धातोः.
- अनिटः 6/1 – अविद्यमानः इट् यस्य स अनिट् (NB), तस्य । This is an adjective to च्लेः.
- क्सः 1/1 – This is the substitute for च्ल.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिँच् ।; प्रातिपदिक् is च्ल, the विकरण for लुड्; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- धातोः 5/1 – From 3.1.91 धातोः ।.

[LSK] इगुपधः 1/1 यः 1/1 शल्-अन्तः 1/1 तस्मात् 5/1 अनिटः 6/1 च्लेः 6/1 क्स-आदेशः 1/1 स्यात् III/1 ।

च्लेः is the substitute in the place of च्ल after णि-ending, or श्रि, etc. धातु when लुड् in active voice follows.

[LSK] अधुक्षत्^{III/1} ॥

दुह् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
दुह् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिङ्गहिङ् । ~ लस्य
दुह् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दुह् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुङि । ~ धातोः
दुह् + क्स + त्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छ्लेः धातोः
दुघ् + स + त्	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
धुघ् + स + त्	8.2.37 एकाचो वशो भष् झाषन्तस्य स्ध्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुघ् + ष + त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
धुक् + ष + त्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्
अधुक्षत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अञ्जस्य

Conjugation of दुह् (2U) in लुङ् / कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययॉः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधुक्षत्	अधुक्षताम्	अधुक्षन्
मध्यमपुरुषः	अधुक्षः	अधुक्षतम्	अधुक्षत्
उत्तमपुरुषः	अधुक्षम्	अधुक्षाव	अधुक्षाम

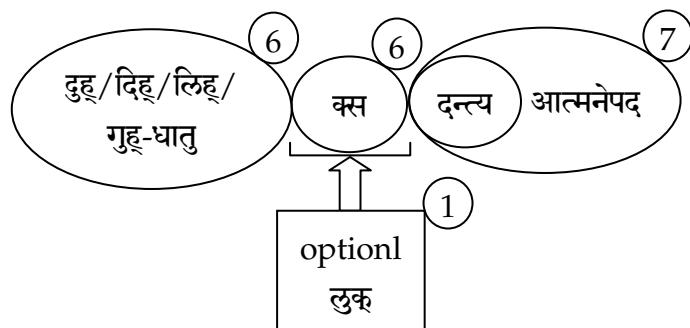
आत्मनेपदे –

दुह् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
दुह् + त	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिङ्गहिङ् । ~ लस्य
दुह् + च्छि + त	3.1.43 च्छि लुङि । ~ धातोः
दुह् + क्स + त	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छ्लेः धातोः

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.73 लुग्वा दुह॒दि॒हलि॒हगुहा॒मात्मने॒पदे॒ दन्त्ये॑ । ~ कसस्य

When आत्मनेपद beginning with dental sound follows, there is an optional लुक्-elision of क्स for दुहू/दिहू/लिहू/गुहू-धातु.

लुक्^{1/1} वा⁰ दुहू-दिहू-लिहू-गुहाम्^{6/3} आत्मनेपदे^{7/1} दन्त्ये^{7/1} । ~ कसस्य^{6/1}

5 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- लुक् 1/1 – Elision of the whole प्रत्यय.
- वा 0 – The लुक् is optional.
- दुहू-दिहू-लिहू-गुहाम् 6/3 – दुहू (2U) to milk, दिहू (2U) to anoint, लिहू (2U) to lick, गुहू (1U) to hide; in सम्बन्धे षष्ठी to कसस्य.
- आत्मनेपदे 7/1 – In परस्परमी.
- दन्त्ये 7/1 – दन्त्य-वर्ण, dental sound, is understood. By तदातिविधि, दन्त्य-आदि-आत्मनेपदे is understood.
- कसस्य 6/1 – From 7.3.72 कसस्य लोपः।; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] एषाम्^{6/3} कसस्य^{6/1} लुक्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} दन्त्ये^{7/1} तङ्गि^{7/1} ।

क्स of these धातुs (दुहू/दिहू/लिहू/गुहू) is optionally elided by लुक् when आत्मनेपद begins with dental sound follows.

[LSK] अदुग्घ, अघुक्षत^{III/1} ॥

दुहू + क्स + त   3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छ्लेः धातोः

दुहू + त   7.3.73 लुग्वा दुह॒दि॒हलि॒हगुहा॒मात्मने॒पदे॒ दन्त्ये॑ । ~ कसस्य

All तङ्गि are अपित्, thus डिंत्. Because of this, गुण on लघु-उपधा does not happen.

दुघ् + त   8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

दुघ् + ध   8.2.40 झषस्तथोर्घौर्घः ।

दुग् + ध	8.4.53 इत्यां जशा इशि ।
अट् दुग्ध	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य
क्स-लुक्-अभाव-पक्षे –	
दुह् + क्स + त	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छेः धातोः
दुघ् + स + त	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ इलि पदस्य अन्ते च
धुघ् + स + त	8.2.37 एकाचो बशो भष् इषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुघ् + ष + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
धुक् + ष + त	8.4.55 खरि च । ~ इलाम् चर्
अधुक्षत	6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

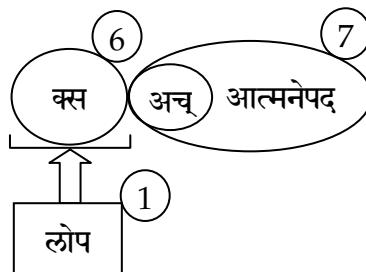
In द्विवचन –

दुह् + क्स + आताम्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छेः धातोः
--------------------	--

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.72 क्सस्याऽन्ति । ~ लोपः आत्मनेपदे

When अच्-beginning आत्मनेपद follows, the last letter of क्स is elided.

क्सस्य^{6/1} अन्ति^{7/1} । ~ लोपः^{1/1} आत्मनेपदे^{7/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- क्सस्य 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.
- अन्ति 7/1 – By तदातिविधि, अच्-आदि-आत्मनेपदे is understood.
- लोपः 1/1 – With 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य ।, the last letter is elided.
- आत्मनेपदे 7/1 – From the subsequent sūtra 7.3.73 लुग्वा दुहदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये ।; in परसपरमी.

[LSK] अजादौ^{7/1} तडिः^{7/1} क्सस्य^{6/1} लोपः^{1/1} ।

There is elision of the last letter of क्स when अच्-beginning आत्मनेपद follows.

[LSK] अधुक्षाताम् ^{III/2} | अधुक्षन्त ^{III/3} |

दुहू + क्स + आताम्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः धातोः
दुहू + स् + आताम्	7.3.72 क्सस्याऽचि । ~ लोपः आत्मनेपदे with 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य।
दुघ् + स् + आताम्	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
धुघ् + स् + आताम्	8.2.37 एकाचो बशो भष् झाषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुघ् + ष् + आताम्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
धुक् + ष् + आताम्	8.4.55 खरि च । ~ झालाम् चर्
अधुक्षाताम्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अदुग्धाः, अधुक्षथाः ^{II/1} |

थास् is दन्त्य-आदि-आत्मनेपद, thus there is an optional लुक् elision of क्स by 7.3.73 लुग्वा दुहृदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये । .

[LSK] अधुक्षाथाम् ^{II/2} |

[LSK] अधुग्धम्, अधुक्षध्वम् ^{II/3} |

ध्वम् is also दन्त्य-आदि-आत्मनेपद.

[LSK] अधुक्षि ^{I/1} |

[LSK] अदुहृहि, अधुक्षावहि ^{I/2} |

दुहू + क्स + वहि	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः धातोः
दुहू + वहि	7.3.73 लुग्वा दुहृदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये । ~ क्सस्य
अट् दुहृहि	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

क्स-लुक्-अभाव-पक्षे –

दुहू + क्स + वहि	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः धातोः
दुहू + सा + वहि	7.3.101 अतो दीर्घो यजि । ~ अङ्गस्य
दुघ् + सा + वहि	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
धुघ् + सा + वहि	8.2.37 एकाचो बशो भष् झाषन्तस्य स्थ्वोः । ~ पदस्य अन्ते च
धुघ् + षा + वहि	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
धुक् + षा + त	8.4.55 खरि च । ~ झालाम् चर्
अधुक्षावहि	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अधुक्षामहि ^{I/3} |

Conjugation of दुह् (2U) in लुङ् / कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदुग्ध/अधुक्षत	अधुक्षाताम्	अधुक्षन्त
मध्यमपुरुषः	अदुग्धाः/अधुक्षथाः	अधुक्षाथाम्	अधुग्ध्वम्/अधुक्षध्वम्
उत्तमपुरुषः	अधुक्षि	अदुग्वाहि/अधुक्षावाहि	अधुक्षामाहि

== लुङ् ==

[LSK] अधोक्ष्यत^{III/1} ।

दुह् + स्य + त

Conjugation of दुह् (2U) in लुङ् / कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधोक्ष्यत्	अधोक्ष्यताम्	अधोक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अधोक्ष्यः	अधोक्ष्यतम्	अधोक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अधोक्ष्यम्	अधोक्ष्याव	अधोक्ष्याम

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अधोक्ष्यत	अधोक्ष्येताम्	अधोक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अधोक्ष्यथाः	अधोक्ष्येथाम्	अधोक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अधोक्ष्ये	अधोक्ष्यावाहि	अधोक्ष्यामाहि

22. दिहू उपचये (2UA)

[LSK] दिहू उपचये॥ २२॥ to anoint

It conjugates just like दुहू.

लट्					
देग्धि	दिग्धः	दिहन्ति	दिग्धे	दिहाते	दिहते
धेक्षि	दिग्धः	दिग्ध	धिक्षे	दिहाथे	धिग्ध्वे
देक्षि	दिहः	दिक्षः	दिहे	दिहहे	दिहव्हे
लिट् By not listed in क्रादिनियम, इट् is for लिट्. By not being neither अजन्त nor अत्वत, there is no possibility for option for थल् without इट्.					
दिदेह	दिदिहतुः	दिदिहुः	दिदिहे	दिदिहाते	दिदिहिरे
दिदेहिथ	दिदिहथुः	दिदिह	दिदिहिषे	दिदिहाथे	दिदिहिद्वे/दिदिहिष्वे
दिदेह	दिदिहिव	दिदिहिम	दिदिहे	दिदिहिवहे	दिदिहिमहे
लुट्					
देग्धा	देग्धारौ	देग्धारः	देग्धा	देग्धारौ	देग्धारः
देग्धासि	देग्धास्थः	देग्धास्थ	देग्धासे	देग्धासाथे	देग्धाष्वे
देग्धास्मि	देग्धास्वः	देग्धास्मः	देग्धाहे	देग्धास्वहे	देग्धास्महे
लृट्					
धेक्ष्यति	धेक्ष्यतः	धेक्ष्यन्ति	धेक्ष्यते	धेक्ष्यते	धेक्ष्यन्ते
धेक्ष्यसि	धेक्ष्यथः	धेक्ष्यथ	धेक्ष्यसे	धेक्ष्येथे	धेक्ष्यष्वे
धेक्ष्यामि	धेक्ष्यावः	धेक्ष्यामः	धेक्ष्ये	धेक्ष्यावहे	धेक्ष्यामहे
लोट्					
देग्धु/दिग्धात्	दिग्धाम्	दिहन्तु	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्
दोग्धि/दिग्धात्	दिग्धम्	दिग्ध	धिक्षव	दिहाथाम्	धिग्ध्वम्
देहानि	देहाव	देहाम	देहै	देहावहै	देहामहै

लङ्					
अधेक्/अधेग्	अदिग्धाम्	अदिहन्	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत
अधेक्/अधेग्	अदिग्धम्	अदिग्ध	अदिग्धाः	अदिहाथाम्	अदिग्धव्यम्
अदेहम्	अदिह्व	अदिह्व	अदिहि	अदिह्वहि	अदिह्वहि
विधिलङ्					
दिद्यात्	दिद्याताम्	दिद्युः	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्
दिद्याः	दिद्यातम्	दिद्यात्	दिहीथाः	दिहीयाथाम्	दिहीव्यम्
दिद्यायम्	दिद्याश	दिद्याम्	दिहीय	दिहीशहि	दिहीमहि
आशीर्लङ्					
दिद्यात्	दिद्यास्ताम्	दिद्यासुः	घिक्षीष	घिक्षीयास्ताम्	घिक्षीरन्
दिद्याः	दिद्यास्तम्	दिद्यास्त्	घिक्षीषाः	घिक्षीयास्थाम्	घिक्षीव्यम्
दिद्यासम्	दिद्यास्व	दिद्यास्म	घिक्षीय	घिक्षीशहि	घिक्षीमहि
लुङ्					
अधिक्षत्	अधिक्षताम्	अधिक्षन्	अदिग्ध/अधिक्षत	अधिक्षाताम्	अधिक्षन्त
अधिक्षः	अधिक्षतम्	अधिक्षत	अदिग्धाः/अधिक्षथाः	अधिक्षाथाम्	अधिग्धव्यम्/अधिक्षव्यम्
अधिक्षम्	अधिक्षाव	अधिक्षाम	अधिक्षि	अधिक्षावहि	अधिक्षामहि
लृङ्					
अधेक्ष्यत्	अधेक्ष्यताम्	अधेक्ष्यन्	अधेक्ष्यत	अधेक्ष्येताम्	अधेक्ष्यन्त
अधेक्ष्यः	अधेक्ष्यतम्	अधेक्ष्यत	अधेक्ष्यथाः	अधेक्ष्येथाम्	अधेक्ष्यव्यम्
अधेक्ष्यम्	अधेक्ष्याव	अधेक्ष्याम	अधेक्ष्ये	अधेक्ष्यावहि	अधेक्ष्यामहि

23. लिहू आस्वादने (2UA)

[LSK] लिहू आस्वादने ॥ २३ ॥ to taste

The content of the धातु is लिहू. अैं is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. Being स्वरितेत्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Since the स्वर of धातु is अनुदात्त, the धातु is अनिट् by 7.2.10 एकच उपदेशोऽनुदात्तात् ।.

== लट् ==

[LSK] लेहि^{III/1} ।

लिहू + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
लिहू + तिप्	3.4.78 तिसस्त्विज्ञ... । ~ लस्य
लिहू + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
लिहू + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
लेहू + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
लेहू + ति	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लेहू + घि	8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽघः ।
लेहू + ढि	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
ले + ढि	8.3.13 ढो ढे लोपः ।

[LSK] लीढः^{III/2} ।

लिहू + तस्	
लिहू + तस्	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लिहू + धस्	8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽघः ।
लिहू + ढस्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
लि + ढस्	8.3.13 ढो ढे लोपः ।
ली + ढस्	6.3.111 ढ्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।

[LSK] लिहन्ति^{III/3} ।

लिहू + अन्ति

[LSK] लेक्षि^{II/1} ।

लिहू + सि	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
लेहू + सि	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
लेहू + सि	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

लेक् + सि 8.2.41 षटोः कः सि ।

लेक् + षि 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of लिह् (2U) in लट्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेहि	लीढः	लिहन्ति
मध्यमपुरुषः	लेक्षि	लीढः	लीढ
उत्तमपुरुषः	लेह्मि	लिहः	लिह्सः

With आत्मनेपद –

[LSK] लीढे^{III/1} ।

लिह् + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

लिह् + त 3.4.78 तिसस्त्वा... । ~ लस्य

लिह् + ते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

लिह् + शप् + ते 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके

लिह् + ते 2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक

लिह् + ते 8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

लिह् + धे 8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽधः ।

लिह् + ढे 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

लि + ढे 8.3.13 ढो ढे लोपः ।

ली + ढे 6.3.111 ढुलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।

[LSK] लिहाते^{III/2} ।

लिह् + आताम्

लिह् + आते 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

[LSK] लिहते^{III/3} ।

लिह् + अत् अ 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः

लिह् + अत् ए 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

[LSK] लिक्षे^{II/1} |

- लिहू + से 3.4.80 थासः से । ~ टितः
 लिहू + से 8.2.31 हो ढः । ~ झलि पदस्य अन्ते च
 लिक् + से 8.2.41 षट्टोः कः सि ।
 लिक् + षे 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

[LSK] लिहाथे^{II/2} |[LSK] लीढवे^{II/3} |

- लिहू + ध्वे 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
 लिहू + ध्वे 8.2.31 हो ढः । ~ झलि पदस्य अन्ते च
 लिहू + ढ्वे 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
 लि + ढ्वे 8.3.13 ढो ढे लोपः ।
 ली + ढ्वे 6.3.111 ढ्वलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।

[LSK] लिहे^{I/1} |

- लिहू + ए 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

Conjugation of दुहू (2U) in लट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययस

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लीढे	लिहाते	लिहते
मध्यमपुरुषः	लिक्षे	लिहाथे	लीढवे
उत्तमपुरुषः	लिहे	लिहहे	लिह्वहे

== लिट् ==

[LSK] लिलेह^{III/1} |

लिह् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः
लिह् लिह् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
लि लिह् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
लि लेह् + अ	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

Conjugation of दुह् (2U) in लिट्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिलेह	लिलिहतुः	लिलिहुः
मध्यमपुरुषः	लिलेहिथ	लिलिहथुः	लिलिह
उत्तमपुरुषः	लिलेह	लिलिहिव	लिलिहिम

[LSK] लिलिहे^{III/1} |

लिह् + ए	3.4.81 लिटस्तज्ज्यारोशिरेच् ।
लिह् लिह् + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
लि लिह् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

Conjugation of दुह् (2U) in लिट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिलिहे	लिलिहाते	लिलिहिरे
मध्यमपुरुषः	लिलिहिषे	लिलिहाथे	लिलिहिद्वे/लिलिहिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	लिलिहे	लिलिहिवहे	लिलिहिमहे

== लुट ==

[LSK] लेढासि, लेढासे^{II/1} ।

लिहू + तास् + सि

लेहू + तास् + सि 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

लेहू + ता + सि 7.4.50 तासस्त्योर्लोपः । ~ सः सि

लेहू + ता + सि 8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

लेहू + धा + सि 8.2.32 दादेर्धतोर्धः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

लेहू + ढा + सि 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

ले + ढा + सि 8.3.13 ढो ढे लोपः ।

Conjugation of दुहू (2U) in लुट/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेढा	लेढारौ	लेढारः
मध्यमपुरुषः	लेढासि	लेढास्थः	लेढास्थ
उत्तमपुरुषः	लेढास्मि	लेढास्वः	लेढास्मः

With आत्मनेपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेढा	लेढारौ	लेढारः
मध्यमपुरुषः	लेढासे	लेढासाथाम्	लेढाध्वम्
उत्तमपुरुषः	लेढाहे	लेढास्वहे	लेढास्महे

== लृट ==

[LSK] लेक्ष्यति, लेक्ष्यते^{III/1} ।

लिह् + स्य + ति

3.1.33 स्यतासी लृ-लुटः ।

लेह् + स्य + ति

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

लेद् + स्य + ति

8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च

लेक् + स्य + ति

8.2.41 षष्ठोः कः सि ।

लेक् + ष्य + ति

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of लिह् (2U) in लृट/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेक्ष्यति	लेक्ष्यतः	लेक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	लेक्ष्यसि	लेक्ष्यथः	लेक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	लेक्ष्यामि	लेक्ष्यावः	लेक्ष्यामः

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेक्ष्यते	लेक्ष्येते	लेक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	लेक्ष्यसे	लेक्ष्येथे	लेक्ष्याथे
उत्तमपुरुषः	लेक्ष्ये	लेक्ष्यावहे	लेक्ष्यामहे

== लोट ==

[LSK] लेढु^{III/1} | लीढाम्^{III/2} | लिहन्तु^{III/3} |

The same as लट्.

[LSK] लीढि^{II/1} | दुग्धम्^{II/2} | दुग्ध^{II/3} |

लिहू + हि

3.4.87 सेर्वपिच्च | ~ लोटः

लिहू + धि

6.4.101 हुझल्यो हेर्धिः | ~ अङ्गभ्यः

लिहू + धि

8.2.31 हो ढः | ~ झलि पदस्य अन्ते च

लिहू + ढि

8.4.41 षुना षुः | ~ स्तोः

लि + ढि

8.3.13 ढो ढे लोपः |

ली + ढि

6.3.111 फ्लोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः |

[LSK] लेहानि^{I/1} |

Conjugation of दुहू (2U) in लोट्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेढु/लीढात्	लीढाम्	लिहन्तु
मध्यमपुरुषः	लीढि/लीढात्	लीढम्	लीढ
उत्तमपुरुषः	लेहानि	लेहाव	लेहाम

[LSK] लीढाम्^{III/1} |

Conjugation of दुहू (2U) in लोट्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लीढाम्	लिहाताम्	लिहताम्
मध्यमपुरुषः	लिक्ष्व	लिहाथाम्	लीढवम्
उत्तमपुरुषः	लेहै	लेहावहै	लेहामहै

== लङ् ==

[LSK] अलेट्, अलेड्^{III/1} ।

लेह् + त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य
लेह्	6.1.68 हलज्याब्यो दीर्घात् सुतिस्पृकं हल् । ~ लोपः
अट् लेह्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गक्षवडुदातः । ~ अङ्गस्य
अ लेह्	8.2.31 हो ढः । ~ झलि पदस्य अन्ते च
अ लेड्	8.2.39 झलां जशोऽन्ते । ~ पदस्य
अ लेट्	8.2.56 वाऽवसाने । ~ चर् झलाम्

Conjugation of दुह् (2U) in लङ्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलेट्/अलेड्	अलीढाम्	अलिहन्
मध्यमपुरुषः	अलेट्/अलेड्	अलीढम्	अलीढ
उत्तमपुरुषः	अलेहम्	अलिह	अलिह्म

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलीढ	अलिहाताम्	अलिहताम्
मध्यमपुरुषः	अलीढाः	अलिहाथाम्	अलीढवम्
उत्तमपुरुषः	अलिहि	अलिहहि	अलिह्महि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of दुह् (2U) in विधिलिङ् / कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिह्यात्	लिह्याताम्	लिह्युः
मध्यमपुरुषः	लिह्या:	लिह्यातम्	लिह्यात्
उत्तमपुरुषः	लिह्याम्	लिह्यावहि	लिह्यामहि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिहीत	लिहीयाताम्	लिहीरन्
मध्यमपुरुषः	लिहीथा:	लिहीयाथाम्	लिहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	लिहीय	लिहीवहि	लिहीमहि

== आशीर्लिङ् ==

Conjugation of दुह् (2U) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिह्यात्	लिह्यास्ताम्	लिह्यासुः
मध्यमपुरुषः	लिह्या:	लिह्यास्तम्	लिह्यास्त
उत्तमपुरुषः	लिह्यासम्	लिह्यास्वहि	लिह्यास्महि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिक्षीष	लिक्षीयास्ताम्	लिक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	लिक्षीषा:	लिक्षीयास्तम्	लिक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	लिक्षीय	लिक्षीवहि	लिक्षीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अलिक्षत्^{III/1} ।

लिह् + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
लिह् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुड़ि । ~ धातोः
लिह् + क्स + त्	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छ्लेः धातोः
लिह् + स + त्	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लिक् + स + त्	8.2.41 षढोः कः सि ।
लिक् + ष + त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
अट् लिक्षत्	6.4.71 लुड़लङ्गलुड़ुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of लिह् (2U) in लुड़/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्यय

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्
मध्यमपुरुषः	अलिक्षः	अलिक्षतम्	अलिक्षत
उत्तमपुरुषः	अलिक्षम्	अलिक्षाव	अलिक्षाम्

आत्मनेपदे –

[LSK] अलीढ, अलिक्षत्^{III/1} ।

लिह् + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
लिह् + च्छि + त	3.1.43 च्छि लुड़ि । ~ धातोः
लिह् + क्स + त	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्छ्लेः धातोः
लिह् + त	7.3.73 लुग्वा दुहदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये । ~ क्सस्य
लिह् + त	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लिह् + ध	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लिह् + ढ	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
लि + ढ	8.3.13 ढो ढे लोपः ।
ली + ढ	8.2.32 दादेर्घातोर्घः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
अट् लीढ	6.4.71 लुड़लङ्गलुड़ुदात्तः । ~ अङ्गस्य

क्स-लुक्-अभाव-पक्षे –

लिहू + क्स + त	3.1.45 शल इगुपधादनिटः क्सः । ~ च्लेः धातोः
लिहू + स + त	8.2.31 हो ढः । ~ झालि पदस्य अन्ते च
लिक् + स + त	8.2.41 षट्टोः कः सि ।
लिक् + ष + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः
अट् लिक्षत	6.4.71 लुड्लुड्लुडुदात्तः । ~ अझस्य

Conjugation of दुहू (2U) in लुड्/कर्तरि

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलीढ़/अलिक्षत	अलिक्षाताम्	अलिक्षन्त
मध्यमपुरुषः	अलीढ़ाः/अलिक्षथाः	अलिक्षाथाम्	अलीढ़वम्/अलिक्षाध्वम्
उत्तमपुरुषः	अलिक्षि	अलिहाहि/अलिक्षावहि	अलिक्षामहि

== लुड् ==

[LSK] अलेक्ष्यत्, अलेक्ष्यत् III/1 ॥

Conjugation of दुहू (2U) in लुड्/कर्तरि

With परस्मैपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलेक्ष्यत्	अलेक्ष्यताम्	अलेक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अलेक्ष्यः	अलेक्ष्यतम्	अलेक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अलेक्ष्यम्	अलेक्ष्याव	अलेक्ष्याम

With आत्मनेपद-प्रत्ययs

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलेक्ष्यत	अलेक्ष्येताम्	अलेक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अलेक्ष्यथाः	अलेक्ष्येथाम्	अलेक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अलेक्ष्ये	अलेक्ष्यावहि	अलेक्ष्यामहि

24. ब्रूज् व्यक्तायां वाचि (2US)

[LSK] ब्रूज् व्यक्तायां वाचि ॥२४॥ to speak distinctively

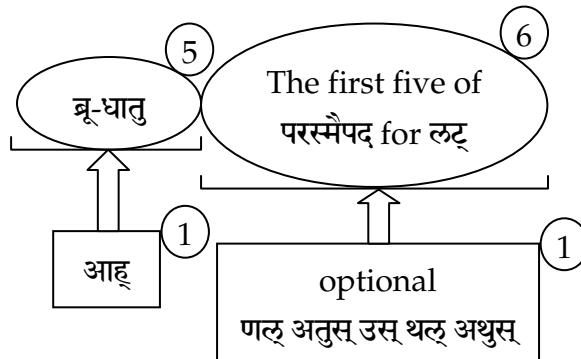
The content of the धातु is ब्रू. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् ।. Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्तभिप्राये क्रियाफले ।. Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

णलतुसतुस्तलथुस्

For लट्, after ब्रू-धातु, णल् अतुस् उस् थल् and अथुस् are optionally substitutes for the first five of परस्मैपद suffixes, and the धातु ब्रू is replaced by आह्.

ब्रुवः^{5/1} पञ्चानाम्^{6/3} आदितः⁰ आहः^{1/1} ब्रुवः^{6/1} । ~ लटः^{6/1} वा⁰ परस्मैमदानाम्^{6/3} णल्-अतुस्-उस्-थल्-अथुस्^{1/3}

5 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- ब्रुवः 5/1 – ब्रू-धातु in the 2nd गण; in पूर्वपञ्चमी,
- पञ्चानाम् 6/3 – This is an adjective to परस्मैमदानाम्.
- आदितः 0 – From the beginning.
- आहः 1/1 – This is आदेश. The last अ is for pronunciation.
- ब्रुवः 6/1 – This is in स्थानेयोगा षष्ठी for आह्-आदेश.
- लटः 6/1 – In सम्बन्धषष्ठी to परस्मैमदानाम्.
- वा 0 – Optional.
- परस्मैमदानाम् 6/3 – From 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ।.
- णल्-अतुस्-उस्-थल्-अथुस् 1/3 – From 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ।, the first five are taken.

[LSK] ब्रुवह्^{5/1} लटः^{6/1} तिप्-आदीनाम्^{6/3} पञ्चानाम्^{6/3} णल्-आदयः^{1/3} पञ्च^{1/3} वा⁰ स्युः^{III/3} ब्रुवः^{6/1} च⁰ आह्-
आदेशः^{1/3} ।

णल् etc. are optionally the substitutes in the place of the first five of परस्मैमद् suffixes for लट् after ब्रू and आह् is the substitute in the place of ब्रू.

[LSK] आह^{III/1} ।

ब्रू + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
ब्रू + तिप्	3.4.78 तिसस्तिष्ठ... । ~ लस्य
ब्रू + णल्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्
आह् + णल्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्
आह् + शाप् + अ	3.1.68 कर्तरि शाप् । ~ सार्वधातुके
आह् + अ	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शापः । ~ लुक्

[LSK] आहतुः^{III/2} ।

ब्रू + तस्	
ब्रू + अतुस्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्
आह् + अतुस्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

[LSK] आहुः^{III/3} ॥

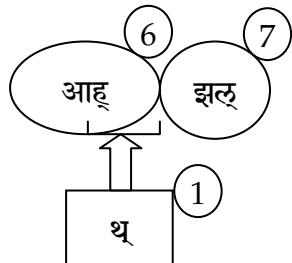
ब्रू + ज्ञि	
ब्रू + उस्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्
आह् + उस्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

ब्रू + सिप्	
ब्रू + थल्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्
आह् + थल्	3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 8.2.35 आहस्थः । ~ झालि

When झल् follows, ह् of आह् is replaced by थ्.

आहः^{6/1} थः^{1/1} । ~ झालि^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- आहः 6/1 – आह् in स्थानेयोगा षष्ठी. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.
- थः 1/1 – This is आदेश. The last अ is for उच्चारण.
- झालि 7/1 – In परसप्तमी.

[LSK] झालि^{7/1} परे^{7/1} ।

थ् is the substitute in the place of the last letter of आह् when झल् follows.

[LSK] चर्त्वम्^{1/1} (8.4.55) । आत्थ^{II/1} ।

ब्रू + सिप्

ब्रू + थल्   3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

आह् + थल्   3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

आथ् + थ   8.2.35 आहस्थः । ~ झालि

आत् + थ   8.4.55 खरि च । ~ झालाम् चर्

[LSK] आहथुः^{II/2} ॥

ब्रू + थस्

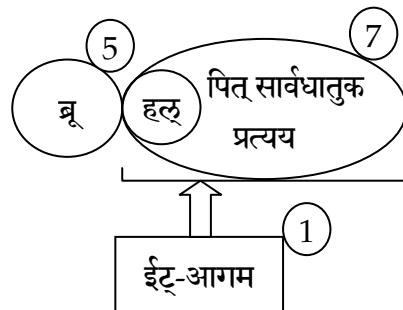
ब्रू + अथुस्   3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

आह् + अथुस्   3.4.84 ब्रुवः पञ्चानामादित आहो ब्रुवः । ~ लटः वा परस्मैपदानाम्

When णल्-आदि-आदेश is not taken –

[विधिसूत्रम्] 7.3.93 ब्रुव ईट् । ~ हलि पिति सार्वधातुके

After ब्रू, हलादि पित् प्रत्यय takes ईट्-आगम.

ब्रुवः ५/१ ईट् १/१ । ~ हलि ७/१ पिति ७/१ सार्वधातुके ७/१

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- ब्रुवः ५/१ – ब्रू-धातु in पूर्वपञ्चमी.
- ईट् १/१ – This is आगम. Being इति, it becomes आदि-अवयव of what is told in 6th case.
- हलि ७/१ – This is an adjective to सार्वधातुके. By तदादिविधि, it results in “हलादि-सार्वधातुके”.
- पिति ७/१ – This is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके ७/१ – Since 6th case ending word is missing in this sūtra, and 5th case is stronger than 7th case. It is understood that the आगम is attached to the entity which follows that which is told in 5th case. In other words, 7th case is converted into 6th case for understanding.

[LSK] ब्रुवः ५/१ परस्य ६/१ हलादेः ६/१ पितिः ६/१ ईट् १/१ स्यात् ३/१ ।

ईट् is attached at the beginning of हलि-beginning पिति सार्वधातुक suffix after ब्रू-धातु.

[LSK] ब्रवीति ३/१ ।

ब्रू + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
ब्रू + तिप्	3.4.78 तिस्तिष्ठ... । ~ लस्य
ब्रू + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ सार्वधातुके
ब्रू + ति	2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्
ब्रू + ईट् ति	7.3.93 ब्रुव ईट् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with 1.1.46 आयन्तौ टकितौ।
ब्रो + ईति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
ब्रव् + ईति	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्ति संहितायाम्

[LSK] ब्रूतः III/2 ।

ब्रू + तस्

[LSK] ब्रुवन्ति III/3 ।

ब्रू + अन्ति

ब्रूउव् + अन्ति   6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां योरियडुवडौ।

[LSK] ब्रूते III/1 । ब्रुवाते III/2 । ब्रुवते III/3 ॥

When अजादि-प्रत्यय follows, उवङ्ग-आदेश by 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां योरियडुवडौ।

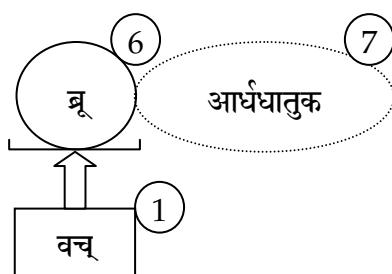
Conjugation of ब्रू(2U) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	आह/ब्रवीत्	आहतुः/ब्रूतः	आहुः/ब्रुवन्ति	ब्रूते	ब्रुवाते	ब्रुवते
मध्यमपुरुषः	आत्थ/ब्रवीषि	आहथुः/ब्रूथः	ब्रूथ	ब्रूषे	ब्रुवाथे	ब्रूधे
उत्तमपुरुषः	ब्रवीमि	ब्रूवः	ब्रूमः	ब्रूवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 2.4.53 ब्रुवो वचिः । ~ आर्धधातुके

When आर्धधातुक is to come, ब्रू-धातु is replaced by वच्-धातु.

ब्रुवः 6/1 वचिः 1/1 । ~ आर्धधातुके 7/1

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- ब्रुवः 6/1 – ब्रू-धातु in स्थानेयोगा षष्ठी.
- वचिः 1/1 – धातु वच् परिभाषणे (2P) with इक्-धातुनिर्देश is the आदेश here. Being अनुदात्तधातु, it becomes अनिट्.
- आर्धधातुके 7/1 – From अधिकारसूत्र 2.4.35 आर्धधातुके।; in विषयसप्तमी.

[LSK] आर्धातुके^{7/1} ।

वच् is the substitute in the place of ब्रू when आर्धातुक is to come.

[LSK] उवाच^{III/1} ।

After the वच्-आदेश, process is the same as the one of यज्-धातु.

ब्रू

वच्	2.4.53 ब्रुवो वचिः । ~ आर्धातुके
वच् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ भूते धातोः प्रत्ययः परश्च
वच् + तिप्	3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य
वच् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
वच् वच् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
व वच् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
उ अ वच् + अ	6.1.17 लिष्ट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्
उ वच् + अ	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
उ वाच् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः ज्ञिणति अङ्गस्य

[LSK] ऊचतुः^{III/2} । ऊचुः^{III/3} ।

वच् + अतुस्

उ अ च + अतुस्	6.1.15 वचिस्वपियजादीनां किति । ~ संप्रसारणम्
---------------	--

अतुस् being कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्, संप्रसारण is applicable. Before द्वित्व, संप्रसारण has to be done. There is परिभाषा stating “संप्रसारणं तदाश्रयं च कार्यं बलवत्”.

उच् + अतुस्	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
उच् उच् + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
उ उच् + अतुस्	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
ऊच् + अतुस्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ संहितायाम्

[LSK] उवच्चिथ, उववथ^{II/1} ।

In the option of भारद्वज, इट्-आगम shoud come by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।

वच् + थल्

वच् + इथ	7.2.35 आर्धातुकस्येऽवलादेः ।
वच् वच् + इथ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
व वच् + इथ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
उ अ वच् + इथ	6.1.17 लिष्ट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्

उ वच् + इथ 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः

In the option of पाणिनि, इट्-आगम should not come by 7.2.62.

वच् + थल्

वच् वच् + थ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

व वच् + थ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

उ अ वच् + थ 6.1.17 लिष्ट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्

उ वच् + थ 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः

उ वक् + थ 8.2.30 चोः कुः । ~ इति पदस्य अन्ते च

In आत्मनेपद,

[LSK] ऊजे^{III/1} ।

As all तड़ in लिट् are कित्, the same process as ऊचतुः.

Conjugation of ब्रू(2U) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	उवाच	ऊचतुः	ऊचुः	ऊचे	ऊचाते	ऊचिरे
मध्यमपुरुषः	उवचिथ/उवक्थ	ऊचयुः	ऊच	ऊचिषे	ऊचाते	ऊचिष्वे
उत्तमपुरुषः	उवाच/उवच	ऊचिव	ऊचिम	ऊचे	ऊचिवहे	ऊचिमहे

== लुट् ==

[LSK] वक्तासि, वक्तासे II/1 ।

ब्रू

वच् 2.4.53 ब्रुवो वचिः । ~ आर्धधातुके

वच् + तास् + सि

वक् + तास् + सि 8.2.30 चोः कुः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

Conjugation of ब्रू(2U) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	वक्ता	वक्तारौ	वक्तारः	वक्ता	वक्तारौ	वक्तारः
मध्यमपुरुषः	वक्तासि	वक्तास्थः	वक्तास्थ	वक्तासे	वक्तासाथाम्	वक्ताध्वम्
उत्तमपुरुषः	वक्तास्मि	वक्तास्वः	वक्तास्मः	वक्ताहे	वक्तास्वहे	वक्तास्महे

== लुट् ==

[LSK] वक्ष्यति, वक्ष्यते III/1 ।

वच् + स्य + ति 3.1.33 स्यतासी लृ-लुटः ।

वक् + स्य + ति 8.2.30 चोः कुः । ~ इलि पदस्य अन्ते च

वक् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of ब्रू(2U) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	वक्ष्यति	वक्ष्यतः	वक्ष्यन्ति	वक्ष्यते	वक्ष्येते	वक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	वक्ष्यसि	वक्ष्यथः	वक्ष्यथ	वक्ष्यसे	वक्ष्येथे	वक्ष्यच्वे
उत्तमपुरुषः	वक्ष्यामि	वक्ष्यावः	वक्ष्यामः	वक्ष्ये	वक्ष्यावहे	वक्ष्यामहे

== लोट ==

[LSK] ब्रवीतु^{III/1} |

The same as लट्.

ब्रू + तु

ब्रू + ईट् तु 7.3.93 ब्रुव ईट् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with 1.1.46 आयन्तौ टकितौ।

ब्रो + ईतु

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ब्रव् + ईतु

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

[LSK] ब्रूतात्^{III/1} |

ब्रू + तातङ्

[LSK] ब्रुवन्तु^{III/3} |

ब्रू + अन्तु

ब्रूउव् + अन्तु 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां घ्वोरियद्भुवडौ।

[LSK] ब्रूहि^{II/1} |

ब्रू + हि 3.4.87 सेर्व्यपिच्च । ~ लोटः

[LSK] ब्रवाणि^{I/1} |

ब्रू + आनि 3.4.89 मेर्निः । ~ लोटः; 3.4.92 आङुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः

ब्रो + आनि

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ब्रव् + आनि

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

ब्रव् + आणि

8.4.2. अट्कुवाम्नुम्व्यवायेऽपि।

[LSK] ब्रूताम्^{III/1} |

[LSK] ब्रवै^{I/1} |

ब्रू + ऐ

ब्रो + ऐ 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ब्रव् + ऐ

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of ब्रू(2U) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ब्रवीतु/ब्रूतात्	ब्रूताम्	ब्रुवन्तु	ब्रूताम्	ब्रुवाताम्	ब्रुवताम्
मध्यमपुरुषः	ब्रूहि/ब्रूतात्	ब्रूतम्	ब्रूत्	ब्रूष्व	ब्रुवाथाम्	ब्रूध्वम्
उत्तमपुरुषः	ब्रवाणि	ब्रवाव	ब्रवाम	ब्रवै	ब्रवावहै	ब्रवामहै

== लङ् ==

[LSK] अब्रवीत्^{III/1} । अब्रुत्^{III/1} ।

The same as लट्.

ब्रू + त्

ब्रू + ईट् त् 7.3.93 ब्रुव ईट् । ~ हलि पिति सार्वधातुके with 1.1.46 आयन्तौ टकितौ।

ब्रो + ईत्

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ब्रव् + ईत्

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

अट् ब्रवीत्

6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ब्रू(2U) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	अब्रवीत्	अब्रूताम्	अब्रुवन्	अब्रूत्	अब्रुवाताम्	अब्रुवत्
मध्यमपुरुषः	अब्रवीः	अब्रूतम्	अब्रूत्	अब्रूथा:	अब्रुवाथाम्	अब्रूध्वम्
उत्तमपुरुषः	अब्रवम्	अब्रूव	अब्रूम्	अब्रूवि	अब्रूवहि	अब्रूमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] ब्रूयात्^{III/1} ।

ब्रू + यासुट् + त्

[LSK] ब्रुवीत्^{III/1} ।

ब्रू + लिङ्

3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः

ब्रू + त्

3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांघ्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य

ब्रू + सीयुट् त्

3.4.102 लिङः सीयुट् ।

ब्रू + ईय् त्

7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके

ब्रू + ई त्

6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

ब्रू + शप् + ई त्

3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

ब्रू + ई त्

2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

ब्रूउव् + ई त्

6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां व्योरियुङ्वडौ ।

Conjugation of ब्रू (2U) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः	ब्रुवीत्	ब्रुवीयाताम्	ब्रुवीरन्
मध्यमपुरुषः	ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात्	ब्रुवीथाः	ब्रुवीयाथाम्	ब्रुवीध्वम्
उत्तमपुरुषः	ब्रूयाम्	ब्रूयावहि	ब्रूयामहि	ब्रुवीय	ब्रुवीवहि	ब्रुवीमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

The same process as यज्-धातु.

[LSK] उच्चात्^{III/1} ।

वच्	2.4.53 ब्रुवो वचिः । ~ आर्धधातुके
वच् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्
उ अच् + यास् त्	6.1.15 वन्विस्वपियजादीनां किति । ~ संप्रसारणम्
उच् + यास् त्	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
उच् + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः

[LSK] वक्षीष्ट^{III/1} ॥

वच् + सीयुट् त	3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।
वच् + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः
वच् + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
वक् + सी स् त	8.2.30 चोः कुः ।
वक् + षी स् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
वक् + षी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
वक् + षी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

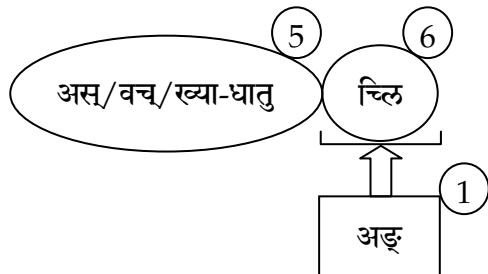
Conjugation of यज् (1U) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	उच्चात्	उच्चास्ताम्	उच्चासुः	वक्षीष्ट	वक्षीयास्ताम्	वक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	उच्चाः	उच्चास्तम्	उच्चास्त	वक्षीष्टाः	वक्षीयास्थाम्	वक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	उच्चासम्	उच्चास्व	उच्चास्म	वक्षीय	वक्षीवहि	वक्षीमहि

== लुड़ ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.52 अस्यतिवक्तिरव्यातिभ्योऽङ् । ~ च्लेः

After these three types of धातुs, च्लि is replaced by अङ्.

अस्यति-वक्ति-रव्यातिभ्यः^{5/3} अङ्^{1/1} । ~ च्लेः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- अस्यति-वक्ति-रव्यातिभ्यः 5/3 – अस् (4P) to throw; वच् (2P) to speak; रव्या (2P) to tell; in शितप् धातुनिर्देश; in ID; in दिग्योगे पञ्चमी. By the गणविकरण श्यन्, अस् is understood as दिवादिगणित.
- अङ् 1/1 – This is आदेश for च्लि.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिच् । ; प्रातिपदिक is च्लि, the विकरण for लुड़; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] एभ्यः^{5/3} च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1} स्यात्^{III/1} ॥

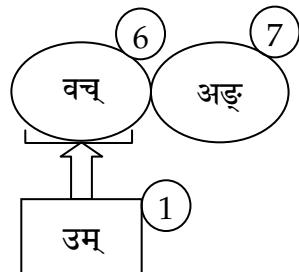
अङ् is the substitute in the place of च्लि after .

वच्	2.4.53 ब्रुवो वचिः । ~ आर्धधातुके
वच् + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
वच् + तिप्	3.4.78 तिस्तिस्तिस्तिथमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्वहिड़ । ~ लस्य
वच् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
वच् + च्लि + त्	3.1.43 च्लि लुडिः । ~ धातोः
वच् + अङ् + त्	3.1.52 अस्यतिवक्तिरव्यातिभ्योऽङ् । ~ च्लेः

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.4.20 वच उम् । ~ अङ्गः

उम् is an आगम for वच् when अङ्गः follows.

वचः^{6/1} उम्^{1/1} । ~ अङ्गः^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- वचः 6/1 – वच्-धातु; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- उम् 1/1 – This is आगम; by 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।, उम् comes after the last vowel.
- अङ्गः 7/1 – The आदेश for गणविकरण च्छ्ल in लुङ्; in परसप्तमी.

[LSK] अङ्गः^{7/1} परे^{7/1} ।

उम् is attached in वच्-धातु when अङ्गः follows.

[LSK] अवोच्त, अवोच्त^{III/1} ।

अङ्गः is अदन्त for both पद.

वच् + अङ्गः + त्   3.1.52 अस्यतिवक्तिर्व्यातिभ्योऽङ्गः । ~ च्छ्लः

व उम् च् + अ + त्   7.4.20 वच उम् । ~ अङ्गः

वो च् + अ + त्   6.1.87 आदुणः । ~ अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

अट् + वोच्त   6.4.71 लुङ्ललङ्लङ्क्ष्वुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ब्रू(2U) in लुङ्/कर्तरे

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	अवोच्त	अवोचताम्	अवोचन्	अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त
मध्यमपुरुषः	अवोचः	अवोचतम्	अवोचत	अवोचथाः	अवोचेथाम्	अवोचच्वम्
उत्तमपुरुषः	अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि

== लृङ् ==

[LSK] अवक्ष्यत्, अवक्ष्यत्^{III/1} ॥

Conjugation of यज् (1U) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	अवक्ष्यत्	अवक्ष्यताम्	अवक्ष्यन्	अवक्ष्यत	अवक्ष्येताम्	अवक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अवक्ष्यः	अवक्ष्यतम्	अवक्ष्यत	अवक्ष्यथाः	अवक्ष्येथाम्	अवक्ष्यघ्वम्
उत्तमपुरुषः	अवक्ष्यम्	अवक्ष्याव	अवक्ष्याम	अवक्ष्ये	अवक्ष्यावहि	अवक्ष्यामहि

(गणसूत्रम्) चर्करीतं च ।

चर्करीत, representing यड्-लुक्-ending धातुs, is also treated as in 2nd conjugation.

चर्करीतम्^{1/1} च⁰ ।

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- चर्करीतम् 1/1 – This is a उपलक्षण for यड्-लुक् धातुs, as it is made of कृ + यड्-लुक् + क्त.
- च 0 – This statement is found in अदादिगण in धातुपाठ. Along with धातुs listed in this गण, यड्-लुक्-ending धातुs are also as good as listed in this section.

[LSK] “चर्करीतं च (धातुगणसूत्रम् 2.92)” इति⁰ यड्-लुक्-अन्तस्य^{6/1} संज्ञा^{1/1}, तत्^{1/1} अद्-आदौ^{7/1} बोध्यम्^{1/1} ॥

“चर्करीत” represents यड्-लुक्-ending धातुs. They have to be understood as in अदादिगण.

25. ऊर्णज् आच्छेदने (2US)

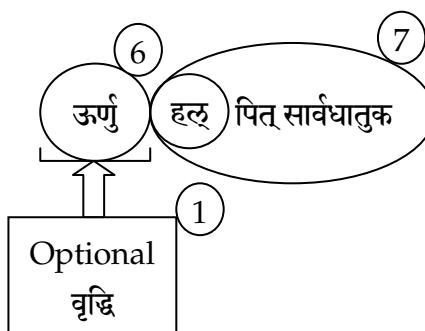
[LSK] ऊर्णज् आच्छेदने ॥ २५ ॥ to cover

The content of the धातु is ऊर्ण् ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्तभिप्राये क्रियाफले । Because there is no indication for अनिद्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.3.90 ऊर्णूतेर्विभाषा । ~ विद्धिः हलि पिति सार्वधातुके

There is optional वृद्धि for ऊर्ण-धातु, when हलादि पिति सार्वधातुक प्रत्यय follows.

ऊर्णोते: ^{6/1} विभाषा ⁰ । ~ वृद्धिः ^{1/1} हलि ^{7/1} पिति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- ऊर्णोते: 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी. Since ऊर्ण् is अनेकाल्, 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is required.
- विभाषा 0 – वृद्धि is optional. The other option is गुण by 7.3.84.
- वृद्धिः 1/1 – This is आदेश.
- हलि 7/1 – This is an adjective to सार्वधातुके. By तदादिविधि, it results in “हलादि-सार्वधातुके”.
- पिति 7/1 – This is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.

[LSK] वा ⁰ वृद्धिः ^{1/1} स्यात् ^{III/1} हलादौ ^{7/1} पिति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1} ।

वृद्धि is optionally the substitute in the place of the last letter of ऊर्ण-धातु when हलादि पिति सार्वधातुक follows.

[LSK] ऊर्णौति, ऊर्णौति ^{III/1} |

ऊर्णु + ति   2.4.72 अदिप्रभृतिभ्यः शपः । ~ लुक्

ऊर्णौ + ति   7.3.90 ऊर्णूतेर्विभाषा । ~ विद्धिः हलि पिति सार्वधातुके with 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य।

The other option is गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः.

ऊर्णौ + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

[LSK] ऊर्णुतः ^{III/2} |

[LSK] ऊर्णुवन्ति ^{III/3} |

ऊर्णु + अन्ति

ऊर्णुव् + अन्ति   6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

[LSK] ऊर्णुते ^{III/1} |

ऊर्णु + ते

[LSK] ऊर्णुवाते ^{III/1} |

ऊर्णु + आते

ऊर्णुव् + आते   6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

[LSK] ऊर्णुवते ^{III/1} |

ऊर्णु + अते   7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ इः:

ऊर्णुव् + अते   6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

Conjugation of ऊर्णु (2U) in लट्/कर्तेरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णौति/ऊर्णौति	ऊर्णुतः	ऊर्णुवन्ति	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुवते
मध्यमपुरुषः	ऊर्णौषि/ऊर्णौषि	ऊर्णुथः	ऊर्णुथ	ऊर्णुषे	ऊर्णुवाथे	ऊर्णुघ्वे
उत्तमपुरुषः	ऊर्णौमि/ऊर्णौमि	ऊर्णुवः	ऊर्णुमः	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे

== लिट् ==

Being अनेकाच्, आम् is प्राप्त for ऊर्णु by (वा.) कास्यनेकाच् आम् वक्तव्यः। However, आम् is negated by the next वार्त्तिक.

(वार्त्तिकम्) ऊर्णोतेराम् नेति वाच्यम् ।

After ऊर्णु-धातु, आम् does not take place.

ऊर्णोते: ^{5/1} आम् ^{1/1} न ⁰ इति ⁰ वाच्यम् ^{1/1} ।

4 words in the वार्त्तिक

- ऊर्णोते: 5/1 – In दिग्योगे पञ्चमी.
- आम् 1/1 – This is प्रत्यय, प्राप्त for ऊर्णु-धातु by (वा.) कास्यनेकाच् आम् वक्तव्यः।
- न 0 – आम् is negated.
- इति 0 – Thus.
- वाच्यम् 1/1 – This should have been told.

ऊर्णु + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ भूते धातोः प्रत्ययः परश्च

ऊर्णु + तिप्   3.4.78 तिस्तिङ्ग... । ~ लस्य

ऊर्णु + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

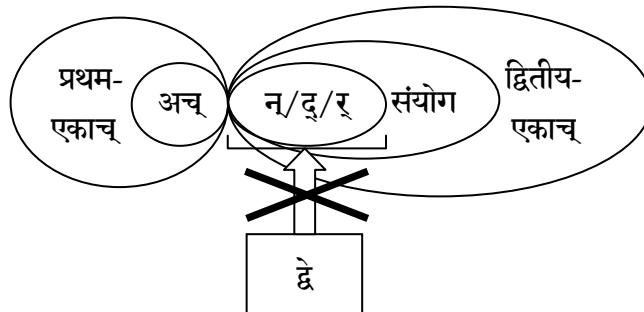
Now, द्वित्व should happen by 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य।

ऊर्णु being अजादि, the second एकाच् should be duplicated by 6.1.2 अजादेः द्वितीयस्य। The second एकाच् is “र्णु”.

The next sūtra prohibits र् at the beginning of संयोग in एकाच् from being duplicated.

[विधिसूत्रम्] 6.1.3 न न्द्राः संयोगादयः । ~ अजादेः द्वितीयस्य एकाचः द्वे

न्, द्, and रेफ at the beginning of संयोग after अच् do not become duplicated.

न⁰ न्द्राः^{1/3} संयोग-आदयः^{1/3} । ~ अजादेः^{6/1} द्वितीयस्य^{6/1} एकाचः^{6/1} द्वे^{1/2}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- न ० – Negation for न्, द्, and र् to be duplicated. Only the remaining letters in the द्वितीय-एकाच् are duplicated.
- न्द्राः 1/3 – न् च द् च र् च न्द्राः (ID) ।
- संयोग-आदयः 1/3 – This is an adjective to न्द्राः; संयोगस्य आदयः संयोगादयः (6T) ।
- अजादेः 6/1 – This is adjective to धातोः. अच् आदिः यस्य सः धातुः अजादिः (116B), तस्य ।
- द्वितीयस्य 6/1 – This is adjective to एकाचः, when the धातु is अजादि.
- एकाचः 6/1 – एकः अच् यस्मिन् सः एकाच् (117B), any group of letters which consists of one vowel, तस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी. Details follow.
- द्वे 1/2 – This is आदेश.

[LSK] अचः^{5/1} पराः^{1/3} संयोगादयः^{1/3} नदराः^{1/3} द्विः⁰ न⁰ भवन्ति^{III/3} ।

न्, द्, and रेफ which are at beginning of संयोग after अच् do not become duplicated.

[LSK] नु-शब्दस्य^{6/1} द्वित्वम्^{1/1} ।

Of the second एकाच् of ऊर्णु, the रेफ is excluded from duplication by this sūtra. Thus, only नु is to be duplicated.

[LSK] ऊर्णुनाव^{III/1} ।

ऊर् नु नु + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ अजादेः द्वितीयस्य एकाचः द्वे

6.1.3 न न्द्राः संयोगादयः ।

ए in the धातु is considered to be a product of 8.4.1 रषाभ्यां ए नः समानपदे ।. Because that is आसिद्ध in the view of द्वित्वकार्य, ए is brought back to न्.

ऊर् नु नौ + अ	7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अङ्गस्य
ऊर् नु नाव् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
ऊर् णु नाव् + अ	8.4.1 रषाभ्यां णो नः समानपदे।
ऊर्णुनाव	
[LSK] ऊर्णुनुवतुः III/2 ऊर्णुनुवुः III/3	
ऊर् नु नु + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ अजादेः द्वितीयस्य एकाचः द्वे
	6.1.3 न न्द्राः संयोगादयः ।
ऊर् नु नुव + अतुस्	6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां य्वोरियडुवडौ । ~ अङ्गस्य

For II/1, इट्-आगम is attached to थल् as ऊर्णु has no indication for अनिट् even in लिट्. by not being अनेकाच्.

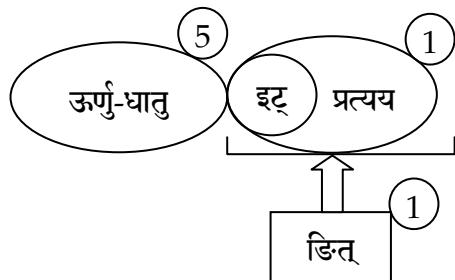
ऊर् नु नु + इथ

थल् being आर्धधातुक, गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । is applicable.

The next sūtra gives डिन्त्व to प्रत्यय with इट् after ऊर्णु-धातु.

[अतिदेशसूत्रम्] 1.2.3 विभाषोर्णोः । ~ इट् डित्

प्रत्यय with इट् for ऊर्णु-धातु is optionally treated like डित्.

विभाषा^० ऊर्णोः^{५/१} । ~ इट्^{१/१} डित्^{१/१}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- विभाषा ० – डित् status is optional.
- ऊर्णोः ५/१ – ऊर्णु-धातु in पूर्वपञ्चमी.
- इट् १/१ – From 1.2.2 विज इट् ।; as इट् is an आगम for प्रत्यय, इट्-आदि-प्रत्यय is understood.
- डित् १/१ – From 1.2.1 गाङ्कुटादिभ्योऽज्ञिनिष्ठित् ।.

[LSK] इट्-आदि-प्रत्ययः^{१/१} वा^० डित्^{१/१} स्यात्^{३/१} ।

A suffix beginning with इट् after ऊर्णु-धातु is optionally treated like as डित्.

[LSK] ऊर्णुनिथ^{१/१} ।

ऊर् नु नु + इथ

When इथ is like डित् by 1.2.3 विभाषोर्णोः । ~ इट् डित्, गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । is prohibited by 1.1.5 किङ्कन्ति च । ~ इकः गुणवृद्धी.

ऊर् नु नुव् + इथ   6.4.77 अचि श्वधातुभ्ववां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

[LSK] ऊर्णुनिथ^{१/१} ।

ऊर् नु नो + इथ   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर् नु नव् + इथ   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of ऊर्णु (2U) in लिट्/कर्त्तरि

	परस्मैपदेषु				आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णुनाव	ऊर्णुनुवतुः	ऊर्णुनुवुः	ऊर्णुवे	ऊर्णुनुवाते	ऊर्णुनुविरे	
मध्यमपुरुषः	ऊर्णुनिथ/ऊर्णुनुथ	ऊर्णुनुवथुः	ऊर्णुनुव	ऊर्णुनुविषे	ऊर्णुनुवाथे	ऊर्णुनुविढ्वे/ऊर्णुनुविघ्वे	8.3.79
उत्तमपुरुषः	ऊर्णुनाव/ऊर्णुनव	ऊर्णुनुविव	ऊर्णुनुविम	ऊर्णुवे	ऊर्णुनुविवहे	ऊर्णुनुविमहे	

In लुट्, लृट्, etc., just like the case of ऊर्णुविथ्/ऊर्णुविथ्, there are two forms by the optional डित् status for इट्-आदि-प्रत्यय by 1.2.3 विभाषोर्णोः । ~ इट् डित्.

In डित्-पक्षे, गुण is prohibited and उवङ् takes place. In डित्-अभाव-पक्षे, गुण and अव्-आदेश.

== लुट् ==

[LSK] ऊर्णुविता, ऊर्णुवता^{III/1} ।

ऊर्णु+ इतास्

ऊर्णुव् इतास् 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुवडौ । ~ अङ्गस्य

डित्-अभाव-पक्षे, गुण and अव्-आदेश.

ऊर्णो+ इतास् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर्णव्+ इतास् 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of ऊर्ण् (2U) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णुविता	ऊर्णुवितारौ	ऊर्णुवितारः	ऊर्णुविता	ऊर्णुवितारौ	ऊर्णुवितारः
मध्यमपुरुषः	ऊर्णुवितासि	ऊर्णुवितास्थः	ऊर्णुवितास्थ	ऊर्णुवितासे	ऊर्णुवितासाथाम्	ऊर्णुविताध्वम्
उत्तमपुरुषः	ऊर्णुवितास्मि	ऊर्णुवितास्वः	ऊर्णुवितास्मः	ऊर्णुविताहे	ऊर्णुवितास्वहे	ऊर्णुवितास्महे
प्रथमपुरुषः	ऊर्णविता	ऊर्णवितारौ	ऊर्णवितारः	ऊर्णविता	ऊर्णवितारौ	ऊर्णवितारः
मध्यमपुरुषः	ऊर्णवितासि	ऊर्णवितास्थः	ऊर्णवितास्थ	ऊर्णवितासे	ऊर्णवितासाथाम्	ऊर्णविताध्वम्
उत्तमपुरुषः	ऊर्णवितास्मि	ऊर्णवितास्वः	ऊर्णवितास्मः	ऊर्णविताहे	ऊर्णवितास्वहे	ऊर्णवितास्महे

== लृट् ==

[LSK] ऊर्णुविष्यति, ऊर्णविष्यति^{III/1} ।

Conjugation of ऊर्ण् (2U) in लृट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णुविष्यति	ऊर्णुविष्यतः	ऊर्णुविष्यन्ति	ऊर्णुविष्यते	ऊर्णुविष्येते	ऊर्णुविष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	ऊर्णुविष्यसि	ऊर्णुविष्यथः	ऊर्णुविष्यथ	ऊर्णुविष्यसे	ऊर्णुविष्येथे	ऊर्णुविष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	ऊर्णुविष्यामि	ऊर्णुविष्यावः	ऊर्णुविष्यामः	ऊर्णुविष्ये	ऊर्णुविष्यावहे	ऊर्णुविष्यामहे
प्रथमपुरुषः	ऊर्णविष्यति	ऊर्णविष्यतः	ऊर्णविष्यन्ति	ऊर्णविष्यते	ऊर्णविष्येते	ऊर्णविष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यथः	ऊर्णविष्यथ	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्येथे	ऊर्णविष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यावः	ऊर्णविष्यामः	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यावहे	ऊर्णविष्यामहे

== लोट ==

[LSK] ऊर्णौतु, ऊर्णौतु^{III/1} ।

The same as लट्. An optional वृद्धि by 7.3.90 ऊर्णौतेर्विभाषा।.

In II/1,

ऊर्णु + हि   3.4.87 सेद्यपिच्च । ~ लोटः

ऊर्णुहि

हि being अपित्, वृद्धि by 7.3.90 ऊर्णौतेर्विभाषा। ~ वृद्धिः पित् हलि सार्वधातुके does not apply by पिच्च डिन्न, डिच्च पिन्न।, not by 1.1.5 विक्षङ्गति च। as the वृद्धि is not of इक्ष-लक्षण, taking the help of 1.1.3 इको गुणवृद्धी। 7.3.90 ऊर्णौतेर्विभाषा। uses 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य।.

[LSK] ऊर्णवानि^{I/1} ।

ऊर्णु + आट् नि   3.4.89 मेर्निः। ~ लोटः; 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च। ~ लोटः

ऊर्णौ + आनि   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर्णव् + आनि   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अच्चि संहितायाम्

[LSK] ऊर्णवै^{I/1} ॥

ऊर्णु + आट् ऐ   3.4.93 एत् ऐ । ~ लोटः; 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च। ~ लोटः

ऊर्णु + ऐ   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

ऊर्णौ + ऐ   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर्णव् + ऐ   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अच्चि संहितायाम्

Conjugation of ऊर्ण (2U) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णौतु/ऊर्णौतु/ऊर्णुतात्	ऊर्णुताम्	ऊर्णुबन्तु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवाताम्	ऊर्णुवताम्
मध्यमपुरुषः	ऊर्णुहि/ऊर्णुतात्	ऊर्णुतम्	ऊर्णुत	ऊर्णुच्च	ऊर्णुवाथाम्	ऊर्णुध्वम्
उत्तमपुरुषः	ऊर्णवानि	ऊर्णवाव	ऊर्णवाम	ऊर्णवै	ऊर्णवावहै	ऊर्णवामहै

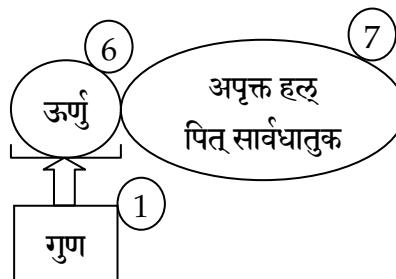
== लङ्घ ==

ऊर्णु + त्

Here, वृद्धि by 7.3.90 ऊर्णोतेर्विभाषा। is प्राप्त. The next sūtra gives गुण as its अपवाद.

[विधिसूत्रम्] 7.3.91 गुणोऽपृक्ते । ~ ऊर्णोते: हलि पिति सार्वधातुके

When अपृक्त हलि पिति सार्वधातुक follows, गुण is the substitute for ऊर्णु-धातु.

गुणः ^{1/1} अपृक्ते ^{7/1} । ~ ऊर्णोते: ^{6/1} हलि ^{7/1} पिति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- गुणः 1/1 – This is आदेश, as an अपवाद to वृद्धि by 7.3.90 ऊर्णोतेर्विभाषा।.
- अपृक्ते 7/1 – Single-lettered suffix, defined by 1.2.41 अपृक्त एकाल् प्रत्ययः।.
- ऊर्णोते: 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी. Since ऊर्णु is अनेकाल्, 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is required.
- हलि 7/1 – This is an adjective to सार्वधातुके. By तदादिविधि, it results in “हलादि-सार्वधातुके”.
- पिति 7/1 – This is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.

[LSK] ऊर्णोते: ^{6/1} गुणः ^{1/1} अपृक्ते ^{7/1} हलादौ ^{7/1} पिति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1} ।

गुण is the substitute in the place of the last letter of ऊर्णु-धातु when अपृक्त हलि पिति सार्वधातुक follows.

[LSK] वृद्धि-अपवादः ^{1/1} ।

This is an अपवाद for the previous sūtra 7.3.90 ऊर्णोतेर्विभाषा। ~ वृद्धिः पिति हलि सार्वधातुके.

[LSK] और्णोत् ^{III/1} ।

Only one form is made.

ऊर्णो + त्   7.3.91 गुणोऽपृक्ते । ~ ऊर्णोते: हलि पिति सार्वधातुके

आट् ऊर्णो + त्   6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षु उदात्तः अङ्गनाम्

और्णो + त्   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

[LSK] और्णोः II/1 ।

गुण by 7.3.91 गुणोऽपृक्ते । ~ ऊर्णोतेः हलि पिति सार्वधातुके is only for III/1 and II/1 of परस्मैपद.

As अम्^{I/1} is neither अपृक्त nor हलादि, the गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । and अवादेश take place.

ऊर्णु + अम्

ऊर्णो + अम् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर्णव् + अम् 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

आट् ऊर्णव् + अम् 6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्लुङ्लुङ्क्षु उदात्तः अज्ञानाम्

और्णवम् 6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

In other places, there will be no गुण. There will be उवङ्ग-आदेश when अजादि-प्रत्यय follows.

Conjugation of ऊर्णु (2U) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	और्णोत्	और्णुताम्	और्णुवन्	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत
मध्यमपुरुषः	और्णोः	और्णुतम्	और्णुत	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुध्वम्
उत्तमपुरुषः	और्णवम्	और्णुव	और्णुम्	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि

== विधिलिङ्ग ==

[LSK] ऊर्णुयात् III/1 । ऊर्णुयाः II/1 ।

ऊर्णु + यासुट् + त्

[LSK] ऊर्णुवीत् III/1 ।

ऊर्णु + सीयुट् त् 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

ऊर्णु उव् + ई त् 6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अज्ञस्य

Conjugation of ऊर्णु (2U) in विधिलिङ्ग/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ऊर्णुयात्	ऊर्णुयाताम्	ऊर्णुयुः	ऊर्णुवीत्	ऊर्णुवीयाताम्	ऊर्णुवीरन्
मध्यमपुरुषः	ऊर्णुयाः	ऊर्णुयातम्	ऊर्णुयात्	ऊर्णुवीथाः	ऊर्णुवीयाथाम्	ऊर्णुवीध्वम्
उत्तमपुरुषः	ऊर्णुयाम्	ऊर्णुयावहि	ऊर्णुयामहि	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

The same process as यज्-धातु.

[LSK] ऊर्णूयात्^{III/1} |

ऊर्णु + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

ऊर्णू + यास् त्   7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि किङ्गति

[LSK] ऊर्णुविषीष्ट, ऊर्णविषीष्ट^{III/1} ||

Because of the optional डिन्च्च, there are two forms.

ऊर्णु + इट् सीय् सुट् त्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

ऊर्णु + इ सी स् त्   6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

ऊर्णु + इ षी स् त्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

ऊर्णु + इ षी ष् त्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

ऊर्णु + इ षी ष् ट्   8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

इषीष्ट is optionally डित् by 1.2.3 विमाषोर्णोः । ~ इट् डित्.

In डित्-पक्षे,

ऊर्णूउव् + इषीष्ट   6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां व्योरियहुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

In डित्-अभाव-पक्षे,

ऊर्णो+ इषीष्ट   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

ऊर्णव् + इषीष्ट   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

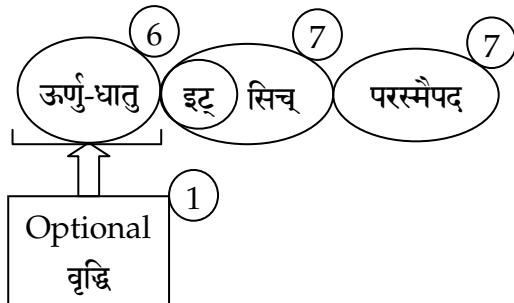
Conjugation of यज्(1U) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः:	ऊर्णूयात्	ऊर्णूयास्ताम्	ऊर्णूयासुः	ऊर्णुवीष्ट	ऊर्णुवीयास्ताम्	ऊर्णुवीरन्
मध्यमपुरुषः:	ऊर्णूयाः	ऊर्णूयास्तम्	ऊर्णूयास्त	ऊर्णुवीष्टाः	ऊर्णुवीयास्थाम्	ऊर्णुवीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	ऊर्णूयासम्	ऊर्णूयास्व	ऊर्णूयास्म	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि
प्रथमपुरुषः:	Not applicable as यास् + तिङ्ग् is not वलादि.			ऊर्णुवीष्ट	ऊर्णुवीयास्ताम्	ऊर्णुवीरन्
मध्यमपुरुषः:				ऊर्णुवीष्टाः	ऊर्णुवीयास्थाम्	ऊर्णुवीध्वम्
उत्तमपुरुषः:				ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि

== लुड्ड ==

[निषेधसूत्रम्] 7.2.6 ऊर्णोतेर्विभाषा । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु

वृद्धिः is optional for ऊर्णु-धातु which is followed by इट्-beginning सिचि in परस्मैपद.

ऊर्णोते: ^{6/1} विभाषा ⁰ । ~ वृद्धिः ^{1/1} इटि ^{7/1} सिचि ^{7/1} परस्मैपदेषु ^{7/3}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- ऊर्णोते: 6/1 – ऊर्णु-धातु; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- वृद्धिः 1/1 – From 7.2.1 सिचि वृद्धिःपरस्मैपदेषु ।; this is आदेश.
- इटि 7/1 – From 7.2.4 नेटि ।; by तदादिविधि with सिचि, it is understood as “इट्-आदौसिचिपरे”.
- सिचि 7/1 – From 7.2.1 सिचि वृद्धिःपरस्मैपदेषु ।; सिचि is a विकरण-प्रत्यय for लुड्ड; in परस्समी.
- परस्मैपदेषु 7/3 – From 7.2.1 सिचि वृद्धिःपरस्मैपदेषु ।; in परस्समी.

[LSK] इट्-आदौ ^{7/1} सिचि ^{7/1} वा ⁰ वृद्धिः ^{1/1} परस्मैपदे ^{7/1} परे ^{7/1} ।

वृद्धिः is optionally the substitute for ऊर्णु-धातु when इट्-beginning सिचि and परस्मैपद follow.

[LSK] पक्षे ^{7/1} गुणः ^{1/1} ।

The other option is गुण by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः ।.

There are three types of forms: 1. डिन्त्व-अभाव-वृद्धिपक्ष, 2. डिन्त्व-अभाव-गुणपक्ष, 3. डिन्त्व-पक्ष.

[LSK] और्णावीत् ^{III/1} ।

This is 1. डिन्त्व-अभाव-वृद्धिपक्ष.

ऊर्णु + लुड्ड 3.2.110 लुड्ड । ~ भूते धातोः

ऊर्णु + तिप् 3.4.78 तिस्तिस्तिस्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिष्वहिमहिड् । ~ लस्य

ऊर्णु + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

ऊर्णु + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

ऊर्णु + च्छ्ल + ईत् 3.1.43 च्छ्ल लुड्डि । ~ धातोः

ऊर्णु + सिच् + ईत्	3.1.44 च्लेः सिच् ।
ऊर्णु + इट् स् + ईत्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
ऊर्णौ + इस् + ईत्	7.2.6 ऊर्णोतेर्विभाषा । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
ऊर्णाव् + इस् + ईत्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्वि संहितायाम्
ऊर्णाव् + इ + ई त्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
ऊर्णाव् + ई त्	6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक
आट् ऊर्णावीत्	6.4.72 आडजादीनाम् । ~ लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षु उदात्तः अङ्गानाम्
और्णावीत्	6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
[LSK] और्णावीत् ^{III/1} ।	

This is 3. डिन्त्व-पक्ष.

[LSK] और्णावीत् ^{III/1} ।

This is 2. डिन्त्व-अभाव-गुणपक्ष.

[LSK] और्णाविष्टाम्, और्णुविष्टाम्, और्णाविष्टाम् ^{III/2} ।
--

In आत्मनेपद,

[LSK] और्णुविष्ट, और्णविष्ट ^{III/1} ।
--

The optional डिन्त्व and the other form with गुण.

Conjugation of ऊर्णु (2U) in लुङ्ग/कर्तरि

		परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
वृद्धिपक्षे	प्रथमपुरुषः	और्णावीत्	और्णाविष्टाम्	और्णाविषुः	Not applicable as वृद्धि by 7.2.6 ऊर्णोतेर्विभाषा । ~ वृद्धिः सिचि परस्मैपदेषु is only for परस्मैपद.		
	मध्यमपुरुषः	और्णावीः	और्णाविष्टम्	और्णाविष्ट			
	उत्तमपुरुषः	और्णाविष्टम्	और्णाविष्ट्वा	और्णाविष्ट्वम्			
डिन्त्व-पक्षे	प्रथमपुरुषः	और्णावीत्	और्णुविष्टाम्	और्णुविषुः	और्णुविष्ट	और्णुविषाताम्	और्णुविषत्
	मध्यमपुरुषः	और्णावीः	और्णुविष्टम्	और्णुविष्ट	और्णुविष्टाः	और्णुविषाथाम्	और्णुविद्वम्/और्णुविध्वम्
	उत्तमपुरुषः	और्णुविष्टम्	और्णुविष्ट्वा	और्णुविष्ट्वम्	और्णुविष्ट्विः	और्णुविष्ट्वहि	और्णुविष्ट्वहि
वृद्धि-डिन्त्व-अभाव-पक्षे	प्रथमपुरुषः	और्णावीत्	और्णाविष्टाम्	और्णाविषुः	और्णविष्ट	और्णाविषाताम्	और्णाविषत्
	मध्यमपुरुषः	और्णावीः	और्णाविष्टम्	और्णाविष्ट	और्णाविष्टाः	और्णाविषाथाम्	और्णाविद्वम्/और्णाविध्वम्
	उत्तमपुरुषः	और्णाविष्टम्	और्णाविष्ट्वा	और्णाविष्ट्वम्	और्णाविष्ट्विः	और्णाविष्ट्वहि	और्णाविष्ट्वहि

== लृङ् ==

[LSK] और्णुविष्यत्, और्णविष्यत्^{III/1} ।

[LSK] और्णुविष्यत्, और्णविष्यत्^{III/1} ॥

Conjugation of यज् (1U) in लृङ् / कर्तरि

	परस्मैपदेषु			आत्मनेपदेषु		
प्रथमपुरुषः	ओर्णुविष्यत्	ओर्णुविष्यताम्	ओर्णुविष्यन्	ओर्णुविष्यत्	ओर्णुविष्येताम्	ओर्णुविष्यन्त
मध्यमपुरुषः	ओर्णुविष्यः	ओर्णुविष्यतम्	ओर्णुविष्यत्	ओर्णुविष्यथाः	ओर्णुविष्येथाम्	ओर्णुविष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	ओर्णुविष्यम्	ओर्णुविष्याव	ओर्णुविष्याम	ओर्णुविष्ये	ओर्णुविष्यावहि	ओर्णुविष्यामहि
प्रथमपुरुषः	ओर्णविष्यत्	ओर्णविष्यताम्	ओर्णविष्यन्	ओर्णविष्यत्	ओर्णविष्येताम्	ओर्णविष्यन्त
मध्यमपुरुषः	ओर्णविष्यः	ओर्णविष्यतम्	ओर्णविष्यत्	ओर्णविष्यथाः	ओर्णविष्येथाम्	ओर्णविष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	ओर्णविष्यम्	ओर्णविष्याव	ओर्णविष्याम	ओर्णविष्ये	ओर्णविष्यावहि	ओर्णविष्यामहि

[LSK] इति^० अदादयः^{1/3} ॥२॥

Thus ends the section of धातुs starting with अद्.

अथ जुहोत्यादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातुंs starting with जुहोति, शितप्-निर्देश of हुं.

1. हुं दानादनयोः (3PA)

[LSK] हुं दानादनयोः ^{7/2} ॥ १ ॥ to offer, to eat

दानं च अदनं च दानादने (ID), तयोः। Giving (in the form of doing होम) and eating, in these senses.

The content of the धातु is हुं without any इत् letter. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।

== लट् ==

हुं + लट्/कर्तरि/III/1

हुं + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

हुं + तिप् 3.4.78 तिस्तस्तिष्ठस्थिमिवस्मस्तातांश्चासाथांधमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्येकयोद्द्विवचनैकवचने ।

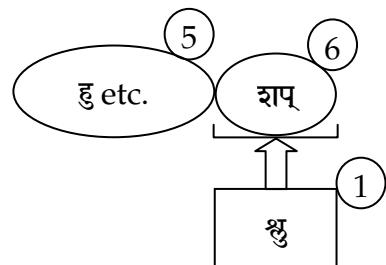
हुं + शप् + ति 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके

Note that शप् is enjoined by default, regardless of which गण the धातु belongs to, or even the धातु does not belong to any गण.

By the next sūtra, the शप् is elided.

[विधिसूत्रम्] 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः

After धातुs of जुहोत्यादिगण, शप् gets शु elision.

जुहोति-आदिभ्यः ५/३ शुः १/१ । ~ शपः ६/१

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

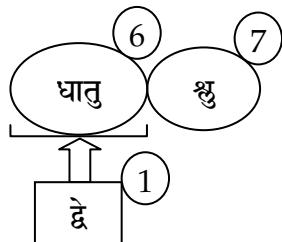
- जुहोति-आदिभ्यः ५/३ – After धातुs of जुहोत्यादिगण,; जुहोति is श्वितप्-धातुनिर्देश of हु.
- शुः १/१ – This is आदेश. This is one of the संज्ञाः defined by 1.1.62 प्रत्ययस्य लुक्-शु-लुपः।.
- शपः ६/१ – गणविकरण-प्रत्यय enjoined after धातु when the धातु is followed by सार्वधातुक by 3.1.68 कर्तरि शप् ।.

[LSK] शपः ६/१ शुः १/१ स्यात् ३/१ ॥

There is शु elision in the place of शप् after धातुs in the 3rd group of धातुपाठ, starting with हु.

[विधिसूत्रम्] 6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे

धातु is duplicated when श्लू follows.

श्लौ^{7/1} । ~ धातोः^{6/1} द्वे^{1/2}

1 word in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- श्लौ 7/1 – श्लू-elision; in परसप्तमी.
- धातोः 6/1 – In अवयवषष्ठी to एकाचः. Since all the धातुs in जुहोत्यादिगण is एकाच, adjectives for एकाच् such as प्रथमस्य and द्वितीयस्य are not required.
- द्वे 1/2 – This is आदेश.

[LSK] धातोः^{6/1} द्वे^{1/2} स्तः^{III/2} ।

धातु is duplicated when श्लू follows.

[LSK] जुहोति^{III/1} ।

हु + शप् + ति

हु + ति 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः श्लूः । ~ शपः

हु हु + ति 6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे

हु हु + ति 7.4.62 कुहोश्लूः । ~ अभ्यासस्य

जु हु + ति 8.4.54 अभ्यासे चर्चे । ~ झलाम् जश्

जु हो + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

[LSK] जुहुतः^{III/2} ।

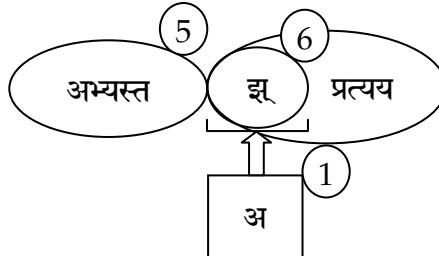
हु + तस् 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः श्लूः । ~ शपः

Since तस् is अपित्, 1.2.4 सार्वधातुकमपित्। ~ डित् is applied. Thus no गुण by 1.1.5 क्रिङ्गति च ।

जुहु + तस् ॥

[विधिसूत्रम्] 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः इः

After अभ्यस्त, इः is replaced by अ.

अत्^{1/1} अभ्यस्तात्^{5/1} । ~ प्रत्ययादेः^{6/1} इः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- अत् 1/1 – This is आदेश.
- अभ्यस्तात् 5/1 – अभ्यस्त is a संज्ञा given to both of duplicated धातु, defined by 6.1.5 उभेऽभ्यस्तात् ।; in पूर्वपञ्चमी.
- प्रत्ययादेः 6/1 – From 7.1.2 आयनेयीनीयियः फट्खच्छधां प्रत्ययादीनाम् ।; with वचनविपरिणाम to adjust to the singular इः.
- इः 6/1 – From 7.1.3 इःोऽन्तः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] इस्य^{6/1} अत्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

अत् is the substitute in the place of इः when preceded by अभ्यस्त.

[LSK] जुहति^{III/3} ॥

हु + इः	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
हु + अत् + इ	7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः इः
हु + शप् + अति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हु + अति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हु हु + अति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
इु हु + अति	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जु हु + अति	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ इलाम् जश्
जु हु + अति	6.4.87 हुश्ववोः सार्वधातुके । ~ यण् एः अनेकाचः असंयोगपूर्वस्य

Conjugation of हु (3PA) in लिट्/कर्तरि

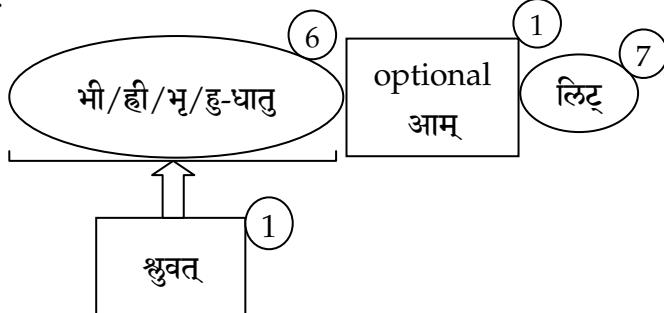
शप् is elided by 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जुहोति	जुहुतः	जुह्वति
मध्यमपुरुषः	जुहोषि	जुहुथः	जुहुथ
उत्तमपुरुषः	जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः

== लिट् ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.39 भीहीभृहुवां शुवत् । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्

After भी/ही/भृ/हु-धातु, आम् is optionally suffixed when लिट् follows, and modifications when शु follows take place.

भी-ही-भृ-हुवाम्^{6/3} शुवत्⁰ च⁰ । ~ आम्^{1/1} लिटि^{7/1} अन्यतरस्याम्⁰

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- भी-ही-भृ-हुवाम् 6/3 – Four धातुs in ID.
- शुवत्⁰ – क्षौ इव इति शुवत् ।; this is qualifying modifications on these धातुs. By this, they get duplicated, etc.
- च⁰ – This brings आम्, etc.
- अन्यतरस्याम्⁰ – From the previous sūtra. आम् and शुवत् are optional.
- आम्^{1/1} – From 3.1.35 कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि ।; this is प्रत्ययः, in apposition to 3.1.1 प्रत्ययः ।
- लिटि^{7/1} – From 3.1.35 कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि ।; in परसप्तमी.

[LSK] एभ्यः^{5/3} लिटि^{7/1} आम्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} आमि^{7/1} क्षौ^{7/1} इव⁰ कार्यम्^{1/1} च⁰।

आम् is optionally the प्रत्यय after भी/ही/भृ/हु-धातु when लिट् follows. The modifications on these धातुs are like when क्षु follows.

[LSK] जुहवाञ्चकार III/1 |

हु + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
हु + आम् + लिट्	3.1.39 भीहीभृहुवां क्षुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
हु हु + आम् + लिट्	(क्षुवद्वाव to हु) 3.1.39 भीहीभृहुवां क्षुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
झु हु + आम् + लिट्	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जु हु + आम् + लिट्	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जु हो + आम् + लिट्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
जु हव् + आम् + लिट्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
जुहव् + आम्	2.4.81 आमः । ~ लुक्
प्रातिपदिक-संज्ञा	1.2.46 कृत्तद्वितसमासाश्च । ~ प्रातिपदिकम्
जुहवाम् + कृ + लिट्	3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Conjugation of हु (3PA) in लिट्/कर्तरि

आम्-पक्षे

जुहवाम् + अनुप्रयोग कृ/अस/भू

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	जुहवाञ्चकार	जुहवाञ्चक्रतुः	जुहवाञ्चक्रुः
मध्यमपुरुषः:	जुहवाञ्चकर्थ	जुहवाञ्चक्रथुः	जुहवाञ्चक्र
उत्तमपुरुषः:	जुहवाञ्चकार/जुहवाञ्चकर	जुहवाञ्चक्रव	जुहवाञ्चक्रम

[LSK] जुहाव III/1 |

हु + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
हु हु + णल्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
झु हु + अ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जु हु + अ	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जु हौ + अ	7.2.115 अचो ज्ञिति । ~ वृद्धिः
जु हाव् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

जु हु + अतुस् 8.4.54 अभ्यासे चर्चे । ~ झलाम् जश्

जु ह् उव् + अतुस् 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियङ्गुवडौ । ~ अङ्गस्य

6.4.87 हुश्वोः सार्वधातुके । is not applicable here because the suffix is not सार्वधातुक.

जुहुवतुः

आम्-अभाव-पक्षे

जुहु + तिड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः
मध्यमपुरुषः	जुहविथ्/जुहोथ्	जुहुवथुः	जुहव
उत्तमपुरुषः	जुहाव/जुहव	जुहुविव	जुहुविम

== लुट् ==

[LSK] होता III/1 ।

हु + लुट् 3.3.15 अनयतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः

हु + तिप् 3.4.78 तिस्तिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांझथासाथांध्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य

हु + तास् + ति 3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

हु + तास् + डा 2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।

हो + तास् + आ 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

हो + त् + आ (प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लैपः ।

Conjugation of हु (3PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	होता	होतारौ 7.4.51 रि च ।	होतारः 7.4.51 रि च ।
मध्यमपुरुषः	होतासि 7.4.50 तासस्त्योर्लैपः ।	होतास्थः	होतास्थ
उत्तमपुरुषः	होतास्मि	होतास्वः	होतास्मः

== लुट् ==

[LSK] होष्यति III/1 |

हु + लृट्	3.3.13 लृट् शेषे च । ~ भविष्यति धातोः
हु + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिष्ट्विमहिङ् । ~ लस्य
हु + स्य + ति	3.1.33 स्यतासी लृंलृंटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
हो + स्य + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
हो + ष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of हु (3PA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	होष्यति	होष्यतः	होष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	होष्यसि	होष्यथः	होष्यथ
उत्तमपुरुषः	होष्यामि	होष्यावः	होष्यामः

== लोट् ==

[LSK] जुहोतु, जुहुतात् III/1 | जुहुताम् III/2 | जुहतु III/3 |

Just like लृट्.

[LSK] जुहुधि II/1 |

हु + लोट्	3.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्बन्धप्रार्थनेषु धातोः
हु + सिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिष्ट्विमहिङ् । ~ लस्य
हु + हि	3.4.87 सेह्यपिच्च । ~ लोटः
हु + शप् + हि	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हु + हि	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हु हु + हि	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
जु हु + हि	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जु हु + हि	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञालग्नम् जश्
जु हु + धि	6.4.101 हुझल्ल्यो हेर्धिः । ~ अज्ञेभ्यः

Conjugation of हु (3PA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जुहोत्/जुहुतात्	जुहुताम्	जुहतु
मध्यमपुरुषः	जुहूधि/जुहुतात्	जुहुतम्	जुहुत
उत्तमपुरुषः	जुह्वानि	जुहवाव	जुहवाम्

-- लङ्घ --

[LSK] अजुहोत्^{III/1} | अजुहुताम्^{III/2} |

Just like लट्.

In बहुवचन,

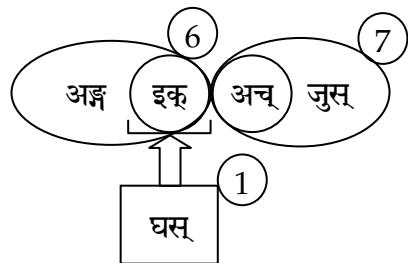
हु + लङ्घ	3.2.111 अनयतने लङ्घः । ~ अनयतने भूते धातोः
हु + द्वि	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिङ्ग्हिमहिङ्गः । ~ लस्य
हु + शप् + द्वि	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हु + द्वि	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हु हु + द्वि	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
झु हु + द्वि	7.4.62 कुहोश्वुः । ~ अभ्यासस्य
जु हु + द्वि	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जु हु + जस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झोर्जुस् डितः

After अभ्यस्त, जुस् is the substitute for द्वि.

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.83 जुसि च । ~ अचि गुणः अङ्गस्य

इगन्त-अङ्ग takes गुण when अजादि जुस्-प्रत्यय follows.

जुसि^{7/1} च⁰ । ~ अचि^{7/1} गुणः^{1/1} अङ्गस्य^{6/1}

2 words in the सूत्र; 1 word a अनुवृत्ति

- जुसि 7/1 – In परस्परमी.
- च 0 – This brings गुणः from the previous sūtra.
- अचि 7/1 – From 7.3.72 क्सस्याचि। by मण्डूकपुतगति; by तदादिविधि, अजादि-जुस्-प्रत्यये is understood. This is to exclude जुस् with यासुट्-आगम.
- गुणः 1/1 – From 7.3.82 मिदेर्गुणः। 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is used.
- अङ्गस्य 6/1 – From अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य ।. Since the स्थानिन् is not clear, इकः^{6/1} is supplied by 1.1.3 इको गुणवृद्धी ।. With तदन्तविधि, इगन्त-अङ्गस्य is the final meaning.

[LSK] इगन्त-अङ्गस्य^{6/1} गुणः^{1/1} अच्-आदौ^{7/1} जुसि^{7/1} ।

गुण is the substitute in the place of the last letter of इक्-ending अङ्ग when अजादि-जुस् follows.

[LSK] अजुहवुः^{III/3} ।

जु हु + जस् 3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ द्वेर्जुस् डितः

जु हो + उस् 7.3.83 जुसि च । ~ अचि गुणः अङ्गस्य

जु हव् + उस् 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

अट् + जुहवुस् 6.4.71 लङ्गलङ्गलङ्गवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of हु (3PA) in लङ्/कर्तरि

अजुहु + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजुहोत् 7.3.84	अजुहुताम्	अजुहुवः 3.4.109, 7.3.83, 6.1.78
मध्यमपुरुषः	अजुहोः 7.3.84	अजुहुतम्	अजुहुत
उत्तमपुरुषः	अजुहवम् 7.3.84, 6.1.78	अजुहुव	अजुहुम्

== विधिलिङ् ==

[LSK] जुहुयात्^{III/1} ।

हु + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
हु + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
हु + शप् + या त्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हु + या त्	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हु हु + या त्	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
जुहुयात्	

Conjugation of हु (3PA) in विधिलिङ्/कर्तरि

जुहुया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयुः
मध्यमपुरुषः	जुहुया:	जुहुयातम्	जुहुयात्
उत्तमपुरुषः	जुहुयाम्	जुहुयाव	जुहुयाम्

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] हूयात्^{III/1} ।

- हु + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
- हु + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
- हु + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्: यासुट्
- हु + यास् त् 7.4.25 अकृत्सावधातुकयोः । ~ दीर्घः अङ्गस्य यि विडति
- हु + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of हु (3PA) in आशीर्लिङ्/कर्त्तरि

जुहुया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हूयात्	हूयास्ताम्	हूयासुः
मध्यमपुरुषः	हूया:	हूयास्तम्	हूयास्त
उत्तमपुरुषः	हूयासम्	हूयास्व	हूयास्म

== लुङ् ==

[LSK] अहौषीत्^{III/1} ।

- हु + लुङ् 3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
- हु + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
- हु + च्छ्ल + त् 3.1.43 च्छ्ल लुङ्डि । ~ धातोः
- हु + सिञ्च + त् 3.1.44 च्छ्लः सिञ्च् ।
- हु + स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिञ्चोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
- हौ + स् + ईत् 7.2.1 सिञ्चि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।
- अट् + हौसीत् 6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्क्वदात्तः । ~ अङ्गस्य
- अट्हौषीत् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of हु (3PA) in लड्ड/कर्तरि

अहौष् + तिड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहौषीत्	अहौषाम्	अहौषुः
मध्यमपुरुषः	अहौषीः	अहौषम्	अहौष्ट
उत्तमपुरुषः	अहौषम्	अहौष्व	अहौष्म

== लड्ड ==

[LSK] अहोष्यत् ^{III/1} ।

अ हु + स्य + त्

Conjugation of हु (3PA) in लड्ड/कर्तरि

अहोष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहोष्यत्	अहोष्यताम्	अहोष्यन्
मध्यमपुरुषः	अहोष्यः	अहोष्यतम्	अहोष्यत
उत्तमपुरुषः	अहोष्यम्	अहोष्याव	अहोष्याम

2. जिभी भये (3PA)

[LSK] जिभी भये ^{7/1} ॥२॥ to be afraid

The content of the धातु is भी. इत् letter is जि by 1.3.5 आदिर्जिटुडवः। ~ धातोः. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।.

== लट् ==

[LSK] बिभेति ^{III/1} ॥

भी + शप् + ति

भी + ति 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः

भी भी + ति 6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे

भि भी + ति 7.4.59 हस्त्वः । ~ अभ्यासस्य

बि भी + ति 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्

बि भे + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

भी + तस् 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः

Since तस् is अपित्, 1.2.4 सार्वधातुकमपित्। ~ डित् is applied. Thus no गुण by 1.1.5 क्विङ्गति च ।.
बिभी + तस्

Continue with the next sūtra.

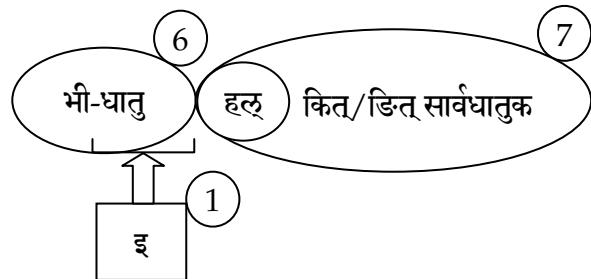
Conjugation of भी (3PA) in लट्/कर्तरि

बिभे + पित् तिङ्; बिभी + अपित् तिङ्; optional बिभि for हलादि अपित् तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः:	बिभेति	बिभितः/बिभीतः 6.4.115	बिभ्यति 6.4.87
मध्यमपुरुषः:	बिभेषि	बिभिथः/बिभीथः 6.4.115	बिभिथ/बिभीथ 6.4.115
उत्तमपुरुषः:	बिभेमि	बिभिवः/बिभीवः 6.4.115	बिभिमः/बिभीमः 6.4.115

[विधिसूत्रम्] 6.4.115 भियोऽन्यतरस्याम् । ~ इत् हलि किङति सार्वधातुके

भी-धातु optionally takes इ-आदेश when followed by हलादि किङत् सार्वधातुक.

भियः^{6/1} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ इत्^{1/1} हलि^{7/1} किङति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- भियः 6/1 – धातु भी in स्थानेयोगा षष्ठी. 1.1.52 अलोऽन्यस्य । is required.
- अन्यतरस्याम् 0 – The इत्-आदेश is optional.
- इत् 1/1 – This is आदेश; from 6.4.114 इद् दरिद्रस्य ।.
- हलि 7/1 – This is विशेषण to सार्वधातुके. By तदादिविधि, हलादि-सार्वधातुके is understood. From 6.4.113 ई हल्यघोः ।.
- किङति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङत्यनङ्गि ।; this is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।; in परस्परमी.

[LSK] इकारः^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} हलादौ^{7/1} किङति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1} ।

इ is optionally the substitute in the place of the last letter of भी-धातु when हल्- beginning कित/डिंत् सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] विभितः, विभीतः^{III/2} ।

विभी + तस्

विभि + तस्

6.4.115 भियोऽन्यतरस्याम् । ~ इत् हलि किङति सार्वधातुके

[LSK] विभ्यति^{III/3} ॥

भी + द्वि

3.4.78 तिस्तिस्तिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्वहिमहिङ् । ~ लस्य

विभी + अत् + इ

7.1.4 अद्भ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः ज्ञः

विभ्य् + अति

6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण

== लिट् ==

For आम्-पक्ष, the process is exactly the same as हु-धातु.

[LSK] विभयाच्चकार^{III/1} ।

भी + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
भी + आम् + लिट्	3.1.39 भीहीभूवां शुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
भी भी + आम् + लिट्	(शुवद्वाव to भी) 3.1.39 भीहीभूवां शुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
बी भी + आम् + लिट्	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
बि भी + आम् + लिट्	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्
बि भे + आम् + लिट्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
बि भय् + आम् + लिट्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
विभय् + आम्	2.4.81 आमः । ~ लुक्
प्रातिपदिक-संज्ञा	1.2.46 कृत्तद्वितसमासाश्च । ~ प्रातिपदिकम्
विभयाम् + कृ + लिट्	3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Conjugation of भी (3PA) in लिट्/कर्तौरि

आम्-पक्षे

विभयाम् + अनुप्रयोग कृ/अस्/भू

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बीवचनम्
प्रथमपुरुषः	विभयाच्चकार	विभयाच्चक्तुः	विभयाच्चकुः
मध्यमपुरुषः	विभयाच्चकर्थ	विभयाच्चकथुः	विभयाच्चक्र
उत्तमपुरुषः	विभयाच्चकार/विभयाच्चकर	विभयाच्चकृव	विभयाच्चकृम

For आम्-अभाव-पक्ष, the only difference from हु-धातु is यण् by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । when अजादि-प्रत्यय follows.

[LSK] विभाय III/1 ।

भी + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
भी भी + णल्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
भि भी + अ	7.4.59 ह्वस्वः । ~ अभ्यासस्य
वि भी + अ	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्
वि भै + अ	7.2.115 अचो जिणति । ~ वृद्धिः
वि भाय् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
वि भी + अतुस्	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्
वि भ्य् + अतुस्	6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् अङ्गस्य

आम्-अभाव-पक्षे

विभी + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	विभाय	विभ्यतुः	विभ्युः
मध्यमपुरुषः	विभयिथ / विभेथ	विभ्यथुः	विभ्य
उत्तमपुरुषः	विभाय / विभय	विभ्यिव	विभ्यिम्

== लुट् ==

[LSK] भेता III/1 ।

The entire process is the same as हु-धातु.

Conjugation of भी (3PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	भेता	भेतारौ	भेतारः
मध्यमपुरुषः	भेतासि	भेतास्थः	भेतास्थ
उत्तमपुरुषः	भेतास्मि	भेतास्वः	भेतास्मः

== लृट ==

[LSK] भेष्यति^{III/1} ।

Conjugation of भी (3PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	भेष्यति	भेष्यतः	भेष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	भेष्यसि	भेष्यथः	भेष्यथ
उत्तमपुरुषः	भेष्यामि	भेष्यावः	भेष्यामः

== लोट ==

[LSK] बिभेतु, बिभितात्, बिभीतात्^{III/1} ।

Just like लृट, there is an optional form with short इ by .

Conjugation of भी (3PA) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	बिभेतु/बिभितात्/बिभीतात्	बिभिताम्/बिभीताम्	बिभ्यतु
मध्यमपुरुषः	बिभिहि/बिभीहि/बिभितात्/बिभीतात्	बिभितम्/बिभीतम्	बिभित/बिभीत
उत्तमपुरुषः	बिभयानि	बिभयाव	बिभयाम

== लङ् ==

[LSK] अविभेत्^{III/1} ।

In III/3, गुण by 7.3.83 जुसि च । takes place.

वि भी + जस् 3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेर्जुस् डितः

वि भे + उस् 7.3.83 जुसि च । ~ अचि गुणः अङ्गस्य

वि भय् + उस् 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

अट् + विभयुस् 6.4.71 लङ्लङ्लङ्क्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of भी (3PA) in लङ्/कर्तरि

अविभी + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः:	अविभेत् 7.3.84	अविभिताम्/अविभीताम्	अविभयुः 3.4.109, 7.3.83, 6.1.78
मध्यमपुरुषः:	अविभेः 7.3.84	अविभितम्/अविभीतम्	अविभित/अविभीत
उत्तमपुरुषः:	अविभयम् 7.3.84, 6.1.78	अविभिव/अविभीव	अविभिम/अविभीम

== विधिलिङ् ==

[LSK] बिभीयात्^{III/1} |

Conjugation of भी (3PA) in विधिलिङ्/कर्तरि

विभिया/बिभीया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः:	विभियात्/बिभीयात्	विभियाताम्/विभीयाताम्	विभीयुः/विभीयुः
मध्यमपुरुषः:	विभीयाः/विभीयाः	विभीयातम्/विभीयातम्	विभीयात/विभीयात
उत्तमपुरुषः:	विभीयाम्/विभीयाम्	विभीयाव/विभीयाव	विभीयाम/विभीयाम

== आशीर्लिङ् ==

Since the धातु is दीर्घ-ending, दीर्घ by 7.4.25 अकृत्सार्वधातुक्योः। does not take place, unlike हु-धातु.

[LSK] भीयात्^{III/1} |

भी + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

भी + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

भी + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्: यासुट्

भी + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of भी (3PA) in आशीर्लिङ् / कर्तरि
बिभीया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	भीयात्	भीयास्ताम्	भीयासुः
मध्यमपुरुषः	भीया:	भीयास्तम्	भीयास्त
उत्तमपुरुषः	भीयासम्	भीयास्व	भीयास्म

== लुङ् ==

The entire process is the same as हु-धातु.

[LSK] अभैषीत्^{III/1} ।

भै + स + ईत्   7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।

Conjugation of भी (3PA) in लुङ् / कर्तरि
अभैष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभैषीत्	अभैषाम्	अभैषुः
मध्यमपुरुषः	अभैषीः	अभैष्टम्	अभैष्ट
उत्तमपुरुषः	अभैषम्	अभैष्व	अभैष्म

== लृङ् ==

The entire process is the same as हु-धातु.

[LSK] अभेष्यत्^{III/1} ।

Conjugation of भी (3PA) in लृङ् / कर्तरि
अभेष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बभीवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभेष्यत्	अभेष्यताम्	अभेष्यन्
मध्यमपुरुषः	अभेष्यः	अभेष्यतम्	अभेष्यत
उत्तमपुरुषः	अभेष्यम्	अभेष्याव	अभेष्याम्

3. ही लज्जायाम् (3PA)

[LSK] ही लज्जायाम्^{7/1} ॥३॥ to by shy

There is no इत् letter to this धातु. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच्च उपदेशोऽनुदात्तात् ।.

In conjugation, the differences from भी-धातु are:

- 1) There is no optional इत्-आदेश by 6.4.115 भियोऽन्यतरस्याम् । ~ इत् हलि विडति सार्वधातुके.
- 2) The last ई of ही is संयोगपूर्वक. Thus यण् by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । does not happen.

== लट् ==

[LSK] जिहेति^{III/1} ॥

ही + शप् + ति

ही + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
ही ही + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
ही ही + ति	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
हि ही + ति	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
झि ही + ति	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जि ही + ति	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जि हे + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

[LSK] जिहीतः^{III/2} ।

जि ही + तस्

[LSK] जिहियति^{III/3} ॥

ही + द्वि	3.4.78 तिस्तिद्विसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांविद्विहिङ् । ~ लस्य
जिही + अत् + इ	7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः झः
जिहिय् + अति	6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्वोरियडुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य

Since the last ई of ही is संयोगपूर्वक, यण् by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । does not happen.

Conjugation of ही (3PA) in लिट्/कर्तरि

जिही + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहेति 7.3.84	जिहीतः	जिहियति 6.4.77
मध्यमपुरुषः	जिहेषि 7.3.84	जिहीथः	जिहीथ
उत्तमपुरुषः	जिहेमि 7.3.84	जिहीवः	जिहीमः

== लिट् ==

For आम्-पक्ष, the process is exactly the same as हु-धातु.

[LSK] जिभयाच्चकार III/1 ।

ही + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनधितने भूते धातोः
ही + आम् + लिट्	3.1.39 भीहीभृहीवां शुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
शुवद्वाव to ही	3.1.39 भीहीभृहीवां शुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्
जि हे + आम् + लिट्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
जि हय् + आम् + लिट्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
जिहय् + आम्	2.4.81 आमः । ~ लुक्
प्रातिपदिक-संज्ञा	1.2.46 कृत्तद्वितसमासाश । ~ प्रातिपदिकम्
जिहयाम् + कृ + लिट्	3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Conjugation of ही (3PA) in लिट्/कर्तरि

आम्-पक्षे

जिहयाम् + अनुप्रयोग कृ/अस/भू

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहयाच्चकार	जिहयाच्चक्रतुः	जिहयाच्चक्रः
मध्यमपुरुषः	जिहयाच्चकर्थ	जिहयाच्चक्रथुः	जिहयाच्चक्र
उत्तमपुरुषः	जिहयाच्चकार/जिहयाच्चकर	जिहयाच्चक्रव	जिहयाच्चक्रम

[LSK] जिहाय^{III/1} |

ही + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनयतने भूते धातोः
ही ही + णल्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
ही ही + ति	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
हि ही + ति	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
झि ही + ति	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जि ही + ति	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जि है + अ	7.2.115 अचो जिणति । ~ वृद्धिः
जि हाय् + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
जि ही + अतुस्	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जि हिय् + अतुस्	6.4.77 अचि श्रुधातुभ्रुवां घ्वोरियङ्गुवडौ । ~ अङ्गस्य

आम्-अभाव-पक्षे

जिही + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहाय	जिहियतुः	जिहियुः
मध्यमपुरुषः	जिहयिथ/जिहेथ	जिहियथुः	जिहिय
उत्तमपुरुषः	जिहाय/जिहय	जिहियिव	जिहियिम

== लृट ==

[LSK] हेता^{III/1} |

Conjugation of ही (3PA) in लृट/कर्तौरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	हेता	हेतारौ	हेतारः
मध्यमपुरुषः	हेतासि	हेतास्थः	हेतास्थ
उत्तमपुरुषः	हेतास्मि	हेतास्वः	हेतास्मः

== लृट ==

[LSK] हेष्यति^{III/1} |

Conjugation of ही (3PA) in लृट/कर्तौरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	हेष्यति	हेष्यतः	हेष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	हेष्यसि	हेष्यथः	हेष्यथ
उत्तमपुरुषः	हेष्यामि	हेष्यावः	हेष्यामः

== लोट ==

[LSK] जिहेतु, जिहीतात्^{III/1} |

Just like लृट.

Conjugation of ही (3PA) in लोट/कर्तौरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहेतु/जिहीतात्	जिहीताम्	जिहियतु
मध्यमपुरुषः	जिहीहि/जिहीतात्	जिहीतम्	जिहीत
उत्तमपुरुषः	जिहयाणि	जिहयाव	जिहयाम

== लङ् ==

[LSK] अजिहेत्^{III/1} |

Conjugation of ही (3PA) in लङ्/कर्तरि

अजिही + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजिहेत् 7.3.84	अजिहीताम्	अजिहयुः 3.4.109, 7.3.83, 6.1.78
मध्यमपुरुषः	अजिहे: 7.3.84	अजिहीतम्	अजिहीत
उत्तमपुरुषः	अजिहयम् 7.3.84, 6.1.78	अजिहीव	अजिहीम्

== विधिलिङ् ==

[LSK] जिहीयात्^{III/1} |

Conjugation of ही (3PA) in विधिलिङ्/कर्तरि

जिहीया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहीयात्	जिहीयाताम्	अहीयुः
मध्यमपुरुषः	जिहीयाः	जिहीयातम्	जिहीयात
उत्तमपुरुषः	जिहीयाम्	जिहीयाव	जिहीयाम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] हीयात्^{III/1} |

Conjugation of ही (3PA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

जिहीया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	हीयात्	हीयास्ताम्	हीयासुः
मध्यमपुरुषः	हीयाः	हीयास्तम्	हीयास्त
उत्तमपुरुषः	हीयासम्	हीयास्व	हीयास्म

== लुङ् ==

[LSK] अहैषीत्^{III/1} ।

है + स + ईत्

7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।

Conjugation of ही (3PA) in लुङ्/कर्तरि

अहैष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहैषीत्	अहैष्टाम्	अहैषुः
मध्यमपुरुषः	अहैषीः	अहैष्टम्	अहैष्ट
उत्तमपुरुषः	अहैषम्	अहैष्व	अहैष्म

== लुङ् ==

[LSK] अहेष्यत्^{III/1} ।

Conjugation of ही (3PA) in लुङ्/कर्तरि

अहेष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहीवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहेष्यत्	अहेष्यताम्	अहेष्यन्
मध्यमपुरुषः	अहेष्यः	अहेष्यतम्	अहेष्यत
उत्तमपुरुषः	अहेष्यम्	अहेष्याव	अहेष्याम्

4. पृ पालनपूरणयोः (3PS)

[LSK] पृ पालनपूरणयोः^{7/2} ॥४॥ to protect, to fill

The content of the धातु is पृ without any इत् letter. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

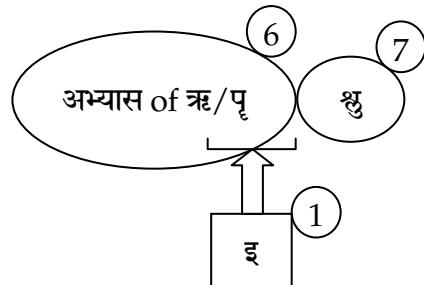
Conjugation of पृ (3PA) in लट्/कर्तरि

अभ्यास takes इ-आदेश by 7.4.77 अर्तिपिपत्योश्च।; पिपृ + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः	पिपर्ति 7.3.84	पिपूर्ते: 7.2.102, 8.2.77	पिपुरति 7.2.102
मध्यमपुरुषः	पिपर्षि 7.3.84, 8.3.59	पिपूर्ष: 7.2.102, 8.2.77	पिपूर्थ 7.2.102, 8.2.77
उत्तमपुरुषः	पिपर्मि 7.3.84	पिपूर्व: 7.2.102, 8.2.77	पिपूर्म: 7.2.102, 8.2.77

[विधिसूत्रम्] 7.4.77 अर्तिपिपत्योश्च । ~ अभ्यासस्य इत् श्लौ

The last letter of अभ्यास of ऋ-धातु and पृ-धातु is replaced by इ when श्लौ follows.

अर्ति-पिपत्योः^{6/2} च⁰ । ~ इत्^{1/1} अभ्यासस्य^{6/1} श्लौ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- अर्ति-पिपत्योः 6/2 – ऋ गतौ (1P) to go; पृ पालनपूरणयोः (3P) to protect, to fill; in ID; in सम्बन्धे षष्ठी to अभ्यासस्य
- च 0 – This brings इत्
- श्लौ 7/1 – From 7.4.75 निजां त्रयाणां गुणः श्लौ ।; in परसप्रसमी.
- इत् 1/1 – This is आदेश; from 7.4.76 भृजामित् ।; त् is for clarification.
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपोऽभ्यासस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी; 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.

[LSK] अभ्यासस्य^{6/1} इकारः^{1/1} अन्त-आदेशः^{1/1} स्यात्^{III/1} श्लौ^{7/1} ॥

इ is the substitute in the place of the last letter of अभ्यास of ऋ/पृ-धातु when श्लौ follows.

[LSK] पिपर्ति^{III/1} ॥

पृ + शप् + ति

पृ + ति 2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः श्लः । ~ शपः

पृ पृ + ति 6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे

पिर् पृ + ति 7.4.77 अर्तिपिपत्योश्च । ~ अभ्यासस्य इत् श्लौ; 1.1.51 उरण् रपरः ।

पि पृ + ति 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

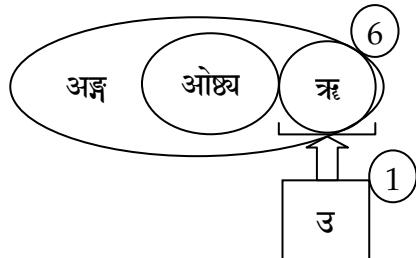
पि पर् + ति 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः; 1.1.51 उरण् रपरः ।

पिपर्ति

In III/2,

[विधिसूत्रम्] 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य

ऋ which has labial sound in front which is a part of अङ्ग is replaced by उ.

उत्^{1/1} ओष्य-पूर्वस्य^{6/1} । ~ ऋतः^{6/1} अङ्गस्य^{6/1}

1 word in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- उत् 1/1 – This is आदेश.
- ओष्य-पूर्वस्य 6/1 – ओष्यः पूर्वः यस्य सः ओष्यपूर्वः (116B) = ऋतः तस्य ।; that which has a labial sound in front. This is an adjective to ऋतःः.
- ऋतः 6/1 – This is an adjective to अङ्गस्य. By तदन्तविधि, ओष्य-पूर्व-ऋदन्तस्य अङ्गस्य is understood.
- अङ्गस्य 6/1 – From the अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य।

[LSK] अङ्ग-अवयव-ओष्यपूर्वः^{1/1} यः^{1/1} ऋत्^{1/1} तदन्तस्य^{6/1} अङ्गस्य^{6/1} उत्^{1/1} स्यात्^{III/1} ॥

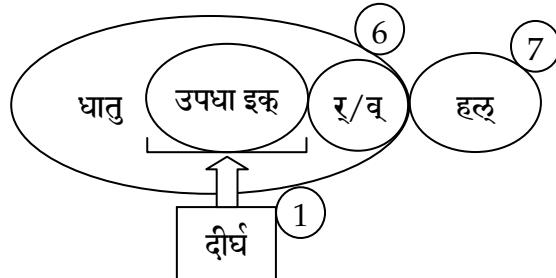
उ is the substitute in the place of the last letter of अङ्ग which ends with ऋ preceded by labial sound which is a part of the अङ्ग.

पृ + तस्	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
पृ पृ + ति	6.1.1 शौ । ~ धातोः द्वे
पिर् पृ + ति	7.4.77 अर्तिपिपर्योश्च । ~ अभ्यासस्य इत् शौ; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पृ + ति	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
पि पुर् + ति	7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः

उपधा इकः of र्/व्-ending धातु is elongated when हलि follows.

हलि^{7/1} च⁰ । ~ धातोः^{6/1} वौः^{6/2} उपधायाः^{6/1} दीर्घः^{7/1} इकः^{6/1}

2 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- हलि 7/1 – हलि in परस्परमी.
- च 0 – This brings the whole context from the previous sūtra 8.2.76 वौरुपधाया दीर्घ इकः । ~ धातोः पदस्य अन्ते.
- धातोः 6/1 – From 8.2.74 सिपि धातो रुवा॑।; this is adjective to पदस्य. With तदन्तविधि, it results in “रेफ-वकार-अन्त-धातु-अन्तस्य पदस्य”.
- वौः 6/2 – From 8.2.76 वौरुपधाया दीर्घ इकः ।; र् च व् च वौः (ID), तयोः ।; this is adjective to धातोः. With तदन्तविधि, it results in “र्/व्-ending धातु”
- उपधायाः 6/1 – From 8.2.76 वौरुपधाया दीर्घ इकः ।; the second to last letter; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- दीर्घः 1/1 – From 8.2.76 वौरुपधाया दीर्घ इकः ।; this is आदेश.
- इकः 6/1 – From 8.2.76 वौरुपधाया दीर्घ इकः ।; प्रत्याहारः इकः; this is समानाधिकरण to उपधायाः.

[LSK] रेफ-व-अन्तयोः^{6/2} धात्वोः^{6/2} उपधायाः^{6/1} इकः^{6/1} दीर्घः^{1/1} हलि^{7/1} ।

दीर्घः is the substitute in the place of उपधा इकः of र्/व्-ending धातु when हलि follows.

[LSK] पिपूर्तः^{III/2} ।

पि पूर् + तस्

पि पूर् + तस् 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः

[LSK] पिपुरति^{III/3} ॥

पृ + ज्ञि 3.4.78 तिस्तिद्विसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांश्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य

पृ + अत् + इ 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः ज्ञः

पृ पृ + अति 6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे

पि पुर् + अति 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।

== लिट् ==

[LSK] पपार^{III/1} ॥

पृ + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनन्यतने भूते धातोः
पृ + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा:
पृ पृ + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाच्च: द्वे
पर् पृ + अ	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
प पृ + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
प पार् + अ	7.2.115 अचो जिणति । ~ वृद्धिः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।

In III/2,

पृ + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनन्यतने भूते धातोः

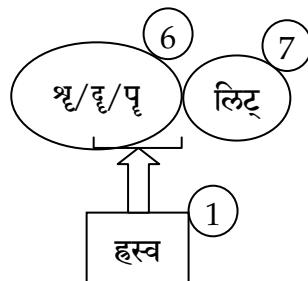
पृ + अतुस् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा:

अतुस् is अपित्, thus कित् by 1.2.5 असंयोगाहिट् कित् । ~ अपित्, Being कित्, गुणवृद्धिनिषेध by 1.1.5
विकटनति च ।.

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.4.12 शृद्वप्रां हस्वो वा । ~ लिटि

The vowel of शृ/हृ/पृ-धातु becomes हस्व when लिटि follows.

शृद्वप्राम्^{6/3} हस्वः^{1/1} वा⁰ । ~ लिटि^{7/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- शृ-दृ-प्राम् 6/3 – शृ, हृ, and पृ धातु in ID; in सम्बन्धे षष्ठी to अचः^{6/1} provided by 1.2.28 अचश्च।
- हस्वः 1/1 – This is आदेश. This brings अचः^{6/1} by 1.2.28 अचश्च। 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः। is used for deciding the आदेश from all the letters termed हस्व.
- वा 0 – The हस्व-आदेश is optional.
- लिटि 7/1 – From 7.4.9 दयतर्दिंगि लिटि ।; in परस्परमी।

[LSK] एषाम्^{6/3} किति^{7/1} लिटि^{7/1} हस्वः^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} ।

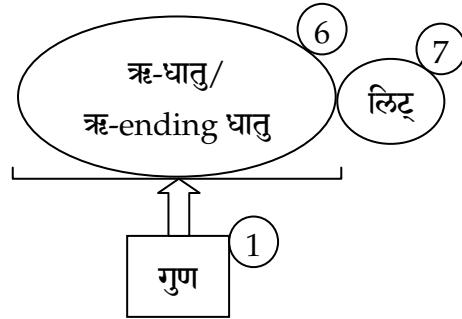
हस्व is the substitute in the place of vowel of these धातुs when किति लिटि follows.

[LSK] पप्रतुः^{III/2} ॥

पृ + लिटि	3.2.115 परोक्षे लिटि । ~ अनन्यतने भूते धातोः
पृ + अतुस्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः
पृ पृ + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
पर् पृ + अतुस्	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
प पृ + अतुस्	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
प पृ+ अतुस्	7.4.12 शृद्वप्रां हस्वो वा । ~ लिटि
प प्र + अतुस्	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

[विधिसूत्रम्] 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि

ऋ-धातु of 6th conjugation and ॠ-ending धातु takes गुण when लिटि follows.

ऋच्छति-ऋताम्^{6/3} । ~ गुणः^{1/1} लिटि^{7/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- ऋच्छति-ऋताम् 6/3 – ऋ गतौ (6P) with शितप् धातुर्निर्देशः; ऋत, a long ॠ, is understood by ॠ-ending धातु.
- गुणः 1/1 – This is आदेश. This brings इकः^{6/1} by 1.1.3 इको गुणवृद्धी। 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः। is used for deciding the आदेश from the letters termed गुण.
- लिटि 7/1 – From 7.4.9 दयतेर्दिग्ं लिटि ।; in परसप्तमी.

[LSK] तौदातिक-ऋच्छेः^{6/1} ऋधातोः^{6/1} ऋताम्^{6/3} च⁰ गुणः^{1/1} लिटि^{7/1}।

गुण is the substitute in the place of इकः of ॠ-धातु of 5th conjugation and ॠ-ending धातु when लिटि follows.

[LSK] पपरुः^{III/2}।

पृ + लिटि	3.2.115 परोक्षे लिटि । ~ अनद्यतने भूते धातोः
पृ + अतुस्	3.4.82 परस्मैपदानां पालतुस्थलथुसणल्वमाः
पृ पृ + अतुस्	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ प्रथमस्य एकाचः द्वे
पर् पृ + अतुस्	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य
प पृ + अतुस्	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
प पर् + अतुस्	7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि; 1.1.51 उरण् रपरः।

[LSK] पपरुः^{III/3}॥

प पृ + उस्	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
प पर् + उस्	7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । ~ गुणः लिटि; 1.1.51 उरण् रपरः।

In II/1, इट्-आगम is नित्य because it is not नित्य अनिट् before तास्.

Conjugation of पृ (3PA) in लिट्/कर्तरि

प पृ + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपूवचनम्
प्रथमपुरुषः	पपार	पप्रतुः/पपरतुः	पप्रुः/पपरुः
मध्यमपुरुषः	पपरिथ	पप्रथुः/पपरथुः	पप्र/पपर
उत्तमपुरुषः	पपार/पपर	पप्रिव/पपरिव	पप्रिम/पपरिम

== लुट् ==

पृ + लुट् 3.3.15 अनन्यतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः

पृ + तिप् 3.4.78 तिसस्त्रिश्चासिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चाथासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य

पृ + तास् + ति 3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

पृ + तास् + डा 2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।

पृ + इट् तास् + डा 7.2.35 आर्धधातुकस्येह वलादेः ।

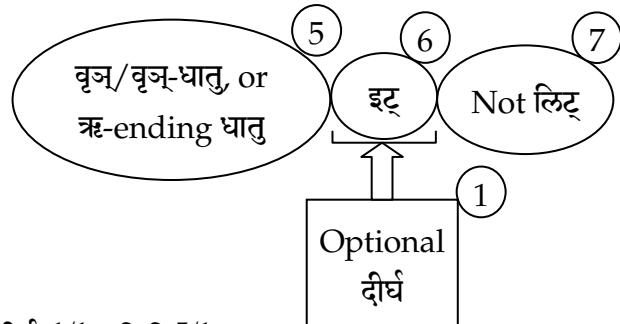
पर् + इतास् + डा 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

पर् + इत् + आ (प.) डित्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लैपः ।

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

After वृङ्, वृज्, and ऋ-ending धातु, इट् optionally becomes दीर्घ, but not when लिट् follows.

वृतः^{5/1} वा⁰ । ~ इटः^{6/1} दीर्घः^{1/1} अलिटि^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- वृतः 5/1 – वृ च ऋत् च वृत् (SD), तस्मात् । वृ represents two धातुः: वृङ् सम्बन्धी (9A) to choose; वृज् (5/10U) to cover; ऋत् represents ऋ-ending धातु.
- वा 0 – The दीर्घ is optional.
- इटः 6/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; इट्-आगम; in स्थानेयोगा षष्ठी by विभक्तिविपरिणाम.
- दीर्घः 1/1 – This is आदेश; from 7.2.37 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ।.
- अलिटि 7/1 – लिट् should not follow; in परसप्तमी; from 7.2.37 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ।.

[LSK] वृङ्-वृज्म्याम्^{5/2} ऋदन्तात्^{5/1} च⁰ इटः^{6/1} दीर्घः^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} न⁰ तु⁰ लिटि^{7/1} ।

दीर्घ is optionally the substitute in the place of इ after वृङ्, वृज्-धातु, and ऋ-ending धातु, when लिट् is not following.

[LSK] परिता, परीता^{III/1} ।

पृ + इट् + तास् + डा	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
पर् + इतास् + आ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
पर् + ईतास् + आ	7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of पृ (3PS) in लट्/कर्तेरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः	परीता/परिता	परीतारौ/परितारौ	परीतारः/परितारः
मध्यमपुरुषः	परीतासि/परितासि	परीतास्थः/परितास्थः	परीतास्थ/परितास्थ
उत्तमपुरुषः	परीतास्मि/परितास्मि	परीतास्वः/परितास्वः	परीतास्मः/परितास्मः

== लृट ==

[LSK] परीष्यति, परिष्यति^{III/1}।

- पृ + इट् स्य + ति   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
 पर् + इस्य + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
 पर् + ईस्य + ति   7.2.38 वृतो वा । ~ इटः दीर्घः अलिटि

Conjugation of पृ (3PS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः	परीष्यति/परिष्यति	परीष्यतः/परिष्यतः	परीष्यन्ति/परिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	परीष्यसि/परिष्यसि	परीष्यथः/परिष्यथः	परीष्यथ/परिष्यथ
उत्तमपुरुषः	परीष्यामि/परिष्यामि	परीष्यावः/परिष्यावः	परीष्यामः/परिष्यामः

== लोट ==

[LSK] पिपर्तु^{III/1}।

Conjugation of पृ (3PS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः	पिपर्तु/पिपूर्तात्	पिपूर्ताम् 7.2.102, 8.2.77	पिपुरतु 7.2.102
मध्यमपुरुषः	पिपूर्हि/पिपूर्तात्	पिपूर्तम् 7.2.102, 8.2.77	पिपूर्त 7.2.102, 8.2.77
उत्तमपुरुषः	पिपराणि 7.3.84	पिपराव	पिपराम

== लङ् ==

[LSK] अपिपः^{III/1}।

- पृ + लङ्   3.2.111 अनयतने लङ् । ~ अनयतने भूते धातोः
 पृ + शप् + त्
 पृ + त्   2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
 पृ पृ + त्   6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
 पिर् पृ + त्   7.4.77 अर्तिपिपत्योश्च । ~ अभ्यासस्य इत् श्लौ; 1.1.51 उरण् रपरः।

पि पृ + त्	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
पि पर् + त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पर्	6.1.68
अपिपः	8.3.15
[LSK] अपिपूर्तम् ^{III/2} ।	
पि पृ + ताम्	7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पुर् + ताम्	7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पूर् + ताम्	8.2.77 हलिं च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः
[LSK] अपिपरुः ^{III/3} ।	
पि पृ + जस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झोर्जुस् डिन्तः
पि पर् + उस्	7.3.83 जुसि च । ~ अचि गुणः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।

Conjugation of पृ (3PS) in लङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपिपः	अपिपूर्ताम्	अपिपरुः
मध्यमपुरुषः	अपिपः	अपिपूर्तम्	अपिपूर्त
उत्तमपुरुषः	अपिपरम्	अपिपूर्व	अपिपूर्म्

== विधिलिङ् ==

[LSK] पिपूर्यात् ^{III/1} ।	
पृ + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीष्टसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
पृ + या त्	7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
पृ + शप् + या त्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
पृ + या त्	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः श्लुः । ~ शपः
पृ पृ + या त्	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
पिर् पृ + यात्	7.4.77 आर्तिपिपत्योश्च । ~ अभ्यासस्य इत् श्लौ; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पृ + यात्	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
पि पुर् + यात्	7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।
पि पूर् + यात्	8.2.77 हलिं च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः

Conjugation of पृ (3PS) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः:	पिपूर्यात्	पिपूर्याताम्	पिपूर्युः
मध्यमपुरुषः:	पिपूर्या:	पिपूर्यातम्	पिपूर्यात्
उत्तमपुरुषः:	पिपूर्याम्	पिपूर्याव	पिपूर्याम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] पूर्यात्^{III/1} |

- पृ + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
- पृ + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
- पृ + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
- पूर् + यास् त् 7.1.102 उदोष्यपूर्वस्य । ~ ऋतः अङ्गस्य; 1.1.51 उरण् रपरः ।
- पूर् + यास् त् 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः

Conjugation of पृ (3PS) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपृवचनम्
प्रथमपुरुषः:	पूर्यात्	पूर्यास्ताम्	पूर्यासुः
मध्यमपुरुषः:	पूर्या:	पूर्यास्तम्	पूर्यास्त
उत्तमपुरुषः:	पूर्यासम्	पूर्यास्व	पूर्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] अपारीत्^{III/1} |

- पृ + लुङ् 3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
- पृ + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
- पृ + च्छिल + त् 3.1.43 च्छिल लुङिः । ~ धातोः
- पृ + सिंच् + त् 3.1.44 च्छ्लेः सिंच् ।
- पृ + स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

पृ + इट् स् + ईत्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
पार् + इस् + ईत्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।
पार् + इ + ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
पार् + ईत्	6.1.101 अकः सर्वर्णे दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्जलोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः ।
अट् + पारीत्	6.4.71 लुड्लङ्गलृङ्गक्षवडुदातः । ~ अञ्जस्य

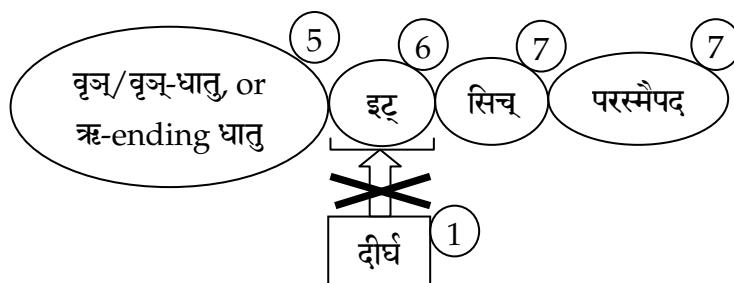
For III/2,

पृ + इट् स् + ताम्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
--------------------	-------------------------------

Here, the optional दीर्घ for इट् is प्राप्त. This is negated by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.40 सिचि च परस्मैपदेषु । ~ वृतः इटः दीर्घः न

इट् does not become दीर्घ after वृङ्, वृज्, and ऋ-ending धातु, when सिच् in परस्मैपद follows.

सिचि^{7/1} च⁰ परस्मैपदेषु^{7/3} । ~ वृतः^{5/1} इटः^{6/1} दीर्घः^{1/1}

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- सिचि 7/1 – सिच्, विकरणप्रत्यय for लुड्, in परस्परमी.
- च 0 – This brings न for the context of दीर्घ for इट्.
- परस्मैपदेषु 7/3 – When परस्मैपद follows.
- वृतः 5/1 – From 7.2.38 वृतो वा ।; in पूर्वपञ्चमी.
- इटः 6/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।; इट्-आगम; in स्थानेयोगा षष्ठी by विभक्तिविपरिणाम.
- दीर्घः 1/1 – This is आदेश; from 7.2.37 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ।.
- अलिटि 7/1 – लिट् should not follow; in परस्परमी; from 7.2.37 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ।.

[LSK] अत्र⁰ इटः^{6/1} दीर्घः^{1/1} न⁰ ।

दीर्घ is negated when सिच् in परस्मैपद follows.

[LSK] अपारिष्टाम्⁰ ।

पृ + इट् स् + ताम्	7.2.35 आर्धघातुकस्येऽ वलादेः ।
पार् + इस् + ताम्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।
अट् + पारिस्ताम्	6.4.71 लुड्लुड्लुक्ष्वुदात्तः । ~ अञ्जस्य
अपारिष्टाम्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः ।; 8.4.41 छुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of पृ (3PS) in लुड्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपूवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपारीत्	अपारिष्टाम्	अपारिषुः
मध्यमपुरुषः	अपारीः	अपारिष्टम्	अपारिष्ट
उत्तमपुरुषः	अपारिष्टम्	अपारिष्व	अपारिष्व

== लृड् ==

[LSK] अपरीष्वत्, अपरिष्वत्^{III/1} ।

Conjugation of पृ (3PS) in लृड्/कर्तरि

अहोष्य (अदन्त-अञ्ज) + तिड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बपूवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपरीष्वत्/परिष्वत्	अपरीष्वताम्/परिष्वताम्	अपरीष्वन्/परिष्वन्
मध्यमपुरुषः	अपरीष्यः/परिष्यः	अपरीष्वतम्/परिष्वतम्	अपरीष्वत्/परिष्वत्
उत्तमपुरुषः	अपरीष्वम्/परिष्वम्	अपरीष्वाव्/परिष्वाव्	अपरीष्वाम्/परिष्वाम्

5. आँहृक त्यागे (3PA)

[LSK] आँहृक त्यागे^{7/1} ॥५॥ to give up

The content of the धातु is हा without any इत् letter. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।

आँ is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत् । and its प्रयोजन is 8.2.45 ओदितश्च । ~ निष्ठातः नः, as in हीनः. क् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । for differentiating from another धातु आँहाङ्.

== लट् ==

[LSK] जहाति^{III/1} ॥

हा + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
हा + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
	1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्वेकयोर्द्विवचनैकवचने ।
हा + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हा + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हा हा + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
ह हा + ति	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
श हा + ति	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज हा + ति	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ श्लाम् जश्

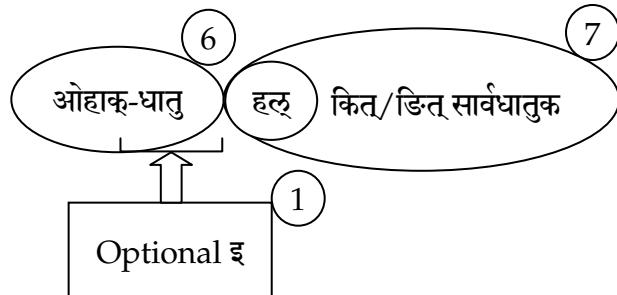
For III/2,

ज हा + तस्

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.116 जहातेश्च । ~ अन्यतरस्याम् इत् हलि किङ्गति सार्वधातुके

ओहाक्-धातु optionally also takes इ-आदेश when followed by हलादि किङ्गति सार्वधातुक.

जहाते: ^{6/1} च ⁰ । ~ अन्यतरस्याम् ⁰ इत् ^{1/1} हलि ^{7/1} किङ्गति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 5 words as अनुवृत्ति

- जहाते: 6/1 – धातु ओहाक् with श्विप् धातुनिर्देश; in स्थानेयोगा षष्ठी. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.
- च 0 – This brings the whole context from the previous sūtra 6.4.115 भियोऽन्यतरस्याम् ।.
- अन्यतरस्याम् 0 – The इत्-आदेश is optional; from the previous sūtra 6.4.115 भियोऽन्यतरस्याम् ।.
- इत् 1/1 – This is आदेश; from 6.4.114 इद् दरिद्रस्य।.
- हलि 7/1 – This is विशेषण to सार्वधातुके. By तदादिविधि, हलादि-सार्वधातुके is understood. From 6.4.113 ई हल्यघोः ।.
- किङ्गति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्गत्यनङ्गः ।; this is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।; in परस्परमी.

[LSK] इत् ^{1/1} वा ⁰ स्यात् ^{III/1} हलादौ ^{7/1} किङ्गति ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1} ।

इ is optionally the substitute in the place of the last letter of ओहाक्-धातु when हल्-beginning किंति/डिंति सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] जहितः ^{III/2} ॥

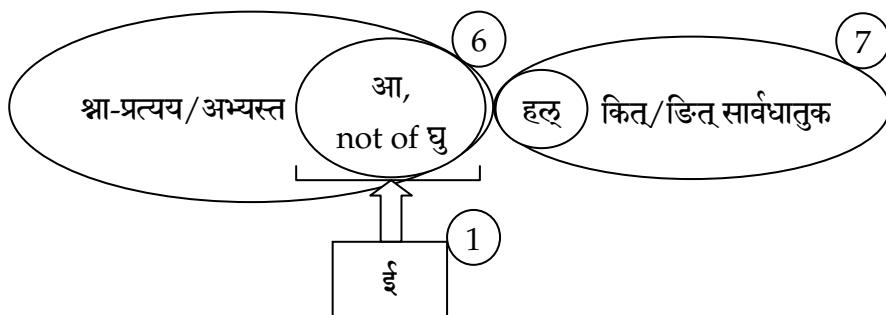
ज हा + तस्

ज हि + तस्   6.4.116 जहातेश्च । ~ अन्यतरस्याम् इत् हलि किङ्गति सार्वधातुके

For the other option, the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्वाभ्यस्तयोः आतः किङ्गति सार्वधातुके

आ of श्वा-प्रत्यय and अभ्यस्त, but not of घु, is replaced by ई when हल्-beginning कित/डित् सार्वधातुक follows.

ई^{1/1} हलि^{7/1} अधोः^{6/1} । ~ श्वा-अभ्यस्तयोः^{6/2} आतः^{6/1} किङ्गति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- ई 1/1 – लुप-प्रथम-एकवचन-अन्तम् (the case suffix of 1/1 is elided) ।; this is आदेश.
- हलि 7/1 – This is विशेषण to सार्वधातुके. By तदादिविधि, हलादि-सार्वधातुके is understood.
- अधोः 6/1 – The स्थानिन् आत् should not be of घु-संज्ञक-धातु, such as डुदाज् and डूधाज्.
- श्वा-अभ्यस्तयोः 6/2 – From 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः ।; श्वा is a गणविकरण-प्रत्यय for ब्र्यादिगण; अभ्यस्त is a संज्ञा termed by 6.1.5 उभे अभ्यस्तम् ।; in सम्बन्धे षष्ठी to आतः.
- आतः 6/1 – From 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- किङ्गति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्गत्यनडिः ।; this is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।; in परस्परमी.

[LSK] श्वा-अभ्यस्तयोः^{6/2} आतः^{6/1} ईत्^{1/1} स्यात्^{III/1} सार्वधातुके^{7/1} किङ्गति^{7/1} हलादौ^{7/1} न⁰ तु⁰ घोः^{6/1} ।

ई is the substitute in the place of आ of श्वा-प्रत्यय and अभ्यस्त, but not of घु, when हल्-beginning कित/डित् सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] जहीतः^{III/2} ॥

ज हा + तस्

ज ही + तस्

6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्वाभ्यस्तयोः आतः किङ्गति सार्वधातुके

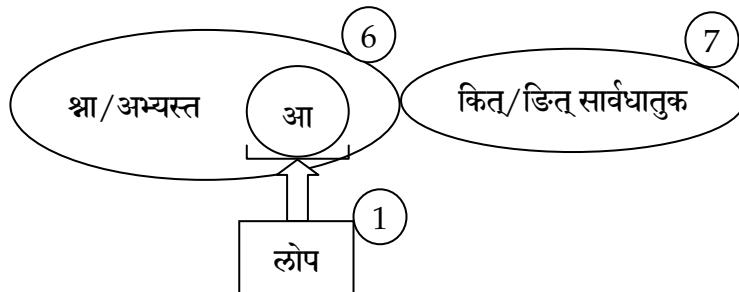
In III/3,

ज हा + अत् ई   7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः इः

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्गति सार्वधातुके

आ of श्वा-प्रत्यय and अभ्यस्त is elided when कित्/डिन् सार्वधातुक follows.

श्वा-अभ्यस्तयोः^{6/2} आतः^{6/1} । ~ लोपः^{1/1} किङ्गति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- श्वा-अभ्यस्तयोः 6/2 – श्वा is a गणविकरण-प्रत्यय for क्र्यादिगण; अभ्यस्त is a संज्ञा termed by 6.1.5 उमे अभ्यस्तम्; in सम्बन्धे षष्ठी to आतः.
- आतः 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.
- लोपः 1/1 – This is आदेश; from 6.4.111 श्वसोरल्लोपः ।.
- किङ्गति 7/1 – From 6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः किङ्गत्यनङ्गि ।; this is an adjective to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – From 6.4.110 अत उत्सार्वधातुके ।; in परस्परमी.

[LSK] अनयोः^{6/2} आतः^{6/1} लोपः^{1/1} किङ्गति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1} ।

लोप is the substitute in the place of आ of श्वा-प्रत्यय and अभ्यस्त when कित्/डिन् सार्वधातुक suffix follows.

[LSK] जहति^{III/3} ।

ज हा + अति 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः इः:

ज हृ + अति 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्गति सार्वधातुके

Conjugation of हा (3PA) in लट्/कर्तेरि

जहा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जहाति	जहितः/जहीतः 6.4.116/6.4.113	जहति 6.4.112
मध्यमपुरुषः	जहासि	जहिथः/जहीथः 6.4.116/6.4.113	जहिथ/जहीथ 6.4.116/6.4.113
उत्तमपुरुषः	जहामि	जहिवः/जहीवः 6.4.116/6.4.113	जहिमः/जहीमः 6.4.116/6.4.113

== लिट् ==

[LSK] जहौ^{III/1} ।

हा + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनयतने भूते धातोः
हा + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
हा + औ	7.1.34 आत औ णलः । ~ अज्ञात्
हा हा + औ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
ह हा + औ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
झ हा + औ	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज हा + औ	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जहौ	6.1.88 वृद्धिरेच्चि । ~ आत् संहितायाम्

ज हा + अतुस्

ज ह् + अतुस् 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति आर्धधातुके

By not being listed in क्रादिनियम्, ओहाक्-धातु takes इट्-आगम for वलादि-प्रत्ययs in लिट्.

However, for थल्, इट् is optional by 7.2.61 and 7.2.63.

In इट्-पक्षे,

ज हा + इथ

ज ह् + इथ 6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति आर्धधातुके

Conjugation of हा (3PA) in लिट्/कर्तरि

जहा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जहौ	जहतुः	जहुः
मध्यमपुरुषः	जहिथ्/जहाथ्	जहथुः	जह
उत्तमपुरुषः	जहौ	जहिव्	जहिम्

== लृट ==

[LSK] हाता^{III/1} ।

Conjugation of हा (3P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हाता	हातारौ	हातारः
मध्यमपुरुषः	हातासि	हातास्थः	हातास्थ
उत्तमपुरुषः	हातास्मि	हातास्वः	हातास्मः

== लृट ==

[LSK] हास्यति^{III/1} ।

Conjugation of हा (3P) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हास्यति	हास्यतः	हास्यन्ति
मध्यमपुरुषः	हास्यसि	हास्यथः	हास्यथ
उत्तमपुरुषः	हास्यामि	हास्यावः	हास्यामः

== लोट ==

[LSK] जहातु, जाहितात, जहीतात^{III/1} ॥

Just like लृट.

For III/2,

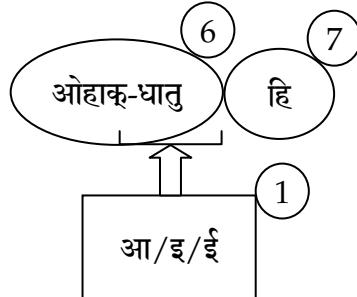
ज हा + हि

3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.117 आ च हौं । ~ इत् ई जहाते:

ओहाक्-धातु takes three आदेशः आ, इ, and ई, when followed by हि.

आ^{1/1} च⁰ हौं^{7/1} । ~ जहाते:^{6/1} इत्^{1/1} ई^{1/1} हि^{7/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- आ 1/1 – लुप्त-प्रथम-एकवचन-अन्तम् (the case suffix of 1/1 is elided) ।; this is आदेश.
- च 0 – This brings इत् and ई as आदेशः.
- हौं 7/1 – हि, लोट्/II/1; in परसप्तमी.
- जहाते: 6/1 – धातु ओहाक् with श्विप् धातुनिर्देशः; in स्थानेयोगा षष्ठी. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required; from 6.4.116 जहातेश्च ।
- इत् 1/1 – From 6.4.114 इद् दरिद्रस्य ।; this is also आदेशः.
- ई 1/1 – From 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । लुप्त-प्रथम-एकवचन-अन्तम् ।; this is also आदेशः.

[LSK] जहाते:^{6/1} हौं^{7/1} परे^{7/1} आ^{1/1} स्यात्^{III/1} चात्^{5/1} इत्-ईतौ^{1/2} ।

आ is the substitute in the place of the last letter of ओहाक्-धातु when a suffix हि follows.

Because of the च in the sūtra, इ and ई are also substitutes.

[LSK] जहाहि, जहिहि, जहीहि^{III/2} ॥

ज हा + हि

ज हा + हि

6.4.117 आ च हौं । ~ इत् ई जहाते:

or

ज हि + हि

6.4.117 आ च हौं । ~ इत् ई जहाते:

or

ज ही + हि

6.4.117 आ च हौं । ~ इत् ई जहाते:

Conjugation of हा (3P) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जहात्/जहितात्/जहीतात्	जहिताम्/जहीताम्	जहतु
मध्यमपुरुषः	जहाहि/जहिहि/जहीहि/ जहितात्/जहीतात्	जहितम्/जहीतम्	जहित/जहीत
उत्तमपुरुषः	जहानि	जहाव	जहाम

== लङ् ==

[LSK] अजहात्^{III/1}।

Like in लट्.

[LSK] अजहुः^{III/3} ॥

ज हा + जस्

3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेर्जुस् डिंतः

ज हुस्

6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ परस्परम् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

अट् + जहुस्

6.4.71 लुङ्गलङ्गलङ्गक्षवुदात्तः । ~ अञ्जस्य

Conjugation of हा (3P) in लङ्/कर्तरि

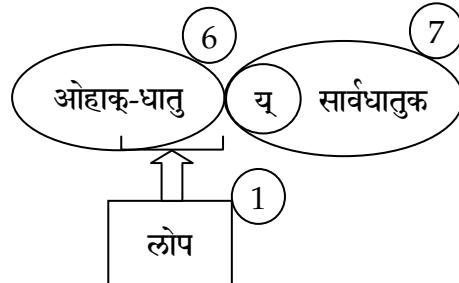
अजहा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अजहात्	अजहिताम्/अजहीताम् 6.4.116/6.4.113	अजहुः 3.4.109, 6.1.96
मध्यमपुरुषः	अजहा:	अजहितम्/अजहीतम् 6.4.116/6.4.113	अजहित/अजहीत 6.4.116/6.4.113
उत्तमपुरुषः	अजहाम् 6.1.107	अजहिव/अजहीव 6.4.116/6.4.113	अजहिम/अजहीम 6.4.116/6.4.113

== विधिलिङ् ==

[विधिसूत्रम्] 6.4.118 लोपो यि । ~ सार्वधातुके जहातेः

आ of ओहाक्-धातु is elided when य-beginning सार्वधातुक follows.

लोपः ^{1/1} यि ^{7/1} । ~ सार्वधातुके ^{7/1} जहातेः ^{6/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- लोपः 1/1 – This is आदेश. 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.
- यि 7/1 – By तदादिविधि with सार्वधातुके, it is understood as यकारादै सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.

[LSK] जहातेः ^{6/1} आ-लोपः ^{1/1} य-आदौ ^{7/1} सार्वधातुके ^{7/1} ।

There is लोप of आ of ओहाक्-धातु when य-beginning सार्वधातुक follows.

[LSK] जह्यात् ^{III/1} ।

ज हा + या त्

ज हृ + या त्   6.4.118 लोपो यि । ~ सार्वधातुके जहातेः

Conjugation of हा (3P) in विधिलिङ्/कर्तरि

जह्या + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जह्यात्	जह्याताम्	जह्युः
मध्यमपुरुषः	जह्याः	जह्यातम्	जह्यात्
उत्तमपुरुषः	जह्याम्	जह्याव	जह्याम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] “एर्लिंडि” (6.4.67) | हेयात्^{III/1} |

हा + लिङ्	3.3.173 आशीषि लिङ्-लोटौ ।
हा + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
हा + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
हे + यास् त्	6.4.67 एर्लिंडि । ~ घुमास्थागापाजहातिसां हलि आतः विडन्ति आर्धधातुके
हे + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of हा (3P) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

हेया + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हेयात्	हेयास्ताम्	हेयासुः
मध्यमपुरुषः	हेयाः	हेयास्तम्	हेयास्त
उत्तमपुरुषः	हेयासम्	हेयास्व	हेयास्म

== लुङ् ==

[LSK] अहासीत्^{III/1} |

हा + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
हा + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
हा + च्छिल + त्	3.1.43 च्छिल लुङिः । ~ धातोः
हा + सिंच् + त्	3.1.44 च्छ्लेः सिंच् ।
हा + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
हा + ईट् स् + ईत्	7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु ईट्
हा सक् + ईट् स् + ईत्	7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु ईट्
हा स् + ईट् + ईट् त्	8.2.28 ईट ईटि । ~ सस्य लोपः
हास् + ईत्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । with the help of वार्तिक.
अट् + हासीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुङ्क्ष्वदुदातः । ~ अङ्गस्य

हा + स् + ताम्

हा + ईट् स् + ताम् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिंचि परस्मैपदेषु ईट्

हा सक् + इस् + ताम्	7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिन्चि परस्मैपदेषु इट्
हा स् + इष् + ताम्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः
हा स् + इष् + टाम्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् + हासिष्टाम्	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षवडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of हा (3P) in लुङ्ग/कर्तरि

अहासिष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अहासीत्	अहासिष्टाम्	अहासिषुः
मध्यमपुरुषः	अहासीः	अहासिष्टम्	अहासिष्ट
उत्तमपुरुषः	अहासिष्म	अहासिष्व	अहासिष्म

== लुङ्ग ==

[LSK] अहास्यत्^{III/1} ।

अ हा + स्य + त्

Conjugation of हा (3P) in लुङ्ग/कर्तरि

अहास्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अहास्यत्	अहास्यताम्	अहास्यन्
मध्यमपुरुषः	अहोष्यः	अहास्यतम्	अहास्यत
उत्तमपुरुषः	अहास्यम्	अहास्याव	अहास्याम्

6. माङ् माने शब्दे च (3AA)

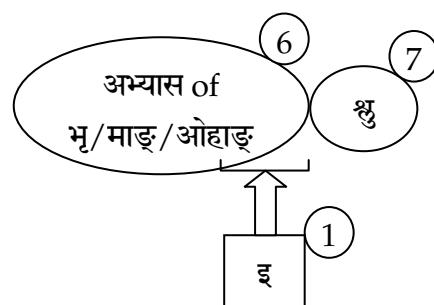
[LSK] माङ् माने^{7/1} शब्दे^{7/1} च⁰ ॥६॥ to measure, to sound

The content of the धातु is मा. ङ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्।. Being डित्, the धातु is आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम्।. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्घ्यातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य

The last letter of अभ्यास of भृ/माङ्/ओहाङ्-धातु is replaced by इ when श्लौ follows.

भृजाम्^{6/3} इत्^{1/1} । ~ त्रयाणाम्^{6/3} अभ्यासस्य^{6/1} श्लौ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- भृजाम् 6/3 – This refers to डुभृज् धारणपोषणयोः । in धातुपाठ; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- इत् 1/1 – This is आदेश. त् is just for clarification.
- त्रयाणाम् 6/3 – From 7.4.75 निजां त्रयाणं गुणः श्लौ।; Three things starting from डुभृज् in धातुपाठ, namely, डुभृज् धारणपोषणयोः ।, माङ् माने शब्दे च ।, and ओहाङ् गतौ ।.
- श्लौ 7/1 – From 7.4.75 निजां त्रयाणं गुणः श्लौ।; in परसप्रसमी.
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपोऽभ्यासस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी; 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.

[LSK] भृज् माङ् ओहाङ् एषाम्^{6/3} त्रयाणाम्^{6/3} अभ्यासस्य^{6/1} इत्^{1/1} स्यात्^{III/1} श्लौ^{7/1} ॥

इ is the substitute in the place of the last letter of अभ्यास of भृ/माङ्/ओहाङ्-धातु when श्लौ follows.

[LSK] मिमीते^{III/1} |

मा + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
मा + त	3.4.78 तिस्तस्त्रिंशसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांश्चमिङ्ग्विहिङ् । ~ लस्य
मा + ते	1.3.12 अनुदात्तडित आत्मनेपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।
मा + शप् + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
मा + ते	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
मा मा + ते	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः श्लुः । ~ शपः
मि मा + ते	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
मि मी + ते	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य
मि मी + ते	6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्लाभ्यस्तयोः आतः विडति सार्वधातुके

[LSK] मिमाते^{III/1} |

मि मा + आते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
मि म् + आते	6.4.112 श्लाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

[LSK] मिमते^{III/1} |

मि मा + अत् इ	7.1.4 अद्भ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः ज्ञः
मि मा + अत् ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
मि म् + अते	6.4.112 श्लाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

Conjugation of मा (3AA) in लट्/कर्तरि

मिम् +अजादि-तिङ् by 6.4.112, मिमी +हलादि-तिङ् by 6.4.113

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः:	मिमीते 6.4.113	मिमाते 6.4.112	मिमते 6.4.112
मध्यमपुरुषः:	मिमीषे 6.4.113	मिमाथे 6.4.112	मिमीध्वे 6.4.113
उत्तमपुरुषः:	मिमे 6.4.112	मिमीवहे 6.4.113	मिमीमहे 6.4.113

== लिट् ==

[LSK] ममे^{III/1} ।

मा + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
मा + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिष्वहिष्वः । ~ लस्य
मा + एश्	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
मा + मा + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।
म + मा + ए	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
म + म् + ए	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अन्ति किङ्गति आर्धधातुके

Conjugation of मा (3AA) in लिट्/कर्तरि

मम् + तिष्व (All तिष्वs in लिट् are अजादि because of इट्-आगम. आ of ममा is elided by 6.4.64.)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	ममे	ममाते	ममिरे
मध्यमपुरुषः	ममिषे	ममाथे	ममिष्वे
उत्तमपुरुषः	ममे	ममिवहे	ममिमहे

== लुट् ==

[LSK] माता^{III/1} ।

Conjugation of मा (3AA) in लुट्/कर्तरि

मा + तास् + तिष्व

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	माता	मातारौ	मातारः
मध्यमपुरुषः	मातासे	मातासाथे	माताध्वे
उत्तमपुरुषः	माताहे	मातास्वहे	मातास्महे

== लृट ==

[LSK] मास्यते^{III/1} |

Conjugation of मा (3AA) in लृट/कर्तरि

मा + स्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	मास्यते	मास्येते	मास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	मास्यसे	मास्येथे	मास्यध्वे
उत्तमपुरुषः	मास्ये	मास्यावहे	मास्यामहे

== लोट ==

[LSK] मिमीताम्^{III/1} |

मि मा + ते 7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् क्षौ अभ्यासस्य

मि मी + ते 6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्वाभ्यस्तयोः आतः किङ्ति सार्वधातुके

मि मी + त् आम् 3.4.90 आमेतः । ~ लोटः

Conjugation of मा (3AA) in लोट/कर्तरि

मा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	मिमीते 6.4.113	मिमाताम् 6.4.112	मिमताम् 6.4.112
मध्यमपुरुषः	मिमीच्च 6.4.113	मिमाथाम् 6.4.112	मिमीध्वम् 6.4.113
उत्तमपुरुषः	मिमै 6.4.112	मिमावहै 6.4.112	मिमामहै 6.4.112

== लङ् ==

[LSK] अमिमीत^{III/1} |

Conjugation of मा (3AA) in लङ्/कर्तरि

अमिमा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	अमिमीत 6.4.113	अमिमाताम् 6.4.112	अमिमत 6.4.112
मध्यमपुरुषः	अमिमीथा: 6.4.113	अमिमाथाम् 6.4.112	अमिमीध्वम् 6.4.113
उत्तमपुरुषः	अमिमि 6.4.112	अमिमीवहि 6.4.113	अमिमीमहि 6.4.113

== विधिलिङ् ==

[LSK] मिमीत^{III/1} |

मा + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणार्थीष्टसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
मा + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिष्वहिङ् । ~ लस्य
मा + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
मा + ईय् त	7.2.79 लिङः सलोपेऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुके
मा + ईत्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
मा + शप् + ईत्	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
मा ईत् ते	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
मा मा + ईत्	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
मि मा + ईत्	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य
मि म् + ईत्	6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके
In III/2,	
मि म् + ईय् आताम्	6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

Conjugation of मा (3AA) in विधिलिङ् / कर्तरि

मिम् + ईय् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्
मध्यमपुरुषः	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
उत्तमपुरुषः	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] मासीष^{III/1} |

मा + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
मा + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
मा + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
मा + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
मा + सी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
मा + सी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of मा (3AA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

मासीष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः:	मासीष	मासीयास्ताम्	मासीरन्
मध्यमपुरुषः:	मासीष्ठाः	मासीयास्थाम्	मासीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	मासीय	मासीवहि	मासीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अमास्त^{III/1} |

मा + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
मा + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विहिङ् । ~ लस्य
मा + च्छ्ल + त	3.1.43 च्छ्ल लुडिः । ~ धातोः
मा + सिंच् + त	3.1.44 च्छ्लेः सिंच् ।
अट् + मा + स् + त	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मा (3AA) in लुङ्/कर्तरि

अमास् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः:	अमास्त	अमासाताम्	अमासत
मध्यमपुरुषः:	अमास्थाः	अमासाथाम्	अमाध्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः:	अमासि	अमास्वहि	अमास्महि

== लृङ् ==

[LSK] अमास्यत^{III/1} ।

अ मा + स्य + त

Conjugation of मा (3AA) in लृङ्/कर्तरि

अमास्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बमावचनम्
प्रथमपुरुषः	अमास्यत	अमास्येताम्	अमास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अमास्यथाः	अमास्येथाम्	अमास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमास्ये	अमास्यावहि	अमास्यामहि

7. आँहङ् गतौ (3AA)

[LSK] आँहङ् गतौ^{7/1} ॥७॥ to go

The content of the धातु is हा. ङ् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being डिंत्, the धातु is आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदात्तडिंत आत्मनेपदम्। आँ is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्। and its प्रयोजन is 8.2.45 ओदितश्च । ~ निष्ठातः नः, as in हीनः। Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।

== लट् ==

[LSK] जिहीते^{III/1} । जिहाते^{III/2} । जिहते^{III/3} ।

Like माङ्-धातु.

हा + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
हा + त	3.4.78 तिस्तिंश्चिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
हा + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
हा + शप् + ते	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
हा + ते	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
हा हा + ते	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
हि हा + ते	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य
झि हा + ते	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
जि हा + ते	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
जि ही + ते	6.4.113 ई हल्यघोः । ~ श्लाभ्यस्तयोः आतः विडंति सार्वधातुके

Conjugation of हा (3AA) in लट्/कर्तरि

जिहा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहीते 6.4.113	जिहाते 6.4.112	जिहते 6.4.112
मध्यमपुरुषः	जिहीषे 6.4.113	जिहाये 6.4.112	जिहीध्ये 6.4.113
उत्तमपुरुषः	जिहे 6.4.112	जिहीवहे 6.4.113	जिहीमहे 6.4.113

== लिट् ==

[LSK] जहे^{III/1} ।

हा + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
हा + त	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
हा + एश्	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
हा + हा + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।

Because there is no operation of शु, 7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य is not used.

ह हा + ए	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
झ हा + ए	7.4.62 कुहोश्चुः । ~ अभ्यासस्य
ज हा + ए	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलग्नं जश्
ज + ह् + ए	6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ अचि विडति आर्धधातुके

Conjugation of हा (3AA) in लिट्/कर्तरि

जिह् + तिङ् (All तिङ् s in लिट् are अजादि because of इट्-आगम. आ of महा is elided by 6.4.64.)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जहे	जहाते	जहिरे
मध्यमपुरुषः	जहिषे	जहाथे	जहिङ्गे/जहिध्वे
उत्तमपुरुषः	जहे	जहिवहे	जहिमहे

== लुट् ==

[LSK] हाता^{III/1} ।

Conjugation of हा (3AA) in लुट्/कर्तरि

हा + तास् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हाता	हातारौ	हातारः
मध्यमपुरुषः	हातासे	हातासाथे	हाताध्वे
उत्तमपुरुषः	हाताहे	हातास्वहे	हातास्महे

== लृट ==

[LSK] हास्यते^{III/1} |

Conjugation of हा (3AA) in लृट/कर्तरि

हा + स्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हास्यते	हास्येते	हास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	हास्यसे	हास्येथे	हास्यध्वे
उत्तमपुरुषः	हास्ये	हास्यावहे	हास्यामहे

== लोट ==

[LSK] जिहीताम्^{III/1} |

जि हा + ते 7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् क्षौ अभ्यासस्य

जि ही + ते 6.4.113 ई हल्यधोः । ~ श्वाभ्यस्तयोः आतः किञ्चति सार्वधातुके

जि ही + त् आम् 3.4.90 आमेतः । ~ लोटः

Conjugation of हा (3AA) in लोट/कर्तरि

हा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहीते 6.4.113	जिहाताम् 6.4.112	जिहताम् 6.4.112
मध्यमपुरुषः	जिहीच्च 6.4.113	जिहाथाम् 6.4.112	जिहीच्चम् 6.4.113
उत्तमपुरुषः	जिहै 6.4.112	जिहावहै 6.4.112	जिहामहै 6.4.112

== लङ् ==

[LSK] अजिहीत^{III/1} |

Conjugation of हा (3AA) in लङ्/कर्तरि

अजिहा + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अजिहीत 6.4.113	अजिहाताम् 6.4.112	अजिहत 6.4.112
मध्यमपुरुषः	अजिहीथा: 6.4.113	अजिहाथाम् 6.4.112	अजिहीच्चम् 6.4.113
उत्तमपुरुषः	अजिहि 6.4.112	अजिहीवहि 6.4.113	अजिहीमहि 6.4.113

== विधिलिङ् ==

[LSK] जिहीत^{III/1} |

- जि हा + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
 जि हा + ईय् त 7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य ।
 जि ह् + ईय् त 6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विङ्गति सार्वधातुके

Conjugation of हा (3AA) in विधिलिङ्/कर्तरि

जिह् + ईय् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	जिहीत	जिहीयाताम्	जिहीरन्
मध्यमपुरुषः	जिहीथाः	जिहीयाथाम्	जिहीध्वम्
उत्तमपुरुषः	जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] हासीष^{III/1} |

- हा + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
 हा + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
 हा + सीय् सुट् त 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्:
 हा + सी स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
 हा + सी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
 हा + सी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of हा (3AA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

हासीष् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	हासीष	हासीयास्ताम्	हासीरन्
मध्यमपुरुषः	हासीषाः	हासीयास्थाम्	हासीध्वम्
उत्तमपुरुषः	हासीय	हासीवहि	हासीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अहास्त^{III/1} |

हा + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
हा + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्विमहिड़ । ~ लस्य
हा + च्छ + त	3.1.43 च्छ लुड़ि । ~ धातोः
हा + सिंच + त	3.1.44 च्छेः सिंच् ।
अट् + हा + स् + त	6.4.71 लुडलुडलुडुदातः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of हा (3AA) in लुड़/कर्तरि

अहास् + तिड़्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अहास्त	अहासाताम्	अहासत 7.1.5
मध्यमपुरुषः	अहास्थाः	अहासाथाम्	अहाध्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः	अहासि	अहास्वहि	अहास्महि

== लृड़ ==

[LSK] अहास्यत^{III/1} |

अ हा + स्य + त

Conjugation of हा (3AA) in लृड़/कर्तरि

अहास्य (अदन्त-अङ्ग) + तिड़्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अहास्यत	अहास्येताम्	अहास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अहास्यथाः	अहास्येथाम्	अहास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अहास्ये	अहास्यावहि	अहास्यामहि

8. डुभृज् धारणपषणयोः (3UA)

[LSK] डुभृज् धारणपषणयोः^{7/2} ॥८॥ to support, to nourish

The content of the धातु is भृ. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले। Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।

== लट् ==

[LSK] विभर्ति^{III/1} ।

भृ + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
भृ + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांघ्वमिद्विहिङ् । ~ लस्य
भृ + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
भृ + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
भृ भृ + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
भि भृ + ति	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य
वि भृ + ति	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश
वि भर् + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः।

[LSK] विभृतः^{III/2} ।

वि भृ + तस्

[LSK] विभ्रति^{III/3} ।

वि भृ + अत् + इ	7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः ज्ञः
वि भ्र् + अति	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

In आत्मनेपद,

[LSK] विभृते^{III/1} ।

वि भृ + ते

[LSK] विभ्राते^{III/2} ।

वि भृ + आते

वि भ्र् + आते 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

[LSK] विभ्रते^{III/3} ।

वि भृ + अत् + ए 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः ज्ञः

वि भ्र् + अते 6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of भृ (3UA) in लिट्/कर्तरि

बिभृ + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	विभर्ति	विभृतः	विभ्रति	विभृते	विभ्राते	विभ्रते
मध्यमपुरुषः	विभर्षि	विभृथः	विभृथ	विभृषे	विभ्राथे	विभृष्वे
उत्तमपुरुषः	विभर्मि	विभृवः	विभृमः	विभ्रे	विभृवहे	विभृमहे

== लिट् ==

[LSK] विभरात्त्वकार, बभार^{III/1} ।

भृ + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

भृ + आम् + लिट् 3.1.39 भीहीभृहुवां श्वुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्

भृ भृ + आम् + लिट् (शुवद्वाव to भृ) 3.1.39 भीहीभृहुवां श्वुवच्च । ~ आम् लिटि अन्यतरस्याम्

भि भृ + आम् + लिट् 7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् क्षौ अभ्यासस्य

वि भृ + आम् + लिट् 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्

वि भर् + आम् + लिट् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

विभर् + आम् 2.4.81 आमः । ~ लुक्

प्रातिपदिक-संज्ञा 1.2.46 कृत्तद्वित्समासाश्च । ~ प्रातिपदिकम्

विभराम् + कृ + लिट् 3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

आम्-अभाव-पक्षे

भृ + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

भृ भृ + णल् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

भर् भृ + अ 7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य, 1.1.51 उरण् रपरः ।

भ भृ + अ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

व भृ + अ 8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्

व भार् + अ 7.2.115 अचो ज्ञिति । ~ वृद्धिः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

[LSK] वभर्थ^{II/1} । वभृव^{I/2} । वभृम^{I/3} ।

नेट् for all लिट् because भृ is listed in क्रादिनियम, 7.2.13 कृसृभृवृस्तुदश्चुश्रुतो लिटी ।

[LSK] विभराञ्चके, बभ्रे^{III/1} ।

विभराम् + कृ + लिट् 3.1.40 कृज् चानुप्रयुज्यते लिटि । ~ आमः

Same as in परस्मैपद.

आम्-अभाव-पक्षे

भृ + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
भृ + त	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांग्नथासाथांच्चमिङ्ग्विमहिङ् । ~ लस्य
भृ + एश	3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।
भृ भृ + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
भर् भृ + ए	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य, 1.1.51 उरण् रपरः ।
भ भृ + ए	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
ब भृ + ए	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
ब भ्र् + ए	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of भृ (3UA) in लिट्/कर्तरि

विभराम् + लिट्-अनुप्रयुज्यमान-कृज् or बभृ + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	विभराञ्चकार/ बभार	विभराञ्चकतुः/ बभ्रतुः	विभराञ्चकुः/ बभ्रुः	विभराञ्चके/ बभ्रे	विभराञ्चक्राते/ बभ्राते	विभराञ्चक्रिरे/ बभ्रिरे
मध्यमपुरुषः:	विभराञ्चकर्थ/ बभर्थ	विभराञ्चकथुः/ बभ्रथुः	विभराञ्चक/ बभ्र	विभराञ्चकृषे/ बभ्रृषे	विभराञ्चक्राथे/ बभ्राथे	विभराञ्चकृद्वे/ बभ्रृद्वे
उत्तमपुरुषः:	विभराञ्चकार/ विभराञ्चकर/ बभार/बभर	विभराञ्चकृव/ बभ्रृव	विभराञ्चकृम/ बभ्रृम	विभराञ्चक्रे/ बभ्रे	विभराञ्चकृवहे/ बभ्रृवहे	विभराञ्चकृमहे/ बभ्रृमहे

नेट् for all लिट् because भृ is listed in कादिनियम, 7.2.13 कृसृभृवृस्तुदृश्वश्रुवो लिटी ।

== लृट ==

[LSK] भर्तासि, भर्तासे ^{II/1} ।

Conjugation of भृ (3UA) in लृट/कर्तरि

भृ + तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	भर्ता	भर्तारौ	भर्तारः	भर्ता	भर्तारौ	भर्तारः
मध्यमपुरुषः:	भर्तासि	भर्तास्थः	भर्तास्थ	भर्तासे	भर्तासाथे	भर्तास्थे
उत्तमपुरुषः:	भर्तास्मि	भर्तास्वः	भर्तास्मः	भर्ताहि	भर्तास्वहे	भर्तास्महे

== लृट ==

[LSK] भरिष्यति, भरिष्यते ^{III/1} ।

भृ + इट् स्य + ति   7.2.70 ऋद्धानोः स्ये । ~ इट् आर्धघातुके

Conjugation of भृ (3UA) in लृट/कर्तरि

भरिष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	भरिष्यति	भरिष्यतः	भरिष्यन्ति	भरिष्यते	भरिष्येते	भरिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः:	भरिष्यसि	भरिष्यथः	भरिष्यथ	भरिष्यसे	भरिष्येथे	भरिष्याथे
उत्तमपुरुषः:	भरिष्यामि	भरिष्यावः	भरिष्यामः	भरिष्ये	भरिष्यावहे	भरिष्यामहे

== लोट ==

[LSK] विभर्तु^{III/1} ।

Similart to लट्.

भृ + लोट्	33.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु धातोः
भृ + तिप्	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
भृ + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोटः
भृ + शप् + तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
भृ + तु	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
भृ भृ + तु	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
भि भृ + तु	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य
वि भृ + तु	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ झलाम् जश्
वि भर् + तु	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

[LSK] विभराणि^{I/1} ।

भृ + नि	3.4.89 मेर्निः । ~ लोटः
भृ + आट् नि	3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः
वि भर् + आनि	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः ।
वि भर् + आणि	8.4.2 अङ्कुष्पाङ्कुम्ब्यवायेऽपि । ~ रषाभ्याम् नः णः समानपदे

In आत्मनेपद,

[LSK] विभृताम्^{III/1} ।

भृ + ते	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
भृ + त् आम्	3.4.90 आमेतः । ~ लोटः
वि भृ + ताम्	7.4.76 भृजामित् । ~ त्रयाणाम् श्लौ अभ्यासस्य

Conjugation of भृ (3UA) in लोट्/कर्तरि

विभृ + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	विभर्तु/विभृतात्	विभृताम्	विभ्रतु	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्
मध्यमपुरुषः	विभृहि/विभृतात्	विभृतम्	विभृत	विभृष्व	विभ्राथाम्	विभृध्वम्
उत्तमपुरुषः	विभराणि	विभराव	विभवाम्	विभरै	विभरावहै	विभवामहै

== लङ् ==

[LSK] अविभः III/1 |

In परस्मैपद,

भृ + लङ्	3.2.111 अनयतने लङ् । ~ अनयतने भूते धातोः
वि भर् + त्	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः ।
वि भर्	6.1.68 हल्ज्याब्य्यो दीर्घात् सुतिस्यपृकं हल् । ~ लोपः
अट् विभर्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अविभः	8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

[LSK] अविभृताम् III/2 |

[LSK] अविभरुः III/3 |

वि भृ + जस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेर्जुस् डितः
वि भर् + उस्	7.3.83 जुसि च । ~ अचि गुणः अङ्गस्य, 1.1.51 उरण् रपरः ।
अट् + विभरुस्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुक्ष्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य
अविभरुः	8.3.15 खरवसानयोर्विसर्जनीयः । ~ रः पदस्य

In आत्मनेपद,

[LSK] अविभृत III/1 |

Conjugation of भृ (3UA) in लङ्/कर्तरि

अविभृ + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अविभः	अविभृताम्	अविभरुः	अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत
मध्यमपुरुषः	अविभः	अविभृतम्	अविभृत	अविभृथाः	अविभ्राथाम्	अविभृध्वम्
उत्तमपुरुषः	अविभरम्	अविभृव	अविभृम	अविभ्रि	अविभृवहि	अविभृमहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] विभृयात्, विभ्रीत्^{III/1} ।

In परस्मैपद्,

- वि भृ + या स् त्   3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिन्च्च । ~ लिङ्:
- वि भृ + या त्   7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

In आत्मनेपद्,

- वि भृ + सीयुट् त्   3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
- वि भृ + ईय् त्   7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
- वि भृ + ई त्   6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
- वि भ्र् + ई त्   6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

Conjugation of भृ (3UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

विभृ + या + तिङ् in परस्मैपद्, विभृ + ईय् + तिङ् in आत्मनेपद्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	विभृयात्	विभृयाताम्	विभृयुः 6.1.96	विभ्रीत	विभ्रीयाताम्	विभ्रीरन्
मध्यमपुरुषः	विभृयाः	विभृयातम्	विभृयात	विभ्रीथाः	विभ्रीयाथाम्	विभ्रीध्वम्
उत्तमपुरुषः	विभृयाम्	विभृयाव	विभृयाम	विभ्रीय	विभ्रीवहि	विभ्रीमहि

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] भ्रियात्, भृषीष्ट^{III/1} ।

In परस्मैपद,

भृ + लिङ्गः	3.3.173 आशिषि लिङ्गः-लोटौ ।
भृ + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
भृ + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्
भृषि + यास् त्	7.4.28 रिङ्गः शयोग्निलिङ्गश्चु । ~ ऋतः
भ्रि + यात्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

In आत्मनेपद,

भृ + लिङ्गः	3.3.173 आशिषि लिङ्गः-लोटौ ।
भृ + सीयुट् त	3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।
भृ + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः
भृ + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

कित् status for लिङ्गः is given by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्गिच्चावात्मनेपदेषु कित्, which gives गुणनिषेध for 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । by 1.1.5 विकडति च ।

भृ + षी स् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
भृ + षी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
भृ + षी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of भृ (3UA) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

भ्रि + यास् + तिङ्गः in परस्मैपद, भृ + षी(य) + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	भ्रियात्	भ्रियास्ताम्	भ्रियासुः	भृषीष्ट	भृषीयास्ताम्	भृषीरन्
मध्यमपुरुषः:	भ्रियाः	भ्रियास्तम्	भ्रियास्त	भृषीथाः	भृषीयास्थाम्	भृषीद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः:	भ्रियासम्	भ्रियास्व	भ्रियास्म	भृषीय	भृषीवहि	भृषीमहि

== लुड्ड ==

[LSK] अभार्षीत्, अभृत्^{III/1} ।

In परस्मैपद,

भृ + लुड्ड	3.2.110 लुड्ड । ~ भूते धातोः
भृ + तिप्	3.4.78 तिस्तिज्जिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांज्ञाथासाथांध्वमिङ्ग्विमहिङ्ग् । ~ लस्य
भृ + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
भृ + च्छ्व + त्	3.1.43 च्छ्व लुड्डिं । ~ धातोः
भृ + सिच् + त्	3.1.44 च्छ्वेः सिंच् ।
भृ + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
भार् + स् ई त्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ।, 1.1.51 उरण् रपरः ।
अट् भार् सीत्	6.4.71 लुड्डलुड्डलुड्डुदात्तः । ~ अज्ञस्य
अभार्षीत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

In आत्मनेपद,

भृ + सिच् + त	3.1.44 च्छ्वेः सिंच् ।
अट् + भृ + स् + त	6.4.71 लुड्डलुड्डलुड्डुदात्तः । ~ अज्ञस्य
अभृ + त	8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ सस्य लोपः

Conjugation of भृ (3UA) in लुड्ड/कर्त्तरि

अभार्ष् + तिङ्ग् in परस्मैपद, अभृ + स् + तिङ्ग् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	अभार्षीत्	अभार्षाम्	अभार्षुः	अभृत्	अभृषाताम्	अभृषत् 7.1.4
मध्यमपुरुषः:	अभार्षीः	अभार्षम्	अभार्ष	अभृथाः	अभृषाथाम्	अभृद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः:	अभार्षम्	अभार्ष	अभार्ष	अभृषि	अभृष्वहि	अभृष्महि

== लृङ् ==

[LSK] अभरिष्यत्, अभरिष्यत्^{III/1} ।

अ भृ + इट् स्य + त् 7.2.70 ऋद्धानोः स्ये । ~ इट् आर्धधातुके

अ भर् + इस्य + त् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः, 1.1.51 उरण् रपरः ।

अ भर् + इष्य + त् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

Conjugation of भृ (3UA) in लृङ्/कर्तरि

अभरिष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अभरिष्यत्	अभरिष्यताम्	अभरिष्यन्	अभरिष्यत	अभरिष्येताम्	अभरिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अभरिष्यः	अभरिष्यतम्	अभरिष्यत	अभरिष्यथा:	अभरिष्येथाम्	अभरिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अभरिष्यम्	अभरिष्याव	अभरिष्याम	अभरिष्ये	अभरिष्यावहि	अभरिष्यामहि

9. डुदाज् दाने (3UA)

[LSK] डुदाज् दाने^{7/1} ॥९॥ to give

This is a घु-संज्ञक-धातु by 1.1.20 दाधा घ्वदाप् ।

The content of the धातु is दा. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।

== लट् ==

[LSK] ददाति^{III/1} ।

दा + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
दा + तिप्	3.4.78 तिस्सिंहसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांव्यमिङ्ग्हिमहिङ् । ~ लस्य
दा + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
दा + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
दा दा + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
द दा + ति	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

[LSK] दत्तः^{III/2} ।

द दा + तस्	
द द् + तस्	6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विङ्गति सार्वधातुके

Even though the suffix is हलादि, ईत्व by 6.4.113 ई हल्यघोः । does not happen because the धातु is घु-संज्ञक, which is excluded by the word अघोः in the sūtra.

द त् + तस्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्
------------	----------------------------

[LSK] ददति^{III/3} ।

द दा + अत् + इ	7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः झः
द द् + अति	6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विङ्गति सार्वधातुके

In आत्मनेपद,

[LSK] दत्ते^{III/1} ।

द दा + ते	
द द् + ते	6.4.112 श्वाभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः विङ्गति सार्वधातुके
द त् + ते	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] ददाते^{III/2} ।

द दा + आते

द द् + आते 6.4.112 श्राभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्गति सार्वधातुके

[LSK] ददते^{III/3} ।

द दा + अत् + ए 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः झः

द द् + अते 6.4.112 श्राभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्गति सार्वधातुके

Conjugation of दा (3UA) in लट्/कर्तरि

ददा + तिङ्, or दद् + अपित् तिङ् by 6.4.112

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	ददाति	दत्तः	ददति	दत्ते	ददाते	ददते
मध्यमपुरुषः	ददासि	दत्तः	दत्त	दत्से	ददाथे	ददध्वे
उत्तमपुरुषः	ददामि	दद्धः	दद्भः	ददे	दद्धहे	दद्भहे

== लिट् ==

[LSK] ददौ, ददे^{III/1} ।

दा + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः

दा + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

दा + औ 7.1.34 आत औ णलः । ~ अज्ञात्

दा दा + औ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

द दा + औ 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

ददौ 6.1.88 वृद्धिरेचि । ~ आत् संहितायाम्

In II/1, because it is अज्ञन्त but not ऋदन्त, इट्-आगम is optional for थल्.

द द् + इथ 6.4.68 आतो लोप इटि च । ~ किङ्गति अचि आर्धधातुके

or

द दा + थ

In आत्मनेपद,

द दा + एश्

द द् + ए 6.4.68 आतो लोप इटि च । ~ किङ्गति अचि आर्धधातुके

Conjugation of दा (3UA) in लिट्/कर्तरि

ददा + तिङ्, or दद् + कित् तिङ् by 6.4.68 आतो लोप इटि च । ~ किडति अचि आर्धधातुके

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	ददौ	ददतुः	ददुः	ददे	ददाते	ददिरे
मध्यमपुरुषः	ददिथ/ददाथ	ददथुः	दद	ददिषे	ददाथे	ददिष्वे
उत्तमपुरुषः	ददौ	ददिव	ददिम	ददे	ददिवहे	ददिमहे

== लुट् ==

[LSK] दातासि, दातासे II/1 ।

Conjugation of दा (3UA) in लुट्/कर्तरि

दा + तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दाता	दातारौ	दातारः	दाता	दातारौ	दातारः
मध्यमपुरुषः	दातासि	दातास्थः	दातास्थ	दातासे	दातासाथे	दातास्वे
उत्तमपुरुषः	दातास्मि	दातास्वः	दातास्मः	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे

== लूट् ==

[LSK] दास्यति, दास्यते III/1 ।

Conjugation of दा (3UA) in लुट्/कर्तरि

दास्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दास्यति	दास्यतः	दास्यन्ति	दास्यते	दास्यते	दास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	दास्यसि	दास्यथः	दास्यथ	दास्यसे	दास्यथे	दास्यव्ये
उत्तमपुरुषः	दास्यामि	दास्यावः	दास्यामः	दास्ये	दास्यावहे	दास्यामहे

== लोट ==

[LSK] ददातु^{III/1} ॥

Similar to लट्.

दा + लोट्	33.3.162 लोट् च । ~ विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्प्रश्नप्रार्थनेषु धातोः
दा + तिप्	3.4.78 तिसरिंशसिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांशथासाथांविष्वहिङ् । ~ लस्य
दा + तु	3.4.86 एरुः । ~ लोट्:
दा + शप् + तु	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
दा + तु	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
दा दा + तु	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
द दा + तु	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

In II/1, the next sūtra is required.

[संज्ञासूत्रम्] 1.1.20 दाधा घ्वदाप् ।

दा and धा, but not दाप्, are termed घु.

दा-धा:^{1/3} घु^{1/1} अदाप्^{1/1} ।

3 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- दा-धा: 1/3 – धातुs which are in the forms of दा and धा. Some धातुs are in these forms only after applying 6.1.45 आदेच उपदेशोऽशिति । Such धातुs are: 1) डुदाज् चाने (3UA) to give; 2) दाण् दाने (1PA) to give; 3) देङ् रक्षणे (1AA) to protect; 5) दो अवर्खण्डने (4PA) to cut; 5) डुधाज् धारणपोषणयोः (3UA) to put; 6) घेट् पने (1PA) to suck
- घु 1/1 – This is संज्ञा.
- अदाप् 1/1 – That which is not दाप्, namely, दाप् लावने (2PA) to cut and दैप् शोधने (1pA) to purify.

[LSK] दा-रूपाः^{1/3} धा-रूपाः^{1/3} च⁰ धातवः^{1/3} घु-संज्ञाः^{1/3} स्युः^{III/3} दाप्-दैपौ^{2/2} विना⁰ ।

धातुs in the forms of दा and धा are termed घु, excluding दाप् and दैप्.

[LSK] “घ्वसोः” इति^० एत्वम्^{१/१} । देहि^{२/१} ।

द दा + हि 3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

द दे + हि 6.4.119 घ्वसोरेष्वावभ्यासलोपश्च । ~ किङ्गति

दे + हि 6.4.119 घ्वसोरेष्वावभ्यासलोपश्च । ~ किङ्गति

घु-संज्ञक-धातु and अस्स-धातु take एत्व when followed by हि, and also अभ्यास is elided.

[LSK] दत्तम्^{१/२} ।

द दा + तम् 3.4.101 तस्थस्थमिपां तांतंतामः । ~ डिंतः

द द्व + तम् 6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः किङ्गति सार्वधातुके

द त् + तम् 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of दा (3UA) in लोट्/कर्तरि

ददा + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	ददातु/दत्तात्	दत्ताम्	ददतु	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्
मध्यमपुरुषः	देहि/दत्तात्	दत्तम्	दत्त	दत्स्व	ददाथाम्	ददृध्वम्
उत्तमपुरुषः	ददानि	ददाव	ददाम	ददै	ददावहै	ददामहै

== लङ् ==

[LSK] अददात्^{३/१} । अदत्त^{३/१} ।

Similar to लट्.

Conjugation of दा (3UA) in लङ्/कर्तरि

अददा + पित् तिङ्, or अदद् + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अददात्	अदत्ताम्	अददुः 3.4.109	अदत्त	अददाताम्	अददत
मध्यमपुरुषः	अददा:	अदत्तम्	अदत्त	अदत्था:	अददाथाम्	अददृध्वम्
उत्तमपुरुषः	अददाम्	अदद्व	अदद्व	अददि	अदद्वहि	अदद्वाहि

== विधिलिङ् ==

[LSK] दद्यात्, ददीत्^{III/1} ।

In परस्मैपद,

द दा + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङ्:
द दा + या त्	7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
द द् + या त्	6.4.112 श्राभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्ति सार्वधातुके

In आत्मनेपद,

द दा + सीयुट् त	3.4.102 लिङ्: सीयुट् ।
द दा + ईय् त	7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य
द दा + ई त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
द द् + ई त	6.4.112 श्राभ्यस्तयोरातः । ~ लोपः किङ्ति सार्वधातुके

Conjugation of दा (3UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

दद्या + तिङ् in परस्मैपद, ददीय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दद्यात्	दद्याताम्	दद्युः 6.1.96	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्
मध्यमपुरुषः	दद्याः	दद्यातम्	दद्यात्	ददीथाः	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
उत्तमपुरुषः	दद्याम्	दद्याव	दद्याम्	ददीय	ददीवहि	ददीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] देयात्, दासीष्ट^{III/1} ।

In परस्मैपद्,

दा + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
दा + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दा + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
दे + यास् त्	6.4.67 एर्लिङि । ~ घुमास्थागापाजहातिसाम् आतः किडन्ति
दे + यात्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

In आत्मनेपद्,

दा + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
दा + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
दा + सीयु सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
दा + सी सूत्	6.1.66 लोपो व्योवलि ।
दा + सी षूत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
दा + सी षूट्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of दा (3UA) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

दे + यास् + तिङ् in परस्मैपद्, दा + सी(य) + तिङ् in आत्मनेपद्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	देयात्	देयास्ताम्	देयासुः	दासीष्ट	दासीयास्ताम्	दासीरन्
मध्यमपुरुषः	देयाः	देयास्तम्	देयास्त	दासीथाः	दासीयास्थाम्	दासीध्वम्
उत्तमपुरुषः	देयास्म्	देयास्व	देयास्म	दासीय	दासीवहि	दासीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अदात्^{III/1} |

In परस्मैपद,

दा + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
दा + तिप्	3.4.78 तिस्तिस्तिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांशथासाथांव्वमिष्वहिड़ । ~ लस्य
दा + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दा + च्छ्ल + त्	3.1.43 च्छ्ल लुड़ि । ~ धातोः
दा + सिच् + त्	3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।
दा + त्	2.4.77 गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु । ~ लुक्
अट् दात्	6.4.71 लुड़लड़लृष्णलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अदाताम्^{III/2} |

अट् + दा + ताम्	2.4.77 गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु । ~ लुक्
-----------------	---

[LSK] अदुः^{III/3} ||

दा + सिच् + जुस्	3.4.110 आतः । ~ झेः जुस्
------------------	--------------------------

When सिच् is subject to लुक्, झेर्जुस् happens only after आ-ending धातु.

दा + उस्	2.4.77 गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु । ~ लुक्
दुस्	6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ परस्त्वप्यात् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्
अट् दुस्	6.4.71 लुड़लड़लृष्णलुदात्तः । ~ अङ्गस्य

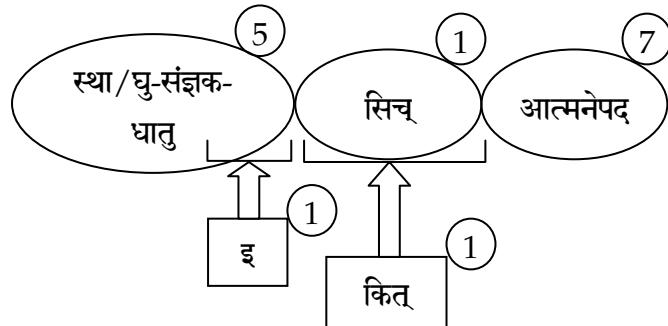
In आत्मनेपद,

दा + सिच् + त	3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।
---------------	------------------------

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 1.2.17 स्थाघ्वोरिच्च । ~ आत्मनेपदेषु सिन्च कित्

The last letter of स्था and घु-संज्ञक-धातु is replaced by इ. And the सिन्च is treated like कित्.

स्था-घ्वोः ६/२ इत्^{१/१} च^० । ~ आत्मनेपदेषु^{७/३} सिन्च^{१/१} कित्^{१/१}

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- स्था-घ्वोः ६/२ – स्थाः च घुः च स्थाघू (ID), तयोः ।
- इत् १/१ – This is आदेशा.
- च ० – This is to show there are two works: 1) इदादेशा for स्था and घु-संज्ञक-धातु; 2) कित्वा for सिन्च.
- आत्मनेपदेषु ७/३ – From 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु ।; when आत्मनेपद follows.
- सिन्च १/१ – From 1.2.14 हनः सिन्च ।.
- कित् १/१ – From 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् ।.

[LSK] अनयोः ६/२ इत्^{१/१} अन्तादेशः १/१ सिन्च^{१/१} च^० कित्^{१/१} स्यात्^{३/१} आत्मनेपदे^{७/१} ।

इ is the substitute in the place of the last letter of स्था and घु-संज्ञक-धातु. And सिन्च is like कित् when आत्मनेपद follows.

[LSK] अदित्^{३/१} ।

दा + सिन्च + त 3.1.44 च्लेः सिंच ।

दि + सिन्च + त 1.2.17 स्थाघ्वोरिच्च । ~ आत्मनेपदेषु सिन्च कित्

सिन्च is like कित् by 1.2.17 स्थाघ्वोरिच्च । ~ आत्मनेपदेषु सिन्च कित्, thus गुणनिषेध for the अङ्ग.

दि + त 8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ सस्य लोपः झालि

अट् दित् 6.4.71 लुङ्गलङ्गलुङ्गुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of दा (3UA) in लृङ्/कर्तरि

अदा + तिङ् in परस्मैपद, अदि + स् (झलादिप्रत्यये परे लोपः) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अदात्	अदाताम्	अदुः	अदित	अदिषाताम्	अदिषत 7.1.4
मध्यमपुरुषः	अदाः	अदातम्	अदात	अदिथाः	अदिषाथाम्	अदिद्वम् 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अदाम्	अदाव	अदाम	अदिषि	अदिष्वहि	अदिष्महि

== लृङ् ==

[LSK] अदास्यत्, अदास्यत् III/1 ।

अट् + दा + स्य + त

Conjugation of दा (3UA) in लृङ्/कर्तरि

अदास्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अदास्यत्	अदास्यताम्	अदास्यन्	अदास्यत	अदास्येताम्	अदास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अदास्यः	अदास्यतम्	अदास्यत	अदास्यथाः	अदास्येथाम्	अदास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अदास्यम्	अदास्याव	अदास्याम	अदास्ये	अदास्यावहि	अदास्यामहि

10. डुधाज् धारणपूषणयोः (3UA)

[LSK] डुधाज् धारण-पूषणयोः ^{7/2} ॥ १० ॥ to support, to nourish

This is a धु-संज्ञक-धातु by 1.1.20 दाधा घ्वदाप् ।

The content of the धातु is दा. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Being अनुधात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुधात्तात् ।

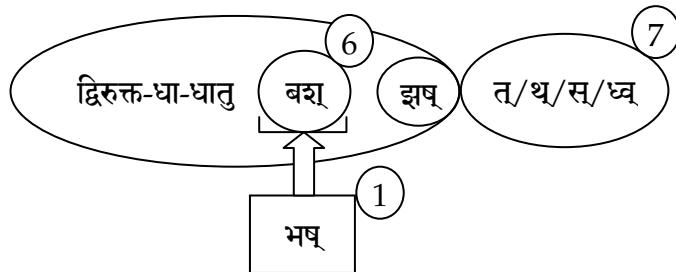
== लट् ==

[LSK] दधाति ^{III/1} ।

धा + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
धा + तिप्	3.4.78 तिस्सिद्धिसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चथासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य
धा + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
धा + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
धा धा + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
द् धा + ति	7.4.59 हस्त्वः । ~ अभ्यासस्य

[विधिसूत्रम्] 8.2.38 दधस्तथोश्च । ~ झषन्तस्य बश भष् स्व्योः

For duplicated form of डुधाज्-धातु ending with झश, बश is replaced by भष् when त्/थ् as well as स्/ध् follows.

दधः^{6/1} तथोः^{7/2} च^० । ~ झषन्तस्य^{6/1} बशः^{6/1} भष्^{1/1} स्व्योः^{7/2}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- दधः 6/1 – प्रातिपदिक is दधा, indicating डुधाज्-धातु after द्वित्व and अभ्यासकार्य.
- तथोः 7/2 – त च थ् च तथौ (ID), तयोः।; the अ after त् is for उच्चारण; in परस्परमी.
- च ० – This connects the context from 8.2.37 एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्व्योः।
- बशः 6/1 – प्रत्याहार बश; only द् is applicable here; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- भष् 1/1 – This is आदेश. Only ध् is applicable here.
- झष्-अन्तस्य 6/1 – झष् अन्ते यस्य सः झषन्तः (176B), तस्य।; adjective to एक-अचः.
- स्व्योः 7/2 – स् च ध् च स्व्यौ (ID), तयोः।; in परस्परमी.

[LSK] द्विरुक्तस्य^{6/1} झषन्तस्य^{6/1} धाजः^{6/1} बशः^{6/1} भष्^{1/1} स्यात्^{III/1} तथोः^{7/2} स्व्योः^{7/2} च^० परतः^०।

भष् is the substitute in the place of बश् of डुधाज्-धातु, which ends with झष्, after द्वित्व and अभ्यासकार्य, when त्/थ्, as well as स्/ध् follows.

[LSK] धत्तः^{III/2}।

द धा + तस्

द ध् + तस्   6.4.112 शाभ्यस्त्योरातः। ~ लोपः विडति सार्वधातुके

ईत्व by 6.4.113 ई हत्ययोः। does not happen because the धातु is घु-संज्ञक.

घ ध् + तस्   8.2.38 दधस्तथोश्च । ~ झषन्तस्य बश भष् स्व्योः

घ त् + तस्   8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] दधति^{III/3}।

द धा + अत् + इ   7.1.4 अदभ्यस्तात्। ~ प्रत्ययादेः झः

द ध् + अति   6.4.112 शाभ्यस्त्योरातः। ~ लोपः विडति सार्वधातुके

[LSK] दधासि^{II/1} ।

द धा + सि 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

[LSK] धत्त्वः^{II/2} । धत्त्वः^{II/3} ।

Same as III/2.

[LSK] धत्ते^{III/1} ।

द धा + ते

द ध् + ते 6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

घ ध् + ते 8.2.38 दधस्तथोश्च । ~ झषन्तस्य बश भष् स्थ्वोः

घ त् + ते 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] दधाते^{III/2} । दधते^{III/2} ।

द धा + आते

द ध् + आते 6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

[LSK] धत्से^{II/1} ।

द धा + से

द ध् + से 6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

घ ध् + से 8.2.38 दधस्तथोश्च । ~ झषन्तस्य बश भष् स्थ्वोः

घ त् + से 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] धद्ध्वे^{II/1} ।

द धा + ध्वे

द ध् + ध्वे 6.4.112 श्राभ्यस्त्योरातः । ~ लोपः विडति सार्वधातुके

घ ध् + ध्वे 8.2.38 दधस्तथोश्च । ~ झषन्तस्य बश भष् स्थ्वोः

घ द् + ध्वे 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

Conjugation of धा (3UA) in लट्/कर्तरि

दधा + तिङ्, धद् + अपित् त्/थ्/स्/धव्-beginning तिङ्, or दध् + the rest of अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दधाति	धत्तः	दधति	धत्ते	दधाते	दधते
मध्यमपुरुषः	दधासि	धत्तः	धत्त	धत्से	दधाये	धद्ध्वे
उत्तमपुरुषः	दधामि	दध्वः	दध्मः	दधे	दध्वहे	दध्महे

== लिंग ==

Conjugation of धा (3UA) in लिंग/कर्तरि

दधा + तिङ्, or दध् + कित् तिङ् by 6.4.68 आतो लोप इटि च । ~ विड़ति अन्वि आर्धधातुके

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दधौ	दधतुः	दधुः	दधे	दधाते	दधिरे
मध्यमपुरुषः	दधिथ/दधाथ	दधथुः	दध	दधिषे	दधाथे	दधिध्वे
उत्तमपुरुषः	दधौ	दधिव	दधिम	दधे	दधिवहे	दधिमहे

== लुट् ==

Conjugation of धा (3UA) in लुट्/कर्तरि

धा + तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धाता	धातारौ	धातारः	धाता	धातारौ	धातारः
मध्यमपुरुषः	धातासि	धातास्थः	धातास्थ	धातासे	धातासाथे	धाताध्वे
उत्तमपुरुषः	धातास्मि	धातास्वः	धातास्मः	धाताहे	धातास्वहे	धातास्महे

== लुट् ==

Conjugation of धा (3UA) in लुट्/कर्तरि

धास्य (अदन्त-अञ्ज) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धास्यति	धास्यतः	धास्यन्ति	धास्यते	धास्यते	धास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	धास्यसि	धास्यथः	धास्यथ	धास्यसे	धास्येथे	धास्यध्वे
उत्तमपुरुषः	धास्यामि	धास्यावः	धास्यामः	धास्ये	धास्यावहे	धास्यामहे

== लोट ==

[LSK] “ध्वसोरिद्वावभ्यासलोपश्च” (6.4.119)। धेहि^{II/1} ।

द धा + हि 3.4.87 सेर्व्यपिच्च । ~ लोटः

द धे + हि 6.4.119 ध्वसोरेद्वावभ्यासलोपश्च । ~ किङ्ति

धे + हि 6.4.119 ध्वसोरेद्वावभ्यासलोपश्च । ~ किङ्ति

घु-संज्ञक-धातु and अस्-धातु take एत्व when followed by हि, and also अभ्यास is elided.

Conjugation of धा (3UA) in लोट/कर्तरि

दधा + तिङ्, धद् + अपित् त/थ/स/धव्-beginning तिङ्, or दध् + the rest of अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	दधातु/धत्तात्	धत्ताम्	दधतु	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्
मध्यमपुरुषः:	धेहि/धत्तात्	दधत्तम्	दधत्त	धत्त्व	दधाथाम्	धद्धवम्
उत्तमपुरुषः:	दधानि	दधाव	दधाम	दधै	दधावहै	दधामहै

== लङ् ==

[LSK] अदधात्^{III/1} । अधत्^{III/1} ।

Similart to लट्.

Conjugation of धा (3UA) in लङ्/कर्तरि

दधा + तिङ्, धद् + अपित् त/थ/स/धव्-beginning तिङ्, or दध् + the rest of अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः 3.4.109	अधत्त	अदधाताम्	अदधत
मध्यमपुरुषः:	अदधा:	अधत्तम्	अधत्त	अधत्था:	अदधाथाम्	अधद्धवम्
उत्तमपुरुषः:	अदधाम्	अदध्व	अदध्म	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि

== विधिलिङ्गः ==

[LSK] दध्यात्, दधीत्^{III/1} ।

The same process as डुदाज्.

Conjugation of धा (3UA) in विधिलिङ्गः / कर्तरि

दध्या + तिङ् in परस्मैपद, दधीय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः 6.1.96	दधीत्	दधीयाताम्	दधीरन्
मध्यमपुरुषः	दध्याः	दध्यातम्	दध्यात्	दधीथाः	दधीयाथाम्	दधीध्वम्
उत्तमपुरुषः	दध्याम्	दध्याव	दध्याम	दधीय	दधीवहि	दधीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] धेयात्, धासीष्ट^{III/1} ।

The same process as डुदाज्.

Conjugation of धा (3UA) in आशीर्लिङ्गः / कर्तरि

धे + यास् + तिङ् in परस्मैपद, धा + सी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धेयात्	धेयास्ताम्	धेयासुः	धासीष्ट	धासीयास्ताम्	धासीरन्
मध्यमपुरुषः	धेयाः	धेयास्तम्	धेयास्त	धासीथाः	धासीयास्थाम्	धासीध्वम्
उत्तमपुरुषः	धेयासम्	धेयास्व	धेयास्म	धासीय	धासीवहि	धासीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अधात्, अधित्^{III/1}।

The same process as डुदाज्.

Conjugation of दा (3UA) in लुड़/कर्तरि

अधा + तिड़ in परस्मैपद, अधि + स् (झलादिप्रत्यये परे लोपः) + तिड़ in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अधात्	अधाताम्	अधुः	अधित्	अधिषाताम्	अधिष्ठ 7.1.4
मध्यमपुरुषः	अधा:	अधातम्	अधात्	अधिथा:	अधिषाथाम्	अधिद्व 8.3.78
उत्तमपुरुषः	अधाम्	अधाव	अधाम्	अधिषि	अधिष्वहि	अधिष्महि

== लुड़ ==

[LSK] अधास्यत्, अधास्यत्^{III/1}।

अट् + धा + स्य + त

Conjugation of धा (3UA) in लृड़/कर्तरि

अधास्य + तिड़

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अधास्यत्	अधास्यताम्	अधास्यन्	अधास्यत्	अधास्येताम्	अधास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अधास्यः	अधास्यतम्	अधास्यत्	अधास्यथा:	अधास्येथाम्	अधास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अधास्यम्	अधास्याव	अधास्याम्	अधास्ये	अधास्यावहि	अधास्यामहि

11. णिंजैर् शौचपोषणयोः (3UA)

[LSK] णिंजैर् शौच-पोषणयोः ^{7/2} ॥ ११ ॥ to wash, to nourish

The final content of the धातु is निज्. The first ण् becomes न् by 6.1.65 णो नः। इर् is इत् by the next वार्त्तिक. The vowel of इर् is स्वरित, thus the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले। Being अनुधात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्यधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुधात्तात्।

(वार्त्तिकम्) इर् इत्संज्ञा वाच्या ॥

इत्-संज्ञा for इर् has to be taught.

इरः ^{6/1} इत्-संज्ञा ^{1/1} वाच्या ^{1/1} ।

3 words in the वार्त्तिक

- इरः 6/1 – The इर् attached to some धातु.
- इत्-संज्ञा 1/1 – KT.
- वाच्या 1/1 – Has to be said.

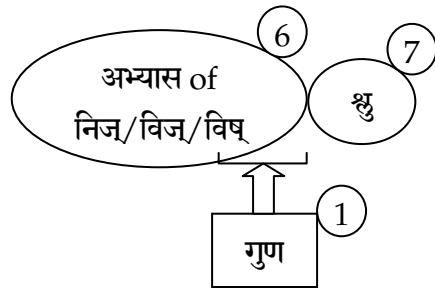
== लट् ==

निज्	6.1.65 णो नः। ~ धात्वादेः
निज् + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
निज् + तिप्	3.4.78 तिस्तिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांश्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
निज् + शप् + ति	3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके
निज् + ति	2.4.75 जुहोत्यादिभ्यः शुः । ~ शपः
निज् निज् + ति	6.1.1 श्लौ । ~ धातोः द्वे
नि निज् + ति	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

Continue with the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.4.75 णिजां त्रयाणां गुणः श्लौ । ~ अभ्यासस्य

The last letter of अभ्यास of निज्/विज्/विष्-धातु is replaced by गुण when श्लौ follows.

णिजाम्^{6/3} त्रयाणाम्^{6/3} गुणः^{1/1} श्लौ^{7/1} । ~ भ्यासस्य^{6/1}

4 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- णिजाम् 6/3 – This refers to णिज्-धातु; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- त्रयाणाम् 6/3 – Three things starting from डुभृज् in धातुपाठ, namely, णिजिर् शौचपोषणयोः ।, विजिर् पृथग्भावे ।, and विषू व्यासौ ।.
- गुणः 1/1 – This is आदेशा.
- श्लौ 7/1 – In परस्परमी.
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपोऽभ्यासस्य ।; in स्थानेयोगा षष्ठी; 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य । is required.

[LSK] णिज्-विज्-विषाम्^{6/3} अभ्यासस्य^{6/1} गुणः^{1/1} स्यात्^{III/1} श्लौ^{7/1} ।

गुण is the substitute in the place of the last letter of अभ्यास of निज्/विज्/विष्-धातु when श्लौ follows.

[LSK] नेनेक्ति^{III/1} ।

नि निज् + ति

ने निज् + ति 7.4.75 णिजां त्रयाणां गुणः श्लौ । ~ अभ्यासस्य

ने नेज् + ति 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

ने नेग् + ति 8.2.30 चोः कुः । ~ झलाम् पदस्य अन्ते च

ने नेक् + ति 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

[LSK] नेनिक्तः^{III/2} ।

ने निक् + तस्

[LSK] नेनिजति III/3 ।

ने निज् + अत् + इ 7.1.4 अदभ्यस्तात् । ~ प्रत्ययादेः झः

In आत्मनेपद,

[LSK] नेनिक्ते III/1 ।

ने निक् + ते

Conjugation of निज् (3UA) in लिट्/कर्तरि

नेनेज् + तिङ्, नेनिज् + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नेनेक्ति	नेनिक्तः	नेनिजति	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजते
मध्यमपुरुषः	नेनेक्षि	नेनिक्ष्यः	नेनिक्ष्य	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिक्ष्ये
उत्तमपुरुषः	नेनेज्मि	नेनिज्वः	नेनिज्मः	नेनिजे	नेनिज्वहे	नेनिज्महे

== लिट् ==

[LSK] निनेज III/1 ।

नि + नेज् + अ

Conjugation of निज् (3UA) in लिट्/कर्तरि

निनेज्/निनिज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	निनेज	निनिजतुः	निनिजुः	निनिजे	निनिजाते	निनिजिरे
मध्यमपुरुषः	निनेजिथ	निनिजथुः	निनिज	निनिजिषे	निनिजाथे	निनिजिष्ये
उत्तमपुरुषः	निनेज	निनिजिव	निनिजिम	निनिजे	निनिजिवहे	निनिजिमहे

== लृट ==

[LSK] नेक्ता^{III/1} ।

Conjugation of निज् (3UA) in लृट/कर्तरि

नेक्ता + तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नेक्ता	नेक्तारौ	नेक्तारः	नेक्ता	नेक्तारौ	नेक्तारः
मध्यमपुरुषः	नेक्तासि	नेक्तास्थः	नेक्तास्थ	नेक्तासे	नेक्तासाथे	नेक्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	नेक्तास्मि	नेक्तास्वः	नेक्तास्मः	नेक्ताहे	नेक्तास्वहे	नेक्तास्महे

== लृट ==

[LSK] नेक्ष्यति, नेक्ष्यते^{III/1} ।

Conjugation of निज् (3UA) in लृट/कर्तरि

नेक्ष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नेक्ष्यति	नेक्ष्यतः	नेक्ष्यन्ति	नेक्ष्यते	नेक्ष्यते	नेक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	नेक्ष्यसि	नेक्ष्यथः	नेक्ष्यथ	नेक्ष्यसे	नेक्ष्यथे	नेक्ष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	नेक्ष्यामि	नेक्ष्यावः	नेक्ष्यामः	नेक्ष्ये	नेक्ष्यावहे	नेक्ष्यामहे

== लोट ==

[LSK] नेनेक्तु^{III/1} ।

ने निज् + तु 7.4.75 णिजां त्रयाणां गुणः श्लौ । ~ अभ्यासस्य

In the same manner as लृट.

[LSK] नेनिर्गिध^{II/1} ।

ने निज् + हि 3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

ने निज् + धि 6.4.101 हुइल्ल्यो हेर्धिः ।

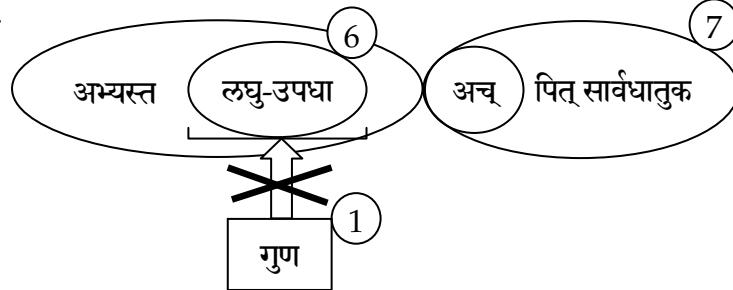
ने निग् + धि 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

ने निज् + आनि

In I/1, गुण by 7.3.86 पुग्न्तलघूपधस्य च । is प्रात्प. This is negated by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.87 नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके । ~ लघूपधस्य गुणः

For अभ्यस्त which has लघु as its उपधा, गुण is prohibited even when अच्-beginning पिति सार्वधातुक follows.

न⁰ अभ्यस्तस्य^{6/1} अचि^{7/1} पिति^{7/1} सार्वधातुके^{7/1} । ~ लघूपधस्य^{6/1} गुणः^{1/1}

4 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- न 0 – This is to negate गुण for that उपधा इक्.
- अभ्यस्तस्य 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.
- अचि 7/1 – By तदादिविधि with सार्वधातुके, अजादि-सार्वधातुके is understood.
- पिति 7/1 – प॒ इत् यस्य सार्वधातुकस्य सः (116B), तस्य ।; this is विशेषण to सार्वधातुके.
- सार्वधातुके 7/1 – In परस्परमी.
- लघूपधस्य 6/1 – From 7.3.86 पुग्न्तलघूपधस्य च ।; लघु उपधा यस्य अभ्यस्तस्य सः (116B), तस्य ।; this is an adjective to अभ्यस्तस्य.
- गुणः 1/1 – From मिदेगुणः ।

[LSK] लघूपध-गुणः^{1/1} न⁰ स्यात्^{III/1} ।

गुण is prohibited to be the substitute for लघु-उपध-अभ्यस्त when अच्-आदि पिति सार्वधातुक follows.

[LSK] नेनिजानि^{1/1} ।

ने निज् + आनि

In आत्मनेपद,

[LSK] नेनिक्ताम्^{III/1} ।

ने निज् + ताम् 3.4.90 आमेतः । ~ लोटः

ने निक् + ताम् 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि, 8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्

Conjugation of निज् (3UA) in लोट्/कर्तरि

नेनिज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नेनेकु/नेनिक्तात्	नेनिक्ताम्	नेनिजतु	नेनिक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्
मध्यमपुरुषः	नेनिग्धि/नेनिक्तात्	नेनिक्तम्	नेनिक्त	नेनिक्ष्व	नेनिजाथाम्	नेनिग्ध्वम्
उत्तमपुरुषः	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम	नेनिजै	नेनिजावहै	नेनिजामहै

== लङ् ==

[LSK] अनेनेक्^{III/1}।

ने निज् + त् 3.4.101 इतश्च । ~ डिंतः लोपः

ने निज् 6.1.68 हल्ब्याभ्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् । ~ लोपः

ने नेज् 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः अङ्गस्य

अट् + ने नेज् 6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

अनेनेग् 8.2.30 चोः कुः । ~ झालि

अनेनेक् 8.4.56 वावसाने । ~ झलाम् चर्

[LSK] अनेनिक्ताम्^{III/2}।

अट् + ने निज् + ताम्

[LSK] अनेनिजुः^{III/3}।

अट् + ने निज् + जुस् 3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेः जुस्

[LSK] अनेनिजम्^{I/1}।

अट् + ने निज् + अम्

गुण by 7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । is negated by 7.3.87 नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके । ~

लघूपधस्य गुणः..

In आत्मनेपद,

[LSK] अनेनिक्त^{I/1}।

अट् + ने निज् + त

Conjugation of निज् (3UA) in लङ्/कर्तरि

अनेनिज् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अनेनेक्	अनेनिक्ताम्	अनेनिजुः 3.4.109	अनेनिक्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत
मध्यमपुरुषः	अनेनेक्	अनेनिक्तम्	अनोनिक्त	अनेनिक्थाः	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्ध्वम्
उत्तमपुरुषः	अनेनिजम्	अनेनिज्व	अनेनिज्म	अनेनिजि	अनेनिज्वहि	अनेनिज्महि

== विधिलिङ् ==

[LSK] नेनिज्यात्, नेनिजीत III/1 |

नेनिज् + या + त्

नेनिज् + ईय् + त

Conjugation of निज् (3UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

नेनिज्या + तिङ् in परस्मैपद, नेनिजीय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिजुः 6.1.96	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्
मध्यमपुरुषः	नेनिज्याः	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात	नेनिजीथाः	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
उत्तमपुरुषः	नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम	नेनिजीय	नेनिजीवहि	नेनिजीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] निज्यात्, निक्षीष्ट^{III/1} ॥

Conjugation of निज् (3UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

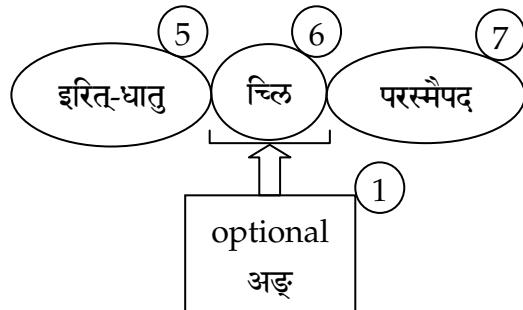
निज् + यास् + तिङ् in परस्मैपद, निज् + सी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	निज्यात्	निज्यास्ताम्	निज्यासुः	निक्षीष्ट	निक्षीयास्ताम्	निक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	निज्या:	निज्यास्तम्	निज्यास्त	निक्षीष्टा:	निक्षीयास्थाम्	निक्षीघ्वम्
उत्तमपुरुषः	निज्यासम्	निज्यास्व	निज्यास्म	निक्षीय	निक्षीवहि	निक्षीमहि

== लुङ् ==

[विधिसूत्रम्] 3.1.57 इरितो वा । ~ च्लेः अङ्

After इरित् धातु, च्लि is optionally replaced by अङ् when followed by परस्मैपद.

इरितः^{5/1} वा⁰ । ~ परस्मैपदेषु^{7/3} च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- इरितः 5/1 – इर् इत् यस्य सः इरित् (116B), तस्मात् ।; समानाधिकरण to धातोः..
- वा 0 – अङ् is optional. The other option is सिच्.
- परस्मैपदेषु 7/3 – From 3.1.55 पुषादिद्युताच्यूदितः परस्मैपदेषु ।; in परस्मस्मी to च्लेः.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिच् ।; प्रातिपदिक is च्लि, the विकरण for लुङ्; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- अङ् 1/1 – This is आदेश for च्लि; from 3.1.52 अस्यतिवक्तिरव्यातिभ्योऽङ् ।.

[LSK] इरितः^{5/1} धातोः^{5/1} च्लेः^{6/1} अङ्^{1/1} वा⁰ परस्मैपदेषु^{7/3} ।

अङ् is optionally the substitute in the place of च्छि which is after इरित्-धातु when परस्मैपद follows.

[LSK] अनिजत्, अनैक्षीत्, अनिक्त्^{III/1} ।

In अङ्-पक्षे, the अङ् is अदन्त.

निज् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुडि । ~ धातोः
निज् + अङ् + त्	3.1.57 इरितो वा । ~ च्छेः अङ्
अट् + निज् + अ + त्	6.4.71 लुडलङ्गलृङ्गुदातः । ~ अङ्गस्य
अनिजत्	

In सिंच्-पक्षे, वृद्धि takes place.

निज् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुडि । ~ धातोः
निज् + सिंच् + त्	3.1.44 च्छेः सिंच् ।
निज् + सिंच् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
नैज् + सी त्	7.2.3 वद्रवजहलन्तस्याचः । ~ सिंचि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
नैग् + सी त्	8.2.30 चोः कुः । ~ झलाम्
नैग् + षी त्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः
नैक् + षी त्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्
अट् नैक्षीत्	6.4.71 लुडलङ्गलृङ्गुदातः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

निज् + सिंच् + त् 3.1.44 च्छेः सिंच् ।

सिंच् is like कित् by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः झल् हलन्तात् कित्, thus गुणनिषेध for the अङ्.

निज् + त्	8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः झलि
निग् + त्	8.2.30 चोः कुः । ~ झलाम्
निक् + त्	8.4.55 खरि च । ~ झलाम् चर्
अट् निक्त्	6.4.71 लुडलङ्गलृङ्गुदातः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of निज (3UA) in लृङ्/कर्तरि

अनिज/अनैक् + स् + तिङ् in परस्मैपद, अनिक् + स् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि						आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अनिजत्	अनिजताम्	अनिजन्त	अनैक्षीत्	अनैक्ताम्	अनैक्षुः	अनिक्त	अनिक्षाताम्	अनिक्षत
मध्यमपुरुषः	अनिजः	अनिजतम्	अनिजत	अनैक्षीः	अनैक्तम्	अनैक्त	अनिक्षाः	अनिक्षाथाम्	अनिग्ध्वम्
उत्तमपुरुषः	अनिजम्	अनिजाव	अनिजाम	अनैक्षम्	अनैक्ष	अनैक्षम्	अनिक्षि	अनिक्षवहि	अनिक्षमहि

== लृङ् ==

[LSK] अनेक्ष्यत्, अनेक्ष्यत्^{III/1}।

Conjugation of निज (3UA) in लृङ्/कर्तरि

अनेक्ष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अनेक्ष्यत्	अनेक्ष्यताम्	अनेक्ष्यन्	अनेक्ष्यत	अनेक्ष्येताम्	अनेक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अनेक्ष्यः	अनेक्ष्यतम्	अनेक्ष्यत	अनेक्ष्यथाः	अनेक्ष्येथाम्	अनेक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अनेक्ष्यम्	अनेक्ष्याव	अनेक्ष्याम	अनेक्ष्ये	अनेक्ष्यावहि	अनेक्ष्यामहि

[LSK] इति^० जुहोत्यादयः^{१/३}।

Thus ends the section of धातुs starting with हु.

अथ दिवादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातु starting with दिव्.

1. दिवुँ क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्रकान्तिगतिषु (4PS)

[LSK] दिवुँ क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-द्युति-स्तुति-मोद-मद-स्वप्र-कान्ति-गतिषु ^{7/3} ॥ १ ॥

Its meanings are: to play (क्रीडा), to desire to win (विजिगीषा, विजेतुम् इच्छा), to trade (व्यवहार), to shine (द्युति), to praise (स्तुति), to rejoice (मोद), to be drunk or mad (मद), to be sleepy (स्वप्र), to desire (कान्ति), to go (गति).

The content of the धातु is दिव्. उँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इता, for optional इट्-आगम to त्वा by 7.2.56 उदितो वा।, etc. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Having no indication for अनिट्, after this धातु, इट्-आगम will be attached to वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by default.

== लट् ==

दिव् + लट्/कर्तरि/III/1

दिव् + लट्   3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

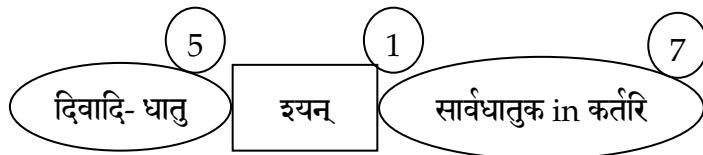
दिव् + तिप्   3.4.78 तिस्तसिष्ठस्थमिव्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्येकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातुs belong to दिव्-आदि-गण in धातुपाठ, श्यन् is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

दिवादिभ्यः^{5/3} श्यन्^{1/1} । ~ कर्तरि^{7/1} धातोः^{5/1} सार्वधातुके^{7/1} प्रत्ययः^{1/1} परः^{1/1} च⁰

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- दिवादिभ्यः 5/3 – दिव् आदि: येषां ते धातवः (116B)।, this is an adjective to धातोः.
- श्यन् 1/1 – This is the प्रत्यय. श् is इत् by 1.3.8 लशकतद्विते। to make this सार्वधातुक by 3.4.113 तिङ्-शित् सार्वधातुकम्।. Being not पित्, श्यन् is treated like डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित्।. न् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। for intonation. The content is य. As श्यन्-ending अञ्ज is अदन्त, the conjugation is similar to for शप्-ending.
- कर्तरि 7/1 – From 3.1.68 कर्तरि शप् ।; in विषयसस्तमी. This qualifies सार्वधातुके.
- धातोः 5/1 – From अधिकारसूत्र 3.1.91 धातोः ।, in दिग्योगे पञ्चमी connected to परः.
- सार्वधातुके 7/1 – As defined by 3.4.113 तिङ्-शित्सार्वधातुकम्।; in परस्परस्तमी.

[LSK] शपः^{6/1} अपवादः^{1/1} ।

This is an अपवाद to शप.

[LSK] “हलि च (8.2.77)” इति⁰ दीर्घः^{1/1} । दीव्यति^{III/1} ।

दिव् + श्यन् + ति 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

श्यन् being डिङ्गत्, गुण on दिव् by 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । does not occur.

दीव् + य + ति 8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधायाः दीर्घः इकः

दीव्यति

Conjugation of दिव् (4PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
मध्यमपुरुषः:	दीव्यसि	दीव्यथः	दीव्यथ
उत्तमपुरुषः:	दीव्यामि	दीव्यावः	दीव्यामः

== लिट् ==

[LSK] दिदेव^{III/1} |

दिव् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः
दिव् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
दिव् दिव् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
दि दिव् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
दि देव् + अ	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
दिदेव	

Being not listed in क्रादिनियम and being सेट्-धातु, it is सेट् for all वलादि-लिट्-प्रत्ययs.

Conjugation of दिव् (4PS) in लिट्/कर्तरि

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दिदेव	दिदिवतुः
मध्यमपुरुषः	दिदेविथ	दिदिवथुः
उत्तमपुरुषः	दिदेव	दिदिविव

== लुट् ==

[LSK] देविता^{III/1} |

देव् + इट् तास् + डा	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
----------------------	---

Conjugation of दिव् (4PS) in लुट्/कर्तरि

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	देविता	देवितारौ
मध्यमपुरुषः	देवितासि	देवितास्थः
उत्तमपुरुषः	देवितास्मि	देवितास्वः

== लृट ==

[LSK] देविष्यति^{III/1} ।

देवि + ष्य + ति   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of दिव् (4PS) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	देविष्यति	देविष्यतः	देविष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	देविष्यसि	देविष्यथः	देविष्यथ
उत्तमपुरुषः	देविष्यामि	देविष्यावः	देविष्यामः

== लोट ==

[LSK] दीव्यतु^{III/1} ।

Just like लृट.

Conjugation of दिव् (4PS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दीव्यतु/दीव्यतात्	दीव्यताम्	दीव्यन्तु
मध्यमपुरुषः	दीव्य/दीव्यतात्	दीव्यतम्	दीव्यत
उत्तमपुरुषः	दीव्यानि	दीव्याव	दीव्याम

== लङ् ==

[LSK] अदीव्यत्^{III/1} ।

Just like लृट.

Conjugation of दिव् (4PS) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदीव्यत्	अदीव्यताम्	अदीव्यन्
मध्यमपुरुषः	अदीव्यः	अदीव्यतम्	अदीव्यत
उत्तमपुरुषः	अदीव्यम्	अदीव्याव	अदीव्याम

== विधिलिङ् ==

[LSK] दीव्येत्^{III/1} ।

दिव् + लिङ्	3.3.161 विधिनिमन्त्रणामन्त्रणाधीषसम्पश्चप्रार्थनेषु लिङ् । ~ धातोः
दिव् + यास् त्	3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च । ~ लिङः
दिव् + श्यन् + यास्त्	3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
दीव् + य + यास्त्	8.2.77 हलि च । ~ धातोः वौः उपधाया: दीर्घः इकः
दीव्य + इय् त्	7.2.80 अतो येयः । ~ अङ्गात् सार्वधातुकस्य
दीव्य + इ त्	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
दीव्येत्	6.1.87 आदुणः । ~ अचि पूर्वपरयोः एकः संहितायाम्

Conjugation of दिव् (4PS) in विधिलिङ्/कर्तरि

दीव्ये(य) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दीव्येत्	दीव्येताम्	दीव्येयुः
मध्यमपुरुषः	दीव्ये:	दीव्येतम्	दीव्येत
उत्तमपुरुषः	दीव्येयम्	दीव्येव	दीव्येम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] दिव्यात्^{III/1} ।

दिव् + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
दिव् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
दिव् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
दिव् + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of दिव् (4PS) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

दिव्या + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दिव्यात्	दिव्यास्ताम्	दिव्यासुः
मध्यमपुरुषः	दिव्याः	दिव्यास्तम्	दिव्यास्त
उत्तमपुरुषः	दिव्यासम्	दिव्यास्व	दिव्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] अदेवीत्^{III/1} ।The same as षिध् in the 1st conjugation.

दिव् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
दिव् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिँच् ।
दिव् + ईट् स् + त्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
दिव् + ई स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
दिव् + ई + ई त्	8.2.28 ईट् ईटि । ~ सस्य लोपः
दिव् + ई त्	6.1.101 अकः सर्वणे दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक
देव् + ई त्	7.3.86 पुग्न्तलघूपरस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः
अट् + देवीत्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्क्वदुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of दिव् (4PS) in लुङ् / कर्तरि

अदेवी/अदेविष् + तिङ् for डिंत्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदेवीत्	अदेविष्टाम्	अदेविषुः
मध्यमपुरुषः	अदेवीः	अदेविष्टम्	अदेविष्ट
उत्तमपुरुषः	अदेविष्म्	अदेविष्म	अदेविष्म

== लृङ् ==

[LSK] अदेविष्यत्^{III/1} ।

अ दिव् + स्य + त्

Conjugation of दिव् (4PS) in लृङ् / कर्तरि

अदेविष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदेविष्यत्	अदेविष्यताम्	अदेविष्यन्
मध्यमपुरुषः	अदेविष्यः	अदेविष्यतम्	अदेविष्यत
उत्तमपुरुषः	अदेविष्यम्	अदेविष्याव	अदेविष्याम

2. षिवुं तन्तुसन्ताने (4PS)

[LSK] षिवुं सन्तुसन्ताने ^{7/1} ॥ २ ॥ to sew

The content of the धातु is षिव्. उँ is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्।, for optional इट्-आगम to त्वा by 7.2.56 उदितो वा।, etc. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Having no indication for अनिट्, after this धातु, इट्-आगम will be attached to वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by default. The beginning letter ष् is replaced by स् by 6.1.65 धात्वादेः षः सः ।. The entire conjugation is like दिवुं (4PS).

लट्		
सीव्यति	सीव्यतः	सीव्यन्ति
सीव्यसि	सीव्यथः	सीव्यथ
सीव्यामि	सीव्यावः	सीव्यामः
लिट्		
सिषेव	सिषिवतुः	सिषिवुः
सिषेविथ	सिषिवथुः	सिषिव
सिषेव	सिषिविव	सिषिविम
लुट्		
सेविता	सेवितारौ	सेवितारः
सेवितासि	सेवितास्थः	सेवितास्थ
सेवितास्मि	सेवितास्वः	सेवितास्मः
लूट्		
सेविष्यति	सेविष्यतः	सेविष्यन्ति
सेविष्यसि	सेविष्यथः	सेविष्यथ
सेविष्यामि	सेविष्यावः	सेविष्यामः
लोट्		
सीव्यतु/सीव्यतात्	सीव्यताम्	सीव्यन्तु
सीव्य/सीव्यतात्	सीव्यतम्	सीव्यत
सीव्यानि	सीव्याव	सीव्याम

लङ्		
असीव्यत्	असीव्यताम्	असीव्यन्
असीव्यः	असीव्यतम्	असीव्यत
असीव्यम्	असीव्याव	असीव्याम
विधिलिङ्		
सीव्येत्	सीव्येताम्	सीव्येयुः
सीव्येः	सीव्येतम्	सीव्येत
सीव्येयम्	सीव्येव	सीव्येम
आशीर्लिङ्		
सीव्यात्	सीव्यास्ताम्	सीव्यासुः
सीव्याः	सीव्यास्तम्	सीव्यास्त
सीव्यास्म्	सीव्यास्व	सीव्यास्म
लुङ्		
असेवीत्	असेविष्याम्	असेविषुः
असेवीः	असेविष्यम्	असेविष्ट
असेविष्यम्	असेविष्य	असेविष्म
लूङ्		
असेविष्यत्	असेविष्यताम्	असेविष्यन्
असेविष्यः	असेविष्यतम्	असेविष्यत
असेविष्यम्	असेविष्याव	असेविष्याम

3. नृतीं गात्रविक्षेपे (4PS)

[LSK] नृतीं गात्रविक्षेपे ^{7/1} ॥ ३ ॥ to dance

The content of the धातु is नृत्, ई is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।, for negating इट्-आगम to निष्ठा by 7.2.14 श्रीदितो निष्ठायाम् ।. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Having no indication for अनिट्, after this धातु, इट्-आगम will be attached to वलादि-आर्थधातुक-प्रत्यय by default.

== लट् ==

[LSK] नृत्यति ^{III/1} ।

नृत् + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

श्यन् being डिंद्रत्, गुण on नृत् by 7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । does not occur.

Conjugation of नृत् (4PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नृत्यसि	नृत्यथः	नृत्यथ
उत्तमपुरुषः	नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः

== लिट् ==

[LSK] ननर्त ^{III/1} ।

नृत् + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनन्यतने भूते धातोः

नृत् + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

नृत् नृत् + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

नर्त् नृत् + अ   7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य

न नृत् + अ   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

न नर्त् + अ   7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

ननर्त

Being not listed in कादिनियम and being सेट्-धातु, it is सेट् for all वलादि-लिट्-प्रत्ययः.

Conjugation of नृत् (4PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ननर्त	ननृततुः	ननृतुः
मध्यमपुरुषः	ननर्तिथ	ननृतथुः	ननृत
उत्तमपुरुषः	ननर्त	ननृतिव	ननृतिम

== लुट् ==

[LSK] नर्तिता^{III/1} ||

नर्त् + इट् तास् + डा 7.3.86 पुगन्तलघूपथस्य च । ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

Conjugation of नृत् (4PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नर्तिता	नर्तितारौ	नर्तितारः
मध्यमपुरुषः	नर्तितासि	नर्तितास्थः	नर्तितास्थ
उत्तमपुरुषः	नर्तितास्मि	नर्तितास्वः	नर्तितास्मः

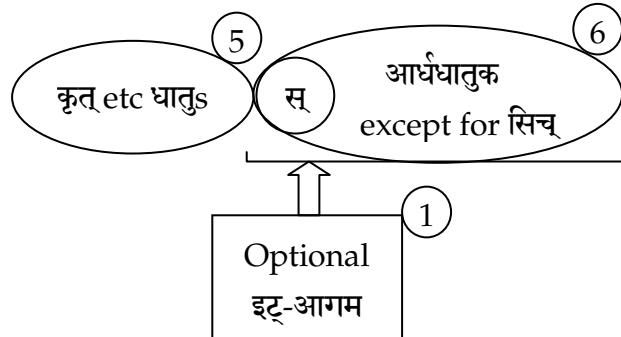
== लुट् ==

नृत् + स्य + ति

Here, इट् by 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽ वलादेः। becomes optional by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वा

After कृत् etc. धातु_s, इट्-आगम is optional for स्-beginning प्रत्यय except for सिच् follows.

से^{7/1} असिचि^{7/1} कृत-चृत-च्छृद-तृद-नृतः^{5/1} । ~ आर्धधातुकस्य^{6/1} इट्^{1/1} वा⁰

3 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- से 7/1 – स् with अ for pronunciation. This 7th case has to be understood as षष्ठी, in apposition to आर्धधातुकस्य. By तदादिविधि, सकारादि-आर्धधातुकस्य is understood.
- असिचि 7/1 – न सिच् इति असिच् (NT), तस्मिन् । This 7th case also has to be understood as षष्ठी, qualifying सकारादि-आर्धधातुकस्य. “in the place of स्-beginning आर्धधातुक except for सिच्” is understood.
- कृत-चृत-च्छृद-तृद-नृतः 5/1 – Five धातु_s (कृत, चृत, छृद्, तृद्, and नृत) are in ID; in पूर्वपञ्चमी.
- आर्धधातुकस्य 6/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽ वलादेः ।
- इट् 1/1 – From 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽ वलादेः ।
- वा 0 – From 7.2.56 इदितो वा ।.

[LSK] एभ्यः^{5/3} परस्य^{6/1} सिज्-भिन्नस्य^{6/1} सादेः^{6/1} आर्धधातुकस्य^{6/1} इट्^{1/1} वा⁰ ।

After these धातु_s, for स्-beginning आर्धधातुक-प्रत्यय except for सिच् takes इट् optionally.

[LSK] नर्तिष्यति, नत्स्यति^{III/1} ।

Conjugation of नृत् (4PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नर्तिष्यति/नत्स्यति	नर्तिष्यतः/नत्स्यतः	नर्तिष्यन्ति/नत्स्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नर्तिष्यसि/नत्स्यसि	नर्तिष्यथः/नत्स्यथः	नर्तिष्यथ/नत्स्यथ
उत्तमपुरुषः	नर्तिष्यामि/नत्स्यामि	नर्तिष्यावः/नत्स्यावः	नर्तिष्यामः/नत्स्यामः

== लोट ==

[LSK] नृत्यत्^{III/1} |

Conjugation of नृत् (4PS) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्यतु/नृत्यतात्	नृत्यताम्	नृत्यन्तु
मध्यमपुरुषः	नृत्य/नृत्यतात्	नृत्यतम्	नृत्यत
उत्तमपुरुषः	नृत्यानि	नृत्याव	नृत्याम

== लङ्घ ==

[LSK] अनृत्यत्^{III/1} |

Conjugation of नृत् (4PS) in लङ्घ/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनृत्यत्	अनृत्यताम्	अनृत्यन्
मध्यमपुरुषः	अनृत्यः	अनृत्यतम्	अनृत्यत
उत्तमपुरुषः	अनृत्यम्	अनृत्याव	अनृत्याम

== विधिलिङ्ग ==

[LSK] नृत्येत्^{III/1} |

Conjugation of नृत् (4PS) in विधिलिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्येत्	नृत्येताम्	नृत्येयः
मध्यमपुरुषः	नृत्येः	नृत्येतम्	नृत्येत
उत्तमपुरुषः	नृत्येयम्	नृत्येव	नृत्येम

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] नृत्यात्^{III/1} |

Conjugation of नृत् (4PS) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नृत्यात्	नृत्यास्ताम्	नृत्यासुः
मध्यमपुरुषः	नृत्या:	नृत्यास्तम्	नृत्यास्त
उत्तमपुरुषः	नृत्यासम्	नृत्यास्व	नृत्यासम्

== लुड्ग ==

[LSK] अनर्तीत्^{III/1} |

नृत् + लुड्ग 3.2.110 लुड्ग | ~ भूते धातोः

नृत् + सिच् + त् 3.1.44 च्लेः सिँच् |

नृत् + इट् स् + त् 7.2.35 आर्धधातुकस्येडवलादेः |

इट् is not optional because सिच् is excluded from 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः | ~ इट् वा

नृत् + इ स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते | ~ हलि ईट्

नृत् + इ + ई त् 8.2.28 इट् ईटि | ~ सस्य लोपः

नृत् + ई त् 6.1.101 अकः सर्वणे दीर्घः | ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक

नर्त् + ई त् 7.3.86 पुगन्तलघूपरस्य च | ~ अङ्गस्य गुणः सार्वधातुकार्धधातुकयोः

अट् + नर्तीत् 6.4.71 लुड्लुड्लुड्क्षवुदात्तः | ~ अङ्गस्य

Conjugation of नृत् (4PS) in लुड्ग/कर्तरि

अनर्ती/अनर्तीष् + तिङ्ग् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनर्तीत्	अनर्तीष्टाम्	अनर्तीषुः
मध्यमपुरुषः	अनर्तीः	अनर्तीष्टम्	अनर्तीष्ट
उत्तमपुरुषः	अनर्तीषम्	अनर्तीष्व	अनर्तीष्म

== लृड्ग ==

[LSK] अनर्तिष्यत्, अनत्स्यत्^{III/1} ।

इट् is optional by 7.2.57 सेऽसिचि कृतचृतच्छृदतृदनृतः । ~ इट् वा

Conjugation of नृत् (4PS) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनर्तिष्यत्/अनत्स्यत्	अनर्तिष्यताम्/अनत्स्यताम्	अनर्तिष्यन्/अनत्स्यन्
मध्यमपुरुषः	अनर्तिष्यः/अनत्स्यः	अनर्तिष्यतम्/अनत्स्यतम्	अनर्तिष्यत्/अनत्स्यत्
उत्तमपुरुषः	अनर्तिष्यम्/अनत्स्यम्	अनर्तिष्याव्/अनत्स्याव्	अनर्तिष्याम्/अनत्स्याम्

4. त्रसि॑ उद्धोगे (4PS)

[LSK] त्रसि॑ उद्धोगे^{7/1} ॥४॥ to tremble, to fear

The content of the धातु is त्रस् इ॑ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।, for negating इट्-आगम to निष्ठा by 7.2.14 श्रीदितो निष्ठायाम् ।. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Having no indication for अनिट्, this धातु is सेट्.

== लट् ==

[LSK] “वा भ्राशा” इति॑ श्यन्^{1/1} वा॑ । त्रस्यति॒, त्रसति॒ III/1 ।

By 3.1.70 वा भ्राशा-भ्लाशा-भ्रमु-क्रमु-क्लमु-त्रसि-त्रुटि-लषः । ~ श्यन्, the गणविकरण-प्रत्यय श्यन् is optional for त्रस्-धातु. The other option is शप् by 3.1.68 कर्तरि॑ शप् । default.

Conjugation of त्रस् (4PS) in लट्/कर्तरि॑

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रस्यति॒/त्रसति॒	त्रस्यतः॒/त्रसतः॒	त्रस्यन्ति॒/त्रसन्ति॒
मध्यमपुरुषः	त्रस्यसि॒/त्रससि॒	त्रस्यथः॒/त्रसथः॒	त्रस्यथ॒/त्रसथ॒
उत्तमपुरुषः	त्रस्यामि॒/त्रसामि॒	त्रस्यावः॒/त्रसावः॒	त्रस्यामः॒/त्रसामः॒

== लिट् ==

[LSK] तत्रास III/1 ॥

त्रस् + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनद्यतने भूते धातोः:

त्रस् + णल् 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः:

त्रस् त्रस् + अ 6.1.8 लिटि॑ धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

त त्रस् + अ 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

त त्रास् + अ 7.2.116 अत उपधायाः । ~ अङ्गस्य वृद्धिः जिणति

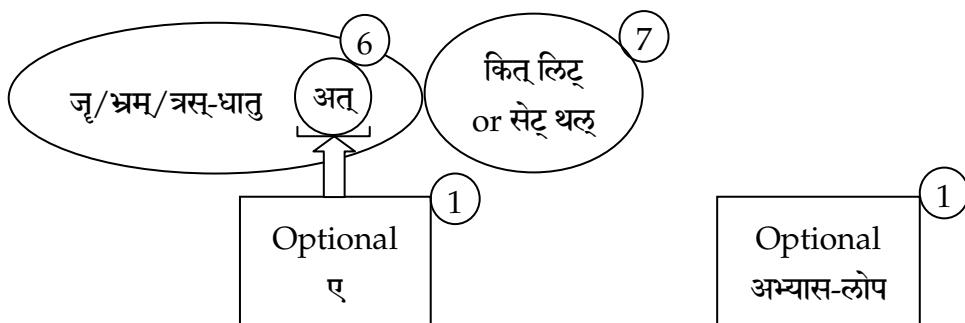
तत्रास

When अतुस्^{III/2} follows, the next sūtra is applicable.

[विधिसूत्रम्] 6.4.124 वा जृभ्रमुत्रसाम् ।

~ थलि च सेटि अतः लिटि एत् अभ्यासलोपः किडंति अङ्गस्य

For जृ/भ्रम/त्रस्-धातु, when कित् लिट् or सेट् थल् follows, एत्व for अ of the धातु and अभ्यासलोप are optional.

वा^० जृ-भ्रमु-त्रसाम्^{६/३} । ~ थलि^{७/१} च^० सेटि^{७/१} अतः^{६/१} लिटि^{७/१} एत्^{१/१} अभ्यास-लोपः^{१/१} किडंति^{७/१} अङ्गस्य^{६/१}
2 words in the सूत्र; 8 words as अनुवृत्ति

- वा ० – The effects of this sūtra, एत्व and अभ्यासलोप, are optional.
जृ-भ्रमु-त्रसाम् ६/३ – जृ, वयोहानौ (9PS, 10US) to grow old, भ्रमु अनवस्थाने (4PS) to wander, and त्रस्; these three धातुs are in ID, in सम्बन्धे षष्ठी to अतः, and अभ्यास.
- थलि ७/१ – From 6.4.121 थलि च सेटि ।; in परस्परमी.
- च ० – From 6.4.121 थलि च सेटि ।; this is to give two sets of conditions: 1) किडंति लिट्, and 2) सेटि थलि.
- सेटि ७/१ – From 6.4.121 थलि च सेटि ।, इटा सह वर्तते इति सेट्, तस्मिन् ।; adjective to थलि.
- अतः ६/१ – From 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि ।; in स्थानेयोगा षष्ठी for एत्.
- लिटि ७/१ – From 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि ।; in परस्परमी.
- एत् १/१ – This is आदेश for अतः of these three धातुs.
- अभ्यास-लोपः १/१ – This is another आदेश.
- किडंति ७/१ – This goes alongs with लिटि. Only किति is required for this sūtra.

[LSK] एषाम्^{६/३} किति^{७/१} लिटि^{७/१} सेटि^{७/१} थलि^{७/१} च^० एत्व-अभ्यासलोपौ^{१/२} वा^० ।

For these धातुs, when कित् लिट् or सेट् थल् follows, एत्व and अभ्यासलोप are optional.

एत्वं and अभ्यासलोप are अप्राप्त-विभाषा for these धातुः. For जृ, these were prohibited by 6.4.126 न शसददवादिगुणानाम् । since जृ takes गुण by 7.4.11 ऋच्छत्यृताम् । For भ्रम् and त्रस्, since they have conjunct consonants before अत, they were excluded from the condition एकहल्मध्ये in 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽअनादेशादेल्लिटि ।

[LSK] त्रेसतुः, तत्रसतुः^{III/2} ।

त्रस् + अतुस्^{III/2}

त्रस् त्रस् + अतुस् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

त त्रस् + अतुस् 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

By 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित, अतुस् gains the status of कित.

त्रेस् + अतुस् 6.4.124 वा जृभ्रमुत्रसाम् । ~ थलि च सेटि अतः लिटि एत् अभ्यासलोपश्च किडगति

त्रेसतुः

Being not listed in क्रादिनियम् and being सेट्-धातु, it is सेट् for all वलादि-लिट्-प्रत्ययः

[LSK] त्रेसिथ, तत्रसिथ^{II/1} ।

त्रस् + थल्^{II/1}

त्रस् त्रस् + थल् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

त त्रस् + थल् 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

त त्रस् + इट् थल् 7.2.35 आर्धधातुकस्येह वलादेः ।

त्रेस् + इथ 6.4.124 वा जृभ्रमुत्रसाम् । ~ थलि च सेटि अतः लिटि एत् अभ्यासलोपश्च किडगति

त्रेसिथ

Conjugation of त्रस् (4PS) in लिट्/कर्तरै

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	तत्रास	त्रेसतुः/तत्रसतुः	त्रेसुः/तत्रसुः
मध्यमपुरुषः	त्रेसिथ/तत्रसिथ	त्रेसथुः/तत्रसथुः	त्रेस/तत्रस
उत्तमपुरुषः	तत्रास/तत्रस	त्रेसिव/तत्रसिव	त्रेसिम/तत्रसिम

== लृट ==

[LSK] त्रसिता^{III/1} ॥

त्रस् + इट् तास् + डा

7.2.35 आर्धातुकस्येद् वलादेः ।

Conjugation of त्रस्(4PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रसिता	त्रसितारौ	त्रसितारः
मध्यमपुरुषः	त्रसितासि	त्रसितास्थः	त्रसितास्थ
उत्तमपुरुषः	त्रसितास्मि	त्रसितास्वः	त्रसितास्मः

== लृट् ==

त्रस् + इट् स्य + ति

7.2.35 आर्धातुकस्येद् वलादेः ।

Conjugation of त्रस्(4PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रसिष्यति	त्रसिष्यतः	त्रसिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	त्रसिष्यसि	त्रसिष्यथः	त्रसिष्यथ
उत्तमपुरुषः	त्रसिष्यामि	त्रसिष्यावः	त्रसिष्यामः

== लोट् ==

त्रस् + श्यन् + तु

3.1.70 वा भ्राश-भ्लाश-भ्रमु-क्रमु-क्लमु-त्रसि-त्रुटि-लषः । ~ श्यन्

Conjugation of त्रस्(4PS) in लोट्/कर्तरि

त्रस्य/त्रस् + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रस्यतु/त्रस्यतात्/त्रस्तु/त्रसतात्	त्रस्यताम्/त्रसताम्	त्रस्यन्तु/त्रसन्तु
मध्यमपुरुषः	त्रस्य/त्रस्यतात्/त्रस्/त्रसतात्	त्रस्यतम्/त्रसतम्	त्रस्यत/त्रसत
उत्तमपुरुषः	त्रस्यानि/त्रसानि	त्रस्याव/त्रसाव	त्रस्याम्/त्रसाम्

== लङ् ==

Conjugation of त्रस् (4PS) in लङ्/कर्तरि

अत्रस्य/अत्रस + तिङ् for डिंत्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्रस्यत्/अत्रसत्	अत्रस्यताम्/अत्रसताम्	अत्रस्यन्/अत्रसन्
मध्यमपुरुषः	अत्रस्यः/अत्रसः	अत्रस्यतम्/अत्रसतम्	अत्रस्यत्/अत्रसत्
उत्तमपुरुषः	अत्रस्यम्/अत्रसम्	अत्रस्याव्/अत्रसाव्	अत्रस्याम्/अत्रसाम्

== विधिलिङ् ==

Conjugation of त्रस् (4PS) in विधिलिङ् /कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रस्येत्/त्रसेत्	त्रस्येताम्/त्रसेताम्	त्रस्येयुः/त्रसेयुः
मध्यमपुरुषः	त्रस्ये: /त्रसेः	त्रस्येतम्/त्रसेतम्	त्रस्येत्/त्रसेत्
उत्तमपुरुषः	त्रस्येयम्/त्रसेयम्	त्रस्येव्/त्रसेव	त्रस्येम्/त्रसेम्

== आशीर्लिङ् ==

Conjugation of त्रस् (4PS) in आशीर्लिङ् /कर्तरि

त्रस्या + तिङ् for डिंत्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	त्रस्यात्	त्रस्यास्ताम्	त्रस्यासुः
मध्यमपुरुषः	त्रस्याः	त्रस्यास्तम्	त्रस्यास्त
उत्तमपुरुषः	त्रस्यासम्	त्रस्यास्व	त्रस्यास्म

== लुड़ ==

त्रस् + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
त्रस् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिच् ।
त्रस् + इट् स् + त्	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलग्देः ।
त्रस् + इ स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
त्रस् + इ + ई त्	8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः
त्रस् + ई त्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । ~ एकः पूर्वपरयोः संहितायाम् with वार्तिक
अट् + त्रसीत्	6.4.71 लुडलुडलुडक्षेदुदात्तः । ~ अझस्य

Conjugation of त्रस् (4PS) in लुड़/कर्तरि

अत्रसी/अत्रसिष् + तिड़ for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्रसीत्	अत्रसिष्टाम्	अत्रसिषुः
मध्यमपुरुषः	अत्रसीः	अत्रसिष्टम्	अत्रसिष्ट
उत्तमपुरुषः	अत्रसिष्म्	अत्रसिष्व	अत्रसिष्म

== लृड़ ==

Conjugation of त्रस् (4PS) in लृड़/कर्तरि

अत्रसिष्य + तिड़ for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अत्रसिष्यत्	अत्रसिष्यताम्	अत्रसिष्यन्
मध्यमपुरुषः	अत्रसिष्यः	अत्रसिष्यतम्	अत्रसिष्यत
उत्तमपुरुषः	अत्रसिष्यम्	अत्रसिष्याव	अत्रसिष्याम

5. शो तनूकरणे (4PA)

[LSK] शो तनूकरणे ^{7/1} ॥५॥ to sharpen

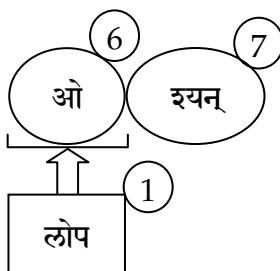
The content of the धातु is शो, without इत्.

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः

ओ is elided when गणविकरण श्यन् follows.

ओतः ^{6/1} श्यनि ^{7/1} । ~ लोपः ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- ओतः 6/1 – ओत् in स्थानियोगा षष्ठी; the त् is clarification.
- श्यनि 7/1 – गणविकरण श्यन् in परस्परमी.
- लोपः 1/1 – This is आदेश.

[LSK] लोपः ^{1/1} स्यात् ^{III/1} श्यनि ^{7/1} ।

लोप is the substitute in the place of ओ when श्यन् follows.

[LSK] श्यति ^{III/1} । श्यतः ^{III/2} । श्यन्ति ^{III/3} ।

शो + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

श् + य + ति   7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः

Conjugation of शो (4PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	श्यति	श्यतः	श्यन्ति
मध्यमपुरुषः	श्यसि	श्यथः	श्यथ
उत्तमपुरुषः	श्यामि	श्यावः	श्यामः

== लिट् ==

[LSK] शशौ^{III/1} ॥

शो in विवक्षा of लिट्, which is not शित्

शा   6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति । ~ धातोः

Since एच्-ending धातु should attract प्रत्ययs which are suffixed after आ-ending धातु, this आ-आदेश should be applied before suffixing.

शा + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनयतने भूते धातोः

शा + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

शा + औ   7.1.34 आत औ णलः । ~ अज्ञात्

शा शा + औ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि।

शा शा + औ   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

शशौ   6.1.88 वृद्धिरेचि । ~ आत् संहितायाम्

शा शा + अतुस्^{III/2}

शा शा + अतुस्   6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि किङति

शशतुः

शा शा + इथ^{II/1}

शा शा + इथ   6.4.64 आतो लोप इटि च । ~ आर्धधातुके अचि किङति

शशिथ

For II/1, शो is नित्य अनिट् when तास् follows. Not being ऋदन्त, there are two forms.

Conjugation of शो (4PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शशौ	शशतुः	शशुः
मध्यमपुरुषः	शशिथ/शशाथ	शशथुः	शश
उत्तमपुरुषः	शशौ	शशिव	शशिम

== लुट् ==

[LSK] शाता^{III/1} ।

For शो in विवक्षा of लुट्, which is not शित्, 6.1.45 आदेच उपदेशोऽशिति । ~ धातोः is applied.

Conjugation of शो (4PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शाता	शातारौ	शातारः
मध्यमपुरुषः	शातासि	शातास्थः	शातास्थ
उत्तमपुरुषः	शातास्मि	शातास्वः	शातास्मः

== लूट् ==

[LSK] शास्यति^{III/1} ॥

Conjugation of शो (4PA) in लूट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शास्यति	शास्यतः	शास्यन्ति
मध्यमपुरुषः	शास्यसि	शास्यथः	शास्यथ
उत्तमपुरुषः	शास्यामि	शास्यावः	शास्यामः

== लोट् ==

For the लकार्स which takes श्यन् by 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् ।, the लोप of ओ of शो by 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः takes place.

Conjugation of शो (4PA) in लोट्/कर्तरि

श्य + तिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	श्यतु/श्यतात्	श्यताम्	श्यन्तु
मध्यमपुरुषः	श्य/श्यतात्	श्यतम्	श्यत
उत्तमपुरुषः	श्यानि	श्याव	श्याम

== लङ् ==

Conjugation of शो (4PA) in लङ् / कर्तरि

अश्य + तिङ् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अश्यत्	अश्यताम्	अश्यन्
मध्यमपुरुषः	अश्यः	अश्यतम्	अश्यत
उत्तमपुरुषः	अश्यम्	अश्याव	अश्याम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of शो (4PA) in विधिलिङ् / कर्तरि

श्ये+ तिङ् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	श्येत्	श्येताम्	श्येयुः
मध्यमपुरुषः	श्ये:	श्येतम्	श्येत
उत्तमपुरुषः	श्येयम्	श्येव	श्येम

== आशीर्लिङ् ==

शो in विवक्षा of आशीर्लिङ्, which is not शित्

शा 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति । ~ धातोः

शा + लिङ् 3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।

शा + यास् त् 3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

शा + या त् 8.2.29 स्कोः संयोगाच्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of शो (4PA) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

शा + या + तिङ् for डिंत-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	शायात्	शायास्ताम्	शायासुः
मध्यमपुरुषः	शाया:	शायास्तम्	शायास्त
उत्तमपुरुषः	शायासम्	शायास्व	शायास्म

== लुङ् ==

शो in विवक्षा of लुङ्, which is not शित्

शा 6.1.45 आदेच उपदेशोऽशिति । ~ धातोः

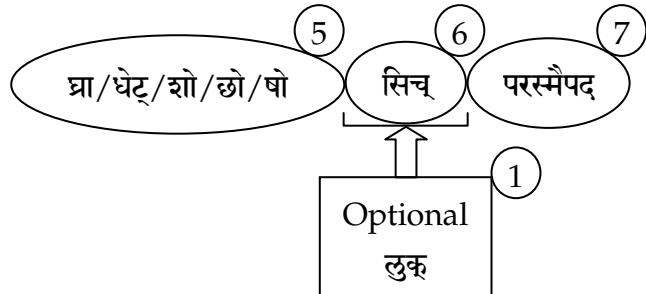
शा + लुङ् 3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः

शा + सिच् + त् 3.1.44 च्छ्लः सिँच् ।

Here, for शो-धातु, there is an optional लुङ्-elision of सिच् by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 2.4.78 विभाषा ग्राघेटशाच्छासः । ~ सिचः परस्मैपदेषु लुक्

सिच् after ग्रा/घेट्/शो/छो/षो gets optional लुक् elision when परस्मैपद suffix follows.

विभाषा⁰ ग्रा-घेट्-शा-च्छा-सः^{5/1} । ~ सिचः^{6/1} परस्मैपदेषु^{7/3} लुक्^{1/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- विभाषा 0 – This gives अप्राप्त-विभाषा of सिच्-लुक् for these five धातु specified in this sūtra.
- ग्रा-घेट्-शा-च्छा-सः 5/1 – Five types of धातुs are compounded in SD. The प्रातिपादिक is धातु-अवयव-आकारान्त, thus it declines like विश्वपा. The last आ is elided by 6.4.140 आतो धातोः । ~ लोपः before डन्सिँ.
- 1) ग्रा गन्योपादाने (1PA) to smell
- 2) घेट् पाने (1PA) to suck; without आत्-आदेश to differentiate from डुधाज्.
- 3) शा – शो तनूकरणे (4PA) to sharpen; with आत्-आदेश.
- 4) छा – छो छेदने (4PA) to cut; with आत्-आदेश.
- 5) सा – षो अन्तकर्मणि (4PA) to destroy; with आत्-आदेश.
- सिचः 6/1 – From 2.4.77 गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- परस्मैपदेषु 7/3 – From 2.4.77 गातिस्थाघुपाभूम्यः सिचः परस्मैपदेषु ।; in परस्परमी.
- लुक् 1/1 – This is आदेश; from 2.4.58 एवक्षत्रियार्तजितो यूनि लुगणिजोः ।.

[LSK] एभ्यः^{5/3} सिचः^{6/1} लुक्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} परस्मैपदे^{7/1} परे^{7/1} ।

There is optional लुक् elision in the place of सिच् after these धातुs, when परस्मैपद follows.

[LSK] अशात्^{III/1} ।

शा + सिच् + त्   3.1.44 च्छ्ले: सिंच् ।

शा + त्   2.4.78 विभाषा ग्राघेटशाच्छासः । ~ सिचः परस्मैपदेषु लुक्

अट् + शात्   6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अञ्जस्य

[LSK] अशाताम्^{III/2} । अशुः^{III/3} ।

शा + सिच् + द्वि 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

शा + द्वि 2.4.78 विभाषा ग्राधेट्शाच्छासः । ~ सिचः परस्मैपदेषु लुक्

शा + उस् 3.4.110 आतः । ~ सिचः द्वेः जुस्

After सिच्-लुक्, द्वि is replaced by जुस्, only after आदन्त-धातु.

श् + उस् 6.1.96 उस्यपदान्तात् । ~ परस्रप्म् आत् अचि एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

अट् + शुस् 6.4.71 लुड्लुड्लुक्ष्वुदात्तः । ~ अज्ञस्य

[LSK] इट्-सकौ^{1/2} । अशासीत्^{III/1} ।

In सिच्-लुक्-अभाव-पक्ष, इट् and सक् come by 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । The entire conjugation will be the same as ग्लौ-धातु.

शा 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति । ~ धातोः

शा + लुड् 3.2.110 लुड् । ~ भूते धातोः

शा + सिच् + त् 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

शा + स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपुर्के । ~ हलि ईट्

शा + इट् स् + ईट् त् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

शा सक् + इट् स् + ईट् त् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

शा स् + इट् + ईट् त् 8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः

शास् + ईत् 6.1.101 अकः सवर्णे दीर्घः । with the help of वार्त्तिक.

अट् + शासीत् 6.4.71 लुड्लुड्लुक्ष्वुदात्तः । ~ अज्ञस्य

[LSK] अशासिष्ठाम्^{III/2} ।

शा + स् + ताम्

शा + इट् स् + ताम् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

शा सक् + इस् + ताम् 7.2.73 यमरमनमातां सक् च । ~ सिचि परस्मैपदेषु इट्

शा स् + इष् + ताम् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

शा स् + इष् + टाम् 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् + शासिष्ठाम् 6.4.71 लुड्लुड्लुक्ष्वुदात्तः । ~ अज्ञस्य

Conjugation of शो (4PA) in लृङ्/कर्तरि

In सिच्च-लुक्-पक्ष, अशा + तिङ् for डित्-लकार

In सिच्च-लुक्-अभाव-पक्ष, अशास् + इस् + तिङ् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशात्/अशासीत्	अशाताम्/अशासिष्टाम्	अशुः/अशासिषुः
मध्यमपुरुषः	अशाः/अशासीः	अशातम्/अशासिष्टम्	अशात्/अशासिष्ट
उत्तमपुरुषः	अशाम्/अशासिष्टम्	अशाव्/अशासिष्व	अशाम्/अशासिष्टम्

== लृङ् ==

Conjugation of शो (4PA) in लृङ्/कर्तरि

अशास्य + तिङ् for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अशास्यत्	अशास्यताम्	अशास्यन्
मध्यमपुरुषः	अशास्यः	अशास्यतम्	अशास्यत
उत्तमपुरुषः	अशास्यम्	अशास्याव	अशास्याम

6. छो छेदने (4PA)

[LSK] छो_ छेदने^{7/1} ॥६॥ to cut

The content of the धातु is शो, without इत्. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।.

The entire conjugation is like शो (4PA).

After अट्-आगम, तुक्-आगम comes by 6.1.73 छे च।.

[LSK] छ्यति^{III/1} ॥

लट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
छ्यति	छ्यतः	छ्यन्ति
छ्यसि	छ्यथः	छ्यथ
छ्यामि	छ्यावः	छ्यामः
लिट्		
चच्छौ	चच्छतुः	चच्छुः
चच्छथ्य/चच्छाथ	चच्छथुः	चच्छ
चच्छौ	चच्छिव	चच्छिम
लुट्		
छाता	छातारौ	छातारः
छातासि	छातास्थः	छातास्थ
छातास्मि	छातास्वः	छातास्मः
लृट् 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति । ~ धातोः		
छास्यति	छास्यतः	छास्यन्ति
छास्यसि	छास्यथः	छास्यथ
छास्यामि	छास्यावः	छास्यामः
लोट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
छ्यतु/छ्यतात्	छ्यताम्	छ्यन्तु
छ्य/छ्यतात्	छ्यतम्	छ्यत
छ्यानि	छ्याव	छ्याम

लट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
अच्छ्यत्	अच्छ्यताम्	अच्छ्यन्
अच्छ्यः	अच्छ्यतम्	अच्छ्यत
अच्छ्यम्	अच्छ्याव	अच्छ्याम
विधिलिङ्गः 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
छ्येत्	छ्येताम्	छ्येयुः
छ्ये:	छ्येतम्	छ्येत
छ्येयम्	छ्येव	छ्येम
आशीर्लिङ्गः		
छायात्	छायास्ताम्	छायासुः
छाया:	छायास्तम्	छायास्त
छायास्म्	छायास्व	छायास्म
लुट् Optional सिच्-लुक् by 2.4.78 विभाषा ग्राघेट्शाच्छासः । ~ सिचः परस्मैपदेषु लुक्		
अच्छात्/अच्छासीत्	अच्छाताम्/अच्छासिष्टाम्	अच्छुः/अच्छासिषुः
अच्छाः/अच्छासीः	अच्छातम्/अच्छासिष्टम्	अच्छात्/अच्छासिष्ट
अच्छाम्/अच्छासिष्टम्	अच्छाव/अच्छासिष्व	अच्छाम्/अच्छासिष्टम्
लुट्		
अच्छास्यत्	अच्छास्यताम्	अच्छास्यन्
अच्छाष्यः	अच्छास्यतम्	अच्छास्यत
अच्छास्यम्	अच्छास्याव	अच्छास्याम

7. षो अन्तकर्मणि (4PA)

[LSK] षो अन्तकर्मणि ^{7/1} ||७|| to destroy

By 6.1.64 धात्वादेः षः सः।, the first letter ष is replaced by स. Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।.

The entire conjugation is like शो (4PA), except for आशीर्लिङ्, where 6.4.67 एर्लिङ् । ~ घुमास्थागापाजहातिसाम् आर्धधातुके किति is applicable.

[LSK] स्यति ^{III/1} । ससौ ^{III/1} ॥

लट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
स्यति	स्यतः	स्यन्ति
स्यसि	स्यथः	स्यथ
स्यामि	स्यावः	स्यामः
लिट्		
ससौ	ससतुः	ससुः
ससिथ/ससाथ	ससथुः	सस
ससौ	ससिव	ससिम
लुट्		
साता	सातारौ	सातारः
सातासि	सातास्थः	सातास्थ
सातास्मि	सातास्वः	सातास्मः
लृट्		
सास्यति	सास्यतः	सास्यन्ति
सास्यसि	सास्यथः	सास्यथ
सास्यामि	सास्यावः	सास्यामः
लोट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
स्यतु/स्यतात्	स्यताम्	स्यन्तु
स्य/स्यतात्	स्यतम्	स्यत
स्यानि	स्याव	स्याम

लड् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
अस्यत्	अस्यताम्	अस्यन्
अस्यः	अस्यतम्	अस्यत
अस्यम्	अस्याव	अस्यामः
विधिलिङ् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
स्येत्	स्येताम्	स्येयुः
स्ये:	स्येतम्	स्येत
स्येयम्	स्येव	स्येम
आशीर्लिङ् 6.4.67 एर्लिङ् । ~ घुमास्थागापाजहातिसाम् आर्धधातुके किति		
सेयात्	सेयास्ताम्	सेयासुः
सेयाः	सेयास्तम्	सेयास्त
सेयास्म्	सेयास्व	सेयास्म
लुइ Optional सिच्-लुक् by 2.4.78 विभाषा ग्राधेट्शाच्छासः । ~ सिचः परस्मैपदेषु लुक्		
असात्/असासीत्	असाताम्/असासिष्टाम्	असुः/असासिषुः
असाः/असासीः	असातम्/असासिष्टम्	असात्/असासिष्ट
असाम्/असासिष्टम्	असाव्/असासिष्व	असाम्/असासिष्व
लृइ		
असास्यत्	असास्यताम्	असास्यन्
असाष्यः	असास्यतम्	असास्यत
असास्यम्	असास्याव	असास्यामः

8. दो अवखण्डने (4PA)

[LSK] दो अवखण्डने^{7/1} ॥८॥ to cut

Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।

The entire conjugation is like षो (4PA). This is a घु-संज्ञक-धातु. Through घु, 6.4.67 एर्लिङ्डि । ~ घुमास्थागापाजहातिसाम् आर्धधातुके किति becomes applicable.

[LSK] घति^{III/1} । ददौ^{III/1} । देयात्^{III/1} । अदात्^{III/1} ॥

लट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
घति	घतः	घन्ति
घसि	घथः	घथ
घामि	घावः	घामः
लिट्		
ददौ	दद्तुः	दुःः
ददिथ्/ददाथ्	ददथुः	दद्
ददौ	ददिव	ददिम्
लुट्		
दाता	दातारौ	दातारः
दातासि	दातास्थः	दातास्थ
दातास्मि	दातास्वः	दातास्मः
लृट्		
दास्यति	दास्यतः	दास्यन्ति
दास्यसि	दास्यथः	दास्यथ
दास्यामि	दास्यावः	दास्यामः
लोट् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
घतु/घतात्	घताम्	घन्तु
घ/घतात्	घतम्	घत
घानि	घाव	घाम

लङ् 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
अघ्यत्	अघ्यताम्	अघ्यन्
अघः	अघ्यतम्	अघ्यत
अघ्यम्	अघ्याव	अघ्याम
विधिलिङ्गः 7.3.71 ओतः श्यनि । ~ लोपः		
घेत्	घेताम्	घेयुः
घेः	घेतम्	घेत
घेयम्	घेव	घेम
आशीर्लिङ्गः 6.4.67 एर्लिङ्डि । ~ घुमास्थागापाजहातिदाम् आर्धधातुके किति		
देयात्	देयास्ताम्	देयासुः
देयाः	देयास्तम्	देयास्त
देयास्म्	देयास्व	देयास्म
लङ् Optional सिंच-लुक् by 2.4.78 विभाषा ग्राहेटशाच्छासः । ~ सिंचः परस्मैपदेषु लुक्		
अदात्/अदासीत्	अदाताम्/अदासिष्ठाम्	अदुः/अदासिषुः
अदाः/अदासीः	अदातम्/अदासिष्ठम्	अदात्/अदासिष्ठ
अदाम्/अदासिष्ठम्	अदाव/अदासिष्ठ	अदाम्/अदासिष्ठ
लङ्		
अदास्यत्	अदास्यताम्	अदास्यन्
अदास्यः	अदास्यतम्	अदास्यत
अदास्यम्	अदास्याव	अदास्याम

9. व्यधं ताडने (4PA)

[LSK] व्यधं ताडने ^{7/1} ॥९॥ to injure with arrow

The content of the धातु is व्यध् अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशेऽजनुनासिक इत्।

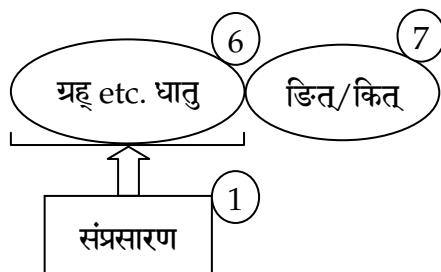
Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात्।

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविच्चतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च ।

~ संप्रसारणम् किति

संप्रसारण takes place for ग्रह् etc. धातुs when कित् as well as डित् follows.

ग्रहि-ज्या-वयि-व्यधि-वष्टि-विच्चति-वृश्चति-पृच्छति-भृज्जतीनाम् ^{6/3} डिति ^{7/1} च ⁰ । ~ किति ^{7/1} संप्रसारणम् ^{1/1}

3 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- ग्रहि-ज्या-वयि-व्यधि-वष्टि-विच्चति-वृश्चति-पृच्छति-भृज्जतीनाम् ^{6/3} – Nine धातुs are in ID.

- 1) ग्रह् – गृह्णाति/गृहीतः:
- 2) ज्या – जिनाति/जीनः:
- 3) 2.4.41 वेजो वयि । - ऊयतुः:
- 4) व्यध् – विष्यति/विष्टः:
- 5) वश् – उशन्ति/उशितः:
- 6) व्यच् – विच्चति/विचितः,
- 7) वश्च – वृश्चति/वृक्षण
- 8) प्रच्छ् – पृच्छति/पृष्टः:
- 9) भस्ज् – भृज्जति/भृष्टः:

- डिति ^{7/1} – ड् इति यस्य सः डित् (116B), तस्मिन्।; in परस्परमी.
- च ० – This connects the परनिमित्तs. किति as well as डिति.

- किति 7/1 – From 6.1.15 वचिस्वपियजादीनां किति ।; कृ इति यस्य सः कित् (116B), तस्मिन् ।; in परस्परमी.
- संप्रसारणम् 1/1 – This is आदेश.

[LSK] एषाम्^{6/3} संप्रसारणम्^{1/1} स्यात्^{III/1} किति^{7/1} डिति^{7/1} च⁰ ।

संप्रसारण is the substitute for these nine धातुs when कित् as well as डित् follows.

[LSK] विघ्यति^{III/1} ।

व्यध् + श्यन् + ति	3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
वि अ ध् + य + ति	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिविष्टिविचातिवृश्चितपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति
By निषेधसूत्र 6.1.34 न संप्रसारणे संप्रसारणम् ।, संप्रसारण should be done from the latter one.	

विध् + य + ति 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

Conjugation of विध् (4PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विघ्यति	विघ्यतः	विघ्यन्ति
मध्यमपुरुषः	विघ्यसि	विघ्यथः	विघ्यथ
उत्तमपुरुषः	विघ्यामि	विघ्यावः	विघ्यामः

संप्रसारण is the substitute for these nine धातुs when कित् as well as डित् follows.

== लिट् ==

[LSK] विव्याध^{III/1} ।

व्यध् + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ अनयतने भूते धातोः
व्यध् + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
व्यध् व्यध् + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

Here, वृद्धि by 7.2.116 अत उपधायाः । and द्वित्व by 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । are applicable at the same time. Even though it is पूर्व, द्वित्व is to take place first because of 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।.

वि अ ध् व्यध् + अ	6.1.17 लिष्ट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्
वि ध् व्यध् + अ	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अचि पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
वि व्यध् + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
वि व्याध् + अ	7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धिः ज्ञिणति अङ्गस्य

[LSK] विविधतुः^{III/2} | विविधुः^{III/3} |

व्यध् + अतुस्^{III/2}

अतुस् is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्पित् कित् ।

वि अ ध् + अतुस् 6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्याधिवष्टिविचातिवृश्चितिपृच्छितिभृज्जतीनां डिंति च । ~ संप्रसारणम् किति

Here, though द्वित्व would take place first by 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।, by परिभाषा “संप्रसारणं तदाश्रयं च कार्यं बलवत्”, संप्रसारण takes place before द्वित्व.

विध् + अतुस् 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

विध् विध् + अतुस् 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

वि विध् + अतुस् 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

विविधतुः

[LSK] विव्यधिथ, विव्याद्ध^{II/1} |

Though इट् should come for लिट् by क्रादिनियम, 7.2.62 उपदेशो इत्वतः । ~ नित्यम् उपदेशो तासि इट् न prohibits इट् for थल्. However इट् becomes optional by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।.

व्यध् + थल्^{II/1}

व्यध् + इथ 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

व्यध् व्यध् + इथ 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

वि अ ध् व्यध् + इथ 6.1.17 लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् । ~ संप्रसारणम्

वि ध् व्यध् + इथ 6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अचि पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः

वि व्यध् + इथ 7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य

विव्यधिथ

व्यध् + थल्^{II/1}

वि व्यध् + थ 6.1.17 लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् ।, 6.1.108 संप्रसारणाच्च ।, 7.4.60 हलादिः शेषः ।

वि व्यध् + ध् 8.2.40 झषस्तथोर्धोऽधः ।

वि व्यद् + ध् 8.4.53 झलां जश् झाशि ।

विव्यद्ध

Conjugation of व्यध् (4PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विव्याध	विविधतुः	विविधुः
मध्यमपुरुषः	विव्यधिथ्/विव्यद्ध	विविधयुः	विविध
उत्तमपुरुषः	विव्याध/विव्यध	विविधिव	विविधिम्

== लुट् ==

[LSK] व्याद्धा^{III/1} |

व्यध् + तास् + डा

2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।

व्यध् + त् + आ

(प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेलैंपः ।

व्यध् + ध् + आ

8.2.40 झाषस्तथोर्धोऽधः ।

व्यद् + ध् + आ

8.4.53 झलां जश् झाशि ।

Conjugation of व्यध् (4PA) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्याद्धा	व्याद्धारौ	व्याद्धारः
मध्यमपुरुषः	व्याद्धासि	व्याद्धास्थः	व्याद्धास्थ
उत्तमपुरुषः	व्याद्धास्मि	व्याद्धास्वः	व्याद्धास्मः

== लृट् ==

[LSK] व्यत्स्यति^{III/1} |

व्यत् + स्य + ति

8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्

Conjugation of व्यध् (4PA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	व्यत्स्यति	व्यत्स्यतः	व्यत्स्यन्ति
मध्यमपुरुषः	व्यत्स्यसि	व्यत्स्यथः	व्यत्स्यथ
उत्तमपुरुषः	व्यत्स्यामि	व्यत्स्यावः	व्यत्स्यामः

== लोट ==

व्यध् + श्यन् + तु	3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके
वि अ ध् + य + तु	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिति च । ~ संप्रसारणम् किति
विध् + य + तु	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ पूर्वः अचि संहितायाम्

Conjugation of व्यध् (4PA) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विध्यतु/विध्यतात्	विध्यताम्	विध्यन्तु
मध्यमपुरुषः	विध्य/विध्यतात्	विध्यतम्	विध्यत
उत्तमपुरुषः	विध्यानि	विध्याव	विध्याम

== लङ् ==

Conjugation of व्यध् (4PA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अविध्यत्	अविध्यताम्	अविध्यन्
मध्यमपुरुषः	अविध्यः	अविध्यतम्	अविध्यत
उत्तमपुरुषः	अविध्यम्	अविध्याव	अविध्याम

== विधिलिङ् ==

[LSK] विध्येत्^{III/1} ।

Conjugation of व्यध् (4PA) in विधिलिङ् /कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विध्येत्	विध्येताम्	विध्येयुः
मध्यमपुरुषः	विध्ये:	विध्येतम्	विध्येत
उत्तमपुरुषः	विध्येयम्	विध्येव	विध्येम

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] विध्यात्^{III/1} ।

व्यध् + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
व्यध् + यास् त्	3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्
वि अ ध् + यास् त्	6.1.16 ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां डिंति च । ~ संप्रसारणम् किति
वि ध् + यास् त्	6.1.108 संप्रसारणाच्च । ~ अन्ति पूर्वरूपम् एकः पूर्वपरयोः
विध् + या त्	8.2.29 स्कोः संयोगाद्योरन्ते च । ~ लोपः

Conjugation of व्यध् (4PA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

विध् + या + तिङ् for डिंत्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विध्यात्	विध्यास्ताम्	विध्यासुः
मध्यमपुरुषः	विध्या:	विध्यास्तम्	विध्यास्त
उत्तमपुरुषः	विध्यासम्	विध्यास्व	विध्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] अव्यात्सीत्^{III/1} ।

व्यध् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
व्यध् + सिञ् + त्	3.1.44 च्लेः सिञ् ।
व्यध् + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिञ्चोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
व्याध् + स् + ईट् त्	7.2.3 वदव्रजहलन्तस्याचः । ~ सिञ्चि वृद्धिः परस्मैपदेषु अङ्गस्य
व्यात् + स् + ईट् त्	8.4.55 खरि च । ~ चरू झलाम्
अट् + व्यात्सीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्वडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

व्याध् + स् + ताम्

व्याध् + ताम्	8.2.26 झलो झलि । ~ सस्य लोपः
व्याध् + धाम्	8.2.40 झषस्तथोघोऽधः ।
व्याद् + धाम्	8.4.53 झलां जश झाशि ।

Conjugation of व्यध् (4PA) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्यात्सीत्	अव्याद्धाम्	अव्यात्सुः
मध्यमपुरुषः	अव्यात्सीः	अव्याद्धम्	अव्याद्ध
उत्तमपुरुषः	अव्यात्सम्	अव्यात्स्व	अव्यात्स्म

== लृङ् ==

Conjugation of व्यध् (4PA) in लृङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अव्यत्स्यत्	अव्यत्स्यताम्	अव्यत्स्यन्
मध्यमपुरुषः	अव्यत्स्यः	अव्यत्स्यतम्	अव्यत्स्यत
उत्तमपुरुषः	अव्यत्स्यम्	अव्यत्स्याव	अव्यत्स्याम

10. पुष् पूष्टौ (4PS)

[LSK] पुष् पूष्टौ ^{7/1} ॥ १० ॥ to nourish

The content of the धातु is पुष्, अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्। Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, इट्-आगम is negated for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात्।

== लट् ==

[LSK] पुष्यति ^{III/1} ।

पुष् + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of पुष्(4PA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पुष्यति	पुष्यतः	पुष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	पुष्यसि	पुष्यथः	पुष्यथ
उत्तमपुरुषः	पुष्यामि	पुष्यावः	पुष्यामः

== लिट् ==

[LSK] पुपोष ^{III/1} । पुपोषिथ ^{II/1} ।

By क्रादिनियम, इट् should come for लिट्. Since पुष् धातु is neither अजन्त nor अत्वत, there is no optional अनिट् for थल्.

Conjugation of पुष्(4PA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पुपोष	पुपुषतुः	पुपुषुः
मध्यमपुरुषः	पुपोषिथ	पुपुषथुः	पुपुष
उत्तमपुरुषः	पुपोष	पुपुषिव	पुपुषिम

== लृट ==

[LSK] पोष्टा^{III/1} ।

पुष् + तास् + डा	2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।
पुष् + त् + आ	(प.) डित्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लोपः ।
पोष् + त् + आ	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः
पोष् + ट् + आ	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of पुष्(4PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पोष्टा	पोष्टारौ	पोष्टारः
मध्यमपुरुषः	पोष्टासि	पोष्टास्थः	पोष्टास्थ
उत्तमपुरुषः	पोष्टास्मि	पोष्टास्वः	पोष्टास्मः

== लृट ==

[LSK] पोक्ष्यति^{III/1} ।

पोष् + स्य + ति	7.3.86 पुगन्तलघूपघस्य च । ~ गुणः
पोक् + स्य + ति	8.2.41 षदोः कः षि ।
पोक् + ष्य + ति	8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ मूर्धन्यः सः

Conjugation of पुष्(4PA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पोक्ष्यति	पोक्ष्यतः	पोक्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	पोक्ष्यसि	पोक्ष्यथः	पोक्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	पोक्ष्यामि	पोक्ष्यावः	पोक्ष्यामः

== लोट् ==

Conjugation of पुष्(4PA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पुष्यतु/पुष्यतात्	पुष्यताम्	पुष्यन्तु
मध्यमपुरुषः	पुष्य/पुष्यतात्	पुष्यतम्	पुष्यत
उत्तमपुरुषः	पुष्याणि	पुष्याव	पुष्याम

== लङ् ==

Conjugation of पुष्(4PA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपुष्यत्	अपुष्यताम्	अपुष्यन्
मध्यमपुरुषः	अपुष्यः	अपुष्यतम्	अपुष्यत
उत्तमपुरुषः	अपुष्यम्	अपुष्याव	अपुष्याम

== विधिलिङ् ==

Conjugation of पुष्(4PA) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पुष्येत्	पुष्येताम्	पुष्येयुः
मध्यमपुरुषः	पुष्ये:	पुष्येतम्	पुष्येत
उत्तमपुरुषः	पुष्येयम्	पुष्येव	पुष्येम

== आशीर्लिङ् ==

Conjugation of पुष्(4PA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पुष्यात्	पुष्यास्ताम्	पुष्यासुः
मध्यमपुरुषः	पुष्या:	पुष्यास्तम्	पुष्यास्त
उत्तमपुरुषः	पुष्यासम्	पुष्यास्व	पुष्यास्म

== लुङ् ==

[LSK] “पुषादि”(3.1.55) इति अङ् । अपुषत्^{III/1} ।

By being in पुषादिगण, अङ् is the विकरणप्रत्यय in the place of च्छ.

पुष् + लुङ् 3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः

पुष् + च्छ + त् 3.1.43 च्छ लुडि ।

पुष् + अङ् + त् 3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छेः अङ्

अट् + पुषत् 6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्वडुदातः । ~ अङ्स्य

Conjugation of पुष् (4PA) in लुङ्/कर्तरि

अपुष (अदन्त-अङ्स) + तिङ् for डिंत्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपुषत्	अपुषताम्	अपुषन्
मध्यमपुरुषः	अपुषः	अपुषतम्	अपुषत
उत्तमपुरुषः	अपुषम्	अपुषाव	अपुषाम

== लुङ् ==

Conjugation of पुष् (4PA) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपोक्ष्यत्	अपोक्ष्यताम्	अपोक्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अपोक्ष्यः	अपोक्ष्यतम्	अपोक्ष्यत
उत्तमपुरुषः	अपोक्ष्यम्	अपोक्ष्याव	अपोक्ष्याम

11. शुष्ण शोषणे (4PA)

[LSK] शुष्णं शोषणे ^{7/1} ॥ ११ ॥ to dry up, to be dried

The content of the धातु is पुष्. The entire conjugation is the same as पुष् (4PA). For थल् there is only one form with इट्-आगम. In लुड्, by being in पुषादिगण, अड् is the विकरणप्रत्यय in the place of च्छ्ल.

[LSK] शुष्णति ^{III/1} | शुशोष ^{III/1} | अशुष्ट ^{III/1} ||

लट्		
शुष्णति	शुष्णतः	शुष्णन्ति
शुष्णसि	शुष्णथः	शुष्णथ
शुष्णामि	शुष्णावः	शुष्णामः
लिट्		
शुशोष	शुशुष्टुः	शुशुषुः
शुशोषिथ	शुशुष्थुः	शुशुष
शुशोष	शुशुषिव	शुशुषिम
लुट्		
शोष्टा	शोष्टारौ	शोष्टारः
शोष्टासि	शोष्टास्थः	शोष्टास्थ
शोष्टास्मि	शोष्टास्वः	शोष्टास्मः
लृट्		
शोक्ष्यति	शोक्ष्यतः	शोक्ष्यन्ति
शोक्ष्यसि	शोक्ष्यथः	शोक्ष्यथ
शोक्ष्यामि	शोक्ष्यावः	शोक्ष्यामः
लोट्		
शुष्टु/शुष्णतात्	शुष्णताम्	शुष्णन्तु
शुष्टु/शुष्णतात्	शुष्णतम्	शुष्णत
शुष्णाणि	शुष्णाव	शुष्णाम

लुड्		
अशुष्ट	अशुष्टाम्	अशुष्टन्
अशुष्टः	अशुष्टतम्	अशुष्टत
अशुष्टम्	अशुष्टाव	अशुष्टाम
विधिलिङ्गः		
शुष्टेत्	शुष्टेताम्	शुष्टेयुः
शुष्टेः	शुष्टेतम्	शुष्टेत
शुष्टेयम्	शुष्टेव	शुष्टेम
आशीर्लिङ्गः		
शुष्टात्	शुष्टास्ताम्	शुष्टासुः
शुष्टाः	शुष्टास्तम्	शुष्टास्त
शुष्टास्म्	शुष्टास्व	शुष्टास्म
लुड्		
अशुष्ट	अशुष्टाम्	अशुष्टन्
अशुष्टः	अशुष्टतम्	अशुष्टत
अशुष्टम्	अशुष्टाव	अशुष्टाम
लृड्		
अशोक्ष्यत्	अशोक्ष्यताम्	अशोक्ष्यन्
अशोक्ष्यः	अशोक्ष्यतम्	अशोक्ष्यत
अशोक्ष्यम्	अशोक्ष्याव	अशोक्ष्याम

तुष्णं प्रीतौ (4PA) to be pleased, दुष्णं वैकृत्ये (4PA) to be bad, क्रुष्णं क्रोधे (4PA) to be angry, शुष्णं शौचे (4PA) to purify, षिधुँ संराज्ञौ (4PA) to be accomplished, etc. also conjugate in the same manner.

12. णश्च अदर्शने (4PS)

[LSK] णश्च अदर्शने ^{7/1} || १२ || to be lost, to perish

The final content of the धातु is नश्. The first ण becomes न् by 6.1.65 णो नः। Having no indication for आत्मनेपद-प्रत्यय in कर्तरि, it is परस्मैपदी धातु. Having no indication for अनिट्, after this धातु, इट्-आगम will be attached to वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय by default.

== लट् ==

[LSK] नश्यति ^{III/1} |

नश् + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन्। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of नश् (4PS) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नश्यति	नश्यतः	नश्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नश्यसि	नश्यथः	नश्यथ
उत्तमपुरुषः	नश्यामि	नश्यावः	नश्यामः

== लिट् ==

[LSK] ननाश ^{III/1} | नेशतुः ^{III/2} |

नश् नश् + अतुस्   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

नेश् + अतुस्   6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

नश् + थल् ^{II/1}

Being not listed in कादिनियम and being सेट्-धातु, नश् is सेट् for all वलादि-लिट्-प्रत्ययs.

However, the next sūtra gives an optional अनिट् as अप्राप्तविभाषा.

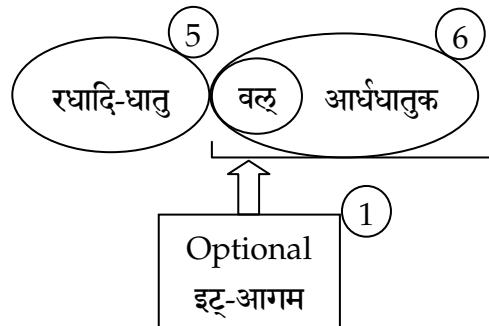
नश् + इट् थल्   7.2.45 रथादिभ्यश्च । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

नश् नश् + इथ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

नेश् + इथ   6.4.121 थलि च सेटि । ~ अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च

[विधिसूत्रम्] 7.2.45 रधादिभ्यश्च । ~ वा आर्धघातुकस्य इट् वलादेः

After रध् etc. धातु, इट्-आगम is optionally attached to the beginning of वल्-आदि आर्धघातुक suffix.

रधादिभ्यः ^{5/3} च ⁰ । ~ वा ⁰ आर्धघातुकस्य ^{6/1} इट् ^{1/1} वलादेः ^{6/1}

2 words in the सूत्र, 4 words as अनुवृत्ति

- रधादिभ्यः 5/3 – Starting from रध्, a group of eight धातुs called रधादिगण found in दिवादिगण; in पूर्वपञ्चमी.
- 1) रध् 2) नश् 3) तृप् 4) दृप् 5) द्रुह् 6) मुह् 7) षुह् 8) णिह्
- वा 0 – From 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।; this gives optional अनिट् which is अप्राप्तविभाषा.
- आर्धघातुकस्य 6/1 – Suffix termed as आर्धघातुक; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- इट् 1/1 – This is आगम.
- वलादेः 6/1 – प्रत्याहारः वल्, वल् आदिः यस्य तत् वलादि (116B), तस्य।.

[LSK] रध् नश् तृप् दृप् द्रुह् मुह् षुह् णिह् एभ्यः ^{5/3} वलादि-आर्धघातुकस्य ^{6/1} इट् ^{1/1} वा ⁰ स्यात् ^{III/1} ।

After रध् etc. धातुs, वल्-beginning आर्धघातुक suffix optionally takes इट्-आगम.

By this sūtra, there are two forms for all वलादि लिट् प्रत्ययs.

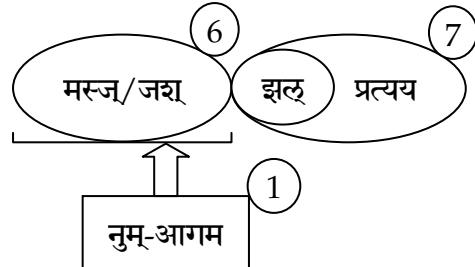
[LSK] नेशिथ ^{II/1} ॥

This is a form with इट्. See the previous page for रूपसिद्धि.

The other form without इट् requires the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.1.60 मस्जनशोङ्गलि । ~ नुम् अङ्गस्य

मस्ज् and जश् धातु takes नुम्-आगम when झलादि-प्रत्यय follows.

मस्ज-नशोः^{6/2} झलि^{7/1} । ~ नुम्^{1/1} अङ्गस्य^{6/1}

2 words in the सूत्र; 2 अनुवृत्तिः are required.

- मस्ज-नशोः 6/2 – मस्ज् and नश् धातु; स्थानेयोगा षष्ठी. The case for मस्ज् will be seen in the next.
- झलि 7/1 – Along with “प्रत्यये^{7/1}” which is understood by अङ्गस्य^{6/1}, and with तदादिविधि, “झल्-आदि-प्रत्यये परे” is understood
- नुम् 1/1 – From 7.1.58 इदितो नुम् धातोः ।; This is आगम. म् is इत् and उ is for उच्चारण. Being मित्, it is placed after the last अच् by 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।.
- अङ्गस्य 6/1 – This is from अधिकारसूत्र 6.4.1 अङ्गस्य ।.

[LSK] नुम्^{1/1} स्यात्^{III/1} ।

(In the place of these two धातुः, when झलादिप्रत्यय follows) the augment नुम् takes place.

[LSK] ननंष्ट^{II/1} ।

नश् + थल्^{II/1}

By 7.2.45 रधादिभ्यश्च । ~ वा आर्धधातुकस्य इट् वलादेः, there is अनिट् option.

न नुम् श् + थल्	7.1.60 मस्जनशोङ्गलि । ~ नुम् अङ्गस्य with the help of 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।
नन्श् नन्श् + थ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
न नन्श् + थ	7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य
न नन्ष् + थ	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झलि
न नन्ष् + थ	8.3.24 नश्वापदान्तस्य झलि । ~ अनुस्वारः
न नन्ष् + ठ	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

[LSK] नेशिव, नेश्व^{I/2} ।

With इट्,

नेश् + इव 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

Without इट्,

नेश् + व 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

Conjugation of नशा (4PS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ननाशा	नेशतुः	नेशुः
मध्यमपुरुषः	नेशिथ/ननंष	नेशथुः	नेश
उत्तमपुरुषः	ननाशा/ननशा	नेशिव/नेश्व	नेशिम/नेश्म

== लुट् ==

[LSK] नशिता, नंष्टा^{III/1} ।

With इट्,

नश् + इट् तास् + डा

Without इट्,

नश् + त् + आ (प.) डित्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लौपः ।

नन्श् + ता 7.1.60 मस्जिनशोझालि । ~ नुम् अङ्गस्य with the help of 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।

नन्ष् + ता 8.2.36 व्रथभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि

नंष् + ता 8.3.24 नश्वापदान्तस्य झालि । ~ अनुस्वारः

नंष् + टा 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of नशा (4PS) in लुट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नशिता/नंष्टा	नशितारौ/नंष्टारौ	नशितारः/नंष्टारः
मध्यमपुरुषः	नशितासि/नंष्टासि	नशितास्थः/नंष्टास्थः	नशितास्थ/नंष्टास्थ
उत्तमपुरुषः	नशितास्मि/नंष्टास्मि	नशितास्वः/नंष्टास्वः	नशितास्मः/नंष्टास्मः

== लृट् ==

[LSK] नशिष्यति, नड़क्ष्यति^{III/1} ।

With इट्

नश् + इट् स्य + ति

नश् + इष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः

Without इट्

नश् + स्य + ति

नन्श् + स्य + ति 7.1.60 मस्जनशोर्झलि । ~ नुम् अङ्गस्य with the help of 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।

नन्श् + स्य + ति 8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजब्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

नन्क् + स्य + ति 8.2.41 षोढोः कः सि ।

नन्क् + स्य + ति 8.3.24 नश्वापदान्तस्य इलि । ~ अनुस्वारः

नन्क् + ष्य + ति 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः

Conjugation of नश् (4PS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नशिष्यति/नड़क्ष्यति	नशिष्यतः/नड़क्ष्यतः	नशिष्यन्ति/नड़क्ष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	नशिष्यसि/नड़क्ष्यसि	नशिष्यथः/नड़क्ष्यथः	नशिष्यथ/नड़क्ष्यथ
उत्तमपुरुषः	नशिष्यामि/नड़क्ष्यामि	नशिष्यावः/नड़क्ष्यावः	नशिष्यामः/नड़क्ष्यामः

== लोट् ==

[LSK] नश्यतु^{III/1} ।

Conjugation of नश् (4PS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नश्यतु/नश्यतात्	नश्यताम्	नश्यन्तु
मध्यमपुरुषः	नश्य/नश्यतात्	नश्यतम्	नश्यत
उत्तमपुरुषः	नश्यानि	नश्याव	नश्याम

== लङ्घ ==

[LSK] अनश्यत्^{III/1} |

Conjugation of नशा (4PS) in लङ्घ/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनश्यत्	अनश्यताम्	अनश्यन्
मध्यमपुरुषः	अनश्यः	अनश्यतम्	अनश्यत्
उत्तमपुरुषः	अनश्यम्	अनश्याव	अनश्याम्

== विधिलिङ्ग ==

[LSK] नश्येत्^{III/1} |

Conjugation of नशा (4PS) in विधिलिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नश्येत्	नश्येताम्	नश्येयुः
मध्यमपुरुषः	नश्ये:	नश्येतम्	नश्येत्
उत्तमपुरुषः	नश्येयम्	नश्येव	नश्येम्

== आशीर्लिङ्ग ==

[LSK] नश्यात्^{III/1} |

Conjugation of नशा (4PS) in आशीर्लिङ्ग/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	नश्यात्	नश्यास्ताम्	नश्यासुः
मध्यमपुरुषः	नश्या:	नश्यास्तम्	नश्यास्त्
उत्तमपुरुषः	नश्यासम्	नश्यास्व	नश्यास्म

== लुड़ ==

[LSK] अनशत्^{III/1} ।

नश् + लुड़	3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः
नश् + च्छि + त्	3.1.43 च्छि लुड़ि ।
नश् + अड़ + त्	3.1.55 पुषादिद्युताद्यूदितः परस्मैपदेषु । ~ च्छ्लः अड़्
अट् नश् + पुषत्	6.4.71 लुड़लुड़लुड़क्ष्वडुदात्तः । ~ अञ्जस्य

Conjugation of नश् (4PS) in लुड़ / कर्तरि

अनर्ती/अनशिष् + तिड़ for डित्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनशत्	अनशताम्	अनशन्
मध्यमपुरुषः	अनशः	अनशतम्	अनशत्
उत्तमपुरुषः	अनशम्	अनशाव	अनशाम्

== लृट् ==

In the same manner as लृट्.

Conjugation of नश् (4PS) in लृट् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अनशिष्यत्/अनड़क्ष्यत्	अनशिष्यताम्/अनड़क्ष्यताम्	अनशिष्यन्/अनड़क्ष्यन्
मध्यमपुरुषः	अनशिष्यः/अनड़क्ष्यः	अनशिष्यतम्/अनड़क्ष्यतम्	अनशिष्यत्/अनड़क्ष्यत्
उत्तमपुरुषः	अनशिष्यम्/अनड़क्ष्यम्	अनशिष्याव/अनड़क्ष्याव	अनशिष्याम्/अनड़क्ष्याम्

13. षड् प्राणिप्रसवे (4AV)

[LSK] षड् प्राणिप्रसवे ^{7/1} ॥१३॥ to bring forth

The content of the धातु is सू with 6.1.64 धात्वादेः षः सः। Being डित्, this is आत्मनेपदी धातु. by Being counted in 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा।, इट्-आगम is optional for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय.

== लट् ==

[LSK] सूयते ^{III/1} ।

सू + लट्	3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः
सू + त	3.4.78 तिस्तिस्तिस्तिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
सू + त ए	3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य
सू + श्यन् + ते	3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of सू(4AV) in लट्/कर्तरि

सूय + तिङ् for टित्-लकार

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सूयते	सूयेते
मध्यमपुरुषः	सूयसे	सूयेथे
उत्तमपुरुषः	सूये	सूयावहे

== लिट् ==

[LSK] सुषुवे ^{III/1} ।

सू + लिट्	3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ धातोः प्रत्यय भूते
सू + त	3.4.78 तिस्तिस्तिस्तिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
सू + एश	3.4.81 लिटस्तिश्चयोरेशिरेच् ।
सू सू + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य, with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।
सु सू + ए	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
सु + सूउवड् + ए	6.4.77 अचि शुघातुभ्रुवां च्चोरियुङ्वडौ । ~ अङ्गस्य
सु षुव् + ए	8.3.59 आदेशप्रत्ययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

[LSK] क्रादि-नियमात्^{5/1} इट्^{1/1} । सुषुविषे^{II/1} ।

सू + सि^{II/1} 3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिष्टहिङ् । ~ लस्य

सू + स् ए 3.4.79 टित आत्मनेपदानां टेरे । ~ लस्य

For से, इट् is optional by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिघूङ्कितो वा । However, by क्रादिनियम 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्गुशुवो लिटि । ~ नेट्, इट् has to be attached for वलादि लिट्.

सू + इट् से 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिघूङ्कितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादे:

सू सू + इसे 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य, with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।

सु सू + इसे 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

सु + स् उवङ् + इसे 6.4.77 अचि श्वातुभ्रुवां च्वोरियुङ्कवडौ । ~ अङ्गस्य

सु षुव् + इसे 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

सु षुव् + इषे 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

In II/3, there is optional मूर्धन्यत्व for धे of लिट् since the अङ्ग ends with इण्.

सु षुव् + इध्वे^{II/3}

सु षुव् + इढ्वे^{II/3} 8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीघ्रंलुडिलटाम् धः अङ्गात्

[LSK] सुषुविवहे^{I/2} । सुषुविमहे^{I/3} ।

Conjugation of सू(4AV) in लिट्/कर्तौरि

सुषुव् + (इट्) तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे
मध्यमपुरुषः	सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविढ्वे / सुषुविध्वे
उत्तमपुरुषः	सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे

== लुट ==

[LSK] सुविता, सोता^{III/1} ।

सू + लुट	3.3.15 अनयतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः
सू + त	3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांच्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
सू + डा	2.4.85 लुटः प्रथमस्य डारौरसः ।
सू + तास् + डा	3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
सू + इट् तास् + आ	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
सो + इतास् + आ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
सव् + इतास् + आ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ आत् संहितायाम्
सव् + इत् + आ	(प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेलौपः ।
सविता	
In इट्-अभावपक्षे,	
सो + तास् + आ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of सू(4AV) in लुट्/कर्तरि

सविता/सोता + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सविता/सोता	सवितारौ/सोताराउ	सवितारः/सोतारः
मध्यमपुरुषः	सवितासे/सोतासे	सवितासाथे/सोतासाथे	सविताध्वे/सोताध्वे
उत्तमपुरुषः	सविताहे/सोताहे	सवितास्वहे/सोतास्वहे	सवितास्महे/सोतास्महे

== लृट् ==

Conjugation of सू(4AV) in लृट्/कर्तरि

सुविष्य/सोष्य + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सविष्यते/सोष्यते	सविष्येते/सोष्येते	सविष्यन्ते/सोष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	सविष्यसे/सोष्यसे	सविष्येथे/सोष्येथे	सविष्यध्वे/सोष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	सविष्ये/सोष्ये	सविष्यावहे/सोष्यावहे	सविष्यामहे/सोष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of सू (4AV) in लोट्/कर्तरि

सूय + तङ् in लोट्-लकार

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सूयताम्	सूयेताम्	सूयन्ताम्
मध्यमपुरुषः	सूयस्व	सूयेथाम्	सूयध्वम्
उत्तमपुरुषः	सूयै	सूयावहै	सूयामहै

== लङ् ==

Conjugation of सू (4AV) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असूयत	असूयेताम्	असूयन्त
मध्यमपुरुषः	असूयथाः	असूयेथाम्	असूयध्वम्
उत्तमपुरुषः	असूये	असूयावहि	असूयामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of सू (4AV) in विधिलिङ्/कर्तरि

सूयेय + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सूयेत	सूयेयाताम्	सूयेरन्
मध्यमपुरुषः	सूयेथाः	सूयेयाथाम्	सूयेध्वम्
उत्तमपुरुषः	सूयेय	सूयेवहि	सूयेमहि

== आशीर्लिङ् ==

With इट्,

सू + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
सू + त	3.4.78 तिसरिङ्गसिप्थस्थमिवस्मस्तातांशाथासाथांवमिङ्गहिङ् । ~ लस्य
सू + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
सू + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
सू + इट् सीय् स् त	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिघूजूदितो वा । ~ आर्धघातुकस्य इट् वलादेः
सू + इसी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
सो + इसी स् त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
सव् + इसी स् त	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ आत् संहितायाम्
सव् + इषी स् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
सव् + इषी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
सव् + इषी षट्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
सविषीष्ट	

In II/3,

सव् + इट् षीध्वम् ^{II/3}	
सव् + इट् षीढ्वम्	8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीध्वंलुड्लिटाम् धः अङ्गात्

In इट्-अभावपक्षे,

सो + षी षट्	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
-------------	---------------------------

Conjugation of सू(4AV) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

सविषी(य)/सोषी(य) + तङ् in आशीर्लिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः:	सविषीष्ट/सोषीष्ट	सविषीयास्ताम्/सोषीयास्ताम्	सविषीरन्/सोषीरन्
मध्यमपुरुषः:	सविषीष्टाः/सोषीष्टाः	सविषीयास्थाम्/सोषीयास्थाम्	सविषीढ्वम्/सविषीध्वम्/सोषीढ्वम्
उत्तमपुरुषः:	सविषीय/सोषीय	सविषीवहि/सोषीवहि	सविषीमहि/सोषीमहि

== लुङ् ==

With इट्

सू + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
सू + त	3.4.78 तिसरिद्विसिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांश्चथासाथांध्वमिद्विहिङ् । ~ लस्य
सू + च्छि + त	3.1.43 च्छि लुङि । ~ धातोः
सू + सिच् + त	3.1.44 च्छेः सिच् ।
सू + इट् सू + त	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः
सो + इस् त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
सव् + इस् त	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ आत् संहितायाम्
सव् + इष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
सव् + इष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् सव् + इष्ट	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्ष्वडुदातः । ~ अङ्गस्य
असविष्ट	

In II/3, there is optional ढत्व for ध्वम् in लुङ् with इट् after इण्-ending अङ्ग.

सव् + इट् स् ध्वम्^{II/3}

सव् + इध्वम्	8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः
सव् + इढ्वम्	8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीध्वंलुङ्गिलटाम् धः अङ्गात्

Without इट्,

सो + स् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
सो + ष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
सो + ष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् सो + ष्ट	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्क्ष्वडुदातः । ~ अङ्गस्य
असोष्ट	

In II/3, there is compulsory मूर्धन्यत्व for ध्वम् in लुङ् without इट् after इण्-ending अङ्ग.

सो + स् ध्वम्^{II/3}

सो + ध्वम्	8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः
सो + ढ्वम्	8.3.78 इणः षीध्वंलुङ्गिलटां धोऽङ्गात् । ~ मूर्धन्यः

Conjugation of सू(4AV) in लुङ्/कर्तरि

असविष्/असोष् + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असविष्/असोष्	असविषाताम्/असोषाताम्	असविषत्/असोषत् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	असविष्ठा:/असोष्ठा:	असविषाथाम्/असोषाथाम्	असविद्वम्/असविध्वम्/असोद्वम्
उत्तमपुरुषः	असविषि/असोषि	असविष्वहि/असोष्वहि	असविष्महि/असोष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of सू(4AV) in लृङ्/कर्तरि

असविष्य/असोष्य + तड्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असविष्यत्/असोष्यत्	असविष्येताम्/असोष्येताम्	असविष्यन्त्/असोष्यन्त्
मध्यमपुरुषः	असविष्यथा:/असोष्यथा:	असविष्येथाम्/असोष्येताम्	असविष्यध्वम्/असोष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	असविष्ये/असोष्ये	असविष्यावहि/असोष्यावहि	असविष्यामहि/असोष्यामहि

14. दूङ् परितापे (4AS)

[LSK] दूङ् परितापे^{7/1} ॥ १४ ॥ to suffer pain

The content of the धातु is दूङ्. Since ड़ is इत्, this is आत्मनेपदि-धातु. Since there is no indication to be अनिट्, this is सेट् धातु. The entire conjugation is the same as सू(4AS), except for there is no option for अनिट्.

[LSK] दूयते^{III/1} ॥

लट्		
दूयते	दूयेते	दूयन्ते
दूयसे	दूयेथे	दूयच्चे
दूये	दूयावहे	दूयामहे
लिट्		
दुदुवे	दुदुवाते	दुदुविरे
दुदुविषे	दुदुवाथे	दुदुविढ्वे/दुदुविच्छे
दुदुवे	दुदुविवहे	दुदुविमहे
लुट्		
दविता	दवितारौ	दवितारः
दवितासे	दवितासाथे	दविताच्चे
दविताहे	दवितास्वहे	दवितास्महे
लृट्		
दविष्यते	दविष्येते	दविष्यन्ते
दविष्यसे	दविष्येथे	दविष्यच्चे
दविष्ये	दविष्यावहे	दविष्यामहे
लोट्		
दूयताम्	दूयेताम्	दूयन्ताम्
दूयस्व	दूयेथाम्	दूयच्चम्
दूयै	दूयावहै	दूयामहै

लड्		
अदूयत	अदूयेताम्	अदूयन्त
अदूयथाः	अदूयेथाम्	अदूयच्चम्
अदूये	अदूयावहि	अदूयामहि
विधिलिङ्		
दूयेत	दूयेयाताम्	दूयेन
दूयेथाः	दूयेयाथाम्	दूयेच्चम्
दूयेय	दूयेवहि	दूयेमहि
आशीर्लिङ्		
दविषीष्ट	दविषीयास्ताम्	दविषीरन्
दविषीष्ठाः	दविषीयास्थाम्	दविषीढ्वम्/दविषीच्चम्
दविषीय	दविषीवहि	दविषीमहि
लुड्		
अदविष्ट	अदविषाताम्	अदविषत
अदविष्ठाः	अदविषाथाम्	अदविढ्वम्/अदविच्चम्
अदविषि	अदविष्वहि	अदविष्वहि
लृड्		
अदविष्यत	अदविष्येताम्	अदविष्यन्त
अदविष्यथाः	अदविष्येथाम्	अदविष्यच्चम्
अदविष्ये	अदविष्यावहि	अदविष्यामहि

15. दीङ् क्षये (4AA)

[LSK] दीङ् क्षये ^{7/1} ॥ १५ ॥ to perish

The content of the धातु is दी. The last ङ् is इत्. Being इत्, this is आत्मनेपदी धातु. Being अनुदात्त-धातु, this धातु is अनिट्.

== लट् ==

[LSK] दीयते ^{III/1} ।

Conjugation of दी (4AA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दीयते	दीयेते	दीयन्ते
मध्यमपुरुषः	दीयसे	दीयेथे	दीयध्वे
उत्तमपुरुषः	दीये	दीयावहे	दीयामहे

== लिट् ==

दी + लिट् 3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ धातोः प्रत्यय भूते

दी + त 3.4.78 तिसस्त्रिंशिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य

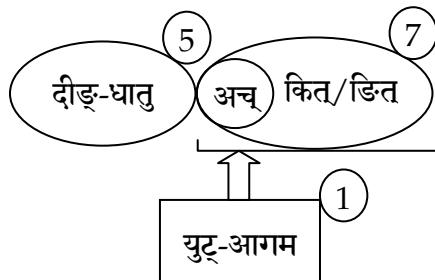
दी + एश् 3.4.81 लिटस्त्रिंश्योरेशिरेच् ।

एश् gets कित् status by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् ।

The next sūtra gives आगम to अजादि विडत् आर्धधातुकप्रत्यय.

[विधिसूत्रम्] 6.4.63 दीडो युडचि किडति । ~ आर्धधातुके

After दीड़-धातु, अजादि किडत् प्रत्यय takes युट्-आगम.

दीडः^{5/1} युट्^{1/1} अचि^{7/1} किडति^{7/1} । ~ आर्धधातुके^{7/1}

4 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- दीडः 5/1 – दीड़-धातु; in पूर्वपञ्चमी.
- युट् 1/1 – This is आगम. उं and ट् are इत् by 1.3.2. उपदेशेऽजनुनासिक इत्। and 1.3.3 हलन्त्यम्। respectively. By being टित्, this is आदि-अवयव by 1.1.46 आद्यन्तौ टकितौ ।.

Since there is no word in षष्ठी in this sūtra, and since 1.1.67 तस्मादित्युत्तरस्य। is पर to 1.1.66 तस्मिन्निति निर्दिष्टे पूर्वस्य।, (प.) उभयनिर्देशो पञ्चमीनिर्देशो बलीयान्। is said. Thus आगम is attached to प्रत्यय taught in the 7th case.

- अचि 7/1 – This is विशेषण to आर्धधातुके. By तदादिविधि, “अजादि-आर्धधातुक” is understood.
- किडति 7/1 – This is also विशेषण to आर्धधातुके.
- आर्धधातुके 7/1 – This is from अधिकारसूत्र 6.4.46 आर्धधातुके।.

[LSK] दीडः^{5/1} परस्य^{6/1} अजादेः^{8/1} किडतः^{6/1} आर्धधातुकस्य^{6/1} युट्^{1/1} ।

After दीड़, युट् is आदि-अवयव for अजादि किडत् आर्धधातुक.

दी + एश^{III/1} 3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।

एश gets कित् status by 1.2.5 असंयोगाल्पित् कित् ।.

दी + युट् ए 6.4.63 दीडो युडदि किडति । ~ आर्धधातुके

दी दी + ये 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य। ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

दि दी + ये 7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य

Here, since युट् given by 6.4.63 दीडो युडदि किडति । is under the अधिकार of 6.4.22 असिद्धवदत्राभात् ।, युट् becomes असिद्धवत् यण् by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ।. The next वार्त्तिका teaches that the युट् is सिद्धवत् in this situation.

(वार्तिकम्) वुग्युटावुवङ्ग्यणोः सिद्धौ वक्तव्यौ ।

It has to be said that वुक् is सिद्ध for उवङ्ग, and युट् is सिद्ध for यण.

वुग्य-युटौ^{1/2} उवङ्ग-यणोः^{6/2} सिद्धौ^{1/2} वक्तव्यौ^{1/2} ।

4 words in the वार्तिक

- वुग्य-युटौ 1/2 – वुक् taught in 6.4.88 भुवो वुग्य लुड़-लिटोः। and युट् taught in 6.4.63 दीड़ो युडिकि विडन्ति।.
- उवङ्ग-यणोः 6/2 – उवङ्ग taught in 6.4.77 अच्च श्रुधातुभ्रुवां खोरियङ्गवङ्गौ। and यण् taught in 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ।, for them.
- सिद्धौ 1/2 – वुक् and युट् are सिद्ध only. This gives exception to असिद्धवत्त्व.
- वक्तव्यौ 1/2 – This should have been told.

Since वुक् and युट् are taught under अधिकार of 6.4.22 असिद्धवदत्राभात् ।, they should be treated as असिद्धवत् for उवङ्ग and यण्. However, by this वार्तिक, they are सिद्धवत्.

[LSK] दिदीये III/1 ॥

Though this is अनिट्-धातु, being not listed in क्रादिनियम्, the धातु takes इट्-आगम before वलादि लिट् प्रत्यय.

For all अजादि प्रत्यय, being कित्, युट् takes place by 6.4.63 दीड़ो युडिकि विडन्ति । ~ आर्धधातुके.

Conjugation of दी (4AA) in लिट्/कर्तरि

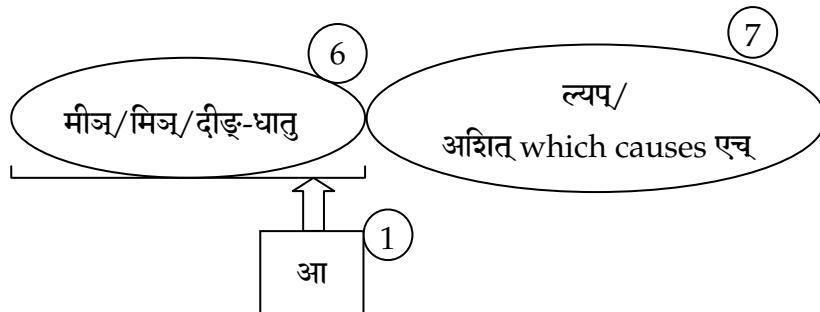
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दिदीये	दिदीयाते	दिदीयिरे
मध्यमपुरुषः	दिदीयिषे	दिदीयाथे	दिदीयिठ्वे / दिदीयिष्वे
उत्तमपुरुषः	दिदीये	दिदीयिवहे	दिदीयिमहे

== लुट् ==

For लुट् the next sūtra is required.

[विधिसूत्रम्] 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति

आ takes the place of the last letter of मीज्/मिज्/दीड्-धातु when ल्यप् or प्रत्यय which is other than शित् and which causes एच् are to be suffixed.

मीनाति-मिनोति-दीडाम्^{6/3} ल्यपि^{7/1} च⁰ । ~ आत्^{1/1} एचः^{6/1} उपदेशे^{7/1} अशिति^{7/1}

3 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- मीनाति-मिनोति-दीडाम् 6/3 – मीज् हिंसायाम् (9UA) to kill; डुमिज् प्रक्षेपणे (5UA) to throw; दीड् क्षये (4AA) in स्थानेयोगा षष्ठी.
- ल्यपि 7/1 – in निमित्तसप्तमी; “for ल्यप्, when ल्यप् is to come”
- च 0 – This brings 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति ।. Since these three धातुs specified in this sūtra do not have एच् at the end in उपदेश, the meaning has to be interpreted as “for non-शित् प्रत्यय which causes एच्, आत् takes place in the stage of उपदेशे, before प्रत्यय is suffixed.”
- आत् 1/1 – From 6.1.45 आदेच उपदेशेऽशिति ।. This is आदेश. The तपरकरण is only for clarity.
- 1.1.52 अलोऽन्त्यस्य। is required.
- एचः 6/1 – See above for interpretation of this word in this sūtra.
- उपदेशे 7/1 – See above for interpretation of this word in this sūtra.
- अशिति 7/1 – श चासौ इत् इति शित् (KT) । न शित् इति अशित् (NT), तस्मिन् ।; since this नञ् is प्रसञ्जप्रतिषेध, the meaning is “when शित् is not following”, which means “when a प्रत्यय which is other than शित् is to come”, as in निमित्तसप्तमी.

[LSK] एषाम्^{6/3} आत्वम्^{1/1} स्यात्^{III/1} ल्यपि^{7/1} चात्^{5/1} अशिति^{7/1} एज्-निमित्ते^{7/1} ।

For these धातुs आ is the substitute when ल्यप् is to come. Because of the word “च”, when non-शित्-प्रत्यय which causes एज् is to come.

[LSK] दाता^{III/1} ।

दी in विवक्षा of लुट्, which is not शित्, and this प्रत्यय can cause गुण, which is एच्.

दा आ 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति

Since एच्-ending धातु should attract प्रत्ययs which are suffixed after आ-ending धातु, this आ-आदेश should be applied before suffixing.

दा + लुट् 3.3.15 अनन्यतने लुट् । ~ भविष्यति धातोः

दा + तास् + डा 3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

Conjugation of दी (4AA) in लुट्/कर्तरि

दा + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दाता	दातारौ	दातारः
मध्यमपुरुषः	दातासे	दातासाथे	दाताध्वे
उत्तमपुरुषः	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे

== लुट् ==

[LSK] दास्यते^{III/1} ।

दी in विवक्षा of लृट्, which is not शित्, and this प्रत्यय can cause गुण, which is एच्.

दा 6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एचः उपदेशे अशिति

Conjugation of दी (4AA) in लृट्/कर्तरि

दास्य + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दास्यते	दास्येते	दास्यन्ते
मध्यमपुरुषः	दास्यसे	दास्येथे	दास्यध्वे
उत्तमपुरुषः	दास्ये	दास्यावहे	दास्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of दी (4AA) in लोट्/कर्तरि

दीय + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दीयताम्	दीयेताम्	दीयन्ताम्
मध्यमपुरुषः	दीयस्व	दीयेथाम्	दीयध्वम्
उत्तमपुरुषः	दीयै	दीयावहै	दीयामहै

== लङ् ==

Conjugation of दी (4AA) in लङ्/कर्तरि

अदीय + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदीयत	अदीयेताम्	अदीयन्त
मध्यमपुरुषः	अदीयथाः	अदीयेथाम्	अदीयध्वम्
उत्तमपुरुषः	अदीये	अदीयावहि	अदीयामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of दी (4AA) in विधिलिङ्/कर्तरि

दीयेत् + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दीयेत्	दीयेयाताम्	दीयेरन्
मध्यमपुरुषः	दीयेथाः	दीयेयाथाम्	दीयेध्वम्
उत्तमपुरुषः	दीयेय	दीयेवहि	दीयेमहि

== आशीर्लिंग ==

दी in विवक्षा of आशीर्लिंग, which is not शित्, and this प्रत्यय can cause गुण, which is एच्.

दा	6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एच्: उपदेशे अशिति
दा + लिङ्	3.3.173 आशिषि लिङ्-लोटौ ।
दा + त	3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चथासाथांघमिङ्ग्विमहिङ् । ~ लस्य
दा + सीयुट् त	3.4.102 लिङः सीयुट् ।
दा + सीय् सुट् त	3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः
दा + सी स् त	6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।
दा + सी ष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः
दा + सी ष् ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of दी (4AA) in आशीर्लिंग/कर्तरि

दासी(य) + तङ् in आशीर्लिंग

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	दासीष	दासीयास्ताम्	दासीरन्
मध्यमपुरुषः	दासीषाः	दासीयास्थाम्	दासीध्वम्
उत्तमपुरुषः	दासीय	दासीवहि	दासीमहि

== लुङ् ==

दी in विवक्षा of लुङ्, which is not शित्, and this प्रत्यय can cause गुण, which is एच्.

दा	6.1.50 मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च । ~ आत् एच्: उपदेशे अशिति
----	--

By 1.1.20 दाधाघ्वदाप्, दा is termed as घु.

दा + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
-----------	-----------------------------

दा + सिच् + त	3.1.44 च्छेः सिच् ।
---------------	---------------------

Here, by 1.2.17 स्थाघ्वोरिच्च । ~ आत्मनेपदेषु सिच् कित्, इत्व will take place at the last letter of घु-संज्ञकधातु, the next वार्त्तिक prevents that to happen.

(वार्तिकम्) स्थाघोरित्वे दीडः प्रतिषेधः ।

In the context of इत्वा for स्था and घु, there is prohibition for दीड़-धातु.

स्था-घोः^{6/2} इत्वे^{7/1} दीडः^{6/1} प्रतिषेधः^{1/1} ।

4 words in the वार्तिक

[LSK] अदास्त् III/1 ॥

दा + सिच् + त

By this वार्तिक, इत्-आदेश is prohibited.

अट् दा + स् + त्   6.4.71 लुड्लुड्लुड्क्ष्वुदात्तः । ~ अझस्य

अदास्त्

Conjugation of दी (4AA) in लुड्/कर्तरि

अदास् + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदास्त्	अदासाताम्	अदासत्
मध्यमपुरुषः	अदास्था:	अदासाथाम्	अदाध्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः	अदासि	अदास्वहि	अदास्महि

== लृड् ==

Conjugation of दी (4AA) in लृड्/कर्तरि

अदास्य + तड्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अदास्यत	अदास्येताम्	अदास्यन्त
मध्यमपुरुषः	अदास्यथा:	अदास्येथाम्	अदास्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अदास्ये	अदास्यावहि	अदास्यामहि

16. डीड़ विहायसा गतौ (4AS)[LSK] डीड़ विहायसा गतौ ^{7/1} ॥ १६ ॥ to fly

The content of the धातु is डी. Since ड़ is इत्, this is आत्मनेपदि-धातु. Since there is no indication to be अनिट्, this is सेट् धातु.

[LSK] डीयते ^{III/1} | डिड्ये ^{III/1} | डयिता ^{III/1} ||

लट् 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् ।		
डीयते	डीयेते	डीयन्ते
डीयसे	डीयेथे	डीयध्वे
डीये	डीयावहे	डीयामहे
लिट् 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ।		
डिड्ये	डिड्याते	डिड्यिरे
डिड्यिषे	डिड्याथे	डिड्यिद्वे/डिड्यिच्वे
डिड्ये	डिड्यिवहे	डिड्यिमहे
लुट् गुण by 7.3.84 and अवादेश by 6.1.78		
डयिता	डयितारौ	डयितारः
डयितासे	डयितासाथे	डयिताच्वे
डयिताहे	डयितास्वहे	डयितास्महे
लूट् गुण by 7.3.84 and अवादेश by 6.1.78		
डयिष्यते	डयिष्येते	डयिष्यन्ते
डयिष्यसे	डयिष्येथे	डयिष्यध्वे
डयिष्ये	डयिष्यावहे	डयिष्यामहे
लोट् 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् ।		
डीयताम्	डीयेताम्	डीयन्ताम्
डीयस्व	डीयेथाम्	डीयध्वम्
डीयै	डीयावहै	डीयामहै

लट् 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् ।		
अडीयत	अडीयेताम्	अडीयन्त
अडीयथा:	अडीयेथाम्	अडीयध्वम्
अडीये	अडीयावहि	अडीयामहि
विधिलिट् 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् ।		
डीयेत	डीयेयाताम्	डीयेरन्
डीयेथा:	डीयेयाथाम्	डीयेध्वम्
डीयेय	डीयेवहि	डीयेमहि
आशीर्लिट् गुण by 7.3.84 and अवादेश by 6.1.78		
डयिषीष्ट	डयिषीयास्ताम्	डयिषीरन्
डयिषीष्टाः	डयिषीयास्थाम्	डयिषीद्वम्/डयिषीध्वम्
डयिषीय	डयिषीवहि	डयिषीमहि
लुट् गुण by 7.3.84 and अवादेश by 6.1.78		
अडयिष्ट	अडयिषाताम्	अडयिषत
अडयिष्टाः	अडयिषाथाम्	अडयिद्वम्/अडयिध्वम्
अडयिषि	अडयिष्वहि	अडयिष्वमहि
लूट् गुण by 7.3.84 and अवादेश by 6.1.78		
अडयिष्यत	अडयिष्येताम्	अडयिष्यन्त
अडयिष्यथा:	अडयिष्येथाम्	अडयिष्यध्वम्
अडयिष्ये	अडयिष्यावहि	अडयिष्यामहि

17. पीड़ पाने (4AA)

[LSK] पीड़ पाने गतौ ^{7/1} ॥ १७ ॥ to drink

The content of the धातु is पी. Since ड़ is इत्, this is आत्मनेपदि-धातु. Since there is no indication to be अनिट्, this is सेट् धातु. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for all of वलादि लिट्.

[LSK] पीयते ^{III/1} | पेता ^{III/1} | अपेष्ट ^{III/1} ||

लट्		
पीयते	पीयेते	पीयन्ते
पीयसे	पीयेथे	पीयध्वे
पीये	पीयावहे	पीयामहे
लिट् 6.4.82 एनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ।		
पिये	पिप्याते	पिप्यिरे
पिप्यिषे	पिप्याथे	पिप्यिद्वे/पिप्यिध्वे
पिये	पिप्यिवहे	पिप्यिमहे
लट् गुण by 7.3.84		
पेता	पेतारौ	पेतारः
पेतासे	पेतासाथे	पेताध्वे
पेताहे	पेतास्वहे	पेतास्महे
लट् गुण by 7.3.84		
पेष्टते	पेष्टेते	पेष्टन्ते
पेष्टसे	पेष्टेथे	पेष्टध्वे
पेष्टे	पेष्टावहे	पेष्टामहे
लोट्		
पीयताम्	पीयेताम्	पीयन्ताम्
पीयस्व	पीयेथाम्	पीयध्वम्
पीयै	पीयावहै	पीयामहै

लट्		
अपीयत	अपीयेताम्	अपीयन्त
अपीयथाः	अपीयेथाम्	अपीयध्वम्
अपीये	अपीयावहि	अपीयामहि
विधिलिङ्गः		
पीयेत	पीयेयाताम्	पीयेरन्
पीयेथाः	पीयेयाथाम्	पीयेध्वम्
पीयेय	पीयेवहि	पीयेमहि
आशीर्लिङ्गः गुण by 7.3.84		
पेषीष	पेषीयास्ताम्	पेषीरन्
पेषीषाः	पेषीयास्थाम्	पेषीद्वम्
पेषीय	पेषीवहि	पेषीमहि
लट् गुण by 7.3.84		
अपेष्ट	अपेषाताम्	अपेषत
अपेषाः	अपेषाथाम्	अपेद्वम्
अपेषि	अपेषावहि	अपेषामहि
लट् गुण by 7.3.84		
अपेष्टत	अपेषेताम्	अपेष्टन्त
अपेष्टथाः	अपेषेथाम्	अपेष्टध्वम्
अपेष्टे	अपेषावहि	अपेषामहि

18. माङ्ग पाने (4AA)

[LSK] मङ्ग माने^{7/1} ॥१८॥ to think

The content of the धातु is मा. Since ड़ is इत्, this is आत्मनेपदि-धातु. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for all of वलादि लिट्.

[LSK] मायते^{III/1} । ममे^{III/1} ॥

लट्		
मायते	मायेते	मायन्ते
मायसे	मायेथे	मायध्वे
माये	मायावहे	मायामहे
लिट् 6.4.64 आतो लोप इटि च ।		
ममे	ममाते	ममिरे
ममिषे	ममाथे	ममिध्वे
ममे	ममिवहे	ममिमहे
लुट्		
माता	मातारौ	मातारः
मातासे	मातासाथे	माताध्वे
माताहे	मातास्वहे	मातास्महे
लृट्		
मास्यते	मास्येते	मास्यन्ते
मास्यसे	मास्येथे	मास्यध्वे
मास्ये	मास्यावहे	मास्यामहे
लोट्		
मायताम्	मायेताम्	मायन्ताम्
मायस्व	मायेथाम्	मायध्वम्
मायै	मायावहै	मायामहै

लङ्		
अमायत	अमायेताम्	अमायन्त
अमायथा:	अमायेथाम्	अमायध्वम्
अमाये	अमायावहि	अमायामहि
विधिलिङ्ग		
मायेत	मायेयाताम्	मायेरन्
मायेथा:	मायेयाथाम्	मायेध्वम्
मायेय	मायेवहि	मायेमहि
आशीर्लिङ्ग		
मासीष	मासीयास्ताम्	मासीरन्
मासीषा:	मासीयास्थाम्	मासीध्वम्
मासीय	मासीवहि	मासीमहि
लुङ्		
अमास्त	अमासाताम्	अमासत
अमास्था:	अमासाथाम्	अमास्ध्वम्
अमासि	अमास्वहि	अमास्महि
लृङ्		
अमास्यत	अमास्येताम्	अमास्यन्त
अमास्यथा:	अमास्येथाम्	अमास्यध्वम्
अमास्ये	अमास्यावहि	अमास्यामहि

19. जनीं प्रादुर्भावे (4AS)

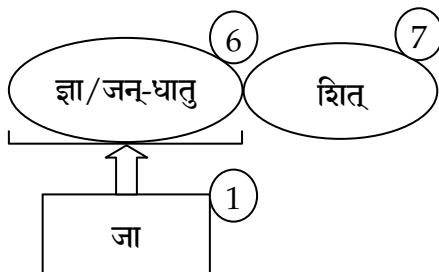
[LSK] जनीं प्रादुर्भावे ^{7/1} ॥ १९ ॥ to be born

The content of the धातु is जन् इँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत्, and this इत् being अनुदात्त, the धातु is आत्मनेपदी by 1.3.12 अनुदात्तेऽन्त आत्मनेपदम् । Because there is no indication for अनिट्, the धातु is सेट्.

== लट् ==

[विधिसूत्रम्] 7.3.79 ज्ञाजनोर्जा । ~ शिति

ज्ञा and जन्-धातु are replaced by जा when शिति follows.

ज्ञा-जनोः ^{6/2} जा ^{1/1} । ~ शिति ^{7/1}

2 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- ज्ञा-जनोः 6/2 – ज्ञा अवबोधने (9PA) to know; जनीं प्रादुर्भावे (4AS) to be born; in ID; in स्थानेयोगा घष्टी.
- जा 1/1 – This is आदेश for both धातुs. The आदेश is अनेकाल्, thus the entire धातुs are to be replaced.
- शिति 7/1 – श इत् यस्य प्रत्ययस्य सः शित् (116B), तस्मिन् ।; in परस्परमी.

[LSK] अनयोः ^{6/2} जा-आदेशः ^{1/1} स्यात् ^{III/1} शिति ^{7/1} ।

जा is the substitute for these ज्ञा and जन्-धातुs when शिति follows.

[LSK] जायते ^{III/1} ।

जन् + श्यन् + ते   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

जा + य + ते   7.3.79 ज्ञाजनोर्जा । ~ शिति

श्यन् being शिति, in the place of जन्, जा is the replacement.

In the case of ज्ञा,

ज्ञा + शा + ति   3.1.81 क्र्यादिभ्यः शा । ~ कर्तरि सार्वधातुके

जा + ना + ति   7.3.79 ज्ञाजनोर्जा । ~ शिति

Conjugation of जन् (4AS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जायते	जायेते	जायन्ते
मध्यमपुरुषः	जायसे	जायेथे	जायथ्वे
उत्तमपुरुषः	जाये	जायावहे	जायामहे

== लिट् ==

[LSK] ज्ञे^{III/1} ।

जन् + लिट्   3.2.115 परोक्षे लिट् । ~ धातोः प्रत्यय भूते

जन् + त   3.4.78 तिसस्त्विष्ठस्थमिवस्मस्तातंज्ञाथासाथांध्वमिङ्ग्वहिङ् । ~ लस्य

जन् + एश्   3.4.81 लिटस्तज्ञयोरेशिरेच् ।

जन् जन् + ए   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

ज जन् + ए   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

ज ज् न् + ए   6.4.98 गमहनजनखनघसां लोपः विडन्त्यनडिः । ~ अचि उपधायाः

ज ज् ज् + ए   8.4.40 स्तोः शुना श्रुः ।

In II/3, since the letter before इट् is not इण, optional मूर्धन्यत्व for ध् by 8.3.79 विभाषेटः । ~ मूर्धन्यः इणः षीध्वंलुड्लिटाम् धः अङ्गात् does not apply.

Conjugation of जन् (4AS) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ज्ञे	ज्ञाते	ज्ञिरे
मध्यमपुरुषः	ज्ञिषे	ज्ञाथे	ज्ञिथ्वे
उत्तमपुरुषः	ज्ञे	ज्ञिवहे	ज्ञिमहे

== लृट ==

[LSK] जनिता^{III/1} ।

जन् + इट् तास् + डा 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादः ।

Conjugation of जन् (4AS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जनिता	जनितारौ	जनितारः
मध्यमपुरुषः	जनितासे	जनितासाथे	जनिताध्वे
उत्तमपुरुषः	जनिताहे	जनितास्वहे	जनितास्महे

== लृट् ==

[LSK] जनिष्यते^{III/1} ॥

Conjugation of जन् (4AS) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जनिष्यते	जनिष्येते	जनिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	जनिष्यसे	जनिष्येथे	जनिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	जनिष्ये	जनिष्यावहे	जनिष्यामहे

== लोट् ==

जन् + श्यन् + त 3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

जा + य + त 7.3.79 ज्ञाजनोर्जा । ~ शिति

Conjugation of जन् (4AS) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जायताम्	जायेताम्	जायन्ताम्
मध्यमपुरुषः	जायस्व	जायेथाम्	जायध्वम्
उत्तमपुरुषः	जायै	जन्यावहै	जन्यामहै

== लङ् ==

Conjugation of जन् (4AS) in लङ् / कर्तरि

अजाय + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजायत	अजायेताम्	अजायन्त
मध्यमपुरुषः	अजायथाः	अजायेथाम्	अजायध्वम्
उत्तमपुरुषः	अजाये	अजन्यावहि	अजन्यामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of जन् (4AS) in विधिलिङ् / कर्तरि

जायेय + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जायेत	जायेयाताम्	जायेरन्
मध्यमपुरुषः	जायेथाः	जायेयाथाम्	जायेध्वम्
उत्तमपुरुषः	जायेय	जायेवहि	जायेमहि

== आशीर्लिङ् ==

जन् + इट् सी सूत

7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

Conjugation of जन् (4AS) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

जनिषी(य) + तङ् in आशीर्लिङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	जनिषीष्ट	जनिषीयास्ताम्	जनिषीरन्
मध्यमपुरुषः	जनिषीष्टाः	जनिषीयास्थाम्	जनिषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	जनिषीय	जनिषीवहि	जनिषीमहि

== लुड़ ==

जन् + लुड़ 3.2.110 लुड़ । ~ भूते धातोः

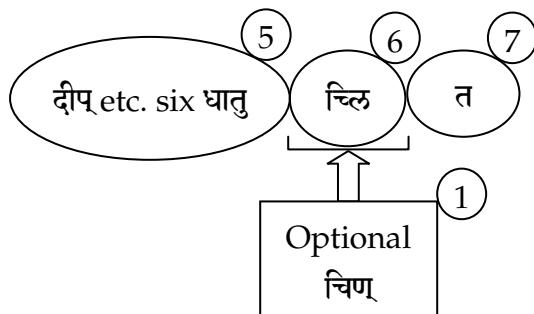
जन् + त 3.4.78 तिसरिंद्रियस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिद्वहिड़ । ~ लस्य

जन् + च्छि+ त 3.1.43 च्छि लुड़ि ।

Here, in stead of सिच् by 3.1.44 च्छेः सिच् ।, optional चिण् is given by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्छेः चिण् ते

च्छि after दीप/जन/बुध/पूर्/ताय/प्याय-धातु is replaced by चिण् optionally when त follows.

दीप-जन-बुध-पूरि-तायि-प्यायिभ्यः^{5/3} अन्यतरस्याम्⁰ । ~ च्छेः^{6/1} चिण्^{1/1} ते^{7/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- दीप-जन-बुध-पूरि-तायि-प्यायिभ्यः 5/3 – Six धातुs are in ID; in पूर्वपञ्चमी.
  - 1) दीपीं दीपौ (4AS) to shine – अदीपि
  - 2) जनीं प्रादुर्भावै (4AS) to be born – अजनि
  - 3) बुधं अवबोधने (4AA) to know – अबोधि
  - 4) पूरीं आप्यायने (4AS) to fill – अपूरि
  - 5) तायृं सन्तानपालनयोः (1AS) to spread – अतायि
  - 6) ओऽप्यायीं वुद्धौ (1AS) to grow – अप्यायि
- अन्यतरस्याम् 0 – चिण् is optional. The other option is सिच्.
- च्छेः 6/1 – From 3.1.44 च्छेः सिच् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- चिण् 1/1 – From 3.1.60 चिण् ते पदः ।; this is आदेश. Being अनेकाच्, the entire स्थानिन् is replaced.
- ते 7/1 – “त”, प्रथमपुरुष-एकवचन of तड़ in परसप्तमी.

[LSK] एम्यः ५/३ च्लेः ६/१ चिण् १/१ वा ० स्यात् ३/१ एकवचने ७/१ त-शब्दे ७/१ परे ७/१ ॥

After these धारु*s*, चिण् is optionally the substitute when “त” in singular follows.

Since all the धारु*s* specified in this sūtra are आत्मनेपदिन*s*, “त” is of तङ् III/1, not of परस्मैपद’*s* II/3.

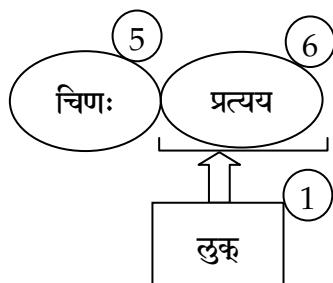
जन् + च्लिं + त   3.1.43 च्लिं लुडि ।

जन् + चिण् + त   3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्लेः चिण् ते

Now, the प्रत्यय after चिण् is to be elided by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 6.4.104 चिणो लुक् ।

After चिण्, the प्रत्यय is elided by लुक्.

चिणः ५/१ लुक् १/१ ।

2 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- चिणः ५/१ – चिण्, one of the replacement of च्लि; in पूर्वपञ्चमी.
- लुक् १/१ – Elision of प्रत्यय defined by 1.1.61 प्रत्ययस्य लुक्-शु-लुपः । ~ अदर्शनम्.

Any प्रत्यय which is after चिण् is to be elided.

[LSK] चिणः ५/१ परस्य ६/१ लुक् १/१ स्यात् ३/१ ॥

For the entity after चिण्, there is लुक्-elision.

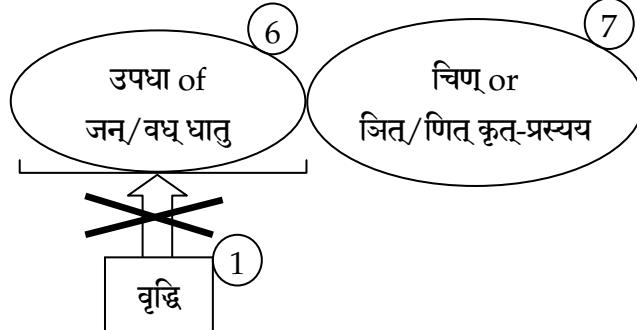
जन् + चिण् + त   3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्लेः चिण् ते

जन् + चिण्   6.4.104 चिणो लुक् ।

Now, चिण् being पित्, वृद्धि by 7.2.116 अत उपधायाः । ~ वृद्धि is प्राप्त. The next sūtra negates that.

[विधिसूत्रम्] 7.3.35 जनिवध्योश्च । ~ न चिण्कृतोः उपधायाः ज्ञिणति वृद्धिः

वृद्धि does not take place in the उपधा of जन् and वध् धातु when चिण् or कृत-प्रस्यय which is जित् or णित्.

जनि-वध्योः ^{6/2} च ⁰ । ~ न ⁰ चिण्कृतोः ^{7/2} उपधायाः ^{6/1} ज्ञिणति ^{7/1} वृद्धिः ^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- जनि-वध्योः 6/2 – जन्-धातु and वध्, a substitute for हन् (2P) to kill in आशीर्लिङ्ग and लुड्. Both with धातुनिर्देशे इक्. In सम्बन्धे षष्ठी to उपधायाः.
- च 0 – This brings न from the previous sūtra.
- न 0 – From 7.3.34 नोतात्तोपदेशस्य मान्तस्यानाचमेः ।; prohibition for वृद्धि.
- चिण्कृतोः 7/2 – चिण् च कृत् च चिण्कृतौ, तयोः ।; in परस्परमी. कृत् is qualified by ज्ञिणति.
- उपधायाः 6/1 – From 7.2.116 अत उपधायाः ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- ज्ञिणति 7/1 – From 7.2.115 अचो ज्ञिणति ।.
- वृद्धिः 1/1 – From 7.2.114 मृजेवृद्धिः ।.

[LSK] अनयोः ^{6/2} उपधायाः ^{6/1} वृद्धिः ^{1/1} न ⁰ स्यात् ^{III/1} चिणि ^{7/1} ज्ञिणति ^{7/1} कृति ^{7/1} च ⁰ ।

Of these two धातुs, in the place of उपधा, there is no वृद्धि when चिण् or ज्ञिणत् कृत् follows.

[LSK] अजनि, अजनिष्ट ^{III/1} ॥

जन् + च्छिं + त 3.1.43 च्छिं लुडिः ।

जन् + चिण् + त 3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्छ्लेः चिण् ते

There is optional चिण्.

जन् + चिण् 6.4.104 चिणो लुक् ।

वृद्धि is prohibited by 7.3.35 जनिवध्योश्च । ~ न चिण्कृतोः उपधायाः ज्ञिणति वृद्धिः

अट् जनि 6.4.71 लुडलङ्गलुडक्षवुदात्तः । ~ अङ्गस्य

चिण्-अभाव-पक्षे,

जन् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
जन् + त	3.4.78 तिसस्त्रिंशसिष्ठस्थमिब्वस्मस्तातांश्चासाथांश्चमिद्विमहिङ् । ~ लस्य
जन् + च्छि+ त	3.1.43 च्छि लुङ्डि ।
जन् + सिच् + त	3.1.44 च्छ्लेः सिच् ।
जन् + इट् स् + त	7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।
जन् + इष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः
जन् + इष् + ट	8.4.40 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् जनिष्	6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गक्षबुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Other than III/1, there is only forms with सिच्.

For II/3, even after the elision of स् by 8.2.25 धि च।, इ is considered to be the at the end of अङ्ग for ध्वम् of लुङ्. Thus 8.3.78 इणः षीघ्रंलुङ्गिलटां धोऽङ्गात् । ~ मूर्धन्यः is applied.

Conjugation of जन् (4AS) in लुङ्/कर्तरि

अजनिष् + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजनि/अजनिष्	अजनिषाताम्	अजनिषत्
मध्यमपुरुषः	अजनिष्ठाः	अजनिषाथाम्	अजनिष्वम्
उत्तमपुरुषः	अदासि	अदास्वहि	अदास्महि

== लुङ् ==

Conjugation of जन् (4AS) in लुङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अजनिष्वत्	अदास्येताम्	अजनिष्वन्त
मध्यमपुरुषः	अजनिष्वथाः	अदास्येथाम्	अजनिष्व्याध्वम्
उत्तमपुरुषः	अदास्ये	अजनिष्वावहि	अजनिष्वामहि

20. दीपि॑ दीप्तौ (4AS)

[LSK] दीपि॑ दीप्तौ ^{7/1} ॥ २० ॥ to shine

The content of the धातु is दीप्. ई॒ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।, for negating इट्-आगम to निष्ठा by 7.2.14 श्वीदितो निष्ठायाम् ।. Since the इत् letter ई॒ is अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित आत्मनेपदम् ।. Since there is no indication to be अनिट्, this is सेट् धातु.

[LSK] दीप्तते ^{III/1} । दीप्ते ^{III/1} । अदीपि॑, अदीपिष्ट ^{III/1} ॥

For लुड् III/1, there is optional चिण् by 3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्ले: चिण् ते, then लुक्-elision of ते by 6.4.104 चिणो लुक् ।.

लट्		
दीप्तते	दीप्तेते	दीप्तन्ते
दीप्तसे	दीप्तये	दीप्तच्चे
दीप्ते	दीप्तावहे	दीप्तामहे
लिट्		
दिदीपे	दिदीपाते	दिदीपिरे
दिदीपिषे	दिदीपाथे	दिदीपिच्चे
दिदीपे	दिदीपिवहे	दिदीपिमहे
लुट्		
दीपिता	दीपितारौ	दीपितारः
दीपितासे	दीपितासाथे	दीपिताच्चे
दीपिताहे	दीपितास्वहे	दीपितास्महे
लृट्		
दीपिष्टते	दीपिष्टेते	दीपिष्टन्ते
दीपिष्टसे	दीपिष्टये	दीपिष्टच्चे
दीपिष्टे	दीपिष्टावहे	दीपिष्टामहे
लोट्		
दीप्तताम्	दीप्तेताम्	दीप्तन्ताम्
दीप्तस्व	दीप्तयाथाम्	दीप्तच्चम्
दीप्तै	दीप्तावहै	दीप्तामहै

लङ्		
अदीप्तत	अदीप्तेताम्	अदीप्तन्त
अदीप्तथा:	अदीप्तयाथाम्	अदीप्तच्चम्
अदीप्ते	अदीप्तावहि	अदीप्तामहि
विधिलिङ्		
दीप्तेत	दीप्तेयाताम्	दीप्तेरन्
दीप्तयाथा:	दीप्तेयाथाम्	दीप्तेच्चम्
दीप्तय	दीप्तेवहि	दीप्तेमहि
आशीर्लिङ्		
दीपिषीष्ट	दीपिषीयास्ताम्	दीपिषीरन्
दीपिषीष्टा:	दीपिषीयास्थाम्	दीपिषीच्चम्
दीपिषीय	दीपिषीवहि	दीपिषीमहि
लुङ्		
अदीपि॑/अदीपिष्ट	अदीपिषाताम्	अदीपिषत
अदीपिष्टा:	अदीपिषाथाम्	अदीपिच्चम्
अदीपिषि॑	अदीपिष्वहि	अदीपिष्महि
लृङ्		
अदीपिष्टत	अदीपिष्टेताम्	अदीपिष्टन्त
अदीपिष्टथा:	अदीपिष्टयाथाम्	अदीपिष्टच्चम्
अदीपिष्टे	अदीपिष्टावहि	अदीपिष्टामहि

21. पद्गतौ (4AA)

[LSK] पद्गतौ^{7/1} ॥२१॥ to go, to attain

The content of the धातु is पद्. The last अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् । The इत् being अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तङ्गित आत्मनेपदम् । Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट्-धातु.

== लट् ==

[LSK] पद्यते^{III/1} ।

Conjugation of पद् (4AA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पद्यते	पद्येते	पद्यन्ते
मध्यमपुरुषः	पद्यसे	पद्येथे	पद्याथ्वे
उत्तमपुरुषः	पद्ये	पद्यावहे	पद्यामहे

== लिट् ==

[LSK] पेदे^{III/1} ।

पद् पद् + एशा 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

By 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित्, लिट् after पद्-धातु becomes कित्.

पद् पेद् + ए 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

पेद् + ए 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि । ~ अङ्गस्य एत् अभ्यासलोपः च किति

For all वलादि लिट् प्रत्यय, there is इट्-आगम since पद् is not counted in 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्वस्तुश्चुवो लिटि । ~ नेट्.

Conjugation of पद् (4AA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पेदे	पेदाते	पेदिरे
मध्यमपुरुषः	पेदिषे	पेदाथे	पेदिध्वे
उत्तमपुरुषः	पेदे	पेदिवहे	पेदिमहे

== लुट ==

[LSK] पत्ता^{III/1} ।

पद् + तास् + डा   3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

पत् + तास् + डा   8.4.55 खरि च । ~ झलं चर्

Conjugation of पद् (4AA) in लुट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पत्ता	पत्तारौ	पत्तारः
मध्यमपुरुषः	पत्तासे	पत्तासाथे	पत्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	पत्ताहे	पत्तास्वहे	पत्तास्महे

== लृट ==

पद् + स्य + ते   3.1.33 स्यतासी लृँलुँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

पत् + स्य + ते   8.4.55 खरि च । ~ झलं चर्

Conjugation of पद् (4AA) in लृट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पत्स्यते	पत्स्यते	पत्स्यन्ते
मध्यमपुरुषः	पत्स्यसे	पत्स्यथे	पत्स्यध्वे
उत्तमपुरुषः	पत्स्ये	पत्स्यावहे	पत्स्यामहे

== लोट ==

Conjugation of पद् (4AA) in लोट/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पद्यताम्	पद्येताम्	पद्यन्ताम्
मध्यमपुरुषः	पद्यस्व	पद्येथाम्	पद्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	पद्यै	पद्यावहै	पद्यामहै

== लङ् ==

Conjugation of पद् (4AA) in लङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपद्यत	अपद्येताम्	अपद्यन्त
मध्यमपुरुषः	अपद्यथाः	अपद्येथाम्	अपद्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अपद्ये	अपद्यावहि	अपद्यामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of पद् (4AA) in विधिलिङ् / कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पद्येत	पद्येयाताम्	पद्येरन्
मध्यमपुरुषः	पद्येथाः	पद्येयाथाम्	पद्येध्वम्
उत्तमपुरुषः	पद्येय	पद्येवहि	पद्येमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] पत्सीष्ट^{III/1} ||

पद् + सीय् सुट् त 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङः

पद् + सी स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

पद् + सी ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ सः मूर्धन्यः इण्कोः

पद् + सी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

पत् + सी ष् ट 8.4.55 खरि च । ~ झलं चर्

Conjugation of पद् (4AA) in आशीर्लिङ् / कर्तरि

पत्सी(य) + तङ् in आशीर्लिङ्

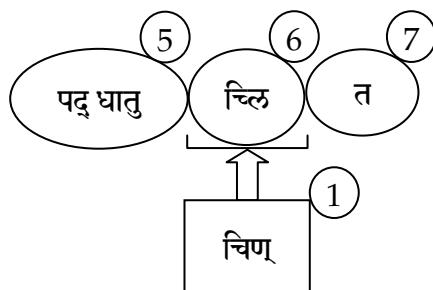
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पत्सीष्ट	पत्सीयास्ताम्	पत्सीरन्
मध्यमपुरुषः	पत्सीष्टाः	पत्सीयास्थाम्	पत्सीध्वम्
उत्तमपुरुषः	पत्सीय	पत्सीवहि	पत्सीमहि

== लुड़ ==

There is a sūtra particularly for पद् in लुड़ III/1.

[विधिसूत्रम्] 3.1.60 चिण् ते पदः । ~ च्लेः

च्ल after पद्-धातु is replaced by चिण when त follows.

चिण्^{1/1} ते^{7/1} पदः^{5/1} । ~ च्लेः^{6/1}

3 words in the सूत्र; 1 word as अनुवृत्ति

- चिण् 1/1 – This is आदेश. Being अनेकाच, the entire स्थानिन् is replaced.
- ते 7/1 – “त”, प्रथमपुरुष-एकवचन of तङ् in परसप्तमी.
- पदः 5/1 – पद् धातु in पूर्वपञ्चमी.
- च्लेः 6/1 – From 3.1.44 च्लेः सिँच् ।; in स्थानेयोगा षष्ठी.

[LSK] पदेः^{5/1} च्लेः^{6/1} चिण्^{1/1} स्यात्^{III/1} त-शब्दे^{7/1} परे^{7/1} ।

After पद् धातु, चिण् is the substitute when “त” follows.

[LSK] अपादि^{III/1} ।

पद् + च्ल + त	3.1.43 च्ल लुडि ।
पद् + चिण् + त	3.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्लेः चिण् ते
पद् + चिण्	6.4.104 चिणो लुक् ।
पाद् + चिण्	7.2.116 अत उपधायाः ।
अट् पादि	6.4.71 लुडलङ्गलृङ्गक्षवुदातः । ~ अङ्गस्य

[LSK] अपत्साताम्^{III/2} ।

Other than III/1, the विकरण-प्रत्यय is सिँच्.

पत् + सिँच् + आताम् 8.4.55 खरि च ।

[LSK] अपत्सत् III/3॥

पत् + सिच् + झः

पत् + सिच् + अत् अ 7.1.5 आत्मनेपदेष्वनतः । ~ झः अत्

पत् + सिच् + अत् 8.4.55 खरि च । ~ झलं चर्

Conjugation of पद् (4AA) in लुङ्/कर्तरि

अपत्स + तङ्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपादि	अपत्साताम्	अपत्सत्
मध्यमपुरुषः	अपत्स्थाः	अपत्साथाम्	अपत्स्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः	अपत्सि	अपत्स्वहि	अपत्समहि

== लुङ् ==

Conjugation of पद् (4AA) in लृङ्/कर्तरि

अपत्स्य + तङ्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपत्स्यत	अपत्स्येताम्	अपत्स्यन्त
मध्यमपुरुषः	अपत्स्यथाः	अपत्स्येथाम्	अपत्स्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अपत्स्ये	अपत्स्यावहि	अपत्स्यामहि

22. विदं सत्तायाम् (4AA)

[LSK] विदं सत्तायाम्^{7/1} ॥२२॥ to be

The content of the धातु is विद्. Since the इत् letter अँ is अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तडिन्त आत्मनेपदम्।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम्, there will be इट्-आगम for all of वलादि लिट्.

When अङ् is हलन्त which is preceded by इक्, आशीर्लिङ् and सिंच् are like कित् by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्, thus गुणनिषेध for the अङ्.

In लुङ्, for ज्ञलादि प्रत्यय, there is elision of स् by 8.2.25 ज्ञलो ज्ञलि । ~ सत्य अलोपः.

[LSK] विद्यते^{III/1} । वेत्ता^{III/1} । अवित्त^{III/1} ॥

लट्		
विद्यते	विद्येते	विद्यन्ते
विद्यसे	विद्येथे	विद्यध्वे
विद्ये	विद्यावहे	विद्यामहे
लिट्		
विविदे	विविदाते	विविदिरे
विविदिथे	विविदाथे	विविदिध्वे
विविदे	विविदिवहे	विविदिमहे
लुट् 8.4.55		
वेत्ता	वेत्तारौ	वेत्तारः
वेत्तासे	वेत्तासाथे	वेत्ताध्वे
वेत्ताहे	वेत्तास्वहे	वेत्तास्महे
लृट् 8.4.55		
वेत्स्यते	वेत्स्येते	वेत्स्यन्ते
वेत्स्यसे	वेत्स्येथे	वेत्स्यध्वे
वेत्स्ये	वेत्स्यावहे	वेत्स्यामहे
लोट्		
विद्यताम्	विद्येताम्	विद्यन्ताम्
विद्यस्व	विद्येथाम्	विद्यध्वम्
विद्यै	विद्यावहै	विद्यामहै

लङ्		
अविद्यत	अविद्येताम्	अविद्यन्त
अविद्यथा:	अविद्येथाम्	अविद्यध्वम्
अविद्ये	अविद्यावहि	अविद्यामहि
विधिलिङ्		
विद्येत	विद्येयाताम्	विद्येरन्
विद्येथा:	विद्येयाथाम्	विद्येध्वम्
विद्येय	विद्येवहि	विद्येमहि
आशीर्लिङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्		
वित्सीष्ट	वित्सीयास्ताम्	वित्सीरन्
वित्सीष्टा:	वित्सीयास्थाम्	वित्सीध्वम्
वित्सीय	वित्सीवहि	वित्सीमहि
लुङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्		
अवित्त 8.2.26	अवित्साताम्	अवित्सत
अवित्था: 8.2.26	अवित्साथाम्	अविद्धवम् 8.2.25
अवित्सि	अवित्सवहि	अवित्समहि
लृङ् 8.4.55		
अवेत्स्यत	अवेत्स्येताम्	अवेत्स्यन्त
अवेत्स्यथा:	अवेत्स्येथाम्	अवेत्स्यध्वम्
अवेत्स्ये	अवेत्स्यावहि	अवेत्स्यामहि

23. बुध् अवगमने (4AA)

[LSK] बुध् अवगमने^{7/1} ॥२३॥ to know

The content of the धातु is बुध्. Since the इत् letter अँ is अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तिं आत्मनेपदम्।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for all of वलादि लिट्.

For आशीर्लिङ् and सिच्, there is गुणनिषेध by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्.

For लुङ् III/1, there is optional चिण् by 3.1.613.1.61 दीपजनबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् । ~ च्लः चिण् ते.

[LSK] बुध्यते^{III/1} । बोद्धा^{III/1} । भोत्स्यते^{III/1} । भुत्सीष्ट^{III/1} । अबोधि, अबुद्ध^{III/1} ॥

लट्		
बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते
बुध्यसे	बुध्येथे	बुध्यध्वे
बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे
लिट्		
बुबुधे	बुबुधाते	बुबुधिरे
बुबुधिषे	बुबुधाथे	बुबुधिध्वे
बुबुधे	बुबुधिवहे	बुबुधिमहे
लट् 8.2.40, 8.4.53		
बोद्धा	बोद्धारौ	बोद्धारः
बोद्धासे	बोद्धासाथे	बोद्धाध्वे
बोद्धाहे	बोद्धास्वहे	बोद्धास्महे
लृट् 8.2.37, 8.4.55		
भोत्स्यते	भोत्स्येते	भोत्स्यन्ते
भोत्स्यसे	भोत्स्येथे	भोत्स्यध्वे
भोत्स्ये	भोत्स्यावहे	भोत्स्यामहे
लोट्		
बुध्यताम्	बुध्येताम्	बुध्यन्ताम्
बुध्यस्व	बुध्येथाम्	बुध्यध्वम्
बुध्यै	बुध्यावहै	बुध्यामहै

लङ्		
अबुध्यत	अबुध्येताम्	अबुध्यन्त
अबुध्यथा:	अबुध्येथाम्	अबुध्यध्वम्
अबुध्ये	अबुध्यावहि	अबुध्यामहि
विधिलिङ्		
बुध्येत	बुध्येयाताम्	बुध्येन्
बुध्येथा:	बुध्येयाथाम्	बुध्येध्वम्
बुध्येय	बुध्येवहि	बुध्येमहि
आशीर्लिङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित् 8.2.37, 8.4.55		
भुत्सीष्ट	भुत्सीयास्ताम्	भुत्सीरन्
भुत्सीष्टा:	भुत्सीयास्थाम्	भुत्सीध्वम्
भुत्सीय	भुत्सीवहि	भुत्सीमहि
लुङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्		
अबोधि/अबुद्ध	अभुत्साताम्	अभुत्सत
अबुद्धा:	अभुत्साथाम्	अभुद्धध्वम्
अभुत्सि	अभुत्सवहि	अभुत्समहि
लृङ्		
अभोत्स्यत	अभोत्स्येताम्	अभोत्स्यन्त
अभोत्स्यथा:	अभोत्स्येथाम्	अभोत्स्यध्वम्
अभोत्स्ये	अभोत्स्यावहि	अभोत्स्यामहि

24. युधं संप्रहारे (4AA)

[LSK] युधं संप्रहारे ^{7/1} ॥ २४॥ to fight

The content of the धातु is युध्. Since the इत् letter अँ is अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तडिन्त आत्मनेपदम्।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for all of वलादि लिट्.

For आशीर्लिङ् and सिच्, there is गुणनिषेध by 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्.

[LSK] युध्यते ^{III/1} । युयुधे ^{III/1} । योद्धा ^{III/1} । योत्स्यते ^{III/1} । अयुद्ध ^{III/1} ॥

लट्		
युध्यते	युध्येते	युध्यन्ते
युध्यसे	युध्येथे	युध्याथे
युध्ये	युध्यावहे	युध्यामहे
लिट्		
युधे	युयुधाते	युयुधिरे
युयुधिषे	युयुधाथे	युयुधिध्वे
युयुधे	युयुधिवहे	युयुधिमहे
लट् 8.2.40, 8.4.53		
योद्धा	योद्धारौ	योद्धारः
योद्धासे	योद्धासाथे	योद्धाध्वे
योद्धाहे	योद्धास्वहे	योद्धास्महे
लृट् 8.4.55		
योत्स्यते	योत्स्येते	योत्स्यन्ते
योत्स्यसे	योत्स्येथे	योत्स्यध्वे
योत्स्ये	योत्स्यावहे	योत्स्यामहे
लोट्		
युध्यताम्	युध्येताम्	युध्यन्ताम्
युध्यस्व	युध्येथाम्	युध्यध्वम्
युध्यै	युध्यावहै	युध्यामहै

लङ्		
अयुध्यत	अयुध्येताम्	अयुध्यन्त
अयुध्यथाः	अयुध्येथाम्	अयुध्यध्वम्
अयुध्ये	अयुध्यावहि	अयुध्यामहि
विधिलिङ्		
युध्येत	युध्येयाताम्	युध्येरन्
युध्येथाः	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
युध्येय	युध्येवहि	युध्येमहि
आशीर्लिङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्		
युत्सीष्ट	युत्सीयास्ताम्	युत्सीरन्
युत्सीष्टाः	युत्सीयास्थाम्	युत्सीध्वम्
युत्सीय	युत्सीवहि	युत्सीमहि
लङ् 1.2.11 लिङ्गिचावात्मनेपदेषु । ~ इकः इल् हलन्तात् कित्		
अयुद्ध 8.2.26	अयुत्साताम्	अयुत्सत
अयुद्धाः 8.2.26	अयुत्साथाम्	अयुद्धध्वम् 8.2.25
अयुत्सि	अयुत्स्वहि	अयुत्समहि
लृङ्		
अयोत्स्यत	अयोत्स्येताम्	अयोत्स्यन्त
अयोत्स्यथाः	अयोत्स्येथाम्	अयोत्स्यध्वम्
अयोत्स्ये	अयोत्स्यावहि	अयोत्स्यामहि

25. सृज् विसर्गे (4AA)

[LSK] सृज् विसर्गे^{7/1} ॥ २५ ॥ to let loose

The content of the धातु is सृज्. The last अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. The इत् being अनुदात्त, this is आत्मनेपदि-धातु by 1.3.12 अनुदात्तडिंत आत्मनेपदम् ।. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त, this is अनिट्-धातु.

== लट् ==

[LSK] सृज्यते^{III/1} ।

Conjugation of सृज् (4AA) in लट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सृज्यते	सृज्यते	सृज्यन्ते
मध्यमपुरुषः	सृज्यसे	सृज्यथे	सृज्यध्वे
उत्तमपुरुषः	सृज्ये	सृज्यावहे	सृज्यामहे

== लिट् ==

[LSK] ससृजे^{III/1} । ससृजिषे^{II/1} ॥

सृज् सृज् + एश 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

सर्ज् सृज् + ए 7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य

स सृज् + ए 7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

By 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित्, लिट् after पद-धातु becomes कित्. Thus गुणनिषेध for the अञ्ज.

For all वलादि लिट् प्रत्यय, there is इट्-आगम since सृज् is not counted in 7.2.13 कृसृभृवस्तुद्वस्तुश्ववो लिटि । ~ नेट्.

Conjugation of सृज् (4AA) in लिट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	ससृजे	ससृजाते	ससृजिरे
मध्यमपुरुषः	ससृजिषे	ससृजाथे	ससृजिध्वे
उत्तमपुरुषः	ससृजे	ससृजिवहे	ससृजिमहे

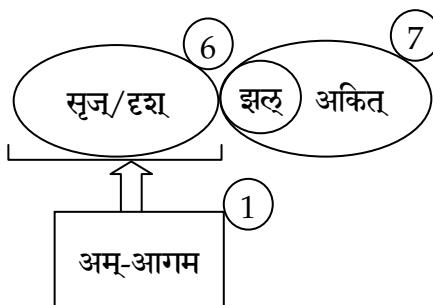
== लुट ==

सृज् + तास् + डा   3.1.33 स्यतासी लूँलूँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

Here, गुण by 7.3.86 पुगन्तलघूपदधस्य च । ~ गुण is applicable. However, the next sūtra gives अपवाद for the गुण.

[विधिसूत्रम्] 6.1.58 सृजिदशोर्जल्यमकिति ।

There is अम्-आगम for सृज्/दश-धातु when झलादि अकित् प्रत्यय follows.

सृजि-दशोः^{6/2} झलिले^{7/1} अम्^{1/1} अकिति^{7/1} ।

4 words in the सूत्र; no अनुवृत्ति is required.

- सृजि-दशोः 6/2 – सृज्(4A) with धातुर्देशे इक् and दश्(1P) in स्थानेयोगा षष्ठी.
- झलि 7/1 – By तदादिविधि, झलादि-अकित्-प्रत्यये is understood.
- अम् 1/1 – This is आगम. The last म् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम् । The content of the आगम “अ” is attached after the last अच् of the स्थानिन् by the परिभाषा 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।
- अकिति 7/1 – न कित् इति अकित्, तस्मिन् ।; By “धातोः स्वरूपग्रहणे तत्पतये कार्यविज्ञानम्”, which means “when the form of धातु is mentioned, the rule is known when प्रत्यय for that (धातु) is following.”, what follows सृज्/दश-धातु should be प्रत्यय for धातु, not for प्रातिपदिक्. For example, देवदग्भ्याम्.

[LSK] अनयोः^{6/2} अम्-आगमः^{1/1} स्यात्^{III/1} झलादौ^{7/1} अकिति^{7/1} ।

For these two धातुs, there should be अम्-आगम when झलादि अकित् प्रत्यय follows.

[LSK] स्थात्^{III/1} ।

सृज् + तास् + डा   3.1.33 स्यतासी लूँलूँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः

सृज् + ता   (प.) डित्त्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लैपः ।

सृ अ ज् + ता   6.1.58 सृजिदशोर्जल्यमकिति । with 1.1.47 मिदचोऽन्त्यात्परः ।

सृ अ ज् + ता	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्
सृष् + ता	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि
सृष् + टा	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

Conjugation of सृज् (4AA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्रष्टा	स्रष्टारौ	स्रष्टारः
मध्यमपुरुषः	स्रष्टासे	स्रष्टासाथे	स्रष्टाच्चे
उत्तमपुरुषः	स्रष्टाहे	स्रष्टास्वहे	स्रष्टास्महे

== लृट् ==

[LSK] स्रक्ष्यते^{III/1} ।

सृज् + स्य + ते	3.1.33 स्यतासी लृँलृँटोः । ~ प्रत्ययौ धातोः
सृ अ ज् + स्य + ते	6.1.58 सृजिद्वशोर्ज्ञल्यमकिति । with 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।
सृ अ ज् + स्य + ते	6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्
सृष् + स्य + ते	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि
सृक् + स्य + ते	8.2.41 षटोः कः सि । ~ झालि
सृक् + ष्य + ते	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

Conjugation of सृज् (4AA) in लृट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्रक्ष्यते	स्रक्ष्येते	स्रक्ष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	स्रक्ष्यसे	स्रक्ष्येथे	स्रक्ष्यच्चे
उत्तमपुरुषः	स्रक्ष्ये	स्रक्ष्यावहे	स्रक्ष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of सृज्(4AA) in लोट्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सृज्यताम्	सृज्येताम्	सृज्यन्ताम्
मध्यमपुरुषः	सृज्यस्व	सृज्येथाम्	सृज्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	सृज्यै	सृज्यावहै	सृज्यामहै

== लङ् ==

Conjugation of सृज्(4AA) in लङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असृज्यत	असृज्येताम्	असृज्यन्त
मध्यमपुरुषः	असृज्यथा:	असृज्येथाम्	असृज्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	असृज्ये	असृज्यावहि	असृज्यामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of सृज्(4AA) in विधिलिङ्/कर्तरि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	सृज्येत	सृज्येयाताम्	सृज्येरन्
मध्यमपुरुषः	सृज्येथा:	सृज्येयाथाम्	सृज्येध्वम्
उत्तमपुरुषः	सृज्येय	सृज्येवहि	सृज्येमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] स्रक्षीष्ट III/1 |

सृज् + सीष्ट

सृ अ ज् + सीष्ट   6.1.58 सृजिद्वशोर्ज्ञल्यमकिति । with 1.1.47 मिद्चोऽन्त्यात्परः ।

सृ अ ज् + सीष्ट   6.1.77 इको यणचि । ~ संहितायाम्

स्रष्ट + सीष्ट   8.2.36 ब्रश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि

स्रक् + सीष्ट   8.2.41 षढोः कः सि । ~ झालि

सृक् + क्षीष्ट

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः इण्कोः

Conjugation of सृज् (4AA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

स्रक्षी(य) + तङ् in आशीर्लिङ्गः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	स्रक्षीष्ट	स्रक्षीयास्ताम्	स्रक्षीरन्
मध्यमपुरुषः	स्रक्षीष्टाः	स्रक्षीयास्थाम्	स्रक्षीध्वम्
उत्तमपुरुषः	स्रक्षीय	स्रक्षीवहि	स्रक्षीमहि

== लुड़ ==

[LSK] असृष्ट III/1 ।

सृज् + सिच् + त 3.1.44 च्लेः सिच् ।

When अङ्ग् is हलन्त which is preceded by इक्, सिच् becomes कित् by 1.2.11 लिङ्गिन्चावात्मनेपदेषु । ~ इकः इत्य् हलन्तात् कित्, thus अम्-आगम does not come by 6.1.58 सृजिद्दशोर्जल्यमकिति ।

सृज् + त 8.2.26 इलो इलि । ~ सस्य लोपः

सृष् + त 8.2.36 व्रश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

सृष् + ट 8.4.40 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् सृष् 6.4.71 लुड्लङ्गलुड्क्षवुदातः । ~ अङ्गस्य

[LSK] असृक्षाताम् III/2 ॥

सृज् + सिच् + आताम्

सृष् + साताम् 8.2.36 व्रश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

सृक् + साताम् 8.2.41 षटोः कः सि । ~ इलि

In II/3,

सृज् + सिच् + ध्वम् II/3

सृज् + ध्वम् 8.2.26 इलो इलि । ~ सस्य लोपः

सृष् + ध्वम् 8.2.36 व्रश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः इलि

सृष् + द्वम् 8.4.40 षुना षुः । ~ स्तोः

सृङ् + द्वम् 8.4.53 इलां जश् इशि ।

In I/1,

सृज् + सिच् + इट्^{I/1}

सृष् + सि	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि
सृक् + षि	8.2.41 षढोः कः सि । ~ झालि
असृक्षि	6.4.71 लुड्लड्लृड्क्षवडुदातः । ~ अङ्गस्य

In I/2,

सृज् + सिच् + वहि^{I/2}

सृष् + स् + वहि	8.2.36 वश्वभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः । ~ धातोः झालि
सृक् + ष् + वहि	8.2.41 षढोः कः सि । ~ झालि
असृक्षवहि	6.4.71 लुड्लड्लृड्क्षवडुदातः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of सृज् (4AA) in लुड्/कर्तरि

अपत्स् + तड्

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असृष्ट	असृक्षाताम्	असृक्षत
मध्यमपुरुषः	असृष्टाः	असृक्षाथाम्	असृड्डवम्
उत्तमपुरुषः	असृक्षि	असृक्षवहि	असृक्षमहि

== लुड् ==

Conjugation of सृज् (4AA) in लुड्/कर्तरि

असृक्ष्य + तड्.

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	असृक्ष्यत	असृक्ष्येताम्	असृक्ष्यन्त
मध्यमपुरुषः	असृक्ष्यथाः	असृक्ष्येथाम्	असृक्ष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	असृक्ष्ये	असृक्ष्यावहि	असृक्ष्यामहि

26. मृष्ठं तितिक्षायाम् (4US)

[LSK] मृष्ठं तितिक्षायाम्^{7/1} ॥२६॥ to suffer

The content of the धातु is मृष्. The last अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् । The इत् being स्वरित्, this is उभयपदी-धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् । Since there is no indication for अनिट्, this is a सेट् धातु.

== लट् ==

[LSK] मृष्यति, मृष्यते^{III/1} ।

मृष् + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of मृष् (4US) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मृष्यति	मृष्यतः	मृष्यन्ति	मृष्यते	मृष्येते	मृष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	मृष्यषि	मृष्यथः	मृष्यथ	मृष्यसे	मृष्येथे	मृष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	मृष्यामि	मृष्यावः	मृष्यामः	मृष्ये	मृष्यावहे	मृष्यामहे

== लिट् ==

[LSK] ममर्ष^{III/1} ।

मृष् + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां पणलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

मृष् मृष् + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

मर्ष् मृष् + अ   7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।

म मृष् + अ   7.4.60 हलादिः शोषः । ~ अभ्यासस्य

म मर्ष् + अ   7.3.86 पुगन्तलघूपथस्य च । ~ गुणः

[LSK] ममर्षिथ^{II/1} । ममृषिषे^{II/1} ।

इट्-आगम is attached to all वलादि लिट् प्रत्ययs.

Conjugation of मृष् (4US) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	ममर्ष	ममृषतुः	ममृषुः	ममृषे	ममृषाते	ममृषिरे
मध्यमपुरुषः	ममृषिथ	ममृषथुः	ममृष	ममृषिषे	ममृषाथे	ममृषिध्वे
उत्तमपुरुषः	ममर्ष	ममृषिव	ममृषिम	ममृषे	ममृषिवहे	ममृषिमहे

== लुट् ==

[LSK] मर्षितासि ^{II/1} |

Conjugation of मृष् (4US) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मर्षिता	मर्षितारौ	मर्षितारः	मर्षिता	मर्षितारौ	मर्षितारः
मध्यमपुरुषः	मर्षितासि	मर्षितास्थः	मर्षितास्थ	मर्षितासे	मर्षितासाथे	मर्षिताध्वे
उत्तमपुरुषः	मर्षितास्मि	मर्षितास्वः	मर्षितास्मः	मर्षिताहे	मर्षितास्वहे	मर्षितास्महे

== लूट् ==

[LSK] मर्षिष्यति, मर्षिष्यते ^{III/1} |

Conjugation of मृष् (4US) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मर्षिष्यति	मर्षिष्यतः	मर्षिष्यन्ति	मर्षिष्यते	मर्षिष्यते	मर्षिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	मर्षिष्यसि	मर्षिष्यथः	मर्षिष्यथ	मर्षिष्यसे	मर्षिष्यथे	मर्षिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	मर्षिष्यामि	मर्षिष्यावः	मर्षिष्यामः	मर्षिष्ये	मर्षिष्यावहे	मर्षिष्यामहे

== लोट ==

Conjugation of मृष् (4US) in लोट/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मृष्यतु/मृष्यतात्	मृष्यताम्	मृष्यन्तु	मृष्यताम्	मृष्येताम्	मृष्यन्ताम्
मध्यमपुरुषः	मृष्य/मृष्यतात्	मृष्यतम्	मृष्यत	मृष्यष्व	मृष्येथाम्	मृष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	मृष्याणि	मृष्याव	मृष्याम	मृष्यै	मृष्यावहै	मृष्यामहै

== लङ् ==

Conjugation of मृष् (4US) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अमृष्यत्	अमृष्यताम्	अमृष्यन्	अमृष्यत	अमृष्येताम्	अमृष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अमृष्यः	अमृष्यतम्	अमृष्यत	अमृष्यथाः	अमृष्येथाम्	अमृष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमृष्यम्	अमृष्याव	अमृष्याम	अमृष्ये	अमृष्यावहि	अमृष्यामहि

== विधिलिङ् ==

Conjugation of मृष् (4US) in विधिलिङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मृष्येत्	मृष्येताम्	मृष्येयुः 6.1.96	मृष्येत	मृष्येयाताम्	मृष्येरन्
मध्यमपुरुषः	मृष्ये:	मृष्येतम्	मृष्येत	मृष्येथाः	मृष्येयाथाम्	मृष्येध्वम्
उत्तमपुरुषः	मृष्येयम्	मृष्येव	मृष्येम	मृष्येय	मृष्येवहि	मृष्येमहि

== आशीर्लिङ् ==

मृष् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङः यासुट्

In आत्मनेपद,

मर्ष् + इट् सीय् स् त्   7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

Conjugation of मृष्(4US) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	मृष्यात्	मृष्यास्ताम्	मृष्यासुः	मर्षिषीष्ट	मर्षिषीयास्ताम्	मर्षिषीरन्
मध्यमपुरुषः	मृष्या:	मृष्यास्तम्	मृष्यास्त	मर्षिषीष्टाः	मर्षिषीयास्थाम्	मर्षिषीध्वम्
उत्तमपुरुषः	मृष्यास्म	मृष्यास्व	मृष्यास्म	मर्षिषीय	मर्षिषीवहि	मर्षिषीमहि

== लुङ् ==

मृष् + लुङ्   3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः

मृष् + तिप्   3.4.78 तिसस्त्रिसिष्ठस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिष्वहिमहिङ् । ~ लस्य

मृष् + त्   3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

मृष् + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

मृष् + इट् स् + त्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

मृष् + इस् ईत्   7.3.96 अस्तिसिचोऽपृते । ~ हलि ईट्

मर्ष् + इस् ईत्   7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

मर्ष् + ई ईत्   8.2.28 इट ईटि । ~ सस्य लोपः

मर्ष् + ई त्   6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्लोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः ।

अट् मर्षीत्   6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

मृष् + सिच् + त्   3.1.44 च्लेः सिंच् ।

मृष् + इट् स् + त्   7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।

मर्ष् + इ स् + त्   7.3.86 पुगन्तलघूपधस्य च । ~ गुणः

मर्ष् + इष् + त्   8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

मर्ष् + इष् + ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

अट् + मर्षिष् 6.4.71 लुङ्गलुङ्गलुङ्गादुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of मृष् (4US) in लुङ्ग/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अमर्षीत्	अमर्षिष्टाम्	अमर्षिषुः	अमर्षिष्ट	अमर्षिषाताम्	अमर्षिष्टत
मध्यमपुरुषः	अमर्षीः	अमर्षिष्टम्	अमर्षिष्ट	अमर्षिष्टाः	अमर्षिषाथाम्	अमर्षिष्वम्
उत्तमपुरुषः	अमर्षिष्म्	अमर्षिष्व	अमर्षिष्म	अमर्षिषि	अमर्षिष्वहि	अमर्षिष्महि

== लुङ्ग ==

Conjugation of मृष् (4US) in लुङ्ग/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अमर्षिष्यत्	अमर्षिष्यताम्	अमर्षिष्यन्	अमर्षिष्यत	अमर्षिष्यताम्	अमर्षिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अमर्षिष्यः	अमर्षिष्यतम्	अमर्षिष्यत	अमर्षिष्यथाः	अमर्षिष्यथाम्	अमर्षिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अमर्षिष्यम्	अमर्षिष्याव	अमर्षिष्याम	अमर्षिष्ये	अमर्षिष्यावहि	अमर्षिष्यामहि

27. णह॑ बन्धने (4UA)

[LSK] णह॑ बन्धने^{7/1} ॥ २७॥ to tie, to bind

The content of the धातु is णह॑. The first letter ण is replaced by न before use by 6.1.65 णो नः । ~ धात्वादेः. The last अँ is इत् by 1.3.2 उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।. The इत् being स्वरित्, this is उभयपदी धातु by 1.3.12 अनुदात्तडित् आत्मनेपदम् ।. Since the vowel of the धातु is अनुदात्त्, this is अनिट्-धातु.

== लट् ==

[LSK] नह्यति, नह्यते^{III/1} ।

नह॑ + श्यन् + ति   3.1.69 दिवादिभ्यः श्यन् । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके

Conjugation of नह॑ (4UA) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नह्यति	नह्यतः	नह्यन्ति	नह्यते	नह्यते	नह्यन्ते
मध्यमपुरुषः	नह्यषि	नह्यथः	नह्यथ	नह्यसे	नह्यथे	नह्यवे
उत्तमपुरुषः	नह्यामि	नह्यावः	नह्यामः	नह्ये	नह्यावहे	नह्यामहे

== लिट् ==

[LSK] ननाह^{III/1} । नेहिथ, ननद्व^{II/1} ।

In परस्मैपद II/1, इट् is optional by 7.2.62 उपदेशोऽत्वतः । and 7.2.63 ऋतो भारद्वाज्यस्य ।. When थल् with इट् follows, एत्व and अभ्यासलोप by 6.4.121 थलि च सेटि । ~ अतः एकहल्मध्ये अनादेशादेः लिटि एत् अभ्यासलोपश्च विडति take place. In इट्-अभाव-पक्षे,

न नह॑ + थल्

न नध् + थ   8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि

न नध् + ध   8.2.40 झषस्तथोर्धोऽधः ।

न नद् + ध   8.4.53 झलां जश् झशि ।

[LSK] नेहे^{III/1} ।

In आत्मनेपद, the entire तड् is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्. Thus 6.4.120 अत एकहल्मध्येऽनदेशादेर्लिटि । ~ एत् अभ्यासलोपश्च विडति applies to all.

Conjugation of नह् (4UA) in लिट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	ननाह	नेहतुः	नेहः	नेहे	नेहाते	नेहिरे
मध्यमपुरुषः	नेहिथ/ननद्ध	नेहथुः	नेह	नेहिषे	नेहाथे	नेहिद्वे/नेहिष्वे
उत्तमपुरुषः	ननाह/ननह	नेहिव	नेहिम	नेहे	नेहिवहे	नेहिमहे

== लृट् ==

[LSK] नद्धा^{III/1}।

नह् + तास् + डा

नध् + ता 8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि

नध् + धा 8.2.40 इषस्तथोर्धोऽधः ।

नद् + धा 8.4.53 इलां जश इशि ।

Conjugation of नह् (4UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नद्धा	नद्धारौ	नद्धारः	नद्धा	नद्धारौ	नद्धारः
मध्यमपुरुषः	नद्धासि	नद्धास्थः	नद्धास्थ	नद्धासे	नद्धासाथे	नद्धाष्वे
उत्तमपुरुषः	नद्धास्मि	नद्धास्वः	नद्धास्मः	नद्धाहे	नद्धास्वहे	नद्धास्महे

== लृट् ==

[LSK] नत्यति^{III/1}।

नह् + स्य + ति

नध् + स्य + ति 8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि

नत् + स्य + ति 8.4.55 खरि च । ~ चर इलाम्

Conjugation of नह् (4UA) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नत्यति	नत्यतः	नत्यन्ति	नत्यते	नत्यते	नत्यन्ते
मध्यमपुरुषः	नत्यसि	नत्यथः	नत्यथ	नत्यसे	नत्यये	नत्यधे
उत्तमपुरुषः	नत्यामि	नत्यावः	नत्यामः	नत्ये	नत्यावहे	नत्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of नह् (4UA) in लोट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नह्यतु/नह्यतात्	नह्यताम्	नह्यन्तु	नह्यताम्	नह्येताम्	नह्यन्ताम्
मध्यमपुरुषः	नह्य/नह्यतात्	नह्यतम्	नह्यत	नह्यध्व	नह्येथाम्	नह्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	नह्यानि	नह्याव	नह्याम	नह्यै	नह्यावहे	नह्यामहे

== लङ् ==

Conjugation of नह् (4UA) in लङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अनह्यत्	अनह्यताम्	अनह्यन्	अनह्यत	अनह्येताम्	अनह्यन्त
मध्यमपुरुषः	अनह्यः	अनह्यतम्	अनह्यत	अनह्यथाः	अनह्येथाम्	अनह्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अनह्यम्	अनह्याव	अनह्याम	अनह्यै	अनह्यावहि	अनह्यामहि

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of नह् (4UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नह्येत्	नह्येताम्	नह्येयुः 6.1.96	नह्येत	नह्येयाताम्	नह्येरन्
मध्यमपुरुषः	नह्येः	नह्येतम्	नह्येत	नह्येथाः	नह्येयाथाम्	नह्येध्वम्
उत्तमपुरुषः	नह्येयम्	नह्येव	नह्येम	नह्येय	नह्येवहि	नह्येमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

नह् + यास् त्   3.4.104 किदाशिषि । ~ लिङ्गः यासुट्

In आत्मनेपद,

नह् + सीय् स् त्   3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।, 3.4.107 सुट् तिथोः ।

नघ् + सीय् स् त्   8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि

नत् + सीय् स् त्   8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्

Conjugation of नह् (4UA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	नह्यात्	नह्यास्ताम्	नह्यासुः	नत्सीष्ट	नत्सीयास्ताम्	नत्सीरन्
मध्यमपुरुषः	नह्याः	नह्यास्तम्	नह्यास्त	नत्सीष्ठाः	नत्सीयास्थाम्	नत्सीध्वम्
उत्तमपुरुषः	नह्यासम्	नह्यास्व	नह्यास्म	नत्सीय	नत्सीवहि	नत्सीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अनात्सीत्^{III/1} ।

नह् + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
नह् + तिप्	3.4.78 तिसिद्धसिप्थस्थमिवस्मस्तातांश्चासाथांविद्विहिङ् । ~ लस्य
नह् + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
नह् + सिच् + त्	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
नाह् + स् + त्	7.2.3 वद्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
नाह् + स् + ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
नाध् + स् + ईत्	8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि
नात् + स् + ईत्	8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्
अट् नात्सीत्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

When त्/थ्-beginning तिङ् follows,

नाह् + स् + ताम् ^{III/2}	7.2.3 वद्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
नाध् + स् + ताम्	8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि
नाध् + ताम्	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः
नाध् + धाम्	8.2.40 झषस्तथोर्धोऽधः ।
नाद् + धाम्	8.4.53 झलां जश् झाशि ।
अट् नाद्वाम्	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

When other तिङ् follows in परस्मैपद,

नह् + सिच् + उस्	3.4.109 सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च । ~ झेः उस्
नाह् + स् + उस्	7.2.3 वद्रजहलन्तस्याचः । ~ सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु
नाध् + स् + उस्	8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि
नात् + स् + उस्	8.4.55 खरि च । ~ चर् झलाम्
अट् नात्सुः	6.4.71 लुङ्लुङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, when त्/थ्-beginning तिङ् follows,

[LSK] अनञ्च^{III/1} ॥

नह् + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिंच् ।
नध् + स् + त	8.2.34 नहो धः । ~ धातोः झालि
नध् + त	8.2.26 झलो झालि । ~ सस्य लोपः
नध् + ध	8.2.40 झषस्तथोर्धोऽधः ।

नद् + ध 8.4.53 इलां जश् इशि ।

अट् नद्व 6.4.71 लुड्लुड्लुडुदात्तः । ~ अङ्गस्य

When other तद् follows,

नहू + सिच् + आताम्^{III/2} 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

नध् + स् + आताम् 8.2.34 नहो धः । ~ धातोः इलि

नत् + स् + आताम् 8.4.55 खरि च । ~ चर् इलाम्

In II/3,

नहू + सिच् + ध्वम्^{II/3} 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

नहू + ध्वम् 8.2.25 धि च । ~ सस्य लोपः

नध् + ध्वम् 8.2.34 नहो धः । ~ धातोः इलि

नद् + ध्वम् 8.4.53 इलां जश् इशि ।

Conjugation of नहू (4UA) in लुड्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	अनासीत्	अनाद्वाम्	अनात्सुः	अनद्व	अनत्साताम्	अनत्सत्
मध्यमपुरुषः:	अनासीः	अनाद्वम्	अनाद्व	अनद्वाः	अनत्साथाम्	अनद्वध्वम् 8.2.25
उत्तमपुरुषः:	अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्स्म	अनत्सि	अनत्स्वहि	अनत्स्महि

== लुड् ==

Conjugation of नहू (4UA) in लुड्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	अनत्स्यत्	अनत्स्यताम्	अनत्स्यन्	अनत्स्यत	अनत्स्येताम्	अनत्स्यन्त
मध्यमपुरुषः:	अनत्स्यः	अनत्स्यतम्	अनत्स्यत	अनत्स्यथाः	अनत्स्येथाम्	अनत्स्यध्वम्
उत्तमपुरुषः:	अनत्स्यम्	अनत्स्याव	अनत्स्याम	अनत्स्ये	अनत्स्यावहि	अनत्स्यामहि

[LSK] इति⁰ दिवादयः^{1/3} ॥४॥

Thus ends the section of धातुs starting with दिव्.

अथ स्वादयः

Now, in the topic of verbs, conjugation of धातु starting with सु.

1. षुज् अभिष्वे (5UA)

[LSK] षुज् अभिष्वे ^{7/1} || १ || to squeeze

Its meanings are: to make somebody bathe, to squeeze, to bathe, to distill.

The content of the धातु is षु. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।. Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम्, there will be इट्-आगम for वलादि लिट्. As for थल्, इट्-आगम is negated by 7.2.61 अचस्तास्वत् थल्यनिटो नित्यम्। ~ इट् न in Pāṇini's opinion. In भारद्वाज's opinion, इट्-आगम should come by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।. Thus two forms have to be made.

== लट् ==

षु

सु 6.1.65 धात्वादेः षः सः ।

सु + लट्/कर्तरि/III/1

सु + लट् 3.2.123 वर्तमाने लट् । ~ धातोः

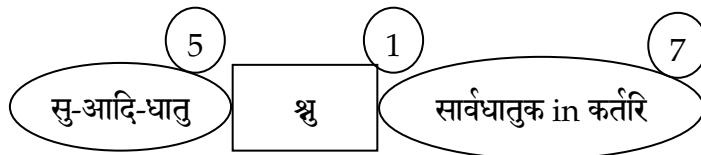
सु + तिप् 3.4.78 तिस्तिश्चित्थस्थमिवस्मस्तातांश्चथासाथांश्चमिष्वहिङ् । ~ लस्य

1.3.78 शेषात् कर्तरि परस्मैपदम् ।, 1.4.108 शेषे प्रथमः ।, 1.4.22 द्वेकयोर्द्विवचनैकवचने ।

Here, शप् by 3.1.68 कर्तरि शप् । ~ धातोः सार्वधातुके is प्राप्त. The next sūtra gives अपवाद to that.

[विधिसूत्रम्] 3.1.73 स्वादिभ्यः श्रुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

After धातु^s belong to सु-आदि-गण in धातुपाठ, श्रुः is suffixed when सार्वधातुक in active voice follows.

सु-आदिभ्यः ^{5/3} श्रुः ^{1/1} । ~ कर्तरि ^{7/1} धातोः ^{5/1} सार्वधातुके ^{7/1} प्रत्ययः ^{1/1} परः ^{1/1} च ⁰

2 words in the सूत्र; 6 words as अनुवृत्ति

- सु-आदिभ्यः 5/3 – सु आदि: येषां ते धातवः (116B)।, this is an adjective to धातोः..
- श्रुः 1/1 – This is the प्रत्यय. श्रुः is इत् by 1.3.8 लशकतद्विते। to make this सार्वधातुक by 3.4.113 तिङ्ग-शित् सार्वधातुकम्।. Being not पित्, श्रुः is treated like डित् by 1.2.4 सार्वधातुकमपित्। न् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। for intonation. The content is नु. The उ at the end of श्रु-ending अङ्ग is replaced by गुण when सार्वधातुक follows, but when अपित्-सार्वधातुक, which becomes डित् to nagate गुण, follows, उ is replaced by यण् by 6.4.84 हुश्वोः सार्वधातुके।, which is अपवाद to उवङ् by 6.4.77.
- कर्तरि 7/1 – From 3.1.68 कर्तरि शाप् ।; in विषयसप्तमी. This qualifies सार्वधातुके.
- धातोः 5/1 – From अधिकारसूत्र 3.1.91 धातोः ।, in दिग्योगे पञ्चमी connected to परः..
- सार्वधातुकके 7/1 – As defined by 3.4.113 तिङ्गशित्सार्वधातुकम्।; in परसप्तमी.

[LSK] शपः ^{6/1} अपवादः ^{1/1} ।

This is an अपवाद to शप्.

[LSK] सुनोति ^{III/1} ।

सु + श्रु + ति   3.1.73 स्वादिभ्यः श्रुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

श्रु being डिद्वत्, गुण on सु by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। does not occur.

सु + नो + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः अङ्गस्य

[LSK] सुनुतः ^{III/2} ।

सु + श्रु + तस्   3.1.73 स्वादिभ्यः श्रुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

तस् being डिद्वत्, गुण on श्रुः by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। does not occur.

[LSK] “हुश्वोः” इति ⁰ यण् ^{1/1} । सुन्वन्ति ^{III/3} ।

सु + अन्ति   7.1.4 झोऽन्तः । ~ प्रत्ययस्य

सु + श्रु + अन्ति   3.1.73 स्वादिभ्यः श्रुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

अन्ति being डिंडत्, गुण on श्व by 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। does not occur. उवङ् by 6.4.77

अचि श्वधातुभ्रवां य्वोरियङ्गुवडौ। becomes प्राप्त, which is negated by 6.4.87 हुश्ववोः सार्वधातुके।

सु + न् व् + अन्ति   6.4.87 हुश्ववोः सार्वधातुके। ~ यण् अनेकाचः असंयोगपूर्वस्य

सुन्वन्ति

[LSK] सुन्वः, सुनुवः^{1/2}।

सु + श्व + वस्   3.1.73 स्वादिभ्यः श्वः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सु + न् + वस्   6.4.107 लोपश्वास्यान्यतरस्यां म्वोः। ~ उतः प्रत्ययात् असंयोगपूर्वात्

प्रत्यय-अवयव उ, which is not preceded by संयोग is optionally elided when म्/व् follows.

In the other option, नु remains.

In आत्मनेपदे,

[LSK] सुनुते^{III/1}।

सु + श्व + ते   3.1.73 स्वादिभ्यः श्वः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

[LSK] सुन्वाते^{III/2}।

सु + श्व + आते   3.1.73 स्वादिभ्यः श्वः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सु + न् व् + आते   6.4.87 हुश्ववोः सार्वधातुके। ~ यण् एः अनेकाचः असंयोगपूर्वस्य

[LSK] सुन्वहे, सुनुवहे^{1/2}।

सु + श्व + वस्   3.1.73 स्वादिभ्यः श्वः। ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सु + न् + वस्   6.4.107 लोपश्वास्यान्यतरस्यां म्वोः। ~ उतः प्रत्ययात् असंयोगपूर्वात्

Conjugation of सु (5UA) in लट्/कर्तरि

सुनो + तिङ्, सुनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सुनोति	सुनुतः	सुन्वन्ति	सुनुते	सुन्वाते	सुन्वते
मध्यमपुरुषः	सुनोषि	सुनुथः	सुनुथ	सुनुषे	सुन्वाथे	सुनुध्वे
उत्तमपुरुषः	सुनोमि	सुन्वः/सुनुवः	सुन्मः/सुनुमः	सुन्वे	सुन्वहे/सुनुवहे	सुन्महे/सुनुमहे

== लिट् ==

[LSK] सुषाव, सुषुवे^{III/1} ।

षु

सु

6.1.65 धात्वादेः षः सः ।

सु + णल्

3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः

सु सु + अ

6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

सु सौ + अ

7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अङ्गस्य

सु साव् + अ

6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

सु षाव् + अ

8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ मूर्धन्यः सः

The स् is आदेश by 6.1.65 धात्वादेः षः सः ।

सु + एश

3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।

सु + सु + ए

6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।

सु + सउवड् + ए

6.4.77 अचि श्वधातुभ्रुवां य्वोरियुडुन्वडौ । ~ अङ्गस्य

Note that लिट् is not सार्वधातुक, thus यण् by 6.4.87 हुश्वोः सार्वधातुके । does not apply.

For वलादि-प्रत्यय, इट्-आगम is to be attached because सु is not listed in क्रादिनियम. As for थल्, इट्-आगम is optional because सु is अजन्त and नित्य अनिट् for तास्, but not ऋदन्त.

When घम् follows, मूर्धन्यत्व of ध् is optional because घम् takes इट्, which is preceded by इण्, which is व् in this case.

Conjugation of सु (5UA) in लिट्/कर्तरि

सुषु + तिड्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सुषाव	सुषुवतुः	सुषुवुः	सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे
मध्यमपुरुषः	सुषविथ्/सुषोथ्	सुषुवथुः	सुषुव	सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविढ्वे/सुषुविघ्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	सुषाव्/सुषव्	सुषविव	सुषविम्	सुषवे	सुषविवहे	सुषविमहे

== लट् ==

[LSK] सोता^{III/1} |

Conjugation of सु (5UA) in लट्/कर्तरि

सो + तास् + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सोता	सोतारौ	सोतारः	सोता	सोतारौ	सोतारः
मध्यमपुरुषः	सोतासि	सोतास्थः	सोतास्थ	सोतासे	सोतासाथे	सोताध्वे
उत्तमपुरुषः	सोतास्मि	सोतास्वः	सोतास्मः	सोताहे	सोतास्वहे	सोतास्महे

== लट् ==

[LSK] सोष्यति, सोष्यते^{III/1} |

Conjugation of सु (5UA) in लट्/कर्तरि

सोष्य (अदन्त-अङ्ग) + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सोष्यति	सोष्यतः	सोष्यन्ति	सोष्यते	सोष्यते	सोष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	सोष्यसि	सोष्यथः	सोष्यथ	सोष्यसे	सोष्यथे	सोष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	सोष्यामि	सोष्यावः	सोष्यामः	सोष्ये	सोष्यावहे	सोष्यामहे

== लोट् ==

In the same manner as लट्.

सु + तु^{III/1}

3.4.86 एरुः । ~ लोटः

सु + शु + तु

3.1.73 स्वादिभ्यः शुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सु + नो + तु

7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

सुनोतु

सु + शु + ताम्^{III/2}

3.1.73 स्वादिभ्यः शुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

सुनुताम्

[LSK] सुनु^{II/1} ।

सु + शु + हि   3.4.87 सेर्वपिच्च । ~ लोटः

सु + नु   6.4.106 उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । ~ हैः लुक्

[LSK] सुनवानि^{I/1} ।

For both पद, the धातु takes गुण for उत्तमपुरुष in all वचनs because of 3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च ।.

सु + शु + आट् नि   3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः

सु + नो + आनि   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

सु + नव् + आनि   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

In आत्मनेपद,

[LSK] सुनवै^{I/1} ।

सु + शु + ऐ   3.4.93 एत ऐ । ~ उत्तमस्य लोटः

सु + नु + आट् ऐ   3.4.92 आडुत्तमस्य पिच्च । ~ लोटः

सु + नु + ऐ   6.1.90 आटश्च । ~ वृद्धिः एकः पूर्वपरयोः संहितायाम्

सु + नो + ऐ   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

सु + नव् + ऐ   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Conjugation of सु (5UA) in लोट्/कर्तरि

सुनो + तिङ्, सुनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सुनोतु/सुनुतात्	सुनुताम्	सुन्वन्तु 6.4.87	सुनुताम्	सुन्वाताम् 6.4.87	सुन्वताम् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	सुनु/सुनुतात्	सुनुतम्	सुनुत	सुनुष्व	सुन्वाथाम् 6.4.87	सुनुष्वम्
उत्तमपुरुषः	सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	सुनवै	सुनवावहै	सुनवामहै

== लङ् ==

In the same manner as लट्

Conjugation of सु (5UA) in लङ् / कर्तरि

असुनो + तिङ्, असुनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन् 6.4.87	असुनुत्	असुन्वाताम् 6.4.87	असुन्वत् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	असुनोः	असुनुतम्	असुनुत्	असुनुथाः	असुन्वाथाम् 6.4.87	असुनुध्वम्
उत्तमपुरुषः	असुनवम्	असुन्व/असुनुव 6.4.107	असुन्म/असुनुम 6.4.107	असुन्वि	असुन्वहि/असुनुवहि 6.4.107	असुन्महि/असुनुमहि 6.4.107

== विधिलिङ् ==

[LSK] सुनुयात्^{III/1} ।

सु + श्व + यास् + त्

In आत्मनेपद,

सु + श्व + सीय् + त

सु + नु + ईय् + त 7.2.79 लिङः सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

सु + न् व् + ईय् + त 6.4.87 हुश्वोः सार्वधातुके । ~ यण् एः अनेकाच्चः असंयोगपूर्वस्य

Conjugation of सु (5UA) in विधिलिङ् / कर्तरि

सुनुया + तिङ् in परस्मैपद, सुन्वीय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयः 6.1.96	सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्
मध्यमपुरुषः	सुनुयाः	सुनुयातम्	सुनुयात्	सुन्वीथाः	सुन्वीयाथाम्	सुन्वीध्वम्
उत्तमपुरुषः	सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम्	सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि

== आशीर्लिङ् ==

[LSK] सूयात्^{III/1} ॥

सू + यास् त् 7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अङ्गस्य यि किञ्चति

In आत्मनेपद्,

सो + सीय् स् त् 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of सु (5UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

सू + यास् + तिङ् in परस्मैपद्, सो + षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	सूयात्	सूयास्ताम्	सूयासुः	सोषीष्ट	सोषीयास्ताम्	सोषीरन्
मध्यमपुरुषः:	सूया:	सूयास्तम्	सूयास्त	सोषीष्टाः	सोषीयास्थाम्	सोषीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	सूयास्म्	सूयास्व	सूयास्म	सोषीय	सोषीवहि	सोषीमहि

== लुङ् ==

सु + लुङ् 3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः

सु + तिप् 3.4.78 तिस्तिङ्गसिष्ठस्थमिब्बस्मस्तातांश्चासाथांध्वमिङ्गहिङ् । ~ लस्य

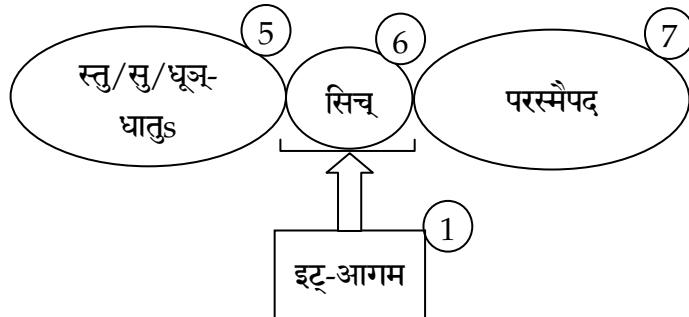
सु + त् 3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः

सु + सिच् + त् 3.1.44 च्छ्लेः सिँच् ।

In परस्मैपद्, इट्-आगम is given to सिच् for सु-धातु by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.72 स्तुसुधूञ्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्

After स्तु/सु/धूञ्-धातुs, there will be इट् for सिच् when परस्मैपद follows.

स्तु-सु-धूञ्यः^{5/3} परस्मैपदेषु^{7/3} । ~ सिचः^{6/1} इट्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- स्तु-सु-धूञ्यः 5/3 – षुज् स्तुतौ (2UA) to praise, षुज् अभिष्वे (5UA) to extract juice¹⁰, धूञ् कम्पने (5UV/9UV/10US) to shake; in पूर्वपञ्चमी.

These धातुs are अनिट् by 7.2.10 एकाच उपदेशोऽनुदात्तात् । or वेट् by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूञ्जादितो वा । .

This sūtra gives अपवाद for that.

- परस्मैपदेषु 7/3 – In परस्मैपदी.
- सिचः 6/1 – In स्थानेयोगा षष्ठी.
- इट् 1/1 – इट् is again told in 7.2.66 इडत्यर्तिव्ययतीनाम् । after the अनुवृत्ति of न (इट्) from 7.2.58 ended at 7.2.65.

[LSK] एम्यः^{5/3} सिचः^{6/1} इट्^{1/1} स्यात्^{III/1} परस्मैपदेषु^{7/3} ।

After स्तु, सु, धूञ्-धातुs, इट्-आगम is attached to सिच् when परस्मैपद follows.

[LSK] असावीत्, असोष्ट^{III/1} ॥

सु + इट् स + त्	7.2.72 स्तुसुधूञ्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्
सु + इस् ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हृलि ईट्
सौ + इस् ईत्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य
सौ + इ ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः

¹⁰ There are three सु-धातुs: षु प्रसवैश्वययोः (1PA/2PA), and षुज् अभिष्वे (5UA). There are two views about सु in this sūtra: one is for all and the other is only for षुज् because the previous and latter धातुs in this sūtra are जित्. [SK for षु प्रसवैश्वययोः (2PA)] असावीत् । पूर्वोत्तराभ्यां जिज्ञां साहचर्यात्सुनोत्तरेव ग्रहणमिति पक्षे असौषीत् ।

सौ + ईत्	6.1.101 अकः सर्वर्णं दीर्घः। by the help of (वा.) सिजलोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः।
साव् + ईत्	6.1.78 एचोऽयवायावः। ~ अन्ति संहितायाम्
अट् सार्वीत्	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गुदात्तः। ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद,

सु + च्छ्ल + त	3.1.43 च्छ्ल लुङ्गि। ~ धातोः
सु + सिंच् + त	3.1.44 च्छ्ले: सिंच्।
सो + स् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः। ~ गुणः
अट् + सो + स् + त	6.4.71 लुङ्गलङ्गलृङ्गुदात्तः। ~ अङ्गस्य
असोष् त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः। ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः
असोष् ट	8.4.41 षुना षुः। ~ स्तोः

Conjugation of सु (5UA) in लुङ्ग/कर्तरि

असौ + सिंच् + तिङ् in परस्मैपद, असोष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	असार्वीत्	असाविष्टाम्	असाविषुः	असोष्	असोषाताम्	असोषत्
मध्यमपुरुषः:	असार्वीः	असाविष्टम्	असाविष्ट	असोष्टाः	असोषाथाम्	असोढ्वम्
उत्तमपुरुषः:	असाविष्म्	असाविष्व	असाविष्म	असोषि	असोष्वहि	असोष्महि

== लुङ्ग ==

Conjugation of सु (5UA) in लुङ्ग/कर्तरि

असोष्य + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	असोष्यत्	असोष्यताम्	असोष्यन्	असोष्यत	असोष्यताम्	असोष्यन्त
मध्यमपुरुषः:	असोष्यः	असोष्यतम्	असोष्यत	असोष्यथाः	असोष्यथाम्	असोष्यच्वम्
उत्तमपुरुषः:	असोष्यम्	असोष्याव	असोष्याम	असोष्ये	असोष्यावहि	असोष्यामहि

2. चिंचयने (5UA)

[LSK] चिंचयने ^{7/1} ॥२॥ to heap, to collect

The content of the धातु is चि. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले । Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्.

The entire conjugation is like of सु-धातु, except for लिट् and लुड् in परस्मैपद. In लिट्, there is optional कुत्व by 7.3.58 विभाषा चेः ।, which is going to be introduced. In लुड् in परस्मैपद, सु-धातु takes इट्-आगम by 7.2.72 स्तुसुधून्म्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्, which is not applicable for चि-धातु.

== लट् ==

[LSK] चिनोति, चिनुते ^{III/1} ॥

चि + शु + ति   3.1.73 स्वादिभ्यः श्रुः । ~ कर्तरि धातोः सार्वधातुके प्रत्ययः परः च

चि + नो + ति   7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य

Conjugation of चि (5UA) in लट्/कर्तरि

चिनो + तिड्, चिनु + अपित् तिड्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चिनोति	चिनुतः	चिन्वन्ति 6.4.87	चिनुते	चिन्वाते 6.4.87	चिन्वते
मध्यमपुरुषः	चिनोषि	चिनुथः	चिनुथ	चिनुषे	चिन्वाथे 6.4.87	चिनुध्वे
उत्तमपुरुषः	चिनोमि	चिन्वः/चिनुवः	चिन्मः/चिनुमः	चिन्वे	चिन्वहे/चिनुवहे	चिन्महे/चिनुमहे

== लिट् ==

चि + णल्   3.4.82 परस्मैपदानां णलतुचिरस्थलयुसणल्वमाः । ~ लिटः

चि चि + अ   6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

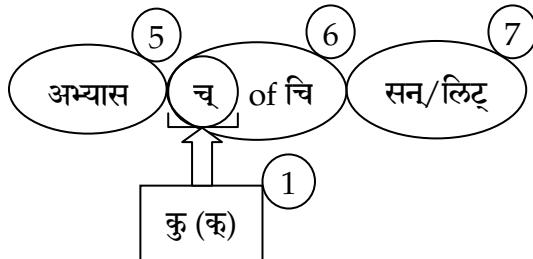
चि चै + अ   7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अङ्गस्य

चि चाय् + अ   6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

Here, there is optional कुत्व for चि-धातु which is taught in the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.3.58 विभाषा चेः । ~ सन्निलिटोः अभ्यासात् चजोः कु

After अभ्यास, the च् of चि-धातु is optionally replaced by कर्वग् when सन्/लिट् follows.

विभाषा⁰ चेः^{6/1} । ~ सन्-लिटोः^{7/2} अभ्यासात्^{5/1} चजोः^{6/2} कु^{1/1}

2 words in the सूत्र; 4 words as अनुवृत्ति

- विभाषा 0 – कृत्व, the कार्य of this sūtra, is optional.
- चेः 6/1 – Of चि-धातु; in सम्बन्धे षष्ठी to चजोः.
- सन्-लिटोः 7/2 – From 7.3.57 सन्निलिटोर्जः ।; in परसप्तमी.
- अभ्यासात् 5/1 – From 7.3.55 अभ्यासात् ।; in पूर्वपञ्चमी.
- चजोः 6/2 – From 7.3.52 चजोः कु घिण्णयतोः ।; letter च् and ज् in ID; in स्थानेयोगा षष्ठी.
- कु 1/1 – From 7.3.52 चजोः कु घिण्णयतोः ।; this is आदेश. By the help of 1.1.50 स्थानेऽन्तरतमः ।, the nearest of च् out of five letters of कु is decided as कु.

[LSK] अभ्यासात्^{5/1} परस्य^{6/1} कृत्वम्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} सनि^{7/1} लिटि^{7/1} च⁰ ।

कर्वग् is optionally the substitute (in the place of च् of चि-धातु) after अभ्यास when सन् or लिट् follows.

[LSK] चिकाय, चिचाय^{III/1} ।

चि चाय् + अ

चि काय् + अ 7.3.58 विभाषा चेः । ~ सन्निलिटोः अभ्यासात् चजोः कु

[LSK] चिक्ये, चिच्ये^{III/1} ।

When अजादि कित् follows, यण् takes place by 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण्.

चि + एश 3.4.81 लिटस्तद्योरशिरेच् ।

चि + चि + ए 6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य with 1.1.59 द्विर्वचनेऽचि ।

चि + च् य् + ए 6.4.82 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य । ~ यण् अङ्गस्य

चि + क् य् + ए 7.3.58 विभाषा चेः । ~ सन्निलिटोः अभ्यासात् चजोः कु

Conjugation of चि (5UA) in लिट्/कर्तरि

कुत्व-पक्षे

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चिकाय	चिक्यतुः	चिक्युः	चिक्ये	चिक्याते	चिक्यिरे
मध्यमपुरुषः	चिक्यिथ/चिकेथ	चिक्यथुः	चिक्य	चिक्यिषे	चिक्याथे	चिक्यिद्वे/चिक्यिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	चिकाय/चिक्य	चिक्यिव	चिक्यिम	चिक्ये	चिक्यिवहे	चिक्यिमहे

कुत्व-अभाव-पक्षे.

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चिचाय	चिच्यतुः	चिच्युः	चिच्ये	चिच्याते	चिच्यिरे
मध्यमपुरुषः	चिच्यिथ/चिचेथ	चिच्यथुः	चिच्य	चिच्यिषे	चिच्याथे	चिच्यिद्वे/चिच्यिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	चिचाय/चिच्य	चिच्यिव	चिच्यिम	चिच्ये	चिच्यिवहे	चिच्यिमहे

== लुट् ==

Conjugation of चि (5UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चेता	चेतारौ	चेतारः	चेता	चेतारौ	चेतारः
मध्यमपुरुषः	चेतासि	चेतास्थः	चेतास्थ	चेतासे	चेतासाथे	चेताध्वे
उत्तमपुरुषः	चेतास्मि	चेतास्वः	चेतास्मः	चेताहे	चेतास्वहे	चेतास्महे

== लृट ==

Conjugation of चि (5UA) in लृट/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चेष्टति	चेष्टतः	चेष्टन्ति	चेष्टते	चेष्टते	चेष्टन्ते
मध्यमपुरुषः	चेष्टसि	चेष्टथः	चेष्टथ	चेष्टसे	चेष्टये	चेष्टध्वे
उत्तमपुरुषः	चेष्टामि	चेष्टावः	चेष्टामः	चेष्टे	चेष्टावहे	चेष्टामहे

== लोट ==

Conjugation of चि (5UA) in लोट/कर्तरि

चिनो + तिङ्, चिनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	चिनोतु/चिनुतात्	चिनुताम्	चिन्वन्तु 6.4.87	चिनुताम्	चिन्वाताम् 6.4.87	चिन्वताम् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	चिनु/चिनुतात्	चिनुतम्	चिनुत	चिनुष्ठ	चिन्वाथाम् 6.4.87	चिनुध्वम्
उत्तमपुरुषः	चिनवानि	चिनवाव	चिनवाम	चिनवै	चिनवावहै	चिनवामहै

== लङ् ==

Conjugation of चि (5UA) in लङ्/कर्तरि

अचिनो + तिङ्, अचिनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अचिनोत्	अचिनुताम्	अचिन्वन् 6.4.87	अचिनुत	अचिन्वाताम् 6.4.87	अचिन्वत 7.1.5
मध्यमपुरुषः	अचिनोः	अचिनुतम्	अचिनुत	अचिनुथाः	अचिन्वाथाम् 6.4.87	अचिनुध्वम्
उत्तमपुरुषः	अचिनवम्	अचिन्व/अचिनुव 6.4.107	अचिन्म/अचिनुम 6.4.107	अचिन्वि	अचिन्वहि/अचिनुवहि 6.4.107	अचिन्महि/अचिनुमहि 6.4.107

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of चि (5UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि
चिनुया + तिङ् in परस्मैपद, चिन्वीय् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	चिनुयात्	चिनुयाताम्	चिनुयुः 6.1.96	चिन्वीत	चिन्वीयाताम्	चिन्वीरन्
मध्यमपुरुषः:	चिनुयाः	चिनुयातम्	चिनुयात	चिन्वीथाः	चिन्वीयाथाम्	चिन्वीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	चिनुयाम्	चिनुयाव	चिनुयाम	चिन्वीय	चिन्वीवहि	चिन्वीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

ची + यास् त 7.4.25 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः । ~ अञ्जस्य यि किङति

In आत्मनेपद,

चे + सीय् स् त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of चि (5UA) in आशीर्लिङ्गः/कर्तरि
ची + यास् + तिङ् in परस्मैपद, चे + षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	चेषीष्ट	चेषीयास्ताम्	चेषीरन्
मध्यमपुरुषः:	चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	चेषीष्टाः	चेषीयास्ताम्	चेषीध्वम्
उत्तमपुरुषः:	चीयास्म्	चीयास्व	चीयास्म	चेषीय	चेषीवहि	चेषीमहि

== लुङ् ==

[LSK] अचैषीत्, अचेष्^{III/1} ॥

चि + लुङ्	3.2.110 लुङ् । ~ भूते धातोः
चि + तिप्	3.4.78 तिसरिङ्गसिप्थस्थमिव्वस्मस्तातांशाथासाथांव्वमिव्वहिङ् । ~ लस्य
चि + त्	3.4.100 इतश्च । ~ डितः लस्य परस्मैपदस्य लोपः
चि + सिन्च् + त्	3.1.44 च्छ्लः सिन्च् ।
चि + स् + ईट् त्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
चै + स् + ईत्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य
चै + ष् + ईत्	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
अट् चैषीत्	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of चि (5UA) in लुङ्/कर्तरि

अचौष् + तिङ् in परस्मैपद, अचेष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	असावीत्	असाविष्टम्	असाविषुः	अचेष्	अचेषाताम्	अचेषत्
मध्यमपुरुषः	असावीः	असाविष्टम्	असाविष्ट	अचेष्टाः	अचेषाथाम्	अचेष्टवम्
उत्तमपुरुषः	असाविष्म्	असाविष्व	असाविष्म	अचेषि	अचेष्वहि	अचेष्वहि

== लृङ् ==

Conjugation of चि (5UA) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अचेष्यत्	अचेष्यताम्	अचेष्यन्	अचेष्यत	अचेष्यताम्	अचेष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अचेष्यः	अचेष्यतम्	अचेष्यत	अचेष्यथाः	अचेष्यथाम्	अचेष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अचेष्यम्	अचेष्याव	अचेष्याम	अचेष्ये	अचेष्यावहि	अचेष्यामहि

3. स्त्रुज् आच्छादने (5UA)

[LSK] स्त्रुज् आच्छादने^{7/1} ॥३॥ to cover

The content of the धातु is स्त्रृ. ज् is इत् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्त-जितः कर्त्तभिप्राये क्रियाफले । Being अनुदात्तधातु, it is अनिट्-धातु by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट्. For लिट्, being not listed in क्रादिनियम, there will be इट्-आगम for वलादि लिट्. As for थल्, there is only one अनिट् form by 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य । because the धातु is अनिट्.

== लट् ==

Conjugation of स्त्रृ (5UA) in लट्/कर्तरि

स्त्रणो + तिङ्, स्त्रणु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	स्त्रणोति	स्त्रणुतः	स्त्रणवन्ति	स्त्रणुते	स्त्रणवाते	स्त्रणवते
मध्यमपुरुषः:	स्त्रणोषि	स्त्रणुथः	स्त्रणुथ	स्त्रणुषे	स्त्रणवाथे	स्त्रणुष्वे
उत्तमपुरुषः:	स्त्रणोमि	स्त्रणवः/स्त्रणुवः	स्त्रण्मः/स्त्रणुमः	स्त्रन्वे	स्त्रणवहे/स्त्रणुवहे	स्त्रण्महे/स्त्रणुमहे

== लिट् ==

स्त्रृ + णल्

3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिट्:

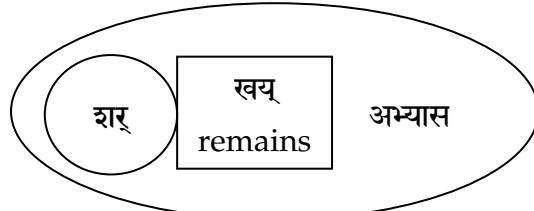
स्त्रृ स्त्रृ + अ

6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य

Here, by 7.4.60 हलादिः शेषः ।, स् is to be remained in the अभ्यास. The next sūtra gives an अपवाद् for this.

[विधिसूत्रम्] 7.4.61 शर्पूर्वा: खयः । ~ शेषाः अभ्यासस्य

Of अभ्यास, when खय् letter is preceded by शर्, that खय् remains. Other consonants are to be elided.

शर्-पूर्वा: 1/3 खयः 1/3 । ~ शेषाः 1/3 अभ्यासस्य 6/1

2 words in the सूत्र; 2 words as अनुवृत्ति

- शर्-पूर्वा: 1/3 – शर् पूर्वः येभ्यः ते शर्पूर्वाः (115B)।; this is an adjective to खयः.
- खयः 1/3 – प्रत्याहारः खय्; consonants as 2nd of the classes. This is उद्देश, presented as a subject.
- शेषाः 1/3 – This is विधेय, as a predicate, to be done. From 7.4.60 हलादिः शेषः ।. शिष्यन्ते इति शेषाः, कर्मणि व्युत्पत्तिः ।; what is left is called शेष. (शिष् + कर्मणि घञ्)
- अभ्यासस्य 6/1 – From 7.4.58 अत्र लोपेऽभ्यासस्य । in अवयवषष्टी to हल्.

[LSK] अभ्यासस्य 6/1 शर्-पूर्वा: 1/3 खयः 1/3 शिष्यन्ते III/3 अन्ये 1/3 हलः 1/3 लुप्यन्ते III/3 ।

खय् preceded by शर् of अभ्यास remains. Other consonants are elided.

[LSK] तस्तार III/1 ।

स्तृ + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां पणलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
स्तृ स्तृ + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
तृ स्तृ + अ	7.4.61 शर्पूर्वाः खयः । ~ शेषाः अभ्यासस्य
तर् स्तृ + अ	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।
त स्तृ + अ	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
त स्तार् + अ	7.2.115 अचो ज्ञिणति । ~ वृद्धिः अज्ञस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।

In आत्मनेपद,

[LSK] तस्तरे III/1 ।

स्तृ + एश	3.4.81 लिटस्तद्योरेशिरेच् ।
स्तृ स्तृ + ए	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
तृ स्तृ + ए	7.4.61 शर्पूर्वाः खयः । ~ शेषाः अभ्यासस्य

तर् स्तु + ए	7.4.66 उरत् । ~ अभ्यासस्य with 1.1.60 उरण् रपरः ।
त स्तु + ए	7.4.60 हलादिः शेषः । ~ अभ्यासस्य
त स्तर् + ए	7.4.10 ऋतश्च संयोगादेर्गुणः । ~ लिटि

Conjugation of स्तु (5UA) in लिट्/कर्तरि

तस्तु + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे
मध्यमपुरुषः	तस्तर्थ	तस्तरथुः	तस्तर	तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिङ्ग्वे/तस्तरिध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	तस्तार/तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे

== लुट् ==

स्तर् + तास् + डा	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
-------------------	--

Conjugation of स्तु (5UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तर्ता	स्तर्तारौ	स्तर्तारः	स्तर्ता	स्तर्तारौ	स्तर्तारः
मध्यमपुरुषः	स्तर्तासि	स्तर्तास्थः	स्तर्तास्थ	स्तर्तासे	स्तर्तासाथे	स्तर्ताध्वे
उत्तमपुरुषः	स्तर्तास्मि	स्तर्तास्वः	स्तर्तास्मः	स्तर्ताहे	स्तर्तास्वहे	स्तर्तास्महे

== लुट् ==

स्तु + इ स्य + ति	7.2.70 ऋद्धनोः स्ये । ~ इट् आर्धधातुकस्य वलादेः
स्तर् + इ स्य + ति	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः

Conjugation of स्तू (5UA) in लट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तरिष्यति	स्तरिष्यतः	स्तरिष्यन्ति	स्तरिष्यते	स्तरिष्येते	स्तरिष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	स्तरिष्यसि	स्तरिष्यथः	स्तरिष्यथ	स्तरिष्यसे	स्तरिष्येथे	स्तरिष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	स्तरिष्यामि	स्तरिष्यावः	स्तरिष्यामः	स्तरिष्ये	स्तरिष्यावहे	स्तरिष्यामहे

== लोट् ==

Conjugation of स्तू (5UA) in लोट्/कर्तरि

स्तूणो + तिङ्, स्तूणु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तूणोतु/स्तूणुतात्	स्तूणुताम्	स्तूणवन्तु 6.4.87	स्तूणुताम्	स्तून्वाताम् 6.4.87	स्तून्वताम् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	स्तूणु/स्तूणुतात्	स्तूणुतम्	स्तूणुत	स्तूणुष्व	स्तून्वाथाम् 6.4.87	स्तूणुष्वम्
उत्तमपुरुषः	स्तूणवानि	स्तूणवाव	स्तूणवाम	स्तूणवै	स्तूणवावहै	स्तूणवामहै

== लङ् ==

Conjugation of स्तू (5UA) in लङ्/कर्तरि

अस्तूणो + तिङ्, अस्तूणु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तूणोत्	अस्तूणुताम्	अस्तूणवन् 6.4.87	अस्तूणुत	अस्तूणवाताम् 6.4.87	अस्तूणवत् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	अस्तूणो	अस्तूणुतम्	अस्तूणुत	अस्तूणुथाः	अस्तूणवाथाम् 6.4.87	अस्तूणुष्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्तूणवाम्	अस्तूणव /अस्तूणुव 6.4.107	अस्तूणम /अस्तूणुम 6.4.107	अस्तूणिव	अस्तूणवहि /अस्तूणुवहि 6.4.107	अस्तूणमहि /अस्तूणुमहि 6.4.107

== विधिलिङ्गः ==

Conjugation of स्त् (5UA) in विधिलिङ्गः/कर्तरि

स्तृणुया + तिङ्गः in परस्मैपद, स्तृण्वीय + तिङ्गः in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	स्तृणुयात्	स्तृणुयाताम्	स्तृणुयुः 6.1.96	स्तृण्वीत	स्तृण्वीयाताम्	स्तृण्वीरन्
मध्यमपुरुषः:	स्तृणुयाः	स्तृणुयातम्	स्तृणुयात्	स्तृण्वीथाः	स्तृण्वीयाथाम्	स्तृण्वीध्रम्
उत्तमपुरुषः:	स्तृणुयाम्	स्तृणुयाव	स्तृणुयाम्	स्तृण्वीय	स्तृण्वीवहि	स्तृण्वीमहि

== आशीर्लिङ्गः ==

[LSK] “गुणोऽर्ति” (7.4.29) इति^० गुणः^{१/१} | स्तर्यात्^{३/१} ||

The लिङ्गः with यासुट् being डित्, गुण is prohibited by 1.1.5 किञ्चति च | ~ न गुणः. However, 7.4.29 गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः | gives गुण.

स्त् + यासुट् त्   3.4.103 यासुट् परस्मैपदेषूदात्तो डिञ्च्च ।

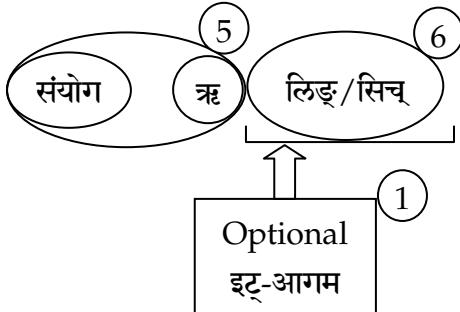
स्तर् + यास् त्   7.4.29 गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः | ~ यग्निलङ्घ्ने ऋतः यि अङ्गस्य

स्तर्यात्

In आत्मनेपद, इट्-आगम gains अप्राप्त-विभाषा by the next sūtra.

[विधिसूत्रम्] 7.2.43 ऋतश्च संयोगादेः । ~ लिङ्गिचोः आत्मनेपदेषु वा इट्

After संयोग-beginning and ऋ-ending धातु, इट्-आगम is optionally attached to लिङ्ग and सिच् in आत्मनेपद.

ऋतः^{5/1} च⁰ संयोगादेः^{5/1} । ~ लिङ्ग-सिचोः^{6/2} आत्मनेपदेषु^{7/3} वा⁰ इट्^{1/1}

2 words in the सूत्र, 4 words as अनुवृत्ति

- ऋतः 5/1 – ऋत् in पूर्वपञ्चमी. Since लिङ्ग and सिच्, which are प्रत्यय after धातु, are in षष्ठी, and with the help of अङ्गस्य-अधिकार, that which precedes is understood as धातु. Thus “धातोः^{5/1}” should be supplied in our understanding. By तदन्तविधि, “ऋदन्त-धातोः” is understood;
- च 0 – This brings down the whole context from the previous sūtra: 7.2.42 लिङ्ग-सिचोरात्मनेपदेषु ।
- संयोगादेः 5/1 – संयोगः आदिः यस्य स संयोगादिः यस्मात् (116B) ।; this is विशेषण for धातोः.
- लिङ्ग-सिचोः 6/2 – लिङ्गः च सिच् च लिङ्ग-सिचौ, तयोः (ID); in स्थानेयोगा षष्ठी.
- आत्मनेपदेषु 7/3 – In विषयसप्तमी; “with reference to आत्मनेपद”.
- वा 0 – From 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।; इट्-आगम is optional.
- इट् 1/1 – This is आगम. By 1.1.46 आद्यन्तौ टकितौ ।, it becomes a beginning part of what is told in षष्ठी.

[LSK] ऋदन्तात्^{5/1} संयोगादेः^{5/1} परयोः^{6/2} लिङ्ग-सिचोः^{6/2} इट्^{1/1} वा⁰ स्यात्^{III/1} तडिः^{7/1} ।

After ऋ-ending and संयोग-beginning धातु, लिङ्ग and सिच् optionally takes इट्-आगम when तड़ follows.

[LSK] स्तूरिषीष्, स्तूषीष्^{II/1} ।

स्तू + सीयुट् त 3.4.102 लिङ्गः सीयुट् ।

स्तू + सीय् सुट् त 3.4.107 सुट् तिथोः । ~ लिङ्गः

स्तू + इट् सीय् स् त 7.2.43 ऋतश्च संयोगादेः । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः

स्तू + इसी स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

स्त्रू + इसी स् त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, 1.1.60 उरण् रपरः ।

स्त्रू + इषी स् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

स्त्रू + इषी ष् ट 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

स्त्रू + इषी ष् ट 8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः

इट्-अभाव-पक्षे,

स्तृ + सी स् त

Since झलादि लिङ् gains कित्त्व by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्-सिचौ आत्मनेपदेषु झल् कित, there is गुणनिषेध.

Conjugation of स्तृ (5UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

स्त्रू + यास् + तिङ् in परस्मैपद, स्त्रू + इषी(य) / स्तृ + षी(य) + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	स्तर्यात्	स्तर्यास्ताम्	स्तर्यासुः	स्तरिषीष् /स्तृषीष्	स्तरिषीयास्ताम् /स्तृषीयास्ताम्	स्तरिषीरन् /स्तृषीरन्
मध्यमपुरुषः	स्तर्या:	स्तर्यास्तम्	स्तर्यास्त	स्तरिषीष्ठाः /स्तृषीष्ठाः	स्तरिषीयास्थाम् /स्तृषीयास्थाम्	स्तरिषीढ्वम्/स्तरिषीच्वम् /स्तृषीढ्वम्
उत्तमपुरुषः	स्तर्यासम्	स्तर्यास्व	स्तर्यास्म	स्तरिषीय /स्तृषीय	स्तरिषीवहि /स्तृषीवहि	स्तरिषीमहि /स्तृषीमहि

== लुड् ==

In परस्मैपद,

स्तृ + सिच् + त् 3.1.44 च्लेः सिंच् ।

स्तृ + स् + ईट् त् 7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्

स्तार् + स् + ईत् 7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य

स्तार् + ष् ईत् 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः

अट् स्तार्षीत् 6.4.71 लुड्लङ्लृङ्खुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, there are two forms, with and without इट् for सिच् by 7.2.43 ऋतश्च संयोगादेः ।.

[LSK] अस्तरिष्ट, अस्तृत्^{III/1} ॥

स्तृ + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिँच् ।
स्तृ + इट् स् + त	7.2.43 ऋतश्च संयोगादेः । ~ आर्घ्यातुकस्य इट् वलादेः
स्तर् + इस् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्ध्यातुकयोः । ~ गुणः
स्तर् + इष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
स्तर् + इष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् स्तरिष्ट	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

इट्-अभाव-पक्षे, there is गुणनिषेध because of किञ्च for झलादि सिच् by 1.2.12 उश्च । ~ लिङ्-सिचौ आत्मनेपदेषु झलु कित्.

स्तृ + सिच् + त	3.1.44 च्लेः सिँच् ।
स्तृ + त	8.2.27 हस्वादङ्गात् । ~ सस्य लोपः झलि
अट् स्तृत	6.4.71 लुङ्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of स्त् (5UA) in लुङ्/कर्तरि

अस्तार्ष् + तिङ् in परस्मैपद, अचेष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तार्षीत्	अस्तार्षाम्	अस्तार्षुः	अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत्
				/अस्तृत	/अस्तृषाताम्	/अस्तृषत्
मध्यमपुरुषः	अस्तार्षीः	अस्तार्षाम्	अस्तार्ष	अस्तरिष्टाः	अस्तरिषाथाम्	अस्तरिद्वम्/अस्तरिध्वम्
				/अस्तृथाः	/अस्तृषाथाम्	/अस्तृद्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्तार्षम्	अस्तार्ष	अस्तार्षे	अस्तरिषि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि
				/अस्तृषि	/अस्तृष्वहि	/अस्तृष्महि

== लृङ् ==

Conjugation of स्त् (5UA) in लृङ् / कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्तरिष्यत्	अस्तरिष्यताम्	अस्तरिष्यन्	अस्तरिष्यत	अस्तरिष्येताम्	अस्तरिष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अस्तरिष्यः	अस्तरिष्यतम्	अस्तरिष्यत	अस्तरिष्यथाः	अस्तरिष्येथाम्	अस्तरिष्यध्वम्
उत्तमपुरुषः	अस्तरिष्यम्	अस्तरिष्याव	अस्तरिष्याम	अस्तरिष्ये	अस्तरिष्यावहि	अस्तरिष्यामहि

4. धूज् कम्पने (5UA)

[LSK] धूज् कम्पने ^{7/1} ॥४॥ to shake

The content of the धातु is धूज् is इट् by 1.3.3 हलन्त्यम्। Being जित्, the धातु is उभयपदी by 1.3.72 स्वर्तं-जितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।

When वलादि आर्धधातुक-प्रत्यय follows, इट्-आगम is प्राप्त by 7.2.35 आर्धधातुकस्येऽवलादेः ।, but negated by 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् । ~ न इट् for अनुदात्तधातु. However, because धूज् is listed in the sūtra 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।, धूज्-धातु is generally वेट्. Note that पुरस्तादपवाद, in this case, 7.2.10 एकाच उपदेसेऽनुदात्तात् ।, can negate only the nearest following sūtra, not there after.

When गित्/कित्-प्रत्यय follows, 7.2.11 श्रुकः क्रिति । ~ न इट् and 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा । become विप्रतिषेध. Even though परं कार्यम् is told by 1.4.2 विप्रतिषेधे परं कार्यम् ।, because of the strength of इट्-निषेध section being taught before इट्-विधि, the निषेध by 7.2.11 श्रुकः क्रिति । ~ न इट् has to be taken.

When वलादि-लिट्-प्रत्यय follows, क्रादिनियम by 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्वस्तुध्ववो लिटि । is stronger to 7.2.11 श्रुकः क्रिति ।. Thus इट् is नित्य.

As for थल्, being अजन्त but not ऋदन्त, इट् is विकल्प by 7.2.61 अचस्तास्वत्थल्यनिटो नित्यम् । and 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।.

Diagram: Relationship of arrangement of इट् for different types of वलादि आर्धधातुक

वेट् in general by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।

However, अनिट् for कित्/गित् by 7.2.11 श्रुकः क्रिति । ~ न इट्

सेट् for लिट् by क्रादिनियम 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्वस्तुध्ववो लिटि । ~ न इट्

वेट् for थल् by 7.2.61 अचस्तास्वत्थल्यनिटो

नित्यम् । and 7.2.63 ऋतो भारद्वाजस्य ।.

== लट् ==

[LSK] धूनोति, धूनुते^{III/1} । 9

Conjugation of धू(5UA) in लट्/कर्तरि

धूनो + तिङ्, धूनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः:	धूनोति	धूनुतः	धून्वन्ति	धूनुते	धून्वाते	धून्वते
मध्यमपुरुषः:	धूनोषि	धूनुथः	धूनुथ	धूनुषे	धून्वाथे	धूनुच्चे
उत्तमपुरुषः:	धूनोमि	धून्वः/धूनुवः	धून्मः/धूनुमः	धून्वे	धून्वहे/धूनुवहे	धून्महे/धूनुमहे

== लिट् ==

[LSK] दुधाव^{III/1} ।

धू + णल्	3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः । ~ लिटः
धू धू + अ	6.1.8 लिटि धातोरनभ्यासस्य । ~ एकाचः द्वे प्रथमस्य
धु धू + अ	7.4.59 हस्वः । ~ अभ्यासस्य
दु धू + अ	8.4.54 अभ्यासे चर्च । ~ ज्ञलाम् जश्
दु धौ + अ	7.2.115 अचो ज्ञिति । ~ वृद्धिः अज्ञस्य
दु धाव + अ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्

[LSK] “स्वरति... (7.2.44)” इति^० वेट^{1/1} ।

For थल्, in LSK's opinion, 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा । takes precedence to क्रादिनियम by 7.2.13 कृसृभृवृस्तुद्रुष्टुभ्रुवो लिटि । By this, इट् is optional.

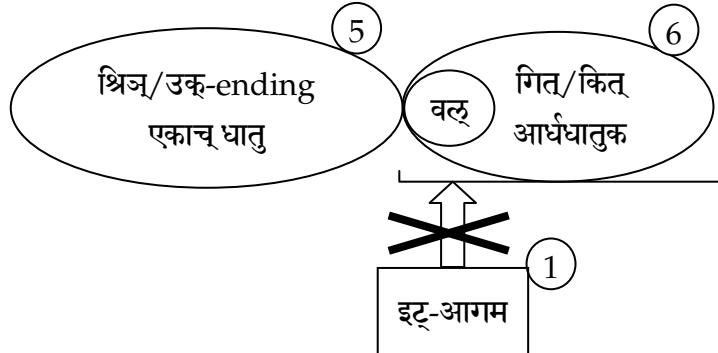
[LSK] दुधविथ, दुधोथ^{II/1} ॥

धू + इ थल्	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादेः
दु धो + इथ	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
दु धव् + इथ	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अचि संहितायाम्
अनिट्-पक्षे	
दु धो + थ	

When वं of I/2, which is कित् by 1.2.5 असंयोगाल्लिट् कित् । ~ अपित्, follows, the next sūtra gives निषेध for इट्.

[निषेधसूत्रम्] 7.2.11 श्रुकः क्रिति । ~ एकाचः न इट्

After श्रिज् or उक्-ending एकाच् धातु, इट्-आगम is negated for वलादि कित् or गित् आर्धधातुक-प्रत्यय.

श्रि-उकः^{5/1} क्रिति^{7/1} । ~ एकाचः^{5/1} न⁰ इट्^{1/1}

2 words in the सूत्र; 3 words as अनुवृत्ति

- श्रि-उकः 5/1 – श्रिज् सेवायाम् (1US) to depend upon; इक् is प्रत्याहार, connected to धातोः, which is understood by the context; with तदन्तविधि, इगन्त-धातोः is understood.
- क्रिति 7/1 – गच्च कृच कौ (with 8.4.55 खरि च ।), कौ इतौ यस्य आर्धधातुकप्रत्ययस्य कित् (116B), यस्मिन् ।; this has to be understood as 6th case ending.
- एकाचः 5/1 – From 7.2.10 एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् ।; एकः अच् यस्य धातोः यस्मिन् धातौ वा असौ एकाच् (116B/117B), तस्मात् । that (धातु) which contains one vowel. This is an adjective to धातु.
- इट् 1/1 – From 7.2.8 नेद् वशि कृति ।, the sūtra which begins the अनिट्-प्रकरण.
- न 0 – From 7.2.8 नेद् वशि कृति ।; this negates इट् for वलादि-आर्धधातुक-प्रत्यय.

[LSK] श्रिजः^{5/1} एकाचः^{5/1} उक्-अन्तात्^{5/1} च⁰ गित्-कितोः^{6/2} इट्^{1/1} न⁰ ।

इट्-आगम is negated for गित् or कित् after श्रिज्-धातु or उक्-ending एकाच् धातु.

[LSK] परम्^{2/1} अपि⁰ स्वरति-आदि^{2/1} विकल्पम्^{2/1} बाधित्वा⁰ पुरस्तात्⁰ प्रतिषेध-काण्ड-आरम्भ-सामर्थ्यात्^{5/1} अनेन^{3/1} निषेधे^{7/1} प्राप्ते^{7/1} क्रादि-नियमात्^{5/1} नित्यम्⁰ इट्^{1/1} ।

Even though it is पर, told by a latter sūtra, having negated the optional इट् by 7.2.44 स्वरतिसूत्रिधूदितो वा । by the strength of starting the portion of negation in front, when the negation became possible by this¹¹, because of the क्रादिनियम्, इट् is finally नित्य for वं.

¹¹ LSK टिप्पणी 5 – “प्राप्तौ सत्याम् निषेधः” इति नियमेन इट्-विधायक-सूत्रसमूहम् पठित्वा एव तद्-निषेधक-वचनानि पठनीयानि ।

[LSK] दुधुविव^{1/2} ।

धू + व 3.4.82 परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमा: । ~ लिटः

धू + इट् व 7.2.13 कृसृभृवस्तुद्रुष्टुवो लिटि ।

In आत्मनेपद,

[LSK] दुधुवे^{III/1} ।

दु धू + ए 3.4.81 लिटस्तज्जयोरेशिरेच् ।

दु ध् उव् + ए 6.4.77 अचि शुधातुभ्रुवां च्योरियदुवडौ । ~ अङ्गस्य

Conjugation of स्त् (5UA) in लिट्/कर्तरि

दुधु + तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः	दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे
मध्यमपुरुषः	दुधविथ्/दुधोथ	दुधुवथुः	दुधुव	दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविद्वे/दुधुविध्वे 8.3.79
उत्तमपुरुषः	दुधाव/दुधव	दुधुविव	दुधुविम	दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे

By the rule “only when something is applicable, there can be a negation for that”, only after stating a group of injunctions for इट्, negative statements for इट् have to be stated.

किन्तु एवविदा अपि पाणिनिना यत् अष्टाघ्याय्याम् इट्-निषेधकानि एव वचनानि प्राक् पठितानि तद् अनु च तद्-विधायकानि इति विधि-अपेक्षया निषेधानाम् बलीयस्त्वम् सूचितम् ।

However, by Pāṇini who knows that, in अष्टाघ्यायी, the negative statements for इट् are stated before, then following that, statements enjoining इट् were stated. By this, the stronger status for the negation to injunction is indicated.

अतः एव परम् अपि स्वरत्यादि-विकल्पम् बाधित्वा प्रकृत-सूत्रेण निषेधः प्राप्तः भवति ॥

Because of this only, even though it is stated later, having negated the option given by 7.2.44, the negation is applicable by the sūtra under discussion.

== लुट् ==

There are two forms by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।.

Conjugation of धू(5UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धविता /धोता	धवितारौ /धोतारौ	धवितारः /धोतारः	धविता	धवितारौ /धोतारौ	धवितारः /धोतारः
मध्यमपुरुषः	धवितासि /धोतासि	धवितास्थः /धोतास्थः	धवितास्थ	धवितासे	धवितासाथे /धोतासाथे	धविताध्वे /धोताध्वे
उत्तमपुरुषः	धवितास्मि /धोतास्मि	धवितास्वः /धोतास्वः	धवितास्मः	धविताहे	धवितास्वहे /धोतास्वहे	धवितास्महे /धोतास्महे

== लुट् ==

There are two forms by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूजूदितो वा ।.

Conjugation of धू(5UA) in लुट्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धविष्यति /धोष्यति	धविष्यतः /धोष्यतः	धविष्यन्ति /धोष्यन्ति	धविष्यते /धोष्यते	धविष्येते /धोष्येते	धविष्यन्ते /धोष्यन्ते
मध्यमपुरुषः	धविष्यसि /धोष्यसि	धविष्यथः /धोष्यथः	धविष्यथ	धविष्यसे /धोष्यसे	धविष्येथे /धोष्येथे	धविष्यध्वे /धोष्यध्वे
उत्तमपुरुषः	धविष्यामि /धोष्यामि	धविष्यावः /धोष्यावः	धविष्यामः	धविष्ये /धोष्ये	धविष्यावहे /धोष्यावहे	धविष्यामहे /धोष्यामहे

== लोट ==

Conjugation of धू(5UA) in लोट/कर्तरि

धूनो + तिङ्, धूनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धूनोत्/धूनुतात्	धूनुताम्	धून्वन्तु 6.4.87	धूनुताम्	धून्वाताम् 6.4.87	धून्वताम् 7.1.5
मध्यमपुरुषः	धून्/धूनुतात्	धूनुतम्	धूनुत	धूनुष्व	धून्वाथाम् 6.4.87	धूनुष्वम्
उत्तमपुरुषः	धूनवानि	धूनवाव	धूनवाम	धूनवै	धूनवावहै	धूनवामहै

== लड़ ==

Conjugation of धू(5UA) in लड़/कर्तरि

अधूनो + तिङ्, अधूनु + अपित् तिङ्

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अधूनोत्	अधूनुताम्	अधून्वन् 6.4.87	अधूनुत	अधून्वाताम् 6.4.87	अधून्वत 7.1.5
मध्यमपुरुषः	अधूनोः	अधूनुतम्	अधूनुत	अधूनुथाः	अधून्वाथाम् 6.4.87	अधूनुष्वम्
उत्तमपुरुषः	अधूनवम्	अधून्व/अधूनुव 6.4.107	अधून्म/अधूनुम 6.4.107	अधून्वि	अधून्वहि/अधूनुवहि 6.4.107	अधून्महि/अधूनुमहि 6.4.107

== विधिलिङ् ==

Conjugation of धू(5UA) in विधिलिङ्/कर्तरि

धूनुया + तिङ् in परस्मैपद, धून्वीय + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धूनुयात्	धूनुयाताम्	धूनुयः 6.1.96	धून्वीत	धून्वीयाताम्	धून्वीरन्
मध्यमपुरुषः	धूनुयाः	धूनुयातम्	धूनुयात	धून्वीथाः	धून्वीयाथाम्	धून्वीष्वम्
उत्तमपुरुषः	धूनुयाम्	धूनुयाव	धूनुयाम	धून्वीय	धून्वीवहि	धून्वीमहि

== आशीर्लिङ् ==

धू॒ + या॒ सु॒ ट् त 3.4.103 या॒ सु॒ ट् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च ।

धू॒ + या॒ त् 7.2.79 लिङ्: सलोपोऽनन्त्यस्य । ~ सार्वधातुकस्य

In आत्मनेपद, इट्-आगम is optional by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधू॒ दितो वा ।.

धू॒ + सी॒ यु॒ ट् त 3.4.102 लिङ्: सी॒ यु॒ ट् ।

धू॒ + सी॒ य् सु॒ ट् त 3.4.107 सु॒ ट् तिथोः । ~ लिङ्:

धू॒ + इट् सी॒ य् स् त 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधू॒ दितो वा । ~ आर्धधातुकस्य इट् वलादे:

धू॒ + इसी॒ स् त 6.1.66 लोपो व्योर्वलि ।

धो॒ + इसी॒ स् त 7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः अङ्गस्य, 1.1.60 उरण् रपरः ।

धव्॒ + इसी॒ स् त 6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्ति संहितायाम्

धव्॒ + इषी॒ स् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

धव्॒ + इषी॒ ष् त 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः इण्कोः

धव्॒ + इषी॒ ष् ट 8.4.41 षुना॒ षुः । ~ स्तोः:

इट्-अभाव-पक्षे,

धू॒ + सी॒ स् त

धू॒ षष्ठीष्ट 8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । x 2, 8.4.41 षुना॒ षुः । ~ स्तोः

Conjugation of धू॒ (5UA) in आशीर्लिङ्/कर्तरि

धू॒ + या॒ स् + तिङ् in परस्मैपद, धव्॒ + इषी॒(य)॒ / धू॒ + षी॒(य)॒ + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	धू॒ यात्	धू॒ यास्ताम्	धू॒ यासुः	धवि॒ षीष्ट /धू॒ षष्ठीष्ट	धवि॒ षीयास्ताम् /धू॒ षष्ठीयास्ताम्	धवि॒ षीरन् /धू॒ षष्ठीरन्
मध्यमपुरुषः	धू॒ या॒	धू॒ यास्तम्	धू॒ यास्त	धवि॒ षीष्टा॒ /धू॒ षष्ठीष्टा॒	धवि॒ षीयास्थाम् /धू॒ षष्ठीयास्थाम्	धवि॒ षीद्वम्/धवि॒ षीध्वम् /धू॒ षष्ठीद्वम्
उत्तमपुरुषः	धू॒ यासम्	धू॒ यास्व	धू॒ यास्म	धवि॒ षीय /धू॒ षष्ठीय	धवि॒ षीवहि /धू॒ षष्ठीवहि	धवि॒ षीमहि /धू॒ षष्ठीमहि

== लुड़ ==

[LSK] अधावीत्^{III/1} ।

In परस्मैपद, it conjugates in the same manner as सु-धातु. There is only one form with इट् because of 7.2.72 स्तुसुधूज्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्.

धू + सिच् + त्	3.1.44 च्ले: सिंच् ।
धू + इट् स + त्	7.2.72 स्तुसुधूज्यः परस्मैपदेषु । ~ सिचः इट्
धू + इस् ईत्	7.3.96 अस्तिसिचोऽपृक्ते । ~ हलि ईट्
धौ + इस् ईत्	7.2.1 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु । ~ अङ्गस्य
धौ + इ ईत्	8.2.28 इट् ईटि । ~ सस्य लोपः
धौ + ई त्	6.1.101 अकः सर्वे दीर्घः । by the help of (वा.) सिज्लोप एकादेशो सिद्धो वाच्यः ।
धाव् + ईत्	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्वि संहितायाम्
अट् धावीत्	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

In आत्मनेपद, there are two forms, with and without इट् for सिच, by 7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा । .

[LSK] अधविष्ट, अधोष्ट^{III/1} ।

धू + सिच् + त	3.1.44 च्ले: सिंच् ।
धू + इट् स + त	7.2.44 स्वरतिसूतिसूयतिधूदितो वा । ~ आर्यधातुकस्य इट् वलादेः
धो + इस् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
धव् + इस् + त	6.1.78 एचोऽयवायावः । ~ अन्वि संहितायाम्
धव् + इष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
धव् + इष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् धविष्ट	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

इट्-अभाव-पक्षे.,

धू + सिच् + त	3.1.44 च्ले: सिंच् ।
धो + स् + त	7.3.84 सार्वधातुकार्धधातुकयोः । ~ गुणः
धो + ष् + त	8.3.59 आदेशप्रत्यययोः । ~ इण्कोः सः मूर्धन्यः
धो + ष् + ट	8.4.41 षुना षुः । ~ स्तोः
अट् धोष्ट	6.4.71 लुड्लङ्लुङ्लुदात्तः । ~ अङ्गस्य

Conjugation of धू(5UA) in लुङ्/कर्तरि

अधाविइष् + तिङ् in परस्मैपद, अधविष्/अधोष् + तिङ् in आत्मनेपद

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अधावीत्	अधाविष्टाम्	अधाविषुः	अधविष् /अधोष्	अधविषाताम् /अधोषाताम्	अधविषत् /अधोषत्
मध्यमपुरुषः	अधावीः	अधाविष्टम्	अधाविष्ट	अधविष्टाः /अधोष्टाः	अधविषाथाम् /अधोषाथाम्	अधविद्वम्/अधविच्वम् /अधोद्वम्
उत्तमपुरुषः	अधाविषम्	अधाविष्ध	अधाविष्म	अधविषि /अधोषि	अधविष्वहि /अधोष्वहि	अधविष्महि /अधोष्महि

== लुङ् ==

[LSK] अधविष्यत्, अधोष्यत् ^{III/1} | अधविष्यताम्, अधोष्यताम् ^{III/2} | अधविष्यत्, अधोष्यत् ^{III/1} ||

Conjugation of धू(5UA) in लृङ्/कर्तरि

	परस्मैपदानि			आत्मनेपदानि		
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहावचनम्
प्रथमपुरुषः	अधविष्यत् /अधोष्यत्	अधविष्यताम् /अधोष्यताम्	अधविष्यन् /अधोष्यन्	अधविष्यत् /अधोष्यत्	अधविष्येताम् /अधोष्येताम्	अधविष्यन्त /अधोष्यन्त
मध्यमपुरुषः	अधविष्यः /अधोष्यः	अधविष्यतम् /अधोष्यतम्	अधविष्यत /अधोष्यत	अधविष्यथा: /अधोष्यथा:	अधविष्येथाम् /अधोष्येथाम्	अधविष्यच्वम् /अधोष्यच्वम्
उत्तमपुरुषः	अधविष्यम् /अधोष्यम्	अधविष्याव /अधोष्याव	अधविष्याम अधोष्याम	अधविष्ये /अधोष्ये	अधविष्यावहि अधोष्यावहि	अधविष्यामहि अधोष्यामहि

[LSK] इति^० स्वादयः^{1/3} || ५ ||

Thus ends the section of धातुs starting with सु.

www.arshaavinash.in

WEBSITE FOR FREE E-BOOKS ON VEDANTA, SANSKRIT & INDIAN CULTURE

Available Books are :

PUJYA SWAMI DAYANANDA SARASWATI - A BRIEF BIOGRAPHY BY N. AVINASHILINGAM in English, Tamil, Hindi, Telugu, Kannada, Japanese, French, Spanish and Portuguese.

SWAMI PARAMARTHANANDA'S BOOKS : Introduction to Vedanta, Tattva Bodha, Bhagavad Gita (3329 pages), Isavasya Upanisad, Kenopanisad, Kathopanisad, Prasna Upanisad, Mundaka Upanisad, Mandukya Upanisad with karika, Taittiriya Upanisad, Aitareya Upanisad, Chandogya Upanisad, Brihadarnyaka Upanisad (1190 pages), Kaivalya Upanisad, Brahma Sutra (1486 pages), Bhagavad Gita Bhashyam, Mundaka Upanisad Bhashyam, Mandukya Upanisad Bhashyam, Niti Satakam, Vairagya Satakam, Sadhana Panchakam, Atma Bodha, Vivekachudamani (2038 pages), Sarva Vedanta Siddhanta Sara Sangraha, Panchadasi, Manisha Panchakam, Upadesha Saara, Saddarsanam, Uddhava Gita, Jayanteya Gita, Jiva Yatra, Advaita Makaranda, Dakshinamurthy Stotram, Drg Drsy Viveka, Naishkarmya Siddhi, Vichara Sagaram, Vakyavritti, Upadesa Sahasri, Apparakshanubhuti, Rama Gita, Profound Q & A on Vedanta, etc.

MICHIIKA'S BOOKS ON SANSKRIT GRAMMAR : Enjoyable Sanskrit Grammar Books - Basic Structure of Language, Phonetics & Sandhi, Derivatives (Pancavrttayah), Dhatukosah, Astadhyayi, Study Guide to Panini Sutras through Lagu Siddhanta Kaumudi, Grammatical analysis of Gita, etc.

**THERE ARE MANY MORE BOOKS AND ARTICLES ON INDIAN CULTURE & SPIRITUALITY,
CHANTING, YOGA AND MEDITATION.**

**PRINTING & FREE DISTRIBUTION OF PUJYA SWAMI DAYANANDA SARASWATI'S
BRIEF BIOGRAPHY - in English, Tamil and Telugu.**

WEEKLY VEDANTA CLASSES conducted at COIMBATORE.

**DONATIONS TO THE TRUST ARE WELCOME AND ARE EXEMPT
UNDER SECTION 80G OF INCOME TAX ACT 1961**

ARSHA AVINASH FOUNDATION

104 Third Street, Tatabad, Coimbatore - 641 012, India.
Phone: +91 94873 73635 | arshaavinash.in@gmail.com
www.arshaavinash.in